

הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג-2023

פרק א': מטרת החוק

1. מטרה
 חוק זה בא לתקן חוקים שונים ולקבוע הוראות נוספות כדי לשמור על מדיניות פסקלית אחראית, לעמוד בתקרת הגירעון ובמגבלת ההוצאה הממשלתית, ולהגדיל את הכנסות המדינה ואת תקבוליה, וזאת תוך חיזוק הצמיחה במשק, שינוי סדרי העדיפויות הלאומיים וצמצום הפערים, והכול בהתאם ליעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2023 ו-2024.

פרק ב': מקרעי הקרן הקיימת לישראל – היטל מימון פיתוח

2. תיקון חוק קרן קיימת לישראל (תחולת דיני המס והוראת שעה), התשע"ח-2018¹, אחרי סעיף 3 יבוא:
 "היטל מימון פיתוח על מקרעי קרן קיימת לישראל (א) נוסף על האמור בכל דין, קרן קיימת לישראל תחויב בתשלום היטל מימון פיתוח למדינה בשיעור של 30% מההכנסות שקיבלה הרשות בעד שיווק מקרעי קרן קיימת לישראל או מי מטעמה, בכל שנה, לפני ניכוי (להלן – סכום ההיטל).

דברי הסבר

עד לשנת 2018 הייתה קרן קיימת לישראל פטורה מכל מס ממשלתי מכוח חוק מעמדן של ההסתדרות הציונית ושל הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, התשי"ג-1952, והאמנה בין המדינה להסתדרות הציונית. בשנת 2018 התקבל חוק קרן קיימת לישראל (תחולת דיני המס והוראת שעה), התשע"ח-2018, שביטל את הפטור ממסו ממשלתי שחל על קרן קיימת לישראל.

בסעיף 21 לתוספת השלישית בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, נקבע כי על מקרעי ישראל לא תחול חובת תשלום היטל השבחה הקבועה בחוק התכנון והבנייה אלא הוראות הסכם שבין המדינה לרשויות המקומיות. בשנת 2012 נחתם הסכם בין הרשויות המקומיות למדינת ישראל שתיקן הסכם קודם בעניין זה, ובמסגרתו נקבע כי במקרעי ישראל יחול, חלף היטל השבחה, תשלום בשיעור של 12% מתקבול המדינה לשיווק מקרעי ישראל (להלן – הסכם החלף).

הרציונל בקביעת מנגנון ייחודי לגבי מקרעי ישראל הוא בכך שאין הצדקה שהמדינה תחוב בהיטל השבחה מלא כפי שמחויב בעלים פרטיים במקרקעין שבתחומי הרשות המקומית, מאחר שהמדינה משקיעה מתקציבה בתחומי הרשויות המקומיות מיליארדי שקלים חדשים מדי שנה בפרויקטים מתחומים שונים, ובכלל זה תחבורה והסעת המונים ותשתיות.

מאחר שקרקעותיה של קרן קיימת לישראל מוגדרות כמקרעי ישראל לפי סעיף 1 לחוק-יסוד: מקרעי ישראל, הסדר חלף היטל השבחה חל גם על קרקעותיה, על אף שהרציונל האמור לעיל אינו מתקיים לגבי קק"ל.

פרק ב'

לקרן קיימת לישראל (להלן – קק"ל) בעלות על שטחי קרקע של כ-2.3 מיליון דונם בתחומי מדינת ישראל המהווים כ-11% מהקרקעות במדינה. בניכוי מחוז הדרום, שמהווה 60% משטח המדינה, שיעור הבעלות של קק"ל בשטח המדינה עומד על כ-22% (1.9 מיליון דונם). באמנה שנחתמה בשנת 1961 בין הממשלה לקק"ל, נקבע כי ניהול מקרעי קק"ל יהיה בידי מינהל מקרעי ישראל (כיום רשות מקרעי ישראל). כנאמן לקק"ל. כמו כן, בחוק יסוד: מקרעי ישראל, הוגדרו מקרעי קרן קיימת לישראל כמקרעי ישראל.

במסגרת ניהול הקרקעות המשותף מעבירה רשות מקרעי ישראל לקק"ל מדי שנה את הכספים שהתקבלו בעד שיווקי קרקעות קק"ל. בשנים האחרונות הועברו מיליארדי שקלים חדשים לקופת הקרן קיימת לישראל כהכנסות ממקרעי קרן קיימת לישראל, כמפורט בטבלה להלן:

שנה	העברות לקק"ל (מיליארדי שקלים חדשים)
2018	1.6
2019	1.5
2020	2.0
2021	5.4
2022	6.4

¹ ס"ח התשע"ח, עמ' 107.

(ב) רשות מקרקעי ישראל תעביר למדינה, בשם קרן קיימת לישראל, בתום כל שנה, את סכום ההיטל; את היתרה – תעביר לקרן קיימת לישראל או למי מטעמה.

(ג) הסכום שתעביר רשות מקרקעי ישראל למדינה כאמור בסעיף קטן (ב) יהיה הוצאה מותנית בהכנסה כמשמעותה בחוק תקציב שנתי, והוא ישמש לפרויקטי תשתיות תומכי דיור שנקבעו בחוק התקציב השנתי.

ד ב ר י ה ס ב ר

קק"ל מהסדר מיטיב לגבי מקרקעיה אל מול מקרקעין פרטיים שעליהם חלה חובת תשלום היטל השבחה.

עוד יובהר כי אין במנגנון המיסוי המוצע כדי לשנות מהסכם החלף ובכלל זה אין הוא יוצר זכות לרשויות המקומיות לקבלת כספים נוספים כלשהם מעבר למה שנקבע בהסכם החלף.

עוד מוצע לקבוע כי את יתרת התשלומים שהיה על רשות מקרקעי ישראל לשלם לקרן קיימת לישראל או למי מטעמה, לאחר ניכוי תקורות, חלף היטל השבחה ותשלום מסים לפי כל דין, לפי הנדרש – תעביר רשות מקרקעי ישראל לקרן קיימת לישראל או למי מטעמה.

סעיף 2 לסעיף 3א המוצע

נוכח האמור, ולשם הסדרת השתתפות קרן קיימת לישראל במימון פרויקטי דיור ותחבורה ובלי לגרוע מהסכם חלף היטל השבחה, מוצע לקבוע היטל מימון פיתוח שישולם למדינה ושיחול על קרן קיימת לישראל ויעמוד על 30% מההכנסות ממקרקעי קרן קיימת לישראל המתקבלות בעד שיווק קרקעות קק"ל וזאת לפני ניכויים, ובכלל זה חלף היטל השבחה ותקורה וכיוצא באלה. כספי ההיטל ישמשו למימון תשתיות תומכי דיור שנקבעו בחוק התקציב השנתי.

יובהר כי בהתאם לעמדת גורמי המקצוע במשרד האוצר, גם לאחר הטלת היטל מימון הפיתוח עדיין תיהנה

פרק ג': גבייה ממשלתית

תיקון חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה-1995² – 3. בחוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה-1995 – (1) בסעיף 1, בהגדרה "חוב" –

(א) בפסקה (7), בסופה יבוא:

"(ז) חוק המנוי בתוספת הרביעית";

(ב) אחרי פסקה (16א) יבוא:

"(16ב) קנס או הוצאות שהטילו ועדת משמעת או בית דין מכוח חוק

המנוי בתוספת החמישית";

(2) בסעיף 2(ב1), בסופו יבוא:

"(6) הסמכות להורות על ביצוע תחליף המצאה לפי סעיף 5(ג);

ד ב ר י ה ס ב ר

כדי לשפר את מערך גביית האגרות הממשלתיות, ולהקל את הנטל הרגולטורי והבירוקרטי המוטל על אזרחים ועסקים בכל הקשור בכך מוצע להסמיך את המרכז לגביית קנסות לגבות חובות בשל אגרות ממשלתיות, הכוללות אגרות רישוי לעיסוק במקצועות, רישום והנפקת רישיונות, וכן חובות בשל קנסות והוצאות המוטלים על ידי ועדות משמעת או בתי דין, לטובת המדינה, לכמה מקצועות מוסדרים. זאת, מכוח רשימת החוקים המפורטים בתוספת הרביעית והחמישית המוצעות.

לאור האמור מוצע לתקן את חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה-1995 (להלן – חוק המרכז לגביית קנסות), ולהוסיף להגדרה "חוב" שבסעיף 1 לחוק האמור הפניה לתוספת הרביעית ולתוספת החמישית, שבהן מפורטים החוקים אשר המרכז לגביית קנסות יהיה מוסמך לגבות חובות בשל האגרות, הקנסות וההוצאות הקבועות בהם.

בהמשך לכך מוצע להסמיך את שר המשפטים, באישור ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת, לתקן את התוספת הרביעית ואת התוספת החמישית. סמכות זו מאפשרת לשמור על גמישות עתידית ביחס לרשימת החוקים שבתוספות המוצעות ועל הצורך לגבות את החובות בשל האגרות, הקנסות וההוצאות הקבועות בהם. מוצע להבהיר כי אין בסמכות זו כדי לגרוע מסמכותו של שר המשפטים לפי פסקה (13) או (14) להגדרה "חוב" שבסעיף 1 לחוק.

סעיף 3 לפסקאות (1), (6) ו-(7)

במסגרת החלטת ממשלה מס' 4813 מיום ט"ו בטבת התש"ף (12 בינואר 2020), שעניינה תוכנית לשיפור מערך האגרות הממשלתיות וביטול החלטת ממשלה, הסמיכה הממשלה את החשב הכללי לבחון את שיפור הליכי גביית האגרות בכל משרדי הממשלה. בין סוגי האגרות השונות שנבחנו היו גם אגרות המקצוע – אגרות רישוי לעיסוק במקצועות, רישום והנפקת רישיונות. כיום, קיימות 723 אגרות מקצוע.

במסגרת הדיונים שנערכו, נמצא כי לא קיימת מתודולוגיה סדורה בכל הקשור לטיפול באגרות המקצוע במשרדי הממשלה. כתוצאה מכך נוצרו חוסר תיאום ואי-אחידות בין פעילות המשרדים, כך שכיום אגרות המקצוע נגבות בדרכים שונות ולעיתים אינן נגבות כלל. במצב הקיים, כדי שהמרכז לגביית קנסות יהיה ראוי לגבות אגרה כלשהי, יש צורך בהסמכה לפי פסקה (13) או (14) להגדרת "חוב" שבסעיף 1 לחוק המרכז לגביית קנסות. אם בדין שבו נקבע הסכום שיש לשלמו למדינה, נקבע שהוא ייגבה על פי פקודת המסים (גבייה), הרי שנדרש אישור משותף של שר המשפטים והשר הנוגע בדבר, אשר מסמיך את המרכז לגביית קנסות לגבות את החוב. אם לא נקבע בדין שניתן לגבות את האגרה לפי פקודת המסים (גבייה), הרי ששר המשפטים, בהסכמת השר הנוגע בדבר לעניין אותה אגרה, צריכים לקבוע בצו שיאושר על ידי ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת, כי המרכז לגביית קנסות מוסמך לגבות את אותה האגרה. תהליך זה של הוצאת אישור הגבייה או קביעת הצו, לפי העניין, הוא, אם כן, תהליך ארוך ומורכב.

² ס"ח התשנ"ה, עמ' 170; התשפ"ב, עמ' 1010.

(א) בסעיף קטן (א), אחרי "תישלח לחייב" יבוא "בהמצאה לפי פרק י"ט לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט–2018³ (להלן – המצאה)", אחרי "לשלם את החוב" יבוא "להלן – הדרישה לתשלום החוב" והסיפה החל במילים "לא שילם החייב את החוב" – תימחק;

(ב) בסעיף קטן (ב), המילים "או את דרישת התשלום הנוספת" – יימחקו, ובמקום "דרישת התשלום הנוספת לעניין אותו חוב" יבוא "הדרישה לתשלום החוב";

(ג) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) מצא מנהל המרכז או סגנו שלא ניתן לבצע המצאה של דרישת התשלום לחייב כאמור בסעיף קטן (א) בכל אחת מן הכתובות של החייב אשר יש באפשרות מנהל המרכז לקבל לפי סעיף 6 לחוק זה, רשאי הוא להורות על ביצוע תחליף המצאה של דרישת תשלום החוב כאמור בסעיף 164 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט–2018; מנהל המרכז או סגנו יורה על דרך ביצוע תחליף ההמצאה בדרך הנראית לו מתאימה ביותר להבאת דרישת התשלום לידיעת החייב, לאחר שבחן את מאפייני החייב ואת הסיבות למניעת ההמצאה, וינמק את החלטתו";

(ד) בסעיף קטן (ד)(1), במקום "דרישת תשלום או דרישת תשלום נוספת" יבוא "דרישה לתשלום החוב";

(4) בסעיף 6, בסעיף קטן (2)(4), במקום "או דרישת תשלום נוספת" יבוא "החוב";

(5) בסעיף 7א(א)(2), במקום "בהמצאה מלאה דרישה נוספת לתשלום, לפי הוראות סעיף 5" יבוא "בהמצאה מלאה, דרישה לתשלום החוב לפי הוראות סעיף 5";

ד ב ר י ה ס ב ר

לפסקאות (2) ו-(3)

כיום חוק המרכז לגביית קנסות מאפשר למנהל המרכז לגביית קנסות לפנות אל הרשם לענייני המרכז בבקשה להורות על ביצוע תחליף המצאה. זאת במקרה שבו מצא כי לא ניתן לבצע המצאה של דרישת תשלום החוב לחייב. נוכח מספר המקרים שבהם לא ניתן לבצע מסירה לחייב (כ-17,000 מקרים בממוצע מדי שנה), הצורך בפנייה לרשם לענייני המרכז לשם הוראה על ביצוע תחליף המצאה במקרים האמורים, גורם לעומס ניכר בעבודת רשמי המרכז ולהארכת משך הזמן של הליכי גביית החובות.

במטרה להפחית את עומס העבודה המוטל על רשמי המרכז ולייעל את הליכי הגבייה, מוצע לתקן את סעיף 5(ג) לחוק המרכז לגביית קנסות ולהסמיך את מנהל המרכז או סגנו להורות על ביצוע תחליף המצאה, כאמור בסעיף 164 לתקנות סדר הדין האזרחי, בלי לפנות לרשם המרכז לשם כך. מוצע לקבוע כי מנהל המרכז או סגנו יוכלו להורות על תחליף המצאה כאמור, במקרה שבו יימצא כי לא ניתן לבצע המצאה של דרישת תשלום החוב לחייב, כאמור בסעיף 5(א), בכל אחת מן הכתובות של החייב אשר יש באפשרות מנהל המרכז לקבל לפי סעיף 6 לחוק המרכז לגביית קנסות. מנהל המרכז או סגנו יורה על דרך ביצוע תחליף המצאה בדרך הנראית לו מתאימה ביותר להבאת

לפסקאות (3)(א) ו-(ב), (4) ו-(5)

קיימת כפילות בין גביית החובות במשרדי הממשלה ובין גביית החובות על ידי המרכז לגביית קנסות. ככלל, על משרדי הממשלה לשלוח דרישות תשלום לחייב אשר מיידעות אותו על קיום החוב, ואם החוב לא ישולם, הוא יועבר לגבייה במרכז לגביית קנסות. במצב הקיים היום, בטרם נקיטת הליכים לגביית חוב על ידי המרכז לגביית קנסות, על המרכז לשלוח לחייב שתי דרישות לתשלום חוב, האחת בדואר רגיל והשנייה בהמצאה לפי פרק י"ט לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט–2018 (להלן – תקנות סדר הדין האזרחי). כפילות זו גורמת להארכת פרק הזמן שחולף מיום היווצרות החוב ועד לנקיטה בהליכי גביית חוב על ידי המרכז לגביית קנסות.

במטרה למנוע את הכפילות האמורה, וכדי לקצר את משך הזמן שחולף עד לנקיטה בהליכי גביית חובות, מוצע לתקן את סעיפים 5, 6 ו-7 לחוק המרכז לגביית קנסות ולבטל את החובה לשלוח דרישה לתשלום חוב בדואר רגיל, כך שכדי לנקוט בהליכי גבייה, המרכז יידרש לשלוח דרישה אחת בלבד לתשלום החוב, בהמצאה לפי פרק י"ט לתקנות סדר הדין האזרחי. בהותרת החובה להמצאה של הדרישה לתשלום החוב על פי הוראות פרק י"ט לתקנות סדר הדין האזרחי, מבטיח התיקון המוצע כי החייב יקבל את ההתראה על קיום החוב בטרם נקיטת הליכי גביית החוב.

³ ק"ת התשע"ט, עמ' 422.

(6) בסעיף 13, האמור בו יסומן "א)" ואחריו יבוא:

"(ב) בלי לגרוע מהאמור בפסקאות (13) ו-(14) להגדרה "חוב" שבסעיף 1, שר המשפטים רשאי, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, לשנות בצו את התוספות הרביעית והחמישית";

(7) אחרי התוספת השלישית תבוא:

"תוספת רביעית"

(פסקה (7)(ז) להגדרה "חוב" בסעיף 1)

- (א) פקודת המדידות⁴;
- (ב) פקודת המיילדות⁵;
- (ג) פקודת המכס [נוסח חדש]⁶;
- (ד) פקודת המכרות⁷;
- (ה) פקודת בריאות העם, 1940⁸;
- (ו) חוק כלי הירייה, התש"ט-1949⁹;
- (ז) חוק הנפט, התשי"ב-1952¹⁰;
- (ח) חוק החשמל, התשי"ד-1954¹¹;
- (ט) חוק הפיקוח על קידוחי מים, התשט"ו-1955¹²;
- (י) חוק רואי חשבון, התשט"ו-1955¹³;
- (יא) חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1957¹⁴;
- (יב) חוק רישום ציוד הנדסי, התשי"ז-1957¹⁵;
- (יג) חוק הבלו על הדלק, התשי"ח-1958¹⁶;
- (יד) חוק המים, התשי"ט-1959¹⁷;

ד ב ר י ה ס ב ר

לנוכח העובדה כי מדובר בהעברת סמכות לגורם מינהלי, מוצע לתקן את סעיף 2(ב1) לחוק ולהחריג את הסמכות האמורה מרשימת הסמכויות אשר רשאי מנהל המרכז לאצול לעובד המרכז, שאינו סגנו.

דרישת התשלום לידעת החייב, לאחר שבחן את מאפייני החייב ואת הסיבות למניעת ההמצאה, וינמק את החלטתו.

⁴ חוקי א"י, כרך ב', עמ' 1368.

⁵ חוקי א"י, כרך ב', עמ' 905.

⁶ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 3, עמ' 39.

⁷ חוקי א"י, כרך ב', עמ' 910.

⁸ ע"ר 1940, תוס' 1, עמ' 191.

⁹ ס"ח התש"ט, עמ' 143.

¹⁰ ס"ח התשי"ב, עמ' 322.

¹¹ ס"ח התשי"ד, עמ' 190.

¹² ס"ח התשט"ו, עמ' 84.

¹³ ס"ח התשט"ו, עמ' 26.

¹⁴ ס"ח התשי"ח, עמ' 24.

¹⁵ ס"ח התשי"ז, עמ' 145.

¹⁶ ס"ח התשי"ח, עמ' 160.

¹⁷ ס"ח התשי"ט, עמ' 169.

- (טו) חוק הספנות (כלי שיט), התש"ך-1960¹⁸;
- (טז) חוק רישוי שירותי התעופה, התשכ"ג-1963¹⁹;
- (יז) חוק הפטנטים, התשכ"ז-1967²⁰;
- (יח) חוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968²¹;
- (יט) חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות, התשכ"ט-1969²²;
- (כ) פקודת הנמלים [נוסח חדש], התשל"א-1971²³;
- (כא) חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב-1972²⁴;
- (כב) פקודת הטלגרף האלחוטי [נוסח חדש], התשל"ב-1972²⁵;
- (כג) חוק הספנות (ימאים), התשל"ג-1973²⁶;
- (כד) חוק הנוטריונים, התשל"ו-1976²⁷;
- (כה) חוק שירותי תיירות, התשל"ו-1976²⁸;
- (כו) פקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976²⁹;
- (כז) חוק הפסיכולוגים, התשל"ז-1977³⁰;
- (כח) פקודת רופאי השיניים [נוסח חדש], התשל"ט-1979³¹;
- (כט) פקודת היבוא והיצוא, [נוסח חדש], התשל"ט-1979³²;
- (ל) פקודת הרוקחים [נוסח חדש], התשמ"א-1981³³;
- (לא) פקודת התעבורה [נוסח חדש], התשמ"א-1981³⁴;
- (לב) חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981³⁵;
- (לג) חוק השימוש בהיפנוזה, התשמ"ד-1984³⁶;
- (לד) פקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש], התשמ"ה-1985³⁷;

¹⁸ ס"ח התש"ך, עמ' 70.

¹⁹ ס"ח התשכ"ג, עמ' 104.

²⁰ ס"ח התשכ"ז, עמ' 148.

²¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 204.

²² ס"ח התשכ"ט, עמ' 218.

²³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 20, עמ' 443.

²⁴ ס"ח התשל"ב, עמ' 90.

²⁵ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 25, עמ' 505.

²⁶ ס"ח התשל"ג, עמ' 329.

²⁷ ס"ח התשל"ו, עמ' 196.

²⁸ ס"ח התשל"ו, עמ' 228.

²⁹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 30, עמ' 594.

³⁰ ס"ח התשל"ז, עמ' 158.

³¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 32, עמ' 614.

³² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 32, עמ' 625.

³³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 35, עמ' 694.

³⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

³⁵ ס"ח התשמ"א, עמ' 208.

³⁶ ס"ח התשמ"ד, עמ' 170.

³⁷ ס"ח התשמ"ה, עמ' 84.

- (לה) חוק הגז (בטיחות ורישוי), התשמ"ט-1989³⁸;
- (לו) חוק העיסוק באופטומטריה, התשנ"א-1991³⁹;
- (לז) חוק הרופאים הווטרנרים, התשנ"א-1991⁴⁰;
- (לח) חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993⁴¹;
- (לט) חוק המתווכים במקרקעין, התשנ"ו-1996⁴²;
- (מ) חוק העובדים הסוציאליים, התשנ"ו-1996⁴³;
- (מא) חוק שירותי הובלה, התשנ"ז-1997⁴⁴;
- (מב) חוק שמאי מקרקעין, התשס"א-2001⁴⁵;
- (מג) חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005⁴⁶;
- (מד) חוק הקרינה הבלתי מייננת, התשס"ו-2006⁴⁷;
- (מה) חוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), התשע"ו-2015⁴⁸;
- (מו) חוק הפיקוח על שירותים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016⁴⁹;
- (מז) חוק רישוי שירותים ומקצועות בענף הרכב, התשע"ו-2016⁵⁰.

תוספת חמישית

(פסקה (ב16) להגדרה "חוב" בסעיף 1)

- (א) חוק רואי חשבון, התשט"ו-1955⁵¹;
- (ב) חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב-1972⁵²;
- (ג) חוק הנוטריונים, התשל"ו-1976⁵³;
- (ד) חוק המתווכים במקרקעין, התשנ"ו-1996⁵⁴;
- (ה) חוק שמאי מקרקעין, התשס"א-2001⁵⁵.

³⁸ ס"ח התשמ"ט, עמ' 108.

³⁹ ס"ח התשנ"א, עמ' 191.

⁴⁰ ס"ח התשנ"א, עמ' 76.

⁴¹ ס"ח התשנ"ג, עמ' 28.

⁴² ס"ח התשנ"ו, עמ' 70.

⁴³ ס"ח התשנ"ו, עמ' 152.

⁴⁴ ס"ח התשנ"ז, עמ' 222.

⁴⁵ ס"ח התשס"א, עמ' 436.

⁴⁶ ס"ח התשס"ה, עמ' 889.

⁴⁷ ס"ח התשס"ו, עמ' 158.

⁴⁸ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 36, עמ' 749.

⁴⁹ ס"ח התשע"ו, עמ' 1098.

⁵⁰ ס"ח התשע"ו, עמ' 970.

⁵¹ ס"ח התשט"ו, עמ' 26.

⁵² ס"ח התשל"ב, עמ' 90.

⁵³ ס"ח התשל"ו, עמ' 196.

⁵⁴ ס"ח התשנ"ו, עמ' 70.

⁵⁵ ס"ח התשס"א, עמ' 436.

4. תיקון חוק פנייה לגופים ציבוריים באמצעי קשר דיגיטליים (תיקון מס' 2 והוראת שעה), התשפ"ב-2022,⁵⁶ בסעיף 17 –
- (1) במקום פסקה (1) יבוא:
- "(1) בסעיף קטן (א), אחרי "התשע"ט-2018" יבוא "או בדרך שמתקיימים לגביה התנאים הקבועים בסעיפים 13 או 13 לחוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים, התשע"ח-2018"⁵⁷;
- (2) פסקה (2) – תימחק.

ד ב ר י ה ס ב ר

נקבעה לשבעה חודשים מיום הפרסום ותקופה זו הוארכה בצו עד יום ח' בתמוז התשפ"ג (27 ביוני 2023).

היות שהתיקון המוצע כבר קובע תיקון לסעיף 5 לחוק המרכז לגביית קנסות (לעניין דרך ההמצאה של דרישת תשלום החוב תוך הפנייה לתקנות סדר הדין האזרחי המעודכנות), והיות שתחילתו של התיקון המוצע קודמת לתחילתו הנדחית של התיקון העקיף, מוצע לתקן את התיקון העקיף האמור כך שיקבע רק את השינויים הנוספים בסעיף 5 לחוק המרכז לגביית קנסות שאינם באים לידי ביטוי בתיקון זה.

סעיף 4 ביום כ"ח בסיוון התשפ"ב (27 ביוני 2022) פורסם חוק פנייה לגופים ציבוריים באמצעי קשר דיגיטליים (תיקון מס' 2 והוראת שעה), התשפ"ב-2022 (ס"ח התשפ"ב, עמ' 870). החוק האמור תיקן, בתיקון עקיף, את סעיף 5 לחוק המרכז לגביית קנסות כך שדרך ההמצאה של דרישת תשלום החוב לחייב תהיה בדרך הקבועה בתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 או בדרך שמתקיימים לגביה התנאים הקבועים בסעיפים 13 או 13 לחוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים, התשע"ח-2018. כמו כן תוקן סעיף קטן (ג) לסעיף 5 לחוק המרכז, כך שיפנה לתקנות סדר הדין האזרחי המעודכנות. תחילתו של תיקון עקיף זה

⁵⁶ ס"ח התשפ"ב, עמ' 870.

⁵⁷ ס"ח התשע"ח, עמ' 902.

פרק ד': מיסוי בשוק הדיור

סימן א': מיסוי מקרקעין

5. תיקון חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963⁵⁸ (בפרק זה – חוק מיסוי מקרקעין) –

(1) בסעיף 9 –

(א) בסעיף קטן (ג), בהגדרה "דירת מגורים" –

(1) בפסקה (1), בסופה יבוא "והכול למעט דירה המנויה בפסקה (3)";

(2) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) דירת מעטפת המיועדת לשמש למגורים, לרבות דירה שבניית קירותיה החיצוניים טרם הסתיימה, אם יש עימה התחייבות מצד המוכר לסיים את בנייתה כדירת מעטפת; לעניין זה, "דירת מעטפת" – דירה, בבניין המיועד לשמש למגורים, שבנייתה טרם הסתיימה, שאין עימה התחייבות מצד המוכר לסיים את הבנייה, ובלבד שהסתיימה בנייתם של הקירות החיצוניים של הדירה";

(ב) בסעיף קטן (ג1), בפסקה (2)(ב), במקום "ב־24 החודשים" יבוא "ב־12 החודשים";

ד ב ר י ה ס ב ר

מקרקעין, ולהבהיר כי אינה כוללת דירת מעטפת, היות שדירת מעטפת נכללת בפסקה (3).

יובהר כי לפי נוסח הסעיף המוצע, גם אם במועד הרכישה טרם נבנתה דירת המעטפת, אך במסגרת הסכם הרכישה התחייב המוכר לספק לרוכש דירת מעטפת (דירת מעטפת מקבלן). הזכות לקבלת דירת מעטפת תיחשב לדירת מגורים לעניין סעיף 9 לחוק מיסוי מקרקעין. כלל מוצע זה דומה לכלל הקבוע היום בפסקה (1) האמורה, לגבי רכישת דירת מגורים מושלמת מקבלן, שנחשבת לדירת מגורים אף אם במועד הרכישה טרם הושלמה בנייתה.

לפסקת משנה (ב)

סעיף 9(א1)(2)(ב) לחוק מיסוי מקרקעין קובע את התקופה שבמהלכה משפרי דיור יכולים להחזיק במקביל בשתי דירות ולהיחשב לבעלי דירה יחידה (לפני שמכרו את דירתם הישנה) לצורך שיעור מס הרכישה שהם חבים בו. בסעיף זה, בנוסחו כיום, עומדת התקופה האמורה על 24 חודשים. ביום י"ט באדר ב' התשע"ו (29 במרס 2016) התקבל בכנסת חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה) (תיקון מס' 85 והוראת שעה), התשע"ו-2016 (ס"ח התשע"ו, עמ' 694), אשר קבע, בהוראת שעה, קיצור של משך התקופה האמורה ל־18 חודשים. הוראת השעה פקעה ביום כ"ו בתמוז התשפ"א (6 ביולי 2021), לאחר שתוקפה הוארך מכוח סעיף 38 לחוק־יסוד: הכנסת. עם פקיעתה, שב משך התקופה האמורה לעמוד על תקופה של 24 חודשים כלשון החוק.

מתן האפשרות ליהנות מהטבות המיסוי לדירה יחידה בזמן החזקה בשתי הדירות לתקופה ממושכת, מתמרצת

סימן א': מיסוי מקרקעין

סעיף 5 לפסקה (1) לפסקת משנה (א)

סעיף 9 לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963 (בפרק זה – חוק מיסוי מקרקעין). קובע שבמכירת זכות במקרקעין יהיה הרוכש חייב במס רכישה. בסעיפים קטנים (א1) ו(א2) נקבעים שיעורי המס החלים ברכישת דירת מגורים, השונים משיעורי המס המשולמים ברכישת זכות במקרקעין שאינה דירת מגורים. כיום יש מקרים שבהם דירות, בדרך כלל דירות יוקרה, נמכרות בידי הקבלן בלא שנעשה בהן שיפוץ הפנים. דירות אלה נקראות בעגה המקצועית דירות מעטפת. בשל נוסח הסעיף כיום, יש מחלוקת בשאלה אם דירות מעטפת מהוות דירות מגורים לצורכי מיסוי מקרקעין, ובמקרים של רכישת דירת מעטפת לשם השקעה – אם רוכש הדירה חייב בשיעורי מס הרכישה הגבוהים, המוטלים ברכישת דירת מגורים להשקעה. ההבדלים בין דירות מעטפת לדירות שהושלמה בנייתן מינוריים, ואינם רלוונטיים לתכלית הסעיף. על כן, מבחינה עניינית, אין הצדקה לכך שרוכשים של דירות מעטפת ייהנו מיתרון המיסוי ויתחמקו מתשלום שיעור מס הרכישה המוטל על דירות מגורים. באותו האופן, אין הצדקה לכך שאלה שרוכשים דירת מעטפת שהיא דירתם הראשונה, לא ייהנו משיעורי מס הרכישה הנמוכים יותר המוטלים על מי שרוכש דירה ראשונה. על כן, מוצע להוסיף להגדרה "דירת מגורים" שבסעיף 9(ג) לחוק מיסוי מקרקעין את פסקה (3), ולקבוע באופן מפורש כי דירת מעטפת תהיה חייבת במס רכישה כדירת מגורים. בהתאם, מוצע לתקן את פסקה (1) להגדרה "דירת מגורים" שבסעיף 9(ג) לחוק מיסוי

⁵⁸ ס"ח התשכ"ג, עמ' 156; התשפ"ב, עמ' 460.

(א) בסעיף קטן (ב1), אחרי "דירת מגורים מזכה" יבוא "שחלות לגבי מכירתה הוראות סעיפים קטנים (ב2) ו-(ב3)";
(ב) אחרי סעיף קטן (ב3) יבוא:

"(4ב) על אף האמור בסעיפים קטנים (ב2) ו-(ב3), במכירת דירת מגורים מזכה בידי יחיד תושב ישראל שיום רכישה היה לפני יום המעבר, ומתקיימים לגביה שני אלה, יחולו הוראות סעיף קטן (ב1) ולא יחולו הוראות סעיפים קטנים (ב2) ו-(ב3):

(1) במועד רכישה הזכות במקרקעין שעליה בנויה דירת המגורים המזכה, לא הייתה בנויה על המקרקעין דירת מגורים;

ד ב ר י ה ס ב ר

מגורים שנרכשה לפני כניסת תיקון מס' 76 לתוקף, של אלה שבבעלותם יותר מדירת מגורים אחת יחושב מס השבח במכירת דירה כאמור לפי החישוב הליניארי המוטב, כך ששבח שיוחס לתקופה שעד יום כ"ט שבט התשע"ד (1 בינואר 2014) יהיה פטור ממס שבח, ואילו שבח שיוחס לתקופה שמהמועד האמור ואילך יחויב במס שבח בשיעור שנקבע בחוק מיסוי מקרקעין.

אף על פי שמטרתו של התיקון הנוכח לעיל הייתה להקל עם מי שהיו בעלי דירות מגורים במועד כניסתו לתוקף, כך שיהיו פטורים ממס על השבח שנצבר לפני אותו מועד, ובדומה למצב החוקי שחל לפני תיקון מס' 76, התיקון לא הגביל את החישוב הליניארי המוטב כך שיחול רק על זכות במקרקעין שהייתה דירת מגורים במועד כניסת התיקון לתוקף. על כן, כיום, גם מי שבמועד האמור היה בעלים של זכות במקרקעין שהיא קרקע, שלא היה יכול לקבל פטור במכירתה לפני כניסתו לתוקף של התיקון, יכול ליהנות במכירת הזכות מהחישוב הליניארי המוטב, ובלבד שבנה על הקרקע דירת מגורים לפני המכירה. לפיכך מוצע לתקן את סעיף 448 לחוק מיסוי מקרקעין כך שייקבע כי מוכר זכות במקרקעין שהיא דירת מגורים, והזכות נרכשה לפני כניסת תיקון מס' 76 לתוקף, לא יוכל ליהנות מהחישוב הליניארי המוטב, אם במועד הרכישה לא הייתה בנויה על המקרקעין דירת מגורים. עם זאת, מוצע להקל על מי שבנו דירה על הקרקע לפני תחילתו של התיקון המוצע, שהייתה להם ציפייה ממשית ליהנות מהחישוב הליניארי המוטב, ולאפשר להם לממש את ציפיותם זו, בכך שיוכלו למכור את הדירה ולקבל את החישוב הליניארי המוטב.

נוסף על האמור, ובשל הרצון לעודד בניית דירות על קרקע פנויה, מוצע לתת פיקוד זמן לזמי שבבעלותו קרקע כאמור לסיים בניית דירת מגורים על הקרקע, ואם יעשה כן, יקבל במכירתה את המסלול הליניארי המוטב. על כן, מוצע לקבוע שאם הושלמה בניית דירת המגורים המזכה לפני יום כ"ה בסיוון התשפ"ז (30 ביוני 2027), ייהנה המוכר מהחישוב הליניארי המוטב במכירת הדירה (ראו סעיף קטן (4ב) כנוסחו המוצע).

את משפרי הדיוור להמתין לעליית מחירי הדיוור לפני שהם מוכרים את דירתם הישנה. דבר זה מביא למלאי גדול של "דירות בהמתנה", מקטין את היצע הדירות הזמינות בשוק ומביא לעליית מחירי הדירות. לצד זאת, ככלל, משפרי דיוור המחזיקים ב"דירה בהמתנה" מאופיינים בהכנסה גבוהה מאוד למשק בית, שמגיעה במוצע לפי שניים לערך מההכנסה של משק בית ממוצע בישראל.

מכאן שהתקופה הארוכה הקבועה כיום בחוק מיסוי מקרקעין, המאפשרת גם לבעלי דירות המחזיקים בתי דירות למשך שנתיים ליהנות מהטבות המיסוי המיועדות לבעלי דירה יחידה, מיטיבה עם משקי בית בעלי הכנסות גבוהות ופוגעת בווגות צעירים המעוניינים לרכוש דירה, עקב ההשפעה השלילית של "דירות בהמתנה" על מחירי הדירות.

על כן, ובמטרה לעודד רוכשי דירות חלופיות להקדים ולמכור את דירותיהם הראשונות, מוצע לתקן את סעיף 9(ג1)(2)(ב) לחוק מיסוי מקרקעין ולקצר את משך התקופה שבה יכולים רוכשים כאמור ליהנות משיעורים מופחתים של מס רכישה. כך משפר דיוור המוכר דירתו הראשונה בתוך 12 חודשים, ולא 24 חודשים כפי שסעיף זה מאפשר היום, ויהנה מהשיעורים המופחתים של מס רכישה החלים על רוכש דירה יחידה, בשל רכישה הדירה החלופית.

לצד התיקון המוצע, מוצע לערוך תיקון דומה לעניין החבות במס שבח, כמפורט להלן בדברי ההסבר לסעיף (3) להצעת חוק זו.

לפסקה (2)

ביום כ"ט באב התשע"ג (5 באוגוסט 2013), פורסם חוק לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2013 ו-2014), התשע"ג-2013 (ס"ח התשע"ג, עמ' 116, 154). בסעיף 43 לחוק האמור תוקן החוק (בסימן זה – תיקון מס' 76). במסגרת אותו תיקון בוטלה הוראת הפטור ממס שבח למשקיעים שהייתה קבועה בסעיף 49ב(1) לחוק מיסוי מקרקעין, וחלה על מוכר דירה שבבעלותו יותר מדירת מגורים אחת אם המכירה עמדה בכמה תנאים שהיו קבועים בחוק. מנגד נקבע באותו תיקון, לגבי דירת

(2) בניית דירת המגורים המזכה הושלמה לאחר יום כ"ה בסיוון

התשפ"ז (30 ביוני 2027);

(3) בסעיף 1ג49(1), במקום "ב-24 החודשים שקדמו למכירה" יבוא "ב-12 החודשים שקדמו למכירה";

(4) בסעיף 76 –

(א) בכותרת השוליים, במקום "הגשת הצהרה" יבוא "הגשה";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום הקטע החל במילים "הצהרות לפי סעיפים 73 עד 76" עד המילים "כאמור בסעיף 96" יבוא "הצהרות, מסמכים או טפסים שיש להגיש למנהל לפי חוק זה".

(א) סעיף 9 לחוק מיסוי מקרקעין, כנוסחו בסעיף 1(1)5(ב) לחוק זה, יחול על זכות במקרקעין שהיא דירת מגורים שנרכשה ביום תחילתו של חוק זה (בפרק זה – יום התחילה) או לאחריו.

6. תיקון חוק מיסוי מקרקעין – תחולה

(ב) סעיף 1ג49(1) לחוק מיסוי מקרקעין, כנוסחו בסעיף 3(3) לחוק זה, יחול על דירת מגורים שנרכשה ביום התחילה או לאחריו, כתחליף לדירה הנמכרת שלגביה חלה החוקה כאמור באותו סעיף.

ד ב ר י ה ס ב ר

יתר על כן, לפי נוסח סעיף 76 האמור, שר האוצר באישור ועדת הכספים, אינו מוסמך לקבוע חובה כללית להגשת מסמכים באופן מקוון. זאת בניגוד להוראות המקבילות בשאר חוקי המס (כדוגמת פקודת מס הכנסה וחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1976), שלפיהן רשאי שר האוצר, באישור ועדת הכספים, לקבוע שכל אחד מהצהרות והטפסים שיש להגיש לפי החוקים האמורים יוגש באופן מקוון. על כן, מוצע לתקן את סעיף 76 לחוק מיסוי מקרקעין, בהתאם לשאר חקיקת המס, ולקבוע ששר האוצר, באישור ועדת הכספים, יהיה רשאי לקבוע אילו טפסים יוגשו באופן מקוון מתוך כלל הטפסים שבחוק. יובהר שבעת התקנת תקנות הקובעות כי טופס מסוים יוגש באמצעים מקוונים, הקביעה תיבחן לפי אמות המידה הקובעות ב"כללים מנחים לגיבוש הסדרים דיגליים" הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 1.2500 (התש"ף).

סעיף 6 בסעיף קטן (א) מוצע לקבוע כי התיקון המוצע של סעיף 9 לחוק מיסוי מקרקעין, בסעיף 1(1)5 להצעת החוק, יחול רק על דירת מגורים שנרכשה ביום התחילה או לאחריו. כך, לבעליה של דירת מגורים יחידה שרכש דירה נוספת (חלופית) לפני יום התחילה, יהיו 24 חודשים מיום רכישת הדירה הנוספת שבמהלכם יוכל למכור את הדירה שהייתה דירתו היחידה עד למועד רכישת הדירה הנוספת, וליהנות ברכישת הדירה הנוספת משיעורי מס הרכישה הניתנים לרוכש דירה יחידה.

כמו כן מוצע, בסעיף קטן (ב), לקבוע כי סעיף 1ג49(1) לחוק מיסוי מקרקעין, כתיקונו המוצע בסעיף 3(3) להצעת החוק, יחול רק על דירה שנרכשה ביום התחילה או לאחריו, כתחליף לדירה הנמכרת שבשלה הופעלה החוקה כאמור בסעיף 1ג49(1) האמור, כך, מי שרכש דירה חלופית כאמור לפני יום התחילה, יוכל למכור את דירתו הראשונה

לפסקה (3)

סעיף 1ג49(1) לחוק מיסוי מקרקעין מעניק למי שבעלותו דירת מגורים יחידה, הרוכש דירה חלופית, פרק זמן שבמהלכו הוא יכול להיחשב לבעלים של דירה יחידה לצורך קבלת הפטור ממס שבח הניתן לבעלי דירה יחידה (לפי סעיף 1ג49(2) לאותו חוק). הגם שבפועל בבעלותו שתי דירות. פרק הזמן האמור עומד כיום על 24 חודשים.

במטרה להאיץ את מכירת הדירה הראשונה ולהביא להגדלת היצע הדירות למגורים, מוצע לתקן את סעיף 1ג49(1) לחוק מיסוי מקרקעין כך שהפטור לפי סעיף 1ג49(2) לחוק יינתן רק למי שמכר את הדירה הראשונה בתוך 12 חודשים מיום רכישת הדירה החלופית, במקום 24 חודשים. תיקון דומה מוצע בפסקה (1) בסעיף 1 להצעת החוק לעניין פטור ממס רכישה.

יובהר כי לנוכח ההגדרה "דירת מגורים" בסעיף 1 לחוק מיסוי מקרקעין, ברכישת דירה חלופית מקבלן שבנייתה טרם הסתיימה, תימנה התקופה שבמהלכה אפשר למכור את הדירה הראשונה בפטור רק מהמועד שבו הסתיימה בנייתה של הדירה החלופית.

לפסקה (4)

סעיף 76 לחוק מיסוי מקרקעין כנוסחו היום קובע כי שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לקבוע כי הצהרות לפי סעיפים 73 עד 76 לחוק, כולן או חלקן, בקשה לתיקון שומה לפי סעיף 85 לחוק, הודעת השגה לפי סעיף 87 לחוק ומסמכים כאמור בסעיף 96 לחוק, יוגשו באופן מקוון. יש הצהרות וטפסים נוספים שיש להגיש לפי סעיפים אחרים בחוק מיסוי מקרקעין, אבל כיום, אין חובה להגישם באופן מקוון.

(א) על אף האמור בפסקה (1)(א) של סעיף 48(ב1) לחוק מיסוי מקרקעין כנוסחו בסעיף 25(א2) לחוק זה, במכירת זכות במקרקעין שתוכנית הבנייה שחלה לגביה מתירה בנייה על הקרקע של 15 דירות לפחות המיועדות לשמש למגורים, בידי יחיד שהקרקע כולה הייתה בבעלותו, בתקופה שמיום התחילה עד יום כ"ה בסיוון התשפ"ז (30 ביוני 2027) (בסעיף זה - התקופה הקובעת), יהיה היחיד חייב במס על החלק המוטב של השבח הריאלי עד יום התחילה, בשיעור הקבוע בסעיף 48(ב1) לחוק האמור; לענין זה, "החלק המוטב של השבח הריאלי עד יום התחילה" -

- (1) אם הסתיימה בנייתן על הקרקע של כל הדירות המיועדות לשמש למגורים, המותרות לבנייה לפי תוכנית הבנייה שחלה לגבי הזכות במקרקעין במועד סיום הבנייה, עד תום 48 חודשים מיום המכירה - 100% מהשבח הריאלי עד יום התחילה;
- (2) אם הסתיימה בנייתן על הקרקע של כל הדירות המיועדות לשמש למגורים, המותרות לבנייה לפי תוכנית הבנייה שחלה לגבי הזכות במקרקעין במועד סיום הבנייה, בתקופה שמתום התקופה האמורה בפסקה (1) ועד תום 60 חודשים מיום המכירה - 80% מהשבח הריאלי עד יום התחילה;
- (3) אם הסתיימה בנייתן על הקרקע של כל הדירות המיועדות לשמש למגורים, המותרות לבנייה לפי תוכנית הבנייה שחלה לגבי הזכות במקרקעין במועד סיום הבנייה, בתקופה שמתום התקופה האמורה בפסקה (2) ועד תום 72 חודשים מיום המכירה - 70% מהשבח הריאלי עד יום התחילה;

ד ב ר י ה ס ב ר

המס על 12% מהשבח ועוד 1% לכל שנה משנת המס 1949 ועד שנת הרכישה.

מהאמור עולה, כי במכירת מקרקעין שנרכשו בתקופה שמיום ט"ו בניסן התשס"ב (6 בנובמבר 2001), מוטל על השבח הריאלי שנצמח עד יום כ' בחשוון התשס"ב (6 בנובמבר 2001), מס בשיעור מס ההכנסה שחל על היחיד לפי סעיף 121 לפקודה. סעיף זה קובע על הכנסותיו של היחיד שיעור מס שולי מקסימלי של 47%. שיעור זה הוא כמעט כפול משיעור המס המוטל על מוכר זכות במקרקעין שנרכשו לאחר יום כ' בחשוון התשס"ב (6 בנובמבר 2001). שיעור זה יוצר תמריץ שלילי למכור את המקרקעין, ומעכב מכירת קרקעות לגורמים אשר יכולים לפתח את הקרקע וכך להגדיל את היצע הדירות.

כדי לעודד מכירת קרקעות אשר נרכשו לפני יום כ"א בחשוון התשס"ב (7 בנובמבר 2001), כלומר קרקעות שנמצאות במשך שנים רבות בידי בעליהן ונצמח עליהן שבח גבוה, מוצע לקבוע, כהוראת שעה, שבמכירת זכות במקרקעין המיועדים לבנייה למגורים, בידי יחיד, בתקופה שמיום התחילה עד יום כ"ה בסיוון התשפ"ז (30 ביוני 2027) - יחול שיעור מופחת של מס שבח, על חלק מהשבח הריאלי שנצבר עד יום כ"א בחשוון התשס"ב (7 בנובמבר 2001), שיהיה בשיעור המס הקבוע בסעיף 48(ב1) לחוק מיסוי מקרקעין, העומד היום על 25%. כאמור זהו שיעור המס המשולם על השבח הריאלי שנצמח כיום, והוא נמוך במידה ניכרת משיעור המס המוטל על השבח שנצבר לפני יום כ"א בחשוון התשס"ב (7 בנובמבר 2001) ואשר היה

(שהייתה דירתו היחידה לפני רכישת הדירה החלופית) בפטור ממס שבח הניתן לבעל דירה יחידה, בתוך 24 חודשים ממועד רכישת הדירה החלופית.

ויבהר כי אף על פי שתחילתו של סעיף 48(ב4) לחוק מיסוי מקרקעין כנוסחו המוצע בסעיף 5(2)(ב) להצעת החוק, היא ביום הפרסום של החוק, הרי מבחינה אופרטיבית תהיה לכך משמעות רק לגבי דירות שנמכרות החל מחודש יולי 2027. זאת כיוון שכל דירה שתימכר לפני המועד האמור, לא יחול לגביה האמור בסעיף 48(ב4)(2) המוצע, ולכן יחול במכירתה החישוב הליניארי המוטב.

סעיף 7 לסעיף קטן (א)

סעיף 48(ב1)(1) לחוק מיסוי מקרקעין קובע כי סכום מס השבח לגבי מקרקעין שנרכשו עד יום כ' בחשוון התשס"ב (6 בנובמבר 2001), מחושב באופן ליניארי, כך שעל השבח הריאלי עד יום כ' בחשוון התשס"ב (6 בנובמבר 2001) מוטל מס בשיעור מס ההכנסה שחל על היחיד לפי סעיף 121 לפקודת מס הכנסה (בסימן זה - הפקודה) (ראו פסקת משנה (א) של סעיף 48(ב1)(1) לחוק מיסוי מקרקעין), ועל השבח הריאלי שמיום כ"א בחשוון התשס"ב (7 בנובמבר 2001) עד יום המכירה מוטל מס העומד, נכון להיום, על שיעור של עד 25% ליחיד (ראו פסקאות משנה (ב) ו(ג) של סעיף 48(ב1)(1) לחוק מיסוי מקרקעין).

סעיף 48(ד1) לחוק מיסוי מקרקעין מסייג את האמור וקובע ששיעור מס השבח לגבי מקרקעין שנרכשו בתקופה שעד יום ט"ו בניסן התשכ"א (1 באפריל 1961) לא יעלה על 12% אם יום הרכישה היה עד סוף שנת המס 1948, ואם יום הרכישה היה בשנות המס 1949 עד 1960, לא יעלה שיעור

(4) אם הסתיימה בנייתן על הקרקע של כל הדירות המיועדות לשמש למגורים, המותרות לבנייה לפי תוכנית הבנייה שחלה לגבי הזכות במקרקעין במועד סיום הבנייה, בתקופה שמתום התקופה האמורה בפסקה (3) ועד תום 84 חודשים מיום המכירה – 60% מהשבח הריאלי עד יום התחילה;

(5) אם הסתיימה בנייתן על הקרקע של כל הדירות המיועדות לשמש למגורים, המותרות לבנייה לפי תוכנית הבנייה שחלה לגבי הזכות במקרקעין במועד סיום הבנייה, בתקופה שמתום התקופה האמורה בפסקה (4) ועד תום 96 חודשים מיום המכירה – 50% מהשבח הריאלי עד יום התחילה;

(6) אם לא התקיים האמור בפסקאות (1) עד (5) – 0% מהשבח הריאלי עד יום התחילה.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על מכירה שנעשתה בלא תמורה או בין קרובים, על מכירה שחל לגביה פטור מהמס, כולו או חלקו, או שיעור מס מופחת, לפי חוק מיסוי מקרקעין או לפי פקודת מס הכנסה⁵⁹, או על מכירה שחלות לגביה הוראות סעיף 5(ב) לחוק מיסוי מקרקעין.

(ג) לענין פסקאות (1) עד (6) להגדרה "החלק המוטב של השבח הריאלי עד יום התחילה" שבסעיף קטן (א), יראו בקבלת אישור להספקת חשמל, מים או חיבור של טלפון לבניין, לפי סעיף 157א לחוק התכנון והבנייה, כסיום הבנייה.

ד ב ר י ה ס ב ר

ככל שהרוכש יסיים את בניית דירות המגורים בתקופה קצרה, יהיה זכאי המוכר לשיעור המס המופחת על חלק גדול יותר מהשבח הריאלי עד יום התחילה. כך מוצע לקבוע כי אם הרוכש ישלים את בניית הדירות בתוך 4 שנים מיום המכירה, המוכר יהיה זכאי לשיעור מס של 25% על כלל השבח הריאלי עד יום התחילה. מהשנה החמישית ועד השמינית, חלק השבח הריאלי עד יום התחילה שיהיה זכאי לשיעור המס של 25%, יפחת בצורה הדרגתית כמפורט בסעיף. אם הרוכש לא יבנה את דירות המגורים עד תום 8 שנים מיום המכירה, המוכר לא יהיה זכאי לשיעור המס המופחת על השבח הריאלי עד יום התחילה (ראו פסקאות (1) עד (6)).

לסעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע כי ההקלה במס שבח שמוצע לקבוע כהוראת שעה בסעיף קטן (א), לא תחול על מכירת קרקע שמקבלת פטור ממס, מלא או חלקי, או שחל לגביה שיעור מס מופחת, זאת כדי שלא ייתנן כפל הטבה. עם זאת, יצוין כי נישום המעוניין שיחולו עליו הוראות הסעיף המוצע, במקום ההקלות האחרות שלהן הוא זכאי, רשאי לבחור בכך.

נוסף על כך, כדי למנוע שימוש לרעה בהקלה, מוצע לקבוע, כי הוראות הסעיף המוצע לא יחולו במכירת דירה בלא תמורה, בהעברת המקרקעין למלאי עסקי שנחשבת למכירה לפי הוראות סעיף 5(ב) לחוק מיסוי מקרקעין, או במכירה שנעשתה בין קרובים.

נגבה במכירת המקרקעין לולא ההוראה המוצעת. כאמור, ההפחתה המוצעת נועדה לשמש תמריץ למכירת הקרקעות וכך להביא להגדלת היצע הדירות למגורים.

שיעור המס המופחת כאמור יינתן על פי המוצע רק אם המכירה היא של זכות במקרקעין שהיא קרקע שקיימת לגביה תוכנית בנייה (המוגדרת על פי המוצע בסעיף קטן (ז) כתוכנית מפורטת כמשמעותה בחוק התכנון והבנייה התשכ"ה-1965, או תוכנית כמשמעותה באותו חוק שתנאי להוצאת היתר מכוחה הוא אישור תוכנית לאיחוד וחלוקה כמשמעותה בסימן ז' בפרק ג' לחוק האמור) (בסימן זה – תוכנית בנייה), המתירה בנייה על הקרקע של 15 דירות מגורים לפחות. תנאי זה מגשים את מטרת ההוראה המוצעת, כלומר הגדלת היצע הדירות, בכך שיתמרץ מכירה של קרקעות שפוטנציאל הבנייה עליהן גבוה.

תנאי נוסף שמוצע לקבוע לזכאות לשיעור המס המופחת הוא שבתוך תקופה קצובה הסתיימה בנייתן על הקרקע של כל הדירות המיועדות לשמש למגורים המותרות לבנייה לפי תוכנית הבנייה שחלה לגבי הזכות במקרקעין במועד סיום הבנייה. תנאי זה נועד לתמרץ את רוכש הקרקע להוציא לפועל את בניית הדירות במהירות, וכך להגדיל את היצע הדירות (מאחר שההקלה ניתנת למוכר, התמריץ לרוכש יופעל באמצעות חוזה המכר, שיתייחס לתוצאות אי-עמידתו בתנאי סיום הבנייה). מוצע שלענין תנאי זה, יראו כמועד סיום הבנייה את המועד שבו התקבל אישור להספקת חשמל, מים או חיבור של טלפון לבניין. לפי סעיף 157א לחוק התכנון והבנייה (ראו סעיף קטן (ג)).

⁵⁹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

(ד) במכירת זכות במקרקעין שתוכנית הבנייה שחלה לגביה מתירה בנייה על הקרקע של 15 דירות לפחות המיועדות לשמש למגורים, בידי יחיד, בתקופה הקובעת, שאינה מכירה כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי המוכר לבחור באחד מאלה:

- (1) תשלום מס השבח לפי הוראות סעיף 48א(ב1) לחוק מיסוי מקרקעין, ואם התקיים האמור בפסקאות (1), (2), (3), (4) או (5) להגדרה "החלק המוטב של השבח הריאלי עד יום התחילה" שבסעיף קטן (א) – יהיה זכאי המוכר להחזר המס ששילם ביתה, ויחולו לעניין זה הוראות סעיף 103א לחוק מיסוי מקרקעין;
- (2) תשלום מס השבח לפי הוראות סעיף קטן (א) ומתן ערובה להנחת דעתו של המנהל בגובה יתרת מס השבח שהיה עליו לשלם לפי הוראות סעיף 48א(ב1) לחוק מיסוי מקרקעין.

(ה) במכירת זכות במקרקעין שחלות לגביה הוראות סעיף זה, יקראו את סעיף 48ב(ב1) לחוק מיסוי מקרקעין כך שבסופו יבוא "ובלבד ששיעור המס על החלק המוטב של השבח הריאלי עד יום התחילה, כהגדרתו בסעיף 7 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג-2023, לא יעלה על שיעור המס הקבוע בסעיף 48א(ב1)".

(ו) לכל מונח בסעיף זה תהיה המשמעות הנודעת לו בחוק מיסוי מקרקעין, אלא אם כן נקבע במפורש אחרת.

(ז) בסעיף זה –

"היתר בנייה" – כמשמעותו בחוק התכנון והבנייה;

"חוק התכנון והבנייה – חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965";

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף קטן (ד)

במכירת זכות במקרקעין שתוכנית הבנייה שחלה לגביה מתירה בנייה על הקרקע של 15 דירות לפחות המיועדות לשמש למגורים, בידי יחיד, בתקופה הקובעת, לא ניתן לדעת, במועד המכירה, אם יתקיים התנאי הדורש בנייה למגורים בתוך תקופה מסוימת מיום המכירה (בסעיף זה – התקופה לבנייה), אלא רק בדיעבד. על כן מוצע לאפשר למוכר זכות במקרקעין כאמור, לבחור אם לשלם את המס כפי שהיה מוטל עליו לולא הוראת השעה (כלומר לפי הוראות סעיף 48א(ב1) לחוק מיסוי מקרקעין) ולקבל החזר בגובה ההפרש שבין המס שבו חויב לבין המס שבו הוא חייב לפי הוראות סעיף זה אם וכאשר תעמוד המכירה גם בתנאי של סיום הבנייה בתוך התקופה לבנייה; או לשלם את המס בשיעור המופחת בהתאם לסעיף זה ולהמציא ערובה מתאימה להבטחת תשלום יתרת המס, שתפקע אם וכאשר תעמוד המכירה בתנאי של סיום הבנייה בתוך התקופה כאמור. במועד תום הבנייה, ייעשה חישוב של איזו חלק מהשבח הריאלי לפני יום התחילה זכאי לשיעור המס המופחת ואיזה חלק אינו זכאי לשיעור המס המופחת, ותשולם יתרת המס או יבוצע החזר מס, לפי העניין.

לסעיף קטן (ה)

לפי הוראות סעיף 48 לחוק מיסוי מקרקעין, במכירת זכות במקרקעין שנרכשה לפני יום כ"א בחשוון התשס"ב (7 בנובמבר 2001), יראו את השבח כחלק מההכנסה החייבת במס הכנסה בשנת המס שבה נעשתה המכירה, ועל השבח הריאלי יחולו, בין השאר, הוראות סעיפים 121 או 126 לפקודה, לפי העניין.

מוצע לקבוע כי במכירת זכות במקרקעין שחלות לגביה הוראות סעיף 7 להצעת החוק, שיעור המס לפי הפקודה על החלק המוטב של השבח הריאלי עד יום התחילה, לא יעלה על שיעור המס הקבוע בסעיף 48א(ב1) לחוק מיסוי מקרקעין, כך שההטבה בשיעור המס תיזקף לזכות המוכר גם לעניין הוראות הפקודה.

לסעיפים קטנים (ו) ו-(ז)

מוצע לקבוע שהמונחים בסעיף 7 להצעת החוק יפורשו, אם לא הוגדרו באופן פרטני, כפי משמעותם בחוק מיסוי מקרקעין, למעט המונח "יחיד" אשר יכלול לעניין הוראות הסעיף גם חברה משפחתית כמשמעותה בסעיף 64א לפקודה ושותפות שחלה לגביה סעיף 63 לפקודה. כאמור בדברי ההסבר לסעיף קטן (א), מוצע להגדיר מהי תוכנית בנייה לצורך אותו סעיף קטן.

"יחיד" – לרבות חברה משפחתית כמשמעותה בסעיף 64א לפקודת מס הכנסה, ולרבות שותפות שחל לגביה סעיף 63 לפקודה האמורה;

"קרוב" – כהגדרתו בסעיף 1 לחוק מיסוי מקרקעין, ואולם המונח "שליטה" בהגדרה האמורה יפורש כאמור בסעיף 19(4)(ב)(3) לחוק האמור;

"השבח הריאלי עד יום התחילה" – כהגדרתו בסעיף 47 לחוק מיסוי מקרקעין;

"תוכנית בנייה" – תוכנית מפורטת כמשמעותה בחוק התכנון והבנייה, או תוכנית כמשמעותה באותו חוק, שתנאי להוצאת היתר מכוחה הוא אישור תוכנית איחוד וחלוקה כמשמעותה בסימן ז' לפרק ג' בחוק האמור.

סימן ב': התחדשות עירונית

8. תיקון חוק מיסוי מקרקעין

בחוק מיסוי מקרקעין –

(1) בסעיף 49ט(ב), אחרי פסקה (3) יבוא:

"(4) החל מיום ההסכם למכירת זכויות לזום כאמור בסעיף 49כב, יראו זכות שנרכשה בידי יזם במכירה כאמור כזכות במקרקעין, ויחולו עליה לענין זה הוראות חוק זה החלות על זכות במקרקעין";

(2) בסעיף 49כב –

(א) בסעיף קטן (א) –

(1) בפסקה (1), המילים "ותמורה כספית אחרת" – יימחקו, ובמקום "ותמורה הכספית הנוספת לא עלו" יבוא "לא עלה";

ד ב ר י ה ס ב ר

והבנייה, התשכ"ח-1965 (בסימן זה – המתווה החדש לחיזוק מבנים). אם לא יתוקן חוק מיסוי מקרקעין, מבנים אשר יחזוקו בהתאם למתווה החדש לחיזוק מבנים לא יהיו זכאים להטבות המס. בלא הטבות המס, באזורים רבים ההיתכנות הכלכלית של הפרויקטים לפי המתווה החדש מוטלת בספק, ובהצעה זו מוצע לקבוע הטבות מס גם למתווה זה.

לסעיף 8(1), (6) ו-8(8)

עסקאות של התחדשות עירונית הן בדרך כלל עסקאות שאורכות זמן רב, וטומנות בחובן סיכונים רבים וקשיים עד להוצאתן לפועל החל משלב החתימה על ההסכם מול הדיירים, הליך תכנוני ארוך ומורכב הוצאות כספיות גבוהות (בייחוד בפרויקטים של פינוי ובינוי) ועוד. כך, משך הזמן והעלויות עלולים להביא לשינוי במצבו הפיננסי של היזם, והוא עלול להיקלע לקשיים כלכליים עוד טרם התחלת הפרויקט. לנוכח העובדה כי קיים רכיב של חוסר ודאות בפרויקטים אלה ההתקשרות ההתחלתית בפרויקטים אלו, נעשית, במקרים רבים, בחוזה הכולל תנאים מתלים שישתכלל רק אם תנאים אלה יתקיימו.

לפי ע"א 489/89 שרון נ' מנהל מס שבח מקרקעין, פ"ד מו(3) 366 (1992), הסכם עם תנאי מתלה, תקף לענין חוק מיסוי מקרקעין החל ממועד כריתתו, ויום המכירה לצורכי מס, יהיה יום החתימה על ההסכם ולא היום שבו התמלאו התנאים. לאור זאת, הרי החתמתם של בעלי

סימן ב': התחדשות עירונית

כללי לפרויקטים של התחדשות עירונית מסוג פינוי ובינוי או חיזוק מבנים מפני רעידות אדמה נודעת חשיבות ציבורית של שיפור מרכזי ערים, חיזוק מבנים קיימים, שיקום אזורים מוזנחים וניצול שטחים מבוזבזים לצורך בנייה וכו'. הגדלת היצע הדיוור פרק חמישי 4 (פינוי ובינוי) ופרק חמישי 5 (פטור במכירת זכות במקרקעין שתמורתה מושפעת מזכויות בנייה לפי תמ"א 38) לחוק מיסוי מקרקעין, בשילוב עם סעיפים 31א ו-31ב לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן – חוק מס ערך מוסף), נותנים הטבות מס משמעותיות ליזמים ולבעלי דירות המתקשרים ביניהם בפרויקטים של התחדשות עירונית.

בשנים האחרונות התעוררו כמה סוגיות בקשר ליישומן של הטבות המס הניתנות לפרויקטים של התחדשות עירונית שהצעת החוק באה לתת להן מענה, ובכלל זה עסקאות שנעשות עם דייר שהוא קשיש, עסקאות שבהן ניתנת לדייר תמורה כספית נוספת, עסקאות על ידי בעלי דירות מרובות בבניין ומכירת זכויות ליזם ממשך בין יום הסכם המכירה ליום המכירה כהגדרתו בחוק מיסוי מקרקעין.

סוגיה נוספת שמוצע להסדיר בהצעה זו היא הטבות המס אשר יינתנו להסדר אשר נועד להחליף את תוכנית המיתאר הארצית לחיזוק מבנים קיימים מפני רעידות אדמה (תמ"א 38), אשר קבוע בסעיף 70א לחוק התכנון

(א) ברישה, אחרי "על תקרת השווי" יבוא "או שניתנה למוכר תמורה כספית נוספת";

(ב) בפסקת משנה (א), במקום "כתקרת השווי" יבוא "כשווי יחידת המגורים החלופית או כתקרת השווי, לפי הנמוך מביניהם";

(ג) בפסקת משנה (ב), במקום "כתקרת השווי" יבוא "כשווי יחידת המגורים החלופית או כתקרת השווי, לפי הנמוך מביניהם" ואחרי "בהפרש השווי" יבוא "בהפחתת התמורה הכספית הנוספת";

(ב) אחרי סעיף קטן (א2) יבוא:

(3א) (1) בסעיף קטן זה, "מוכר מוטב" – קשיש או מי שיחידת המגורים במתחם היא דירתו היחידה כמשמעותה לענין פטור ממס לפי סעיף 49ב(2).

ד ב ר י ה ס ב ר

כך ניתן לקחת דוגמה שבה יזם א' החתים בעלי זכויות במתחם על הסכמים מתלים שבהם התחייב לבנות להם יחידות חדשות במתחם בתמורה לזכויות הבנייה מכוח התוכנית (להלן – העסקה המקורית). בשלב מסוים, טרם הגיע "יום המכירה", מכר יזם א' את ההסכמים האמורים ליזם ב' בתמורה לסכום כל שהוא במוזמן. "שווי המכירה" בעסקה שבין היזמים כולל הן את התמורה הישירה שמשלם יזם ב' ליזם א' והן את כלל ההתחייבויות לדיירים שלוקח על עצמו יזם ב', וזאת בהתאם לעיקרון "צירוף כלל התמורות" אשר אומץ בפסיקה.

לפיכך, יזם ב' ימוסה במס רכישה בגין כלל השווי (הישיר ליזם א' וכן שווי ההתחייבויות לבעלי הזכויות). לאחר זמן, כאשר מתממשים התנאים המתלים ומגיע יום המכירה של העסקה המקורית לפי החוק העיקרי, גם יזם א' יחויב במס רכישה בגין שווי ההתחייבויות לבעלי הזכויות במתחם – זאת נוסף על יזם ב' שכבר התחייב במס רכישה בגין תמורות אלה בשומת מס הרכישה בעסקה שבה רכש את הזכויות מיום א'. (להסבר מפורט ראו: אבי גורמן ושי אהרונוביץ' מיסוי מקרקעין – פרשנות, הלכה ומעשה (2017)).

עמדה זו אותגרה בוועדת ערר מיסוי מקרקעין מרכזי לוד, בעניין איווגה בע"מ נ' מנהל מיסוי מקרקעין – אזור מרכז (17-05-60313), בערר על שומה בדבר סיווגה של חברה כאיגוד מקרקעין בתקופת הביניים. בפסק הדין אשר ניתן ב־2019, נקבע, בניגוד לעמדת רשות המסים, ובהתייחס לעובדות הספציפיות אשר נידונו באותו מקרה, שהזכות שהחזיקה החברה היוזמת בתקופת הביניים אינה זכות במקרקעין, ושעל כן אין לסווג את החברה כאיגוד מקרקעין. בהיקש מעמדה זו, יש הסוברים שהיום אינו נדרש לשלם מס רכישה כלל בהעברת הזכויות אשר רכש מהדיירים במסגרת עסקת המכר המותלית (וזאת בניגוד לעמדת רשות המסים שלפיה יש לשלם מס רכישה על מלוא שווי הזכויות).

הזכויות בפרויקט על הסכם עם תנאי מתלה, מקימה "יום מכירה", כמשמעות מונח זה בסעיף 19 לחוק מיסוי מקרקעין. כתוצאה מכך, כלל הליכי השומה אמורים לחול כבר בשלב זה, לרבות מועד החיוב במס. דא עקא, בעסקאות של התחדשות עירונית, המועד שבו העסקה תצא לפועל באופן מעשי יהיה מאוחר בהרבה, ויש סיכוי שהתנאי המתלה לא יתממש כלל. לנוכח האמור, קבע המחוקק בפרקים הדנים בהתחדשות עירונית בחוק מיסוי מקרקעין, שיום המכירה בעסקאות אלה יידחה למועד מאוחר יותר שבו מתקיים התנאי המתלה או החלה הבנייה, לפי המוקדם (להלן – יום המכירה הנדחה). מטרת ההוראה הייתה להקל על הצדדים לעסקה, כדי להקל על התממשות פרויקטים של התחדשות עירונית.

מוצעים כמה תיקונים שנצרכים לנוכח דחיית יום המכירה בהקשר זה. סעיפים אלה קובעים את ההתייחסות המיסיית לעסקאות שבהן, במהלך תקופת הביניים שבין ההתקשרות ההתחלתית ועד ליום המכירה הנדחה (להלן – תקופת הביניים), יום בעסקה להתחדשות עירונית מעביר את הזכויות אשר רכש מהדיירים ליזם אחר לצורך השלמת הפרויקט. דחיית יום המכירה בעסקאות של התחדשות עירונית היא דחייה לצורך חישוב השבח והמס, אבל יש חוסר ודאות בנוגע לאופן שבו חוק מיסוי מקרקעין מתייחס לאותן זכויות בתקופת הביניים.

לפי עמדת רשות המסים, כבר מרגע ההתקשרות מול הדייר הראשון בבניין, היום מחויב בזכויות בבניין, שהן זכות במקרקעין כהגדרתם בחוק מיסוי מקרקעין, וזאת אף אם יום המכירה שלהם נדחה למועד מאוחר יותר בהתאם להוראות הדחייה הקבועות בסעיף 49 או 49לב לחוק. משמעות הדבר כי מכירה של זכויות הבנייה מיזם א' ליזם ב' מהווה עסקה במקרקעין, כאשר סיווג הזכויות הנמכרות בין יזם א' ליזם ב' תלוי בטיב ההתקשרות המקורית (הסכם עם תנאי מתלה יסווג כמכר והסכם אופציה יסווג כאופציה).

(2) היה מוכר כאמור בסעיף קטן (א)(1) מוכר מוטב, אשר תמורת יחידת המגורים ניתנה לו גם תמורה כספית נוספת יקראו לגבי את סעיף קטן (א) בשינויים אלה:

(א) בפסקה (1), ברישה, אחרי "ביחידת מגורים חלופית אחת" יבוא "ותמורה כספית נוספת" במקום "ששווי הזכות ביחידת המגורים החלופית לא עלה" יקראו "ששווי הזכות ביחידת המגורים החלופית והתמורה הכספית הנוספת לא עלו";

(ב) בפסקה (2) –

(1) ברישה במקום "עלה שוויה של הזכות ביחידה המגורים החלופית על תקרת השווי או שניתנה למוכר תמורה כספית נוספת" יקראו "עלה שווין של הזכות ביחידת המגורים החלופית והתמורה הכספית הנוספת על תקרת השווי";

(2) בפסקת משנה (א), במקום "כשווי יחידת המגורים החלופית או תקרת השווי, לפי הנמוך מביניהם" יבוא "כתקרת השווי";

(ג) בסעיף קטן (ב), במקום "לא יפחת משיעור" יבוא "שווה לשיעור";

ד ב ר י ה ס ב ר

שבהם יזם נדרש לשלם מס רכישה בשל כניסתו בנעלי יזם אחר במהלך תקופת הביניים, וכן למקרה שאדם חייב במס רכישה בשל רכישת זכות באיגוד מקרקעין כשהאיגוד הוא ששימש כיום בעסקת התחדשות עירונית.

בסעיף מובהר כי תחולת הסעיף היא רק בעסקאות שבין יום אחד ליום אחר הנכנס לנעליו (לרבות אם אדם רוכש איגוד מקרקעין שהוא היום), ולא בעסקאות שבהן היום הרוכש לא נכנס בנעלי היום המוכר בעסקה אל מול הדיירים. כמו כן, מובהר כי הסעיף לא יחול במכירה הסופית של דירות היום לרוכש הדירה הבנויה. במקרים אלה, הרוכש חייב בתשלום מס רכישה בהתאם לחוק מיסוי מקרקעין, בלי להפחית את שווי התחייבות היום לדיירים ובלא תלות במועד הרכישה.

לסעיף 28(א) (ו-ב)

מוצע לבטל את האפשרות של מוכר דירה במסגרת פרויקט של פינוי ובינוי לקבל פטור ממס שבח על תמורה כספית אשר הוא מקבל במסגרת עסקת הפינוי ובינוי. לפי סעיף 49כב הקיים, דייר המוכר ליום דירה במסגרת פרויקט של פינוי ובינוי, המקבל תמורת דירתו דירה חלופית בפרויקט בפטור ממס, רשאי לקבל מהיום, במסגרת העסקה, גם תמורה כספית נוספת, אשר תהיה פטורה גם היא ממס. הפטור האמור, אשר ניתן בקבלת תמורה כספית הוא חריג מאוד במערכת המס, וזאת בניגוד לעסקאות חליפין מסוגים מסוימים, שניתן לגביהן לעיתים פטור ממס.

קביעת הפטור על התמורה הכספית הנוספת נקבעה לפני תיקון 76 לחוק מיסוי מקרקעין (חוק לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2013 ו-2014)), התשע"ג-2013 (ס"ח התשע"ג, עמ' 23.3.2023

כדי להגביר את הוודאות לגבי השלכות המס החלות בעת העברת זכויות בין יומים, מוצע לתקן את החוק העיקרי ולהתייחס בחקיקה למקרים אלה באופן מפורש. לפי המתווה המוצע, בעסקאות של התחדשות עירונית, מס רכישה על שווי זכויות הבנייה ייגבה רק פעם אחת, מהיום שזכויות הבנייה יהיו בבעלותו כשיגיע יום המכירה הנדחה של העסקה המקורית. על פי התיקון, בדוגמה שלעיל, יום א' לא יצטרך לשלם מס רכישה כלל, ואילו יום ב' ישלם מס רכישה על שווי העסקה אשר עשה עם יום א' (שווי זכויות הבנייה בתוספת התמורה הישירה ששולמה ליום א' בהתאם לעיקרון צירוף כלל התמורות). אם יום ב' ימכור את הזכויות ליום ג' לפני שהגיע יום המכירה, יום ב' יצטרך לשלם מס רכישה רק על שווי התמורה הישירה ששילם ליום א', ואילו יום ג' יצטרך לשלם מס רכישה על שווי העסקה המלא שעשה עם יום ב' (שווי זכויות הבנייה בתוספת התמורה הישירה ששולמה ליום ב' בהתאם לעיקרון צירוף כלל התמורות). וכך הלאה אם יהיו מכירות נוספות.

כך מצד אחד, ההסדר המוצע שולל את העמדה שלפיה הזכויות בתקופת הביניים אינן מהוות זכות במקרקעין, ומבהיר שמכיוון ששווי הזכויות שבידי היום נובע באופן אינהרנטי מערכי הקרקע, מכירה של הזכויות בתקופת הביניים היא מסוג המכירות שיש לשלם בעבורן מס רכישה. מצד שני, ההסדר קובע ששווי הזכות בתקופת הביניים יופחת, כך שייגבה מס רכישה רק על רכיב המומן המשולם בפועל, כדי שלא להכביד יתר על המידה על עסקאות התחדשות עירונית. בכך גם ישווה החיוב במס רכישה של עסקאות הנעשות באמצעות תנאי מתלה לחיוב המוטל בעסקאות שנעשות על ידי מכירת אופציה ליום לרכוש את הזכויות. הפחתה זו רלוונטית גם במקרים

ד ב ר י ה ס ב ר

כדי להגדיל את התמריץ לכניסה לפרוייקט בשני המקרים האמורים, מוצע לקבוע בסעיף 49כב(א3) המוצע, שאם זו דירתו היחידה של המוכר או אם המוכר הוא קשיש, המוכר יהיה פטור ממס גם בקבלת תמורה נוספת במוזמן. במקביל, בדומה לקבוע בשאר הוראות הפרק, לא יינתן שווי רכישה חדש (step up) בקבלת הדירה החלופית, והכסף המוזמן ייווסף לרווח ההון לצורך חישוב הרווח במכירת הדירה החלופית.

וראו תיקון נוסף בעניין קבלת תמורה במוזמן, המגדילה את ההטבה, לעניין עסקאות לפי פרק חמישי 5 לחוק מיסוי מקרקעין, בסעיף 49לג(ג1) המוצע בסעיף 8(9) לחוק המוצע.

לסעיף 8(2)ג

הפטור אשר ניתן לפרוייקטים של פינוי ובינוי במסגרת פרק חמישי 4 לחוק מיסוי מקרקעין נועד לאפשר לבעל דירה להתקשר בעסקת חליפין פשוטה שבה הוא מקבל דירה חדשה במתחם בתמורה לדירתו הישנה. הפטור לא נועד לאפשר לבעל דירה במתחם לממש באופן חלקי את הנכס שבידיו בפטור ממס. על כן, בסעיף 49כב(ב) נקבע שהפטור יינתן רק אם שיעור זכותו של המוכר ביחידת המגורים החלופית לא יפחת משיעור זכותו ביחידת המגורים הנמכרת. כך לדוגמה, מי שבידיו 100% מהזכויות ביחידת מגורים במתחם לא יכול לנצל את העובדה שמתבצע פרויקט פינוי ובינוי כדי למכור מחצית מהדירה שלו בפטור ממס (כך שיישאר בידיו רק חצי דירה לאחר הפרוייקט). באופן דומה, בסעיף 49כב(א) לחוק מיסוי מקרקעין מובהר שגם לא ניתן להגדיל את מכסת הנכסים שבידי המוכר והפטור יינתן רק אם תמורת הדירה הישנה ניתנה יחידת מגורים חלופית אחת בלבד.

אבל בניגוד לרציונל של הפרק ובשל נוסח הסעיף, לפי המצב המשפטי הקיים, מי שיש בבעלותו לפני תחילת הפרוייקט זכויות רק בחלק מיחידת מגורים יכול להגדיל את שיעור הזכויות שלו בדירת התמורה, והכול בפטור ממס. כך לדוגמה, אם שניים מחזיקים יחדיו ביחידת מגורים, לפי נוסח הסעיף, כל אחד מהבעלים המשותפים יכול לקבל דירה שלמה מהיים, וליהנות מהפטורים הניתנים בפרק. כך למעשה, תמורת יחידה אחת מקבלים בעלי דירת המגורים שתי יחידות, והם נהנים מהאפשרות לממש את זכותם בדירה בלא תשלום המס. זאת, כאמור, בניגוד למקרה שבו הבעלות המלאה ביחידה הנמכרת בידי אדם אחד, שאינו יכול לקבל תמורת היחידה שתי דירות מגורים. יתר על כן, הפרצה מהווה פתח לתכנוני מס אשר נעשים לצורך ניצולה. על כן, מוצע לתקן את הסעיף ולקבוע כי הפטור יינתן רק אם שיעור זכותו של המוכר בדירת המגורים החלופית שווה לשיעור זכותו של המוכר בדירת המגורים הנמכרת.

(להלן – תיקון 76). לפני התיקון האמור, היה ניתן, במקרים רבים, לקבל פטור ממס שבח במכירת דירת מגורים, גם אם בבעלותו של מוכר הדירה יותר מדירת מגורים אחת. על כן, וכחלק מהתפיסה הכללית שלפיה דירות מגורים היו פטורות ממס דה פקטו, ובשל החשש שהדיירים לא ייכנסו לעסקאות פינוי ובינוי כי בכך יאבדו את הפטור ממס הצפוי, המחוקק בחר לתת פטור גם על תמורה כספית נוספת הניתנת במסגרת עסקת פינוי ובינוי.

בתיקון 76 השתנתה התפיסה במיסוי מקרקעין, ובוטלה הוראת הפטור האמורה שהייתה קבועה בסעיף 49ב(1) לחוק מיסוי מקרקעין. כיום, על שבח שנוצר ממכירת דירות מגורים מוטל מס שבח, אלא אם כן הדירה הנמכרת היא דירתו היחידה של המוכר. במצב דברים זה אין כל הצדקה לתת פטור ממס לבעל דירה המוכר חלק מהזכויות בדירת המגורים שבעלותו בתמורה לסכומי מוזמן. ההצדקות למתן הפטור בעסקת חליפין, ובראשן הקושי התזרימי לשלם את המס בלא שבעל הדירה מקבל תמורה במוזמן במכירת הדירה, אינן חלות לגבי חלק התמורה שמשולם במוזמן. על כן, מוצע לצמצם את הפטור כך שישולם מס בשל התמורה הכספית המשולמת לבעל הדירה.

על אף האמור, יש שני מקרים שבהם ההצדקה גדולה יותר להמשיך ולפטור את סכום התמורה הכספית הנוספת המתקבלת במסגרת עסקת פינוי ובינוי. המקרה הראשון הוא אם המוכר הוא מי שהדירה במתחם היא דירתו היחידה. אומנם, לפי הדין היום הוא יוכל לבחור ולנצל את הפטור שקיים למוכר דירה יחידה הקבוע בסעיף 49ב(2) לחוק מיסוי מקרקעין אם המכירה ליום עומדת בתנאי חוק זה לקבלת הפטור, אך אם המכירה אינה עומדת בתנאים למתן הפטור באותו מועד, ייתכן שהדבר יהיה בעבורו תמריץ לעיכוב העסקה עד המועד שבו הוא יהיה זכאי לפטור. כמו כן, ייתכן שבשל תוכנית הפינוי ובינוי, יחולו על מכירת הדירה ליום הוראות סעיף 149 לחוק מיסוי מקרקעין. הקובע שאם התמורה מהמכירה של הדירה היחידה מושפעת מאפשרויות קיימות או צפויות לבניית שטח גדול יותר מהשטח הנמכר, חלק מהתמורה לא תהיה פטורה.

מקרה נוסף שבו יש הצדקה רבה יותר למתן פטור על תמורה כספית נוספת הוא כאשר המוכר הוא קשיש. לקשיש יש קשיים אובייקטיביים רבים יותר בכניסה לפרוייקט של התחדשות עירונית, ולכן בפרק חמישי 4 לחוק מיסוי מקרקעין יש הוראות אשר מקנות לו תמריץ נוסף. באופן ספציפי, במקרים רבים, אדם קשיש אינו זקוק לדירה גדולה יותר מדירתו הישנה, ולכן היום מציע לו דירה חדשה בפרוייקט באותו הגודל, בתוספת תמורה כספית שוות ערך להפרש שבין שווי הדירה שמקבלים הדיירים האחרים לפרוייקט לבין שווי הדירה הקטנה יותר שניתנת לקשיש. יש חשש, שהקשיש לא יסכים להיכנס לפרוייקט כאמור אם ידע שיוטל מס על חלק המוזמן בעסקה.

”(5) המכירה נעשתה עד שישה חודשים לאחר מועד הפינוי של יחידת המגורים הנמכרת.”;

(4) בסעיף 49כב2, במקום ”בסמוך לרכישת אותה יחידת מגורים מהיום” יבוא ”עד שנקלטה במוסד התכנון המוסמך לפי חוק התכנון והבנייה בקשה להיתר בנייה מכוח תוכנית לפינוי ובינוי, לגבי הבית המשותף שבו נמצאת היחידה הנמכרת”;

(5) בסעיף 49כג –

(א) בפסקה (2), בסופה יבוא ”ואם תמורת יחידת המגורים הנמכרת ניתנה זכות ביחידת מגורים חלופית ותמורה כספית נוספת – כשהוא מוכפל ביחס שבין הפרש השווי לבין התוצאה המתקבלת מחיבור שווי יחידת המגורים החלופית והתמורה הכספית הנוספת”;

(ב) בפסקה (7) –

(1) אחרי ”ותמורה כספית נוספת” יבוא ”אשר, כולה או חלקה, הייתה פטורה ממש לפי הוראות פרק זה”;

ד ב ר י ה ס ב ר

נוסף על כך, מוצע לתקן את סעיף 49כב2 לחוק מיסוי מקרקעין הקובע פטור נוסף לקשיש כאמור המוכר את דירתו ליום (ולא לצד שלישי). בין השאר נקבע בסעיף 49כב2 האמור שההקלה הקבועה בו תינתן רק אם המכירה נעשתה ”בסמוך” לקבלת הדירה מהיום. לצורך הקלה נוספת על פרויקטים אלה מוצע להגדיל את התקופה ולקבוע שהמכירה ליום יכולה להיעשות עד למועד שבו נקלטה במוסד התכנון המוסמך בקשה להיתר בנייה מכוח התוכנית לפינוי ובינוי, לגבי הבית המשותף שבו נמצאת היחידה הנמכרת.

לסעיף 8(5)

בסעיף 49כג לחוק העיקרי נקבעו הוראות לעניין חישוב מס השבח החל במכירת הזכות החלופית שהתקבלה במסגרת עסקת פינוי ובינוי.

בפסקה (2) שבסעיף האמור, נקבעו הוראות לגבי אופן חישוב שווי הרכישה של הזכות הנמכרת החייבת. החישוב הקבוע בפסקה זו חל כאשר יש חיוב במס על חלק מהתמורה מהיום במסגרת עסקת פינוי ובינוי, משום שהתמורה גבוהה מהתקרה הקבועה בסעיף 49כא(א) לחוק מיסוי מקרקעין או מכיוון שהמוכר קיבל תמורה במומין. הפסקה נועדה לייחס חלק משווי הרכישה של הזכות הנכרת באופן יחסי בין חלק המכירה שפטורה ממש לפי הוראות הפרק, לבין החלק שחייב במס. אופן החישוב יוצא מדויק כאשר ניתנת יחידה חלופית ששווייה גבוה מהתקרה, אבל לא מדויק כאשר יש תמורה במומין. על כן, מוצע לקבוע שאם המוכר קיבל יחידה חלופית ותמורה כספית נוספת, שווי הרכישה של הזכות הנמכרת החייבת יהיה שווי הרכישה שהיה נקבע ליחידת המגורים הנמכרת, מוכפל ביחס שבין הפרש השווי לבין התוצאה המתקבלת מחיבור שווי יחידת המגורים החלופית והתמורה הכספית הנוספת (שזו למעשה התמורה הכוללת שהתקבלה תמורת יחידת המגורים הנמכרת).

לסעיף 8(3) ו-4(4)

בתיקון מס' 94 לחוק מיסוי מקרקעין, בסעיף 10 לחוק פינוי ובינוי (פיצויים) (תיקון מס' 6), התשע”ח–2018 (להלן – תיקון 94), נוסף לחוק מיסוי מקרקעין סעיף 49כב1, אשר נועד לתת פתרון לדייר קשיש, שאינו רוצה לחתום על פרויקט של התחדשות עירונית בשל הקושי בפינוי דירתו לתקופה זמנית שבה יידרש לגור בשכירות, לפני מעבר חזרה לדירתו החדשה בפרויקט. הסעיף קובע כי ייתן פטור ממש לדייר קשיש המוכר לצד שלישי את זכותו לדירה חדשה במתחם, אם הוא משתמש בכספי התמורה כדי לרכוש דירת מגורים במקום אחר. כך נוצר לדייר הקשיש אינטרס לחתום על עסקה עם היום בפרויקט פינוי ובינוי, כי אם הפרויקט יוצא לפועל, הדייר יכול ליהנות מעליית הערך של דירתו שנוצרו עקב הוספת זכויות הבנייה במתחם (בשל המחיר שיקבל בשוק החופשי תמורת דירת התמורה). אומנם הוא לא יוכל להמשיך לגור בדירתו הישנה, אבל הדירה שהוא עובר אליה תהיה בבעלותו, והוא לא יידרש לגור בשכירות זמנית ולעבור דירה פעמיים (פעם לדירת השכירות, ופעם חזרה לדירת התמורה).

המחוקק ביקש לאפשר לדייר קשיש ליהנות מההטבה האמורה רק כאשר יש ודאות מסוימת שהפרויקט יצא לפועל, ועל כן בסעיף נקבעו כמה תנאים לעניין המועד שבו הדייר הקשיש יכול למכור את היחידה החלופית כדי לקבל את הטבת המס. במסגרת התיקון נקבע בפירוש מהו המועד המוקדם ביותר שבו הדייר הקשיש יכול למכור את הדירה, אך לא נקבע בו בפירוש המועד האחרון שבו הדייר הקשיש יכול לבצע את המכירה ולקבל את הטבת המס. מוצע לקבוע את המועד האחרון בפירוש, ולהוסיף את פסקה (5) המוצעת ובה ייקבע שהמועד האחרון שבו הדייר יוכל למכור את דירתו החלופית הוא עד שישה חודשים לאחר מועד הפינוי בפרויקט.

- (2) בהגדרה "סכום התמורה שמתחת לתקרת השווי" אחרי "התמורה הכספית הנוספת" יבוא "שהייתה פטורה ממס";
- (3) בכל מקום, במקום "סכום התמורה שמתחת לתקרת השווי" יבוא "סכום התמורה הפטורה שמתחת לתקרת השווי";

(6) אחרי סעיף 49כב יבוא:

"שווי הרכישה של יזם ממשיך במכירה שהתקיימה בתקופה שמיום הסכם המכירה עד ערב יום המכירה" – בסעיף זה – (א) 49כא.1 – "יום המכירה" של העסקה המקורית – כמשמעותו בסעיף 49כ; "יזם ממשיך" – אחד מאלה:

- (1) יזם, הרוכש זכות במקרקעין מיזם אחר ובלבד שבמסגרת הסכם המכירה בין היזמים הומחאו ליזם הרוכש התחייבויות היזם האחר כלפי המוכר לפי העסקה המקורית;
- (2) בפעולה באיגוד מקרקעין שהוא יזם – רוכש הזכות באיגוד;

"עסקה מקורית" – מכירת זכות במקרקעין ליזם כאמור בסעיף 49כ, המותנית בתנאי מתלה.

(ב) על אף הוראות סעיף 49כב, לצורך חישוב מס הרכישה של זכות במקרקעין שרכש יזם ממשיך מהיזם האחר, בתקופה שמיום הסכם המכירה של העסקה המקורית ועד ערב יום המכירה של העסקה המקורית – ינוכה משווי המכירה של אותה הזכות, שווי התמורות שהתחייב בהן היזם האחר כלפי המוכר לפי העסקה המקורית ואשר הומחאו ליזם הממשיך לפי הסכם המכירה בין היזמים.

(ג) יראו את היזם הממשיך שביום המכירה של העסקה המקורית חב בהתחייבויות היזם כלפי המוכר לפי העסקה המקורית, כאילו רכש את הזכות במקרקעין מהמוכר בעסקה המקורית.;

ד ב ר י ה ס ב ר

כך שיובהר שהפטור חל רק על עסקאות שנעשו לפני התיקון המוצע שבהן ניתן פטור על התמורה הכספית לפי נוסח החוק לפני תיקונו או על עסקאות שבהן המוכר הוא קשיש או בעל דירה יחידה שבהן יינתן פטור גם לאחר התיקון לפי ההקלה המוצעת.

לסעיף 68(6)

ראו את דברי ההסבר לסעיף 101(1).

בפסקה (7) שבסעיף האמור נקבעו הוראות ספציפיות למקרה שבו נוסף על הזכות החלופית, קיבל המוכר במסגרת העסקה גם תמורה כספית בפטור ממס. בעקבות התיקון המוצע בסעיף 3 לתיקון סעיף 49כב, ולפיו תמורה כספית הניתנת במסגרת עסקת פינוי ובינוי תמוסה במועד העסקה, יש מקרים שבהם תמורה כספית נוספת תמוסה אף על פי שהיא מתחת לתקרה. על כן, מוצע לתקן את פסקה 49כג(7).

(א) במקום ההגדרה "אזור מוטב" יבוא:

"אזור מוטב" – אזור הנמצא בנגב, כהגדרתו בחוק הרשות לפיתוח הנגב, התשנ"ב-1991, או בגליל, כהגדרתו בחוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ג-1993;

"דירת מגורים" – דירה או חלק מדירה המשמשת למגורים, לרבות למגורי המחזיק בה ואשר שימשה למגורים כאמור במשך תקופה של שנתיים רצופות לפחות, לפני המועד שבו נחתם הסכם מכירה ראשון בבניין שבו נמצאת הדירה;

"הסכם מכירה ראשון" – עסקה ראשונה לפי תוכנית החיזוק כהגדרתה בסעיף 5(ב1) לחוק החיזוק;

"חוק החיזוק" – חוק המקרקעין (חיזוק בתים משותפים מפני רעידות אדמה), התשס"ח-2008⁶¹;

(ב) אחרי ההגדרה "מס מכירה" יבוא:

"קשיש" – כהגדרתו בסעיף 49יט, בשינויים המחויבים;

(ג) בהגדרה "שירותי בניה לפי תוכנית החיזוק", בפסקה (2), בסופה יבוא "ובלבד ששטח יחידת הדיוור, לאחר הרחבתה, אינו עולה על שטח היחידה הקיימת בתוספת 25 מ"ר";

(ד) במקום ההגדרה "תכנית החיזוק" יבוא:

"תוכנית החיזוק" – כהגדרתה בחוק החיזוק;

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 8(7)

המתווה החדש. נוסח ההגדרה לקוח מחוק המקרקעין (חיזוק בתים משותפים מפני רעידות אדמה), התשס"ח-2008, כך שההקלות שניתנות בדיוור האזורי למבנים טעוני חיזוק יחולו על אותם מבנים שבהם ניתנים הטבות המס.

עוד יצוין, שמכיוון שלפי סעיף 31 לחוק מס ערך מוסף ניתן מס ערך מוסף בשיעור 0 בעסקאות שפטורות ממס לפי חוק מיסוי מקרקעין, התיקונים המוצעים בסעיף זה יביאו לכך שגם ההטבה במס ערך מוסף תינתן לעסקאות אשר ייעשו בהתאם למתווה החדש.

מוצע לתקן את ההגדרה "אזור מוטב" כמבואר בדברי ההסבר לסעיף 8(9) להלן.

כמו כן מוצע להתאים את ההגדרה של "דירת מגורים" לעניין פרק חמישי 5 לחוק מיסוי מקרקעין, להגדרה של "יחידת מגורים" בפרק חמישי 4 של חוק זה, כך שייחוסף בה התנאי ששימשה למגורים כאמור במשך תקופה של שנתיים רצופות לפחות. יובהר שגם לאחר שינוי ההגדרה כאמור, יחולו הוראות סעיף 49לג(ו) לחוק מיסוי מקרקעין, הקובעות שהפטור לפי הסעיף יחול, בשינויים המחויבים, גם אם ניתנה למוכר, תמורת הזכות הנמכרת, זכות ביחידה בבניין שאינה דירת מגורים.

בפרק חמישי 5 לחוק מיסוי מקרקעין, קבועות הוראות אשר נותנות הקלות במס לעסקאות של חיזוק בניינים לפי תוכנית מיתאר ארצית לחיזוק מבנים קיימים מפני רעידות אדמה (תמ"א 38), וכן לעסקאות שנועדו לצורך הריסת מבנה והקמתו מחדש לפי תמ"א 38. נוסף על כך, לפי סעיף 31 לחוק מס ערך מוסף, על מתן שירותי בניה בהתאם לתמ"א 38, אשר ניתנו בתמורה למכירת זכות במקרקעין הפטורה ממס לפי פרק חמישי 5, יהיה מס ערך מוסף בשיעור 0.

הוראות תמ"א 38 עתידות להסתיים בשנים הקרובות. חלף זאת, נקבע המתווה החדש לחיזוק מבנים בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, שגם הוא נועד לעודד חיזוק בניינים מפני רעידות אדמה. במסגרת המתווה החדש לחיזוק מבנים יינתנו הטבות תכנוניות, ובהן הגדלת זכויות בנייה למי שמחזק בניין קיים מפני רעידות אדמה או הורס בניין ובונה תחתיו בניין חדש.

מוצע להתאים את ההגדרות "תכנית חיזוק" ו"תכנית חיזוק בדרך של הריסה" המופיעות בפרק חמישי 5 האמור, כך שהטבות המס אשר ניתנו היום לעסקאות של תמ"א 38 יחולו גם על מי שמבצע חיזוק מפני רעידות אדמה לפי

⁶¹ ס"ח התשס"ח, עמ' 154.

(ה) בהגדרה "תכנית החיזוק בדרך של הריסה", במקום "בעניין הריסת מבנה והקמתו מחדש כפי שתהיה בתוקף מעת לעת" יבוא "שמתנה את מימושה בחיזוק המבנה מפני רעידות אדמה בדרך של הריסה ובנייה מחדש";

(8) אחרי סעיף 49לב2 יבוא:

"שווי הרכישה של יום ממש"ך במכירה שהתקיימה בתקופה שמיום הסכם המכירה עד ערב יום המכירה" (א) 49לב3. (א) בסעיף זה – "יום המכירה", של העסקה המקורית – כמשמעותו בסעיף 49לב1;
"יום" – מי שלצורך חיזוק מבנה בהתאם לתוכנית החיזוק או לצורך הריסת מבנה בהתאם לתוכנית החיזוק בדרך של הריסה, רוכש באותו המבנה זכות נמכרת כמשמעותה בסעיפים 49לג או 49לג1, לפי העניין;
"יום ממש"ך" – אחד מאלה, לפי העניין:

(1) יום, הרוכש זכות במקרקעין מיזם אחר, ובלבד שבמסגרת הסכם המכירה בין היזמים הומחאו ליזם הרוכש התחייבויות היזם האחר כלפי המוכר לפי העסקה המקורית;

(2) בפעולה באיגוד מקרקעין שהוא יזם – רוכש הזכות באיגוד;

"עסקה מקורית" – מכירת זכות נמכרת ליזם לפי סעיפים 49לג או 49לג1, המותנית בתנאי מתלה.

(ב) החל מיום ההסכם למכירת זכות נמכרת ליזם כאמור לפי סעיפים 49לג או 49לג1, יראו זכות שנרכשה בידי יזם במכירה כאמור, כזכות במקרקעין, ויחולו עליה לעניין זה הוראות חוק זה החלות על זכות במקרקעין.

(ג) על אף הוראות פרק שלישי, לצורך חישוב מס הרכישה של יזם ממש"ך בתקופה שמיום הסכם המכירה של העסקה המקורית ועד ערב יום המכירה של העסקה המקורית, ינוכה משווי המכירה של אותה הזכות, שווי התמורות שהתחייב בהן היזם כלפי המוכר לפי העסקה המקורית ואשר הומחאו ליזם הממש"ך לפי הסכם המכירה בין היזמים.

(ד) יראו את היזם הממש"ך שביום המכירה של העסקה המקורית חב בהתחייבויות היזם כלפי המוכר לפי העסקה המקורית, כאילו רכש את הזכות מהמוכר בעסקה המקורית.;

(א) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

- (ג) (1) הפטור לפי סעיף זה יינתן בשל מכירת הזכויות בשתי דירות מגורים בבניין, לכל היותר, ובלבד ששיעור זכותו של המוכר בדירת המגורים החלופית יהיה שווה לשיעור זכותו בדירת המגורים הנמכרת.
- (2) על אף האמור בפסקה (1) –

(א) במכירת זכות במקרקעין על ידי קשיש או במכירת זכות במקרקעין באזור מוטב, יחול הפטור לגבי שתי דירות מגורים שניתנו למוכר בשל מכירת זכויות בדירת מגורים אחת, ויחולו על שתי הדירות החלופיות ההוראות החלות על דירת מגורים חלופית;

(ב) במכירת זכויות בדירה ציבורית כהגדרתה בחוק זכויות הדייר בדיוור הציבורי, התשנ"ח-1998⁶², במכירת זכות במקרקעין על ידי המדינה או במכירת זכות במקרקעין בדירת מגורים הנמצאת באזור מוטב, הפטור לפי סעיף זה יינתן בשל מכירת הזכויות בדירת מגורים אחת או יותר בבניין, ובלבד ששיעור זכותו של המוכר בדירת המגורים החלופית שווה לשיעור זכותו בדירת המגורים הנמכרת.

- (1ג) במכירת זכות נמכרת כאמור בסעיף קטן (א) על ידי מוכר מוטב כהגדרתו בסעיף 49כב(3א)(1), שבה ניתנה לו, תמורת הזכות הנמכרת, דירת מגורים חלופית ותמורה כספית נוספת, יחולו הוראות סעיף 49כב(3א), בשינויים המחוייבים; קיבל מוכר מוטב תמורה כספית נוספת הפטורה ממש לפי סעיף קטן זה, יחולו על התמורה הכספית הנוספת הוראות 49כג(7) בשינויים המחוייבים⁶³;

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 8(9)

לפסקאות משנה (א) ו-(ב)

בהמשך לכך מוצע, בפסקת משנה (ב), לתקן את סעיף 49לג(ד) אשר בו נקבעה הוראה אנטי-תכנונית, ולפיה הפטור הקבוע בפרק, לא יחול על מי שקיבל מ"קרו"ב דירת מגורים בפטור ממש בתקופה של 24 חודשים שלפני יום החתימה על הסכם המכירה. תכלית ההוראה היא מניעת תכנון מס: נישום שבידיו כמה דירות במבנה שבו מתוכנן לבצע תמ"א 38 יבקש לזכות בכמה פטורים, על ידי העברת היחידות לקרוביו.

בשל תקופת הצינון הארוכה יחסית הקבועה בסעיף, ייתכן מצב שבו דירת מגורים הועברה במתנה בתום לב לקרוב, זאת טרם נודע לבעל הדירה כי ייתכן שדירת המגורים נמצאת בבניין אשר בו מתוכנן לבצע פרויקט של הריסה ובנייה מחדש, והתכלית האנטי-תכנונית אינה מתקיימת. נוסף על כך, יש טעם לפגם בכך שהתקופה נספרת מיום החתימה של הקרוב על ההסכם. תנאי זה, מאפשר לקרוב לצאת מגדר הסעיף באמצעות דחיית מועד החתימה על ההסכם, ובכך הסעיף מתמרץ את הקרוב לעכב את ביצוע העסקה באופן המקשה על התממשות הפרויקט. כמו כן, לכאורה, אם העברת הדירה במתנה לקרוב תבצע בין מועד החתימה על ההסכם להתקשרות הראשוני עם

מוצע לקבוע כי בעסקאות של חיזוק מבנים מפני רעידות אדמה, הפטור ממסים הקבוע בסעיף 149ג לחוק, אשר חל על יחידת המגורים הנמכרת ליום בעסקת כאמור, יורחב כך שיחול על שתי יחידות דיוור של מוכר דירה בבניין, בכפוף להתקיימות שאר התנאים שקבועים בחוק לגבי כל אחת מיחידות הדיוור. על אף האמור, לעניין יחידות המגורים המשמשות את הדיוור הציבורי ונמכרות ליום על ידי המדינה או על ידי חברה המנהלת דירות שבבעלות המדינה בעבור המדינה ולמטרותיה, ולגבי יחידות דיוור בבניינים אשר נמצאים באזור מוטב, יחולו הפטורים על כל אחת מיחידות הדיוור האמורות, בכפוף להתקיימות שאר התנאים שקבועים בחוק לגביהן. לעניין זה, מוצע לתקן את ההגדרה "אזור מוטב" בסעיף 49לב, כך שיוגדר בהתאם להחלטת ממשלה מספר 875, מיום כ"ו בטבת התשפ"ב (30 בדצמבר 2021) בעניין קידום התחדשות עירונית בפריפריה, כלומר אזור בנגב, כהגדרתו בחוק הרשות לפיתוח הנגב, התשנ"ב-1991, או בגליל, כהגדרתו בחוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ג-1993.

⁶² ס"ח התשנ"ח, עמ' 278.

(ב) בסעיף קטן (ד), במקום הסיפה החל במילים "בתקופה של" עד המילים "בסעיף 49כב(ב)" יבוא "בתקופת המיזם יראו את המעביר ואת קרובו כמוכר אחד לעניין אותן יחידות; בסעיף קטן זה –

"קרוב" – לרבות איגוד השולט בו ואיגוד שבשליטת השולט בו;

"שליטה" – כמשמעותה בסעיף 2 ובשינויים אלה: בכל מקום בסעיף האמור במקום "רובו של הון המניות" ייקרא "20% או יותר של הון המניות" ובמקום "את רובו של הסכום" ייקרא "20% או יותר של הסכום"; "תקופת המיזם" – התקופה המתחילה 12 חודשים לפני המועד שבו נחתם הסכם מכירה ראשון על ידי אחד מבעלי הדירות בבניין, וסופה ביום המכירה כמשמעותו בסעיף 49לכ1;";

(ג) אחרי סעיף קטן (ו) יבוא:

(1) (11) קשיש המוכר את כל הזכויות שיש לו בדירת מגורים חלופית שקיבל בעסקה כאמור בסעיף קטן (א), זכאי בשל המכירה לפטור ממס ובלבד שהתקיימו כל התנאים הקבועים בסעיף 49כב(ב), בשינויים המחויבים, ויחולו הוראות סעיפים 49כב(ג) ו-(ד), בשינויים המחויבים, ויחולו על דירת מגורים הנרכשת על ידי קשיש הוראות סעיף 49כב, בשינויים המחויבים.

(2) מכירה לזים של זכות בדירת מגורים חלופית שקיבל קשיש, בעסקה כאמור בסעיף קטן (א), תהיה פטורה ממס וממס רכישה, ובלבד שהתקיימו התנאים הקבועים בסעיף 49כב(א) בשינויים המחויבים, ויחולו הוראות סעיף 49כב(ב) ו-(ג), בשינויים המחויבים."

ד ב ר י ה ס ב ר

(ראו בפרק י"ב לחוק התוכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"ב-2021). על כן, מוצע להעתיק את נוסחי ההגדרות מסעיף 49כב(ב) טרם ביטולו, ולהוסיף אותם פה שלא בדרך של הפניה.

נוסף על האמור, מוצע להוסיף את סעיף 49לג(ג) (א), אשר לפיו קשיש יהיה רשאי למכור לזים דירה אחרת במסגרת עסקה לחיזוק מבנים ולקבל תמורתה שתי דירות מגורים, ועדיין ליהנות מפטור ממס בקבלת שתי הדירות. סעיף זה מקביל לסעיף 49כב(א) שמחיל הסדר דומה על קשיש לעניין עסקאות של פינוי ובינוי. הסדר זה חל, לפי סעיף 49לג(ג) על דירות באזור מוטב, ומוצע להויתר הסדר זה על כנו, ולשנות רק את ההגדרה של "אזור מוטב" כאמור לעיל.

לבסוף, מוצע להוסיף את האפשרות של דייר שהוא מוכר מוטב, בהגדרתו בסעיף 49כב(א) (1) המוצע לקבל תמורה כספית נוספת בפטור ממס לפי הוראות הפרק, כיום, לפי פרק חמישי 5 לחוק מיסוי מקרקעין כל תמורה כספית נוספת שמקבל דייר ממוסה באופן מיידי במועד העסקה. בשל הסיבות המפורטות לעיל בדברי ההסבר לסעיף 49כב(א) (3) המוצע, מוצע לאפשר קבלת תמורה כספית נוספת בפטור ממס על ידי קשיש או מי שהדירה הנמכרת היא בשבילו דירתו היחידה.

היזם לבין מועד המכירה לפי סעיף 49לכ1, הרי אין כל מניעה שהקרוב ייהנה גם הוא מהפטור לפי הפרק, אף על פי שבמועד זה יש ודאות רבה שהפרויקט יצא לפועל, וסביר שהעברה במועד זה נעשתה לצורך תכנון מס. לבסוף, מנוסח הסעיף משתמע כי הקרוב לא יהיה זכאי לקבל את הפטור גם אם מעביר הדירה עצמו היה יכול לקבל את הפטור אילו הוא היה חותם על ההסכם עם היזם (כי מדובר בדירת המגורים היחידה של המעביר בבניין), והרציונל האנטי-טכנוני אינו חל.

כדי לתקן את כלל העיוותים המפורטים בפסקה שלעיל, תוך שמירה על הרציונל של הסעיף, מוצע לקבוע שהתנאי לכך שהפטור לא יחול במכירת הדירה על ידי הקרוב הוא שהמעביר לא היה יכול לקבל את הפטור אילו הוא היה מוכר את הדירה, ושהעברת הדירה נעשתה בתקופה המתחילה 12 חודשים לפני המועד שבו נחתם הסכם מכירה הראשון כאמור בסעיף 49לג על ידי אחד מבעלי הדירות בבניין, וסופה ביום המכירה כאמור בסעיף 49לכ1.

יצוין שהוספת ההגדרות "קרוב" ו"שליטה" אינה משנה את הדין הקיים. כיום, לצורך פרשנות מונחים אלה, הסעיף מפנה להגדרות בסעיף 49כב(ב), אך בתיקון שנעשה לאחרונה נמחקו אותן הגדרות מסעיף 49כב(ב) האמור

9. תיקון חוק מיסוי מקרקעין – תחילה ותחולה
- (א) הוראות סעיפים 49(ב) ו-49(א), 49(ב) ו-49(א), 49(ב) ו-49(א) לחוק מיסוי מקרקעין, כנוסחם בסעיפים 18(1), 6(1) ו-8 לחוק זה, יחולו על זכות שנרכשה בעסקה כאמור בסעיפים האמורים, החל מיום התחילה ואילך.
- (ב) הוראות סעיפים 49(ב) ו-49(א), 49(ב) ו-49(א), 49(ב) ו-49(א) לחוק מיסוי מקרקעין, כנוסחם בסעיפים 18(2), 3(1) ו-9 לחוק זה, יחולו על מכירת זכות במקרקעין, שהעסקה לגביה נעשתה מיום התחילה ואילך.
- (ג) סעיף 49(ד) לחוק מיסוי מקרקעין כנוסחו בסעיף 9(ב) לחוק זה, יחול על העברה של יחידת מגורים לקרוב, שנעשתה מיום התחילה ואילך.
10. תיקון חוק מס ערך מסוף
- בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1976⁶⁵, בסעיף 31א(ב), אחרי "סעיף 49כב" יבוא "או סעיף 49ג(1)(2)".

סימן ג': שכירות

11. תיקון פקודת מס הכנסה
- בפקודת מס הכנסה⁶⁴ –
- (1) בסעיף 2א64 –
- (א) בהגדרה "הכנסות חריגות", של קרן להשקעות במקרקעין – אחרי פסקה (3) יבוא:
- (4) "הכנסה ממכירת מקרקעין כאמור בפסקה (4) להגדרה "מקרקעין לצורכי דיור להשכרה", ששיעורה הכולל עולה על 10% מכלל הכנסותיה של הקרן בשנת המס";
- (ב) בהגדרה "מכירה למשכיר" במקום "15" יבוא "10";

ד ב ר י ה ס ב ר

- 9 סעיף 9 מוצע לקבוע הוראות תחילה ותחולה לסעיפי החוק המוצע.
- סעיף 9(ג) כמוסבר לעיל, בפרק חמישי 4 לחוק מיסוי וסעיף 10 מקרקעין נקבעו הוראות שונות המגדילות את האפשרויות של דייר קשיש לקבל פטור ממס בעסקאות פינוי ובינוי, באמצעות הרחבת סוגי העסקאות שיחול לגביהן הפטור. הרחבה זו לא נעשתה לגבי עסקאות של חיוזק מבנים מפני רעידות אדמה. כיום, כחלק ממהלך ממשלתי שמבקש להקטין את הפער בין התחדשות עירונית שנעשית במסגרת עסקאות פינוי ובינוי לבין התחדשות עירונית שנעשית במסגרת עסקאות של חיוזק מבנים, מוצע להחיל את ההטבות שניתנו לקשיש בפרק חמישי 4 לחוק מיסוי מקרקעין גם על עסקאות לפי פרק חמישי 5 של אותו החוק.
- סימן ג': שכירות
- במטרה להקל על פעילותן של קרנות להשקעות במקרקעין (בפרק זה – קרנות ריט) להשקיע במקרקעין לצורכי דיור להשכרה, מוצע לבצע כמה תיקוני חקיקה שיסייעו לכדאיות הכלכלית לפעילות קרנות הריט ויסייעו בהסרת חסמים.

⁶⁵ ס"ח התשל"ו, עמ' 52; התשע"ח, עמ' 956.

⁶⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח התשפ"ג, עמ' 263.

(ג) בהגדרה "מקרקעין לצורכי דיור להשכרה", במקום פסקה (4) יבוא:

"(4) מתקיים לגבי המקרקעין אחד מהתנאים המפורטים להלן, והכול אם אישרה החברה הממשלתית לדיור להשכרה כי יחידות הדיור ישמשו למטרה של השכרה לטווח ארוך בלבד ואם נתנה החברה האמורה בתום כל שנת מס אישור כי כל יחידות הדיור שימשו להשכרה לטווח ארוך כאמור, בשנת המס שחלפה:

(א) נרכשו על ידי קרן להשקעות במקרקעין 20 יחידות דיור למגורים לפחות, במתחם מקרקעין רצוף, או שנבנו 20 יחידות דיור כאמור לפחות עד תום חמש שנים מיום רכישת המקרקעין, ובמקרקעין שהוגשה לגביהם בקשה לתוספת זכויות בתוך שנתיים מיום הרכישה – עד תום שבע שנים;

(ב) נבנו על ידי קרן להשקעות במקרקעין 20 יחידות דיור למגורים לפחות עד תום שבע שנים מיום רכישת המקרקעין בידי הקרן, ובלבד שהמקרקעין נרכשו במכרז שפורסם על ידי המדינה או החברה הממשלתית לדיור להשכרה כשהיא פועלת בשם המדינה, והוכח להנחת דעתו של המנהל, כהגדרתו בחוק מיסוי מקרקעין, שלא היה ניתן להוציא היתר בנייה בתוך תקופה של 36 חודשים מיום רכישת המקרקעין;

(ג) נרכשו על ידי קרן להשקעות במקרקעין 15 יחידות דיור למגורים לפחות, במתחם מקרקעין רצוף, או שנבנו 15 יחידות דיור כאמור לפחות עד תום שבע שנים מיום רכישת המקרקעין, ובלבד שהן מצויות במקרקעין באזור הנגב או הגליל כהגדרתם בחוק הרשות לפיתוח הנגב, התשנ"ב-1991, ובחוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ג-1993, בהתאמה";

ד ב ר י ה ס ב ר

רכישת המקרקעין לתקופה של 7 שנים מיום הרכישה, וזאת במקום 5 שנים נכון מיום הרכישה נכון להיום. זאת, אם הוכח, להנחת דעתו של המנהל, כהגדרתו בחוק מיסוי מקרקעין, שלא ניתן להוציא היתר בנייה בתוך תקופה של 36 חודשים מיום הרכישה על ידי הקרן;

(2) כדי לעודד שכירות ארוכת טווח והשקעה באזורי הפריפריה מצד קרנות להשקעות במקרקעין, מוצע להקטין את מספר יחידות הדיור המינימלי שקרן להשקעות במקרקעין נדרשת לרכוש (או לבנות) מ־20 יחידות דיור לפחות ל־15 יחידות דיור לפחות, באזור הנגב או הגליל כהגדרתם בחוק הרשות לפיתוח הנגב, התשנ"ב-1991, ובחוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ג-1993, בהתאמה. כל זאת בהתאם לתנאים האמורים בסעיף.

לקצר את התקופה שבסיומה יתאפשר לקרן למכור למשכיר ממשיך בלי שמכירה כאמור תחייב אותו לשלם את שיעורי מס הרכישה הגבוהים, כך שבמקום שיצטרך לחכות תקופה של 15 שנה לפחות, הוא יוכל למכור למשכיר ממשיך אחרי תקופה של 10 שנים לפחות.

פסקת משנה (ג)

במטרה להקל על פעילותן של קרנות להשקעות במקרקעין בתחום של השקעה במקרקעין לצורכי דיור להשכרה, מוצע להוסיף שני מקרים נוספים שבהם מקרקעין מסוימים יוכרו כ"מקרקעין לצורכי דיור להשכרה" לשם קבלת הטבות מכוח פרק שני 1, לחלק ד' לפקודת מס הכנסה. לצורך כך מוצע לבצע את השינויים שלהלן:

(1) להאריך את פרק הזמן הניתן לקרן להשקעות במקרקעין להשלמת בנייה של 20 יחידות דיור ממועד

"(ג) לעניין חישוב ההכנסה מדמי שכירות שהופקה על ידי היחיד מהשכרת דירתו היחידה, רשאי היחיד לנכות מהכנסתו כאמור את סכום דמי השכירות המוטבים ששילם באותה שנה, עד לסכום הכנסתו מדמי שכירות באותה שנה או עד לסכום של 90 אלף שקלים חדשים בשנה, לפי הנמוך, ובלבד שהתשלום ששילם, או חלקו, לא נדרש בניכוי בחישוב הכנסתו החייבת של היחיד או אדם אחר; לעניין סעיף זה –

- (1) "דמי שכירות מוטבים" – דמי שכירות בעד דירה בישראל ששכר המשלם למגוריו, או, אם היה המשלם קשיש, תשלום שנתי ששולם בעד החזקת המשלם או בן זוגו המתגורר עימו בבית אבות כהגדרתו בסעיף 9(25) בשנת המס, ובלבד שדמי השכירות או התשלום השנתי, לפי העניין, לא שולמו לקרובו כהגדרתו בפסקאות (1) או (2) להגדרה "קרוב" בסעיף 88; (2) "דירה יחידה" – כהגדרתה בסעיף 9(ג1)(4) לחוק מיסוי מקרקעין;
- (3) יראו כתשלום ששילם יחיד או כהכנסת היחיד גם תשלום או הכנסה, לפי העניין, של בן זוגו המתגורר עימו או של ילדו עד גיל שמונה עשרה המתגורר עימו, ויראו יחיד ובן זוגו כאמור, וילדיהם שטרם מלאו להם 18 שנים, כבעלים אחד; לעניין זה, "בן זוג" – כמשמעותו בחוק מיסוי מקרקעין";

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 11(ו) ו-12(א)

ההטבה המוצעת תינתן רק למי שמשלם מס לפי סעיף 122 לפקודה, קרי מס בשיעור של 10% בלא זכאות לנכות פחת או הפחתה אחרת בשל הדירה, או הוצאות שהוצאו בייצור ההכנסה מדמי השכירות, או זכאות לקבלת קיזוז, זיכוי או פטור מההכנסה מדמי השכירות או מהמס החל עליה. כמו כן, לפי הוראת סעיף קטן (ג), אשר תחול גם בהקשר זה, לעניין חישוב מס השבח החל במכירת הדירה, ייווסף לשווי המכירה הסכום המרבי של הפחת או ההפחתה שהיה ניתן לנכותו לפי כל דין.

לבסוף, מוצע לקבוע שיראו כתשלום ששילם יחיד או כהכנסת היחיד גם תשלום או הכנסה, לפי העניין, של בן זוגו, לרבות מי שידוע בציבור כבן זוגו, המתגורר עימו, או של ילדו עד גיל שמונה עשרה המתגורר עימו. הוראה זו תאפשר, מצד אחד, למנוע פיצולים מלאכותיים של ההכנסות בין חברי התא המשפחתי לצורך התגברות על הגבלות הסכומים המפורטים בסעיף, ומצד שני, היא תאפשר לבן זוג אחד לקבל את ההטבה על דמי השכירות ששולמו לו בעד שכירת הדירה המושכרת, גם אם מבחינה פורמלית בן הזוג השני הוא שמשלם את דמי השכירות על הדירה שאותה הם שוכרים.

מוצע שתיקון זה יחול החל משנת המס 2023.

כדי להקל על בעלים שיש לו דירה יחידה שאותה הוא משכיר (להלן – הדירה המושכרת), שבאותה תקופה הוא משלם דמי שכירות לצורך שכירת דירת מגורים אחרת למגוריו או שמשלם תשלום בעד מגוריו בבית אבות (להלן – הוצאות שכירות), מוצע לקבוע אפשרות לנכות מהכנסות השכירות המתקבלות מהשכרת הדירה המושכרת את הוצאות השכירות שהוא משלם, אף על פי שאלה הוצאות פרטיות אשר אינן אמורות להיות מנוכות לפי עקרונות מס ההכנסה הרגילים. ההטבה המוצעת נועדה להקל על מי שיש לו דירה יחידה, אשר מעדיף, משקוליו, לגור בדירת מגורים אחרת או, אם מדובר באדם קשיש, לגור בבית אבות.

מוצע לגדר את ההטבה כך שאותו יחיד יוכל לנכות מהכנסתו מהשכרת הדירה את דמי השכירות ששילם, עד לגובה של תשעים אלף שקלים חדשים בשנה, כדי להגביל את מידת הרגרסיביות של ההטבה. כמו כן, מובהר בנוסח הסעיף, שאם התשלומים ששילם עולים על דמי השכירות שקיבל, לא ייווצר ליחיד הפסד אשר יהיה ניתן לניצול בשנים הבאות, שכן, כאמור, מדובר בתשלום שהוא במהותו בעבור צריכת שירותי דיור שנחשבת להוצאה פרטית.

(3) אחרי סעיף 134א יבוא:

”חובת דיווח 134א1. (א) על אף ההוראות לפי סעיף 134א(4), יחיד שהייתה לו בשנת המס הכנסה של דמי שכירות כהגדרתם בחוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים), התש”ן-1990⁶⁵, בסכום שאינו עולה על סכום התקרה כמשמעותו בסעיף 2 לחוק האמור, יהיה חייב להגיש דוח לפי סעיף 131, אלא אם כן הגיש למנהל או לפקיד השומה, עד יום 30 באפריל של שנת המס העוקבת לשנת הפקת ההכנסה, הצהרה ערוכה לפי טופס שיקבע המנהל, שבה פרטי הדירות שהשכיר וסכום דמי השכירות ששולמו לו והתקיימו לגבי התנאים שנקבעו לפי סעיף 134א.

(ב) הצהרה כאמור בסעיף קטן (א) תוגש באופן מקוון במערכת שיפתח המנהל לצורך כך; ואולם יחיד אשר נולד לפני שנת 1955 יהיה רשאי להגיש את הדיווח גם באופן שאינו מקוון.”

12. (א) סעיף 122 לפקודת מס הכנסה, כנוסחו בסעיף 11(2) לחוק זה, יחול לגבי הכנסת שכירות שהתקבלה מתחילת שנת המס 2023 ואילך.

(ב) סעיף 134א1 לפקודת מס הכנסה, כנוסחו בסעיף 11(3) לחוק זה, יחול על הצהרה שיש להגישה לגבי דמי שכירות שהתקבלו בשל השכרת דירה בשנת המס 2023 ואילך.

(ג) על הפרת חובת הגשת דוח לפי סעיף 131 לפקודת מס הכנסה שבוצעה במשך שנה מיום תחילתו של חוק זה, בידי יחיד שלולא הוראות סעיף 134א1 כנוסחו בסעיף 11(3) לחוק זה היה פטור מהגשת הדוח, לא יינקטו פעולות אכיפה אלא אם כן התרה בו פקיד השומה בכתב, כי עליו להגיש את הדוח כנדרש בתוך 60 ימים ואם לא יעשה כן יינקטו נגדו פעולות אכיפה, והוא לא יגיש את הדוח בתוך 60 הימים האמורים.

ד ב ר י ה ס ב ר

שלעיל ולצורך הגברת האכיפה מוצע להחיל את כלל הדיווח גם על הכנסות פטורות. כדי להקל על הציבור מוצע לקבוע חובת דיווח פשוטה ומקוונת שכוללת רק פרטים לגבי הדירה וגובה דמי השכירות ששולמו בשנה הקודמת. נוסף על כך, מוצע לאפשר למי שנולד לפני שנת 1955 דיווח ידני פשוט שאינו דורש אוריינות טכנולוגית.

מוצע שתיוקן זה יחול החל משנת 2024 שבה ידווחו הכנסות שהתקבלו החל משנת המס 2023.

בשים לב לכך שהשינוי המוצע בסעיף זה יחול על כלל הציבור, שלחלקו אין ממשקים שוטפים עם רשות המסים, מוצע לאפשר ”תקופת ביניים” שבה האכיפה תינקט רק כנגד מי שקיבל התראה בכתב ושב וביצע את ההתנהגות האסורה (לא דיווח). על כן, מוצע לתקן את פקודת מס הכנסה כך שייקבע כי בשנת המס הראשונה שבה חלה חובת הדיווח, לא יינקטו אמצעי אכיפה בשל אי-דיווח על דמי שכירות מתחת לתקרה, אלא אם כן המפר קיבל על כך התראה בכתב, ולאחריה לא דיווח כנדרש.

סעיפים 131(3) ו-132(ב) ו-1(ג)

חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים), התש”ן-1990, פטור הכנסות מהשכרת דירת מגורים עד לגובה התקרה הקבועה באותו חוק. נוסף על כך בהתאם לתקנות מס הכנסה (פטור מהגשת דין וחשבון), התשמ”ח-1988, מי שהכנסתו מהשכרת דירת מגורים נמוכה מהתקרה אינו נדרש לדווח על ההכנסה שלו משכר הדירה כלל (למעט מי שחייב בהגשת דוח שנתי מסיבות אחרות). לפי ההערכות, בעלי דירה רבים נהנים מהכנסה אשר אינה אמורה להיות פטורה לפי החוק, אך מסיבות שונות הם אינם מדווחים על כך ויש פערי גבייה להכנסות המדינה של עשרות מיליוני שקלים חדשים. החלת חובת דיווח תקשה את המשך העלמות המס, שכן ההנחה היא כי בעלי הכנסה משכר דירה יימנעו מהצהרה כוזבת לרשויות המס בדבר גובה הכנסה שלהם ממקור זה.

יובהר כי ככלל כל אדם מחויב לדווח על כלל הכנסותיו לרשויות המס אם לא נוכח מהן מס במקור בשיעור המרבי, ואילו הפטור מדיווח מהווה חריג לכלל. לנוכח הנתונים

⁶⁵ ס”ח התש”ן, עמ’ 148.

- תיקון חוק מס הכנסה (פטור) 13. בחוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים), התש"ן-1990⁶⁶ –
 (1) בסעיף 2(א), במקום הסכום האמור בו, יבוא "5,470";
 (2) סעיף 4 – בטל.
 (להלן – חוק מס הכנסה), יחיד שהייתה לו בשנת המס הכנסה של דמי שכירות, יהיה פטור ממס על הכנסה זו, ובלבד שלא הייתה לו הכנסה מהשכרת דירות מגורים בסכום כולל העולה על הסכום האמור בו (להלן – התקרה). לפי סעיף 4 לחוק האמור, התקרה מתואמת מדי שנה לפי שיעור עליית המדד בשנת המס הקודמת, ולכן עומדת כיום על סכום של 5,470 שקלים חדשים (נכון לשנת 2023).

ד ב ר י ה ס ב ר

המתקבלת מדירות כאמור, מייצר עודף ביקושים לרכישת דירות להשקעה, בשל פערי המיסוי אל מול מסלולי השקעה אחרים שבהן התשואה חייבת במס מלא. מחקר מקיף שביצע ה־OECD חזק עמדה זו וקבע כי הפטור בישראל מביא להשפעות שליליות על שוק הדיור בכלל ועל שוק השכירות בפרט והמליץ לבטלו.

בהתחשב בהשלכות הבעייתיות של הפטור ממס כאמור, הגדלת הפטור מדי שנה, באמצעות מנגנון של הצמדת תקרת הפטור, אינה רצויה, ומוצע לבטל את מנגנון ההצמדה כאמור. בעקבות התיקון, בתחילת שנת 2024 לא יתעדכן הסכום הקבוע בחוק מס הכנסה, וגובה הכנסות דמי השכירות החודשי הפטור ממס לפי חוק מס הכנסה ימשיך לעמוד על סכום של 5,470 שקלים חדשים גם בשנת המס האמורה ואילך.

מוצע לבטל את סעיף 4 לחוק מס הכנסה כך שתבוטל ההצמדה של תקרת הפטור. לפטור ממס על הכנסות מהשכרת דירות מגורים, עלות פיסקלית גבוהה, ותוצאות רגרסיביות המיטיבות עם מרובי נכסים. נוסף על כך, מתן פטור ממס על דמי שכירות, שהן למעשה התשואה

⁶⁶ ס"ח התש"ן, עמ' 148.

תיקון חוק מס ערך מוסף 14. בסעיף 31 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975⁶⁷, אחרי סעיף קטן (א1) יבוא:
"ב1) מכירת מקרקעין לצורכי דיור להשכרה על ידי קרן להשקעות במקרקעין, ובלבד ששימשו לצורכי השכרה במשך חמש שנים לפחות בהתאם להוראות ולתנאים שנקבעו לפי חלק ד', פרק שני 1 לפקודת מס הכנסה, ושהכנסה ממכירתם לא הייתה הכנסה חריגה; לעניין זה, "מקרקעין לצורכי דיור להשכרה", "קרן להשקעות במקרקעין" ו"הכנסה חריגה" – כהגדרתם בסעיף 2א64 לפקודת מס הכנסה."

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 14 מוצע לתקן את חוק מס ערך מוסף כך שיינתן לקרנות ריט פטור מתשלום מס ערך מוסף על הכנסותיהן ממכירת בניין להשכרה למגורים, ובלבד שהן השכירו את הבניין בהתאם לתנאים האמורים לפי חלק ד', פרק שני 1 לפקודת מס הכנסה.

⁶⁷ ס"ח התשל"ו, עמ' 52.

פרק ה': ביטוח לאומי

תיקון חוק הביטוח הלאומי 15. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח חדש], התשנ"ה-1995⁶⁸ (בפרק זה – חוק הביטוח הלאומי) –

(1) בסעיף 32 –

(א) בפסקה (6), במקום "58.67" יבוא "58.82";

(ב) בפסקה (7), במקום "61.12" יבוא "59.76";

(2) במקום סעיף 149 א יבוא:

"חיוב מעסיק בתשלום בשל פגיעה בעבודה

הכנסה חודשית" – ההכנסה של העובד המשמשת יסוד לחישוב דמי ביטוח לפי פרק ט"ו;

"עובד" – לרבות מי שחלות עליו הוראות סעיף 344 א או 378 א, ולמעט כל אחד מאלה:

(1) מי שחל עליו פרק י"ג;

דברי הסבר

סעיף 15(1)

מוצע לעדכן את גובה הקצבות אוצר המדינה למוסד הביטוח לאומי, בהתאם לתיקונים המוצעים בטייטה זו.

סעיף 15(2) ו-20א

על פי נתוני הביטוח הלאומי, כ-74,000 עובדים נפגעים בשנה בממוצע בתאונות עבודה ומוכרים כנפגעי עבודה על ידי הביטוח הלאומי. בשנים 2019 עד 2021, כ-1.5% מהמועסקים במשק נפגעו מדי שנה בתאונת עבודה שדווחה לביטוח הלאומי. כ-21,000 נפגעי עבודה מדי שנה מצטרפים למעגל מקבלי קצבת נכות או קבלת מענק חד-פעמי בשל תאונת העבודה. בשנים האחרונות כ-50 עובדים נהרגים מדי שנה בתאונות עבודה, כאשר כמחצית מההרוגים הם מענף הבניין.

נושא תאונות העבודה בישראל נדון בשנים האחרונות בהרחבה בוועדה הציבורית לקידום הבטיחות בעבודה והבריאות התעסוקתית במדינת ישראל (ועדת אדם) שפורסם בשנת 2014 וברוח מבקר המדינה מס' 166 שפורסם בשנת 2016, ומהם עלה כי למעסיקים במשק לא קיימים תמריצים כלכליים חזקים להגברת הבטיחות בעבודה.

כמו כן, בחינת ההוצאה בשל גמלאות הנכות שמקורה בנפגעי עבודה, הן בגין פגיעות חרושות והן בגין החמרה של פגיעות ישנות, מראה כי חל גידול ממוצע בהוצאה האמורה של כ-7% בשנה בין השנים 2012 עד 2022, למעט בשנת 2020 עם פרוץ מגפת הקורונה, אז עמד הגידול על 11.5%, עקב שינוי במדיניות מתן הזכאות לקצבה. בחמש השנים האחרונות הגידול הממוצע עמד על כ-5% בשנה (למעט בשנת 2020). כך בשנת 2012 ההוצאה בשל גמלת נכות מעבודה, עמדה על כ-2.6 מיליארד שקלים חדשים,

ובשנת 2022 עמדה על כ-5.7 מיליארד שקלים חדשים; ובצירוף תשלומי (דמי פגיעה) בסך של 7.2 מיליארד שקלים חדשים. כך רק עבור שנת 2023, המשך מגמה זוהי יוביל לגידול של 5% נוספים וישית עלות של כ-360 מיליון שקלים חדשים נוספים.

כדי להתמודד עם תופעה זו, הממשלה החליטה במסגרת החלטה מס' 3382 מיום כ"ד בטבת התשע"ח (11 בינואר 2018) לתקן את חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (בפרק זה – חוק הביטוח הלאומי) כך שמעסיק במשק ישלם בעבור עובד, נוסף על תשלום דמי הביטוח הלאומי הרגילים, גם תשלום בגין הסיכון לתאונות עבודה, באופן דיפרנציאלי, אשר עומד לכל הפחות על 0.1% מהכנסתו של העובד, בהתאם לרמת הסיכון ולהיקף הפגיעות בעבודה אצל המעסיק בעבר. החוק תוקן בהתאם בהוראת שעה, שנכנסה לתוקף בשנת 2018 וצפויה לפקוע בסוף שנת 2023, כך שצפויה הפסקת התשלום האמור בסך של 0.1% משכרו של העובד, כאשר במקביל הגידול השנתי בסך תשלומי הגמלה צפוי להמשיך ולגדול.

ניסיונות לשיקוף עלויות הפגיעה באמצעות גבייה דיפרנציאלית בהתאם לרמת הסיכון ולהיקף הפגיעות אצל המעסיק בעבר לא צלחו מטעמים שונים, מהותיים ותפעוליים. משום כך מכוח התיקון האמור לחוק הביטוח הלאומי, נעשתה גבייה מינימלית מכלל המעסיקים במשק בשיעור המינימלי של 0.1%, ולא מעבר לכך. יצוין להשלמת התמונה כי קיימת סמכות בחוק הביטוח הלאומי להפחית בתקנות את השיעור המינימלי האמור אף מתחת ל-0.1%, לאחר בחינה של רמת סיכון אצל מעסיק מסוג מסוים. עם זאת, סמכות זו לא הופעלה, בין השאר בשל הקשיים האמוריים.

⁶⁸ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשפ"ב, עמ' 858.

(2) עובד המועסק בידי יחיד שלא לצורך עסקו או משלח ידו של אותו יחיד.

(ב) מעסיק חייב לשלם בעד עובדו, נוסף על דמי הביטוח לפי חוק זה, תשלום בשיעורים המפורטים להלן מהכנסתו החדרית של העובד:

(1) משנת 2024 ועד לסוף שנת 2027 – 0.1%;

(2) משנת 2028 עד לסוף שנת 2031 – 0.15%;

(3) משנת 2032 ואילך – 0.2%.

(ג) על תשלום לפי סעיף זה יחולו ההוראות החלות על דמי ביטוח לפי חוק זה, בשינויים המחויבים.

(ד) מעסיק לא יהיה רשאי לנכות את התשלום לפי סעיף זה, כולו או חלקו, משכרו של העובד;

(3) בסעיף 180, בהגדרה "שכר עבודה", אחרי "תגמול לפי פרק י"ב" יבוא "אך לא יותר מהסכום הבסיסי כפול חמש";

ד ב ר י ה ס ב ר

בעת חקיקת חוק חדלות פירעון נקבע ההסדר האמור כהוראת שעה על מנת לוודא כי הסדר זה לא ינוצל לרעה וכן כדי לבחון את עלותו התקציבית הפוטנציאלית. בתקופה שחלפה מיום כניסת הוראת השעה לתוקף מצא המוסד לביטוח לאומי כי היקף ההליכים לשיקום כלכלי לא עלה לעומת המצב שקדם לתיקון ונראה כי ביצוע התשלום על ידי המוסד לביטוח הלאומי בשלב מקדמי של ההליך סייע לעובדים לשמר את מקום עבודתם ולקבל החלטה לעניין המשך העסקתם בלי לחשוש לזכויותיהם.

כמו כן, החשש שמא ההסדר ינוצל לרעה הופחת במידה רבה לנוכח קיומם של הסדרים הקובעים כי הזכאות לגמלה מתגבשת רק בנסיבות של הליך בפיקוח בית משפט שבמסגרתו מתמנה נאמן אובייקטיבי, שהוא גורם חיצוני לתאגיד ובלתי תלוי בו אשר החוק מקנה לו סמכויות פיקוח ובקרה על התאגיד לשם יישום הליכי חדלות הפירעון בעניינו, וכמו כן קיומו של ההסדר המעניק למוסד מעמד מיוחד של "אסיפת סוג" לצורך אישור תוכנית שיקום כלכלי לפי הוראות סעיף 84 לחוק חדלות פירעון.

מוצע לקבוע את ההסדר שהיה קבוע בהוראת השעה בחוק חדלות פירעון, לרבות הסייגים והאיוזנים שנקבעו בו לשם צמצום החשש מפני שימוש לרעה בו, כהסדר של קבע בחוק הביטוח הלאומי ובשינויים מסוימים, כפי שיפורטו להלן.

לסעיף 15(3)

מוצע לקבוע את התיקון שנכלל בהוראת השעה בחוק חדלות פירעון לסעיף 180 לחוק הביטוח הלאומי, כהסדר של קבע, וכך, להגביל את גובה הגמלה החדרית בשל אי-תשלום שכר עבודה ורכיביו לעובד, לסך השווה לחמש פעמים הסכום הבסיסי וזאת בדומה לשאר הגמלאות

כעת, מוצע לבטל את מנגנון התשלום הדיפרנציאלי בהתאם לרמת הסיכון, ולהגדיל בהתאם את דמי הביטוח המשולמים בגין כל עובה, כך שסך הגבייה הכוללת לא ישתנה ויהפוך לקבוע. זאת, מכיוון שעדיין קיימת הצדקה לגביית דמי הביטוח הלאומי בשיעור הקיים, בשל הצורך להפנמת העלויות המשקיות הנגרמות בשל תשלומי גמלאות בשל תאונות עבודה. לכן, מוצע לבטל את הוראת השעה ולקבוע את חובת התשלום הנוסף בשיעור 0.1% כהוראת קבע, באופן שישקף נכונה את העלויות בעבור תשלום גמלה זו. בהמשך לכך, לנוכח הגידול בהוצאה הנובעת מהקצבה לאורך השנים, ולנוכח הגידול העתידי הצפוי בה, מוצע להגדיל את הגבייה בשנים הבאות.

סעיפים 15(3) עד (5), 18 ו-20(ב)

בסעיף 377 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018 (בפרק זה – חוק חדלות פירעון), נקבעה הוראת שעה שלפיה תקום זכאות לגמלה לפי פרק ח' לחוק הביטוח הלאומי, אף לעובדים של תאגיד שניתן בעניינו צו לפתיחת הליכים אשר במסגרתו בית המשפט הורה על הפעלת התאגיד לשם שיקומו הכלכלי (בפרק זה – הוראת השעה בחוק חדלות פירעון). זאת חלף ההוראה אשר הייתה קיימת עד אז לפיה עובדי תאגיד היו זכאים לגמלה לפי פרק ח' לחוק הביטוח הלאומי רק אם ניתן צו בית משפט שהורה על פירוקו של התאגיד. חוק חדלות פירעון נכנס לתוקף ביום ט"ו באלול התשע"ט (15 בספטמבר 2019) ונקבע בו כי הוראת השעה האמורה תעמוד בתוקפה משך שלוש שנים מיום תחילת החוק, קרי עד יום י"ט באלול התשפ"ב (15 בספטמבר 2022). נוכח התפורות הכנסת ה-24 ביום א' בתמוז התשפ"ב (30 ביוני 2022), הוארך תוקפה של הוראת השעה מכוח הוראות סעיף 38 לחוק-יסוד: הכנסת, עד יום כ"ד בשבט התשפ"ג (15 בפברואר 2023).

(א) בפסקה (א1), המילים "שבו או אחריו הורה בית המשפט על פירוק התאגיד" – יימחקו;

(ב) אחרי פסקה (5) יבוא:

"(6) צו פירוק חברה לתועלת הציבור כהגדרתה בחוק החברות, התשנ"ט-1999⁶⁹, שניתן לפי סעיף 257(4) לפקודת החברות";

(5) בסעיף 183, האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא:

"(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא הורה בית המשפט בצו לפתיחת הליכים לפי פרק ד' לחלק ב' לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, על פירוק התאגיד –

(1) לא ישולם חוב שכר העבודה כאמור בסעיף קטן (א) בעד תקופה שלפני חמשת החודשים שקדמו בתכוף למועד מתן הצו;

(2) סכום פיצויי הפיטורים וכן כל סכום מחוב שכר העבודה שמקורו בזכויות הנובעות מסיום יחסי עבודה ישולם לפי הוראות סעיף קטן (א) רק אם לאחר אישור התוכנית לשיקום כלכלי על ידי בית המשפט לפי חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי או לאחר אישור מכירת פעילותו העסקית של התאגיד לשם שיקומו הכלכלי על ידי בית המשפט לפי החוק האמור, לא המשיך העובד לעבוד אצל מעסיק שמתקיים לגביו אחד מאלה:

ד ב ר י ה ס ב ר

פירעון, מוצע להפוך להוראה קבועה את תיקון סעיף 183 לחוק הביטוח הלאומי, המסייג את הזכאות לגמלה בנסיבות של הליך שיקום כלכלי בכמה היבטים, כלהלן:

ראשית, הזכאות לגמלה תהיה מותנית כאמור בקיומו של הליך חדלות פירעון בפיקוח בית המשפט, אשר במסגרתו ניתן צו על ידי בית המשפט להפעלתו של התאגיד שבו מועסק העובד המבוטח לשם שיקומו הכלכלי. במסגרת הליכים אלה, מתמנה נאמן אובייקטיבי, היצוני לתאגיד ובלתי תלוי בו ובעלי העניין בו, שהחוק הקנה לו סמכויות של בדיקה, פיקוח וניהול נרחבות לשם יישום הליכי השיקום הכלכלי בעניינו של התאגיד. שנית, במסגרת הגמלה לא ישולם לעובד חוב שכר העבודה שהמעסיק חייב לו בעד התקופה שלפני חמשת החודשים שקדמו בתכוף למועד מתן הצו לפתיחת ההליכים בעניינו של המעסיק. שלישית, ביחס לעובד של תאגיד שאושרה לגביו תוכנית לשיקום כלכלי או נמכרה פעילותו העסקית, הזכאות של העובד לגמלה בשל זכויות הנובעות מסיום יחסי עבודה מותנית בעמידתו בתנאים המוצעים. במסגרת ההוראות לעניין זה מוצע לקבוע, כמפורט בטיוטת החוק, כי המשך העסקה בתאגיד שמתקיים בו אחד מהמקרים שמפורטים שם, לא יזכה בגמלה לפי הוראות פרק ח' לחוק הביטוח הלאומי, זאת משום שאין הצדקה לכך שעובד שהעסקתו נמשכת באחת הדרכים האמורות יקבל תשלום מהמוסד לביטוח לאומי בעבור זכויות הנובעות מסיום יחסי העבודה.

מחליפות השכר בחוק הביטוח הלאומי. הסדר זה יחול על הזכאות של עובדים לגמלה הן בהליכי שיקום כלכלי של המעסיק והן ביתר ההליכים המזכים בגמלה לפי פרק ח' לחוק הביטוח הלאומי.

לסעיף 15(4)

מוצע להפוך להוראה קבועה את תיקון סעיף 182(א1) לחוק הביטוח הלאומי שהיה קבוע בהוראת השעה בחוק חדלות פירעון, המקנה לעובדי תאגיד זכאות לגמלה אף בנסיבות בהן ניתן בעניינו של התאגיד צו לפתיחת הליכי חדלות פירעון המורה על הפעלת התאגיד לשם שיקומו הכלכלי. נוסף על כך בסעיף 182 לחוק הביטוח הלאומי קבועה רשימה של צווים, הנוגעים להליכי חדלות פירעון ולהליכי פירוק, אשר אם יינתנו בעניינו של מעבידו של עובד מבוטח, יהיה העובד המבוטח זכאי לגמלה לפי פרק ח' לחוק הביטוח הלאומי. עקב טעות לא נכללו ברשימה זו גם צווים שעניינם פירוק מפאת חדלות פירעון של חברות לתועלת הציבור. הוספת צווי פירוק עקב חדלות פירעון בעניינם של תאגידי אלה, תאפשר לעובדיהם זכאות לגמלה מכוח פרק ח', אם אלה יגיעו לחדלות פירעון, בדומה להסדר שקיים לגבי עובדי עמותות.

לסעיף 15(5)

לנוכח ההבדלים המהותיים בין הליכי שיקום כלכלי לבין הליכי פירוק (כפי שנסקרו בהרחבה בע"א 110/08 המוסד לביטוח לאומי נ' רוי"ח טרבלסי ועו"ד נס (נבו, 28.1.2014)), ובדומה להסדר שהיה קבוע בהוראת השעה בחוק חדלות

⁶⁹ ס"ח התשנ"ט, עמ' 189.

(א) הוא התאגיד שלגביו אושרה התוכנית לשיקום כלכלי או אושרה מכירת פעילותו העסקית;

(ב) הוא התאגיד שלו נמכרה הפעילות העסקית של תאגיד כאמור בפסקת משנה (א);

(ג) הוא בעל שליטה באחד מהתאגידים האמורים בפסקאות משנה (א) ו-(ב), או שאחד מהם הוא בעל שליטה בו;

(ד) הוא תאגיד אשר הוא אחד מהתאגידים שבפסקאות משנה (א) או (ב), נמצאים בשליטת אותו בעל שליטה.

לעניין סעיף זה, "שליטה" – כהגדרתה בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968⁷⁰.

(ג) אין בהוראות סעיף קטן (ב) כדי לגרוע מזכותו של העובד לקבל תמורה נוספת במסגרת התוכנית לשיקום כלכלי לפי חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי⁷¹;

(6) בסעיף 195, בהגדרה "הכנסה מעבודה או ממשלח יד", בסופה יבוא "ולעניין סעיפים 200, 201 ו-202 – גם הכנסה מדמי אבטלה כהגדרתם בסעיף 158";

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיפים 15(6), (8) ו-(9), 16(2) ו-20(ג)

לסעיף 18

על רקע התפשטות נגיף הקורונה החדש בישראל והמשבר הכלכלי שבעקבותיו אשר הביא לשיעורי אבטלה בהיקפים משמעותיים וגדולים, נערכו מספר תיקונים בחוק הביטוח הלאומי שהרחיבו את עילות הזכאות לקבלת דמי אבטלה, וכך הורחב באופן משמעותי היקף הזכאים לקבלת דמי אבטלה.

לצד האמור, נקבע בהוראת שעה, במסגרת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 225 והוראת שעה), התשפ"א-2021 (בפרק זה – תיקון מס' 225), כי יראו את דמי האבטלה כהכנסה מעבודה או ממשלח יד לעניין חוק הביטוח הלאומי, בעבור קצבאות נכות כללית, אורח ותיק ושאיירים, וכן יראו אותם כתגמול לעניין חוק הבטחת הכנסה בעבור קצבת הבטחת הכנסה ודמי מזונות. בהתאם לכך, הכנסה שמקורה בדמי אבטלה, תובא בחשבון כהכנסה בעבודה.

מוצע כעת לעגן הוראות אלה כהוראות קבע בחוק הביטוח הלאומי ובחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1981 (בפרק זה – חוק הבטחת הכנסה). במסגרת תיקון מס' 225 נקבע כי הוראת השעה תחול על גמלאות המשתלמות בעד התקופה שעד יום כ"ז בטבת התשפ"ב (31 בדצמבר 2022). בהתאם לסעיף 38 לחוק-יסוד: הכנסת, הוארכה הוראת השעה כאמור עד יום כ"ד בשבט התשפ"ג (15 בפברואר 2023). נוכח זאת, וכדי לשמר את רציפות מתן ההטבה המוצעת, מוצע בסעיף 20(ג) לקבוע כי יום החילתם של סעיפים 195, 238 ו-320 לחוק הביטוח הלאומי וסעיף 12(ג) לחוק הבטחת הכנסה, כנוסחם בחוק זה, יהיה ביום כ"ה בשבט התשפ"ג (16 בפברואר 2023).

מוצע לתקן את סעיף 84 לחוק חדלות פירעון ולקבוע כהסדר קבוע את מעמדו המיוחד של המוסד לביטוח לאומי כ"אסיפת סוג" כמשמעותה באותו סעיף, לעניין אישור תכנית לשיקום כלכלי של תאגיד, כפי שהיה קבוע בהוראת השעה בחוק חדלות פירעון. לפי ההסדר המוצע, מקום שהמוסד לביטוח לאומי שילם לעובד גמלה לפי פרק ח' לחוק הביטוח הלאומי וכתוצאה מכך נכנסו בנעליו של העובד כנושה של המעסיק, אזי מעמדו של המוסד לביטוח לאומי בהצבעה על התכנית לשיקום כלכלי בעניינו של התאגיד המעסיק יהיה כ"אסיפת סוג" נפרדת. משמעות הדבר הינה כי כחלק מעריכת הסדרי נושים במסגרת תכנית לשיקום כלכלי של תאגיד יינתן למוסד לביטוח לאומי, כנושה ייחודי אשר נכנס בנעליו העובדים בעקבות תשלום הגמלה, מעמד מיוחד שיאפשר לו למנוע את אישורן של תכניות לשיקום כלכלי שיש חשש כי נעשה בהן ניצול לרעה של עצם הזכאות לגמלה לפי פרק ח' לחוק הביטוח הלאומי.

לסעיף 20(ב)

מוצע לקבוע כי הוראות סעיפים 180, 182 ו-183 לחוק הביטוח הלאומי וסעיף 84 לחוק חדלות פירעון, כנוסחם בחוק המוצע, יחולו על גמלאות המשתלמות בעד התקופה שמיום החילתו של חוק זה ואילך. היות ותקופת הוראת השעה בחוק חדלות פירעון הסתיימה ביום כ"ד בשבט התשפ"ג (15 בפברואר 2023) וכדי לגשר על המועדים שבין יום זה ועד ליום התחילה של החוק המוצע – י"ב בסיוון התשפ"ג (1 ביוני 2023), תוגש בתקופה הקרובה הצעת חוק לקביעת הוראת שעה אשר תחיל את ההוראות אשר מוצעות כהוראות קבע בהצעה זו גם לגבי התקופה שבין יום כ"ה בשבט התשפ"ג (16 בפברואר 2023) ליום י"א בסיוון התשפ"ג (31 במאי 2023).

⁷⁰ ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

(7) בסעיף 202(ב)3, בסופו יבוא "ובלבד שלא יבוא בחשבון לעניין הכנסתו האמורה סכום השווה ל-11.37% מהשכר הממוצע";

(8) בסעיף 238, בהגדרה "הכנסה", בסופה יבוא "ויראו הכנסה מדמי אבטלה, כהגדרתם בסעיף 158, כהכנסה מעבודה או ממשלח יד";

(9) בסעיף 320(ח), המילים "לדמי אבטלה או" – יימחקו.

16. בחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980⁷¹ (בפרק זה – חוק הבטחת הכנסה) –

(1) בסעיף 12(א), בפסקה (2), בסופה יבוא "ולעניין הורה עצמאי – סכום כמפורט להלן, לפי העניין (בפרק זה – סכום הניכוי להורה עצמאי):

(א) לעניין חלק ההכנסה מתגמול וכן מהמקורות המפורטים בסעיפים (1) ו-(2) לפקודה (בפסקה זו – הכנסה מתגמול ומעבודה) עד ל-33.81% מהשכר הממוצע – סכום השווה ל-75% מההכנסה מתגמול ומעבודה לאחר שנוכה ממנה הסכום האמור בפסקה (1);

(ב) לעניין חלק ההכנסה מתגמול ומעבודה העולה על 33.81% מהשכר הממוצע – סכום השווה ל-40% מההכנסה מתגמול ומעבודה";

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיפים 16(1), (3) ו-(4), 17 ו-20(ד) עד (ה)

סעיף 15(7) ו-20(ג)

חוק הבטחת הכנסה, נחקק במטרה לספק רשת ביטחון סוציאלית לתושב שאין בידו די אמצעים כדי מחייתו, באמצעות מתן גמלת הבטחת הכנסה, בתנאים ובשיעורים המפורטים בו.

סעיפים 2 עד 4 לחוק הבטחת הכנסה קובעים את תנאי הזכאות ואת הסייגים לקבלת גמלת הכנסה וסעיף 5 לחוק הבטחת הכנסה קובע את שיעור הגמלה, בין השאר, בהתחשב בהכנסות שיש לזכאי. סעיפים 12, 12א ו-12ב לחוק הבטחת הכנסה קובעים כללים בדבר חישוב הכנסה שמקורה בעבודה לצורך חישוב שיעור גמלת הבטחת הכנסה, וזאת בכפוף להוראות סעיף 5 לחוק הבטחת הכנסה.

הזכאות לגמלת הבטחת הכנסה ותשלום מוזנות לפי חוק המוזנות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972 (בפרק זה – חוק המוזנות), מוגבלת לסכומי השתכרות נמוכים יחסית, ומקוזזות באופן הדרגתי מהכנסתם של הזכאים לגמלה כדי לתמרץ אותם להשתלב בשוק התעסוקה ועל ידי כך לצאת ממעגל העוני.

במטרה לעודד עבודה בשכר גבוה יותר ויציאה לעבודה של הורה עצמאי, נקבע בחוק הבטחת הכנסה (הוראת שעה ותיקוני חקיקה), התשע"ו-2016 (בפרק זה – הוראת שעה בחוק הבטחת הכנסה), הסדר מקל לעניין

בהתאם לסעיף 202(ב)3 לחוק הביטוח הלאומי, מבוטח שהוא נכה כללי שזכאי לקצבה ולתוספת בעבור תלויים, ויש לו הכנסה שאינה מעבודה או ממשלח יד, תקווה ההכנסה כאמור מן הקצבה שלה הוא זכאי בעד תוספת התלויים. כדי להגדיל את ההכנסה של נכה כללי אשר יש לו תלויים, הוספה הוראת שעה בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"ב-2021 (בפרק זה – חוק ההתייעלות הכלכלית 2021), שקבעה כי הכנסה שלא מעבודה או ממשלח יד, בסכום ששווה ל-11.37% מהשכר הממוצע במשק (דיסריגארד), לא תובא בחשבון הכנסותיו של נכה כללי. הוראה זו נקבעה עד ליום כ"ז בטבת התשפ"ב (31 בדצמבר 2022). בהתאם לסעיף 38 לחוק יסוד: הכנסת, הוראת שעה כאמור עד ליום כ"ד בשבט התשפ"ג (15 בפברואר 2023).

כעת מוצע לקבוע את ההסדר האמור כהסדר של קבע, ובכך להגדיל את ההכנסה הכלכלית של נכה כללי אשר יש לו תלויים. כדי לשמר את רציפות מתן ההטבה המוצעת מתקופת הוראת השעה האמורה, מוצע לקבוע בסעיף 20(ג) המוצע, כי יום תחילתו של סעיף 202 לחוק ביטוח לאומי, כנוסחו בחוק זה, יהיה ביום כ"ה בשבט התשפ"ג (16 בפברואר 2023).

⁷¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 30; התשפ"ב, עמ' 256.

(2) בסעיף 12(ג), בהגדרה "תגמול", אחרי פסקה (5) יבוא:

"(6) דמי אבטלה כהגדרתם בסעיף 158 לחוק הביטוח";

(3) בסעיף 12(א), בפסקה (2), בסופה יבוא "ולעניין הורה עצמאי – סכום הניכוי להורה עצמאי";

(4) בסעיף 12(ב), בפסקה (2), בסופה יבוא "ולעניין הורה עצמאי – סכום הניכוי להורה עצמאי".

17. בחוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה), התשס"ח-2007⁷² (בפרק זה – חוק להגדלת שיעור ההשתתפות), בסעיף 6(א) –

(1) המילים "בשנות המס 2017 עד 2022" – יימחקו;

(2) במקום "הוראות חוק הבטחת הכנסה (הוראת שעה ותיקוני חקיקה), התשע"ו-2016, או לפי הוראות סעיפים 12(א), 12(א) ו-12(ב) לחוק הבטחת הכנסה כנוסחם בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב ו-2022), התשפ"ב-2021, לפי העניין" יבוא "הוראות חוק הבטחת הכנסה" ובמקום "לולא החוק האמור" יבוא "לולא הוראות סעיפים 12(א), 12(א) ו-12(ב) לחוק הבטחת הכנסה כנוסחם בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב ו-2023 ו-2024), התשפ"ג-2023".

תיקון חוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה)

ד ב ר י ה ס ב ר

הוארך תוקפה של הוראת השעה בחוק הבטחת הכנסה, מכוח הוראות סעיף 38 לחוקיסוד: הכנסת, עד יום כ"ד בשבט התשפ"ג (15 בפברואר 2023). בתקופת הוראת השעה, עקב המוסד לביטוח לאומי אחר השפעת שינוי המדיניות על שיעור התעסוקה וההכנסה המשפחתית בקרב משפחות שבראשן הורה עצמאי, המקבלות גמלת הבטחת הכנסה או דמי מזונות. לאור מסקנות מעקב זה, אשר הראה כי מצבן של המשפחות הוטב, מוצע בסעיפים 16(1), (3) ו-4 להפוך להוראות של קבע את ההוראות אשר היו קבועות כהוראת שעה בנוגע לסעיפים 12, 12 ו-12 לחוק הבטחת הכנסה, וכמו כן מוצע בסעיף 17 להפוך להוראה קבועה את התיקון אשר היה קבוע בהוראת שעה בנוגע לסעיף 6(א) לחוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה.

כדי לשמר את רציפות מתן ההטבה המוצעת בסעיפים 16(1), (3) ו-4 ובסעיף 17 כנוסחם המוצע, שהוראת השעה שהסדירה אותה פקעה ביום כ"ד בשבט התשפ"ג (15 בפברואר 2023), מוצע לקבוע בסעיף 20(ד) ו-ה) כי יום תחילתם של סעיפים 12, 12 ו-12 לחוק הבטחת הכנסה, וסעיף 6 לחוק הגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה, כנוסחם בחוק זה, תהיה ביום כ"ה בשבט התשפ"ג (16 בפברואר 2023).

חישוב שיעורי הניכויים הקבועים בסעיפים 12, 12 ו-12 לחוק הבטחת הכנסה ובהתאם לכך שיעורי הקיזוז. הסדר זה קבע כי לעניין חישוב הכנסתו של הורה עצמאי שהיא עד 33.81% מהסכום הבסיסי (כ-3,300 שקלים חדשים), יבוצע חישוב מקל, כך שבטווח שבין גובה ההכנסה המקסימלי שבו לא מבוצע קיזוז מהגמלה (דיסריגארד) לבין 33.81% מהשכר הממוצע, יעמוד שיעור הקיזוז מהגמלה על 25% בלבד ובהכנסה שעולה על 33.81% מהשכר הממוצע, ייוותר שיעור הקיזוז מהגמלה על שיעור של 60%. הפחתת שיעור הקיזוז כאמור תגדיל את הבטחת הכנסה הכוללת של הורים עצמאיים עובדים הזכאים להבטחת הכנסה ומוזונות ותגדיל את התמריץ שלהם להשתלב באופן משמעותי בשוק התעסוקה.

כמו כן, מוצע בסעיף 17 לתקן את סעיף 6(א) לחוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה), התשס"ח-2007 (בפרק זה – חוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה), אשר במסגרתו נקבע כי התוספת הניתנת במסגרת תיקון חוק הבטחת הכנסה כאמור, תופחת ממענק העבודה המשתלם בעד אותה שנה כך שלא תינתן גמלה כפולה.

הוראת השעה בחוק הבטחת הכנסה נכנסה לתוקף ביום ג' בטבת התשע"ז (1 בינואר 2017) והוארכה מזמן לזמן, עד יום ז' בטבת התשפ"ג (31 בדצמבר 2022). נוכח התפורות הכנסת ה' 24 ביום א' בתמוז התשפ"ב (30 ביוני 2022),

⁷² ס"ח התשס"ח, עמ' 84; התשפ"ב, עמ' 981.

18. תיקון חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי פירעון ושיקום כלכלי
 בחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018⁷³ (בפרק זה – חוק חדלות פירעון), בסעיף 84, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:
 "א) הגיש המוסד לביטוח לאומי תביעת חוב הנובעת מתשלום גמלה לפי פרק ח' לחוק הביטוח הלאומי, יסווג המוסד לביטוח לאומי כאסיפת סוג נפרדת לפי סעיף זה לשם אישור הצעת תוכנית לשיקום כלכלי";
19. חוק הבטחת הכנסה – הוראת שעה
 בתקופה שמיום תחילתו של חוק זה עד יום י"ט בטבת התשפ"ד (31 בדצמבר 2023), יקראו את סעיף 14 לחוק הבטחת הכנסה, כך שבמקום "6.4%" יבוא "8.51%";
20. פרק ה' – ביטוח לאומי – תחילה ותחולה
 א) תחילתו של סעיף 149א לחוק הביטוח הלאומי, כנוסחו בפרק זה, ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024).
 ב) הוראות סעיפים 180, 182 ו-183 לחוק הביטוח הלאומי וסעיף 84 לחוק חדלות פירעון, כנוסחם בפרק זה, יחולו על גמלאות המשתלמות בעד התקופה שמיום תחילתו של חוק זה ואילך.
 ג) תחילתם של סעיפים 195, 202, 238 ו-320 לחוק הביטוח הלאומי וסעיף 12(ג) לחוק הבטחת הכנסה, כנוסחם בפרק זה, ביום כ"ה בשבט התשפ"ג (16 בפברואר 2023) והם יחולו על גמלאות המשתלמות מיום זה ואילך.

ד ב ר י ה ס ב ר

במסגרת ההתמודדות עם יוקר המחיה בישראל, הותקנו תקנות הביטוח הלאומי (תשלום מקדמות של גמלה) (הוראת שעה), התשפ"ג-2023. בתקנות אלה נקבע כי תשלום מקדמה על חשבון מענק החימום לשנת 2023 בסך של 200 שקלים חדשים, עקב העלייה המשמעותית בתעריף החשמל במהלך המחצית השנייה של שנת 2022, אשר הגיע לשיא בחודש ינואר 2023, וצפוי לרדת עד סוף השנה עקב הקפאת מחירי החשמל ומהלכים נוספים שבכוונת הממשלה לבצע בנושא במהלך השנה.

סעיפים 19 ו-20(1)

סעיף 14 לחוק הבטחת הכנסה קובע כי מקבל גמלת הבטחת הכנסה בגיל הפרישה, זכאי לקבל מענק חימום בשיעור של 6.4% מהסכום הבסיסי שהגדרתו בחוק, באחד מהחודשים אוקטובר, נובמבר או דצמבר בשנת הכספים שבה קיבל גמלת הבטחת הכנסה (בפרק זה – מענק חימום). תכליתו של מענק החימום היא להקל על מקבלי הבטחת הכנסה כאמור בתשלומי החשמל בעונת החורף אשר מתאפיינת בצריכה מוגברת של חשמל.

⁷³ ס"ח התשע"ח, עמ' 310; התשפ"ב, עמ' 934.

- (ד) תחילתם של סעיפים 12, 12א ו-12ב לחוק הבטחת הכנסה, כנוסחם בפרק זה, ביום כ"ה בשבט התשפ"ג (16 בפברואר 2023) והם יחולו על גמלאות המשתלמות לפי חוק הבטחת הכנסה או לפי חוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972⁷⁴, מיום זה ואילך.
- (ה) תחילתו של סעיף 6ג לחוק להגדלת שיעור ההשתתפות, כנוסחו בפרק זה, ביום כ"ה בשבט התשפ"ג (16 בפברואר 2023), והוא יחול על גמלאות המשתלמות לפי חוק הבטחת הכנסה או לפי חוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972, מיום זה ואילך.
- (ו) סעיף 14ב לחוק הבטחת הכנסה, כנוסחו בסעיף 19 לחוק זה, יחול על מענק חימום המשתלם בעד שנת 2023.

ד ב ר י ה ס ב ר

במועד זה, והמקדמה אשר שולמה בתחילת השנה תהפוך למעשה לתוספת ולא תקוזז ממנו. בהתאם לכך, מוצע לתקן בהוראת שעה, את סעיף 14ב לחוק הבטחת הכנסה, כך ששיעור מענק החימום בשנת 2023 יעמוד על סך של 808 שקלים חדשים (8.51% מהסכום הבסיסי).

נוכח מחירי החשמל הגבוהים בעת הזאת, כדי לצמצם את הפגיעה בזכאים למענק חימום המסתמכים על תשלום מענק החימום במלואו ברבעון האחרון של שנת 2023, מוצע לקבוע ששיעור מענק החימום שיינתן בחודשים אוקטובר עד דצמבר בשנת 2023, יעמוד על השיעור שניתן בכל שנה

⁷⁴ ס"ח התשל"ב, עמ' 87.

פרק ו': התאגיד לפיקוח וטרינרי

תיקון חוק הרופאים 21. בחוק הרופאים הווטרינריים, התשנ"א-1991⁷⁵ – הווטרינריים (1) סעיף 32מז – בטל;

ד ב ר י ה ס ב ר

כדי לייתר את הצורך בתיקון תדיר של סכום האגרה הבסיסי, מוצע לקבוע מנגנון של הצמדה למדד השכר של עובדי המדינה ברוטו במחירים קבועים שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שיאפשר עדכון שנתי של סכום זה באופן אוטומטי בהתאם למדד אובייקטיבי ורשמי.

על פי המלצת הוועדה המייעצת, המידע שנצבר בתאגיד מלמד שמבנה האגרה בעד פיקוח וטרינרי במפעל, הקבוע היום בסעיף 214 לחוק המזון, אינו משקף התאמה לעלויות הפיקוח בפועל, הכוללות גם תשלום בעד עבודה בשעות נוספות ועבודת לילה, שיש לחשב בנפרד. נוסף על כך, בשל השונות בין סוגי העובדים בתאגיד וסוג הפיקוח הווטרינרי הנדרש, קיימת שונות בעלויות הפיקוח כך שנדרש מדרג של האגרות בזיקה לסכום האגרה הבסיסי הקבוע בחוק. מסקנת הוועדה המייעצת הייתה כי מודל האגרה הרלוונטי הוא המודל שנקבע בתקנות המועצה לענף הלול (אגרת שירותים), התשע"ד-2014, הכולל אגרה נפרדת לרופא וטרינר ולפקח, וכן שעות נוספות לפי ביצוע בפועל בהתאם לאגרה שעתית.

לנוכח כל האמור מוצע לתקן בהתאם סעיפים שונים בחוק הרופאים הווטרינריים, בחוק המזון, בחוק לפיקוח על יצוא ובפקודת מחלות בעלי חיים, כמפורט להלן.

סעיף 21 לפסקה (1)

סעיף 32מז לחוק הרופאים הווטרינריים, עניינו "אישור עסקאות והוצאות כספיות" וזה נוסחו:

"(א) התאגיד לא יתקשר בכל עסקה ולא יוציא כל הוצאה כספית, אלא באישור חשב התאגיד; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מהצורך בקבלת אישורים אחרים להוצאה או להתקשרות כאמור לפי כל דין.

(ב) חשב התאגיד ימונה בידי החשב הכללי במשרד האוצר ויהיה עובד משרד האוצר; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות חוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959.

(ג) הממונה על חשב התאגיד יהיה החשב הכללי במשרד האוצר בלבד."

לאחר חקיקת החוק והקמת התאגיד נמצא שאין צורך במינוי חשב לתאגיד שהוא עובד משרד האוצר, וכי בתאגיד שתקציבו מנותק מתקציב המדינה אין צורך בחשב הכפוף ישירות לחשב הכללי במשרד האוצר. בהתאם, אין צורך בקביעת הוראה מיוחדת בעניין הגורם המוסמך לאשר התקשרויות והוצאות של התאגיד. לפיכך מוצע למחוק את סעיף 32מז.

כללי התאגיד לפיקוח וטרינרי (בפרק זה – התאגיד) הוקם לפי פרק ו' לחוק הרופאים הווטרינריים, התשנ"א-1991 (בפרק זה – חוק הרופאים הווטרינריים), במסגרת רפורמה מקיפה בשוק המזון, המעוגנת בחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), התשע"ו-2015 (בפרק זה – חוק המזון). שנחקק במסגרת חוק התוכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנות התקציב 2015-2016), התשע"ה-2015.

התאגיד פועל על פי חוק הרופאים הווטרינריים כמשך כספים סגור, ובו הפעילות ממומנת באמצעות הכנסות מאגרות ותשלומים בלבד מכוח חוק המזון, פקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש], התשמ"ה-1985 (בפרק זה – פקודת מחלות בעלי חיים), וחוק לפיקוח על יצוא של בעלי חיים ושל תוצרת מן החי, התשי"ז-1957 (בפרק זה – חוק לפיקוח על יצוא), בלי להישען על תמיכות מתקציב המדינה. לפי לשון חוק המזון ותכליתו, האגרות בעד הפיקוח הווטרינרי משקפות קשר ישיר בין העלות הריאלית (העלות בפועל) של הפיקוח הווטרינרי, לתשלום שהמפעלים יידרשו לשלם בעדו.

לקראת היערכות התאגיד לתחילת פעילותו, בוצעו הערכות תקציביות באשר למקורות המימון הצפויים ובאשר להוצאות הצפויות. הערכות אלה משקפות פער משמעותי בין ההוצאות שלהן מחויב התאגיד לפי החוק לבין ההכנסות הצפויות לו, בהתאם לסכום האגרה הבסיסי שנקבע בחוק המזון. פער זה נוצר עקב חלוף הזמן ושינוי הנסיבות מאז חקיקת חוק המזון ועד למועד יישום הרפורמה. בין השאר, במהלך תקופה זו נחתם הסכם קיבוצי חדש, ובמסגרתו הועלה שכר הרופאים הווטרינריים ברשויות המקומיות בכ"30 אחוזים.

על פי המלצת הוועדה המייעצת לעניין סכומי האגרות לפי סעיף 32מח(ה) לחוק הרופאים הווטרינריים, הוכן מסמך מתודולוגיה מעודכן שפורסם באתר התאגיד בכתובת VETERINARY.ORG.IL (להלן – מסמך המתודולוגיה), המפרט את אופן חישוב סכומי האגרות, לנוכח חלוף הזמן והמידע שנצבר בתאגיד בחלוף כחודש מתחילת פעילותו. לפי המלצת הוועדה המייעצת, יש לעדכן את סכום האגרה הבסיסי לפי סעיף 213(א) לחוק המזון ל-36,000 שקלים חדשים, סכום המשקף הצמדה למדד השכר של עובדי המדינה ברוטו במחירים קבועים שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מאז שהתקבל חוק המזון בכנסת. כמו כן יש לעדכן את סכום האגרה בעד פיקוח וטרינרי בשווקים, ל-0.097 שקלים חדשים לק"ג בשה, לאחר שנמצא כי הסכום המקורי נקבע עקב טעות בחישוב לפי ק"ג בשר חי ולא לפי ק"ג לאחר שחיטה, ובהתאם למחירי שנת 2020.

⁷⁵ ס"ח התשנ"א, עמ' 76; התשפ"ג, עמ' 17.

(א) בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "התאגיד יפעל בניהול תקציבו ביעילות על יסוד חישובים כלכליים, כמשק כספים סגור ותוך מזעור עלויות הפיקוח הוטרנירי";
(ב) בסעיף קטן (ד), במקום "סכומי האגרות והתשלומים" יבוא "סכומי האגרות, ובכלל זה המנגנון לשינוי סכום האגרה הבסיסי הקבוע בסעיף 213(א) לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), התשע"ו-2015"⁷⁶; וסכומי התשלומים".

תיקון חוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), התשע"ו-2015⁷⁷ (בפרק זה – חוק המזון) –
22. בסעיף 213 – (1)

(א) בסעיף קטן (א), במקום "34,000" יבוא "36,000";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) (1) סכום האגרה הבסיסי ישונה ב־1 ביולי של כל שנה (להלן – יום השינוי) לפי שיעור השינוי בין המדר החדש לעומת המדר היסודי, ויעוגל לשקל החדש הקרוב;

בפסקה זו –

"המדר" – הממוצע השנתי של מדר שכר עובדי המדינה ברוטו במחירים קבועים שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"המדר החדש" – המדר שפורסם בחודש יוני שקדם ליום השינוי;

"המדר היסודי" – המדר שפורסם בחודש יוני שקדם ליום השינוי הקודם, ולעניין יום השינוי הראשון – המדר שפורסם לאחרונה לפני מועד זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

לפסקה (2)

מיום תחילת פעילותו של התאגיד ועד להתקנת תקנות לעניין אגרות, מוצע לקבוע כי סכום האגרה הבסיסי לפי סעיף 213(א) לחוק המזון יעמוד על 36,000 שקלים חדשים, המשקף הצמדה למדר השכר של עובדי המדינה ברוטו במחירים קבועים מאז שהתקבל חוק המזון בכנסת.

כדי לייתר את הצורך בתיקון תדיר של סכום האגרה הבסיסי, מוצע להוסיף את סעיף קטן (א1) ולקבוע בו מנגנון של עדכון שנתי שוטף של סכום האגרה הבסיסי, על דרך של הצמדה למדר השכר של עובדי המדינה ברוטו במחירים קבועים שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. מנגנון זה יאפשר עדכון שנתי של סכום האגרה הבסיסי באופן אוטומטי, מדי שנה, בהתאם למדר אובייקטיבי ורשמי. יובהר כי אין במנגנון ההצמדה כדי לייתר את הסמכות לשנות את סכום האגרה הבסיסי באישור הוועדה לפי סעיף 213(ב) לחוק המזון או את הצורך בבחינה עיתית של סכומי האגרות על ידי ועדה מייעצת לפי סעיף 32מחמ(ד) ו־ה) לחוק הרופאים הוטרניריים. עוד מוצע לקבוע כי שר הבריאות, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הבריאות של הכנסת, יהיה רשאי לשנות את המנגנון לשינוי סכום האגרה הבסיסי.

סעיף 32מחמ לחוק הרופאים הוטרניריים עניינו תקציב התאגיד. לנוכח מטרתה העל של הרפורמה בשוק המזון, שיועדה להביא להתייעלות ולהורדת יוקר המחיה, מוצע להבהיר בסעיף זה כי על התאגיד לפעול בניהול תקציבו ביעילות על יסוד חישובים כלכליים, כמשק כספים סגור ותוך מזעור עלויות הפיקוח הוטרנירי.

עוד מוצע לבהיר כי במסגרת בחינת סכומי האגרות לפי סעיף 32מחמ(ד) לחוק הרופאים הוטרניריים, ייבחן גם המנגנון לשינוי סכום האגרה הבסיסי לפי סעיף 213(א1) לחוק המזון, וזאת בשל המוצע בעניין עדכון סכום האגרה הבסיסי באופן אוטומטי. יוער כי המלצת הוועדה המייעצת לפי סעיף 32מחמ(ה) צריכה להינתן גם בנוגע למנגנון לשינוי סכום האגרה, אם יימצא כי יש מקום לשנות מנגנון זה.

סעיף 22 לפסקה (1)

כאמור, האגרות בעד פיקוח וטרנירי נגבות לפי שלושה חיקוקים המנויים בתוספת השלישית לחוק הרופאים הוטרניריים, ובהם חוק המזון.

על פי האמור לעיל, ובהתאם למסמך המתודולוגיה המפרט את אופן חישוב סכומי האגרות בתקופות הביניים

⁷⁶ ס"ח התשע"ו, עמ' 90.

⁷⁷ ס"ח התשע"ו, עמ' 90; התשפ"ג, עמ' 19.

(2) מנהל שירות המזון ומנהל השירותים הווטרינריים יפרסמו הודעה ברשומות על סכום האגרה הבסיסי כפי שהשתנה לפי פסקה (1);

(ג) בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "וכן את המנגנון לשינוי סכום האגרה הבסיסי הקבוע בסעיף קטן (א)";

(2) במקום סעיף 214 יבוא:

"אגרה בעד 214. (א) השר, בהסכמת שר האוצר ובאישור הוועדה, רשאי לקבוע אגרות בעד פיקוח וטרינרי במפעל, ויכול שיקבע אגרות שונות בעד פיקוח כאמור בשעות העבודה הרגילות ובעד פיקוח כאמור בשעות החורגות משעות העבודה הרגילות.

(ב) אגרות לפי סעיף זה לעניין פיקוח בשעות העבודה הרגילות ייקבעו בזיקה לסכום האגרה הבסיסי כאמור בסעיף 213(א) ובהתחשב בעלויות העסקה גבוהות או נמוכות יותר בתפקידי פיקוח וטרינרי מסוימים";

(3) בסעיף 215(א), במקום "0.08 שקלים חדשים" יבוא "0.097 שקלים חדשים בתוספת מס ערך מוסף לפי חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975⁷⁸" ובסופו יבוא "סכום האגרה האמור ישונה לפי המנגנון לשינוי הסכום הקבוע בסעיף 213(א) ותפורסם הודעה כאמור באותו סעיף קטן";

ד ב ר י ה ס ב ר

לפסקה (2)

[חדש], התשמ"ה-1985, וסעיף 15(ב) לחוק לפיקוח על יצוא של בעלי חיים ושל תוצרת מן החי, התשי"ז-1957.

לפסקה (3)

סעיף 215 לחוק המזון עניינו אגרה בעד פיקוח וטרינרי בשווקים. האגרה קבועה בחוק והיא עומדת כיום על סך 0.08 שקלים חדשים בעד כל קילוגרם של מוצר בשר המשווק בישראל מהמפעל או המיובא, לפי העניין. בדינו ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת לקראת חקיקת חוק המזון הוסבר כי סכום האגרה בעד פיקוח וטרינרי בשווקים חושב על פי עלות ההעסקה של מספר הרופאים הווטרינריים שהיה צפוי שיועסקו בפיקוח על אתרי המכירה ודרכי ההובלה של מוצרי בשר בתחומי הרשויות המקומיות, בחלוקה להיקף השיווק הכולל של מוצרי הבשר.

באשר לסכום האגרה בעד פיקוח וטרינרי בשווקים, בשל השינוי בעלויות ההעסקה של הרופאים הווטרינריים מאז חקיקתו של חוק המזון וההצעה לעדכן את סכום האגרה הבסיסי המשקף את עלות ההעסקה של רופא וטרינר ולהצמיד את סכום האגרה הבסיסי למדד השכר של עובדי המדינה ברוטו במחירים קבועים שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מוצע לשנות בהתאם את סכום האגרה בעד פיקוח וטרינרי בשווקים.

מוצע לקבוע את האגרה האמורה על 0.097 שקלים חדשים לק"ג בשר, וזאת בין השאר לאחר שנמצא כי הסכום המקורי נקבע עקב טעות בחישוב לפי ק"ג בשר חי ולא לפי ק"ג לאחר שחיטה, ובהתאם למחירי שנת 2020.

מכיוון שהתאגיד מוכר כיום כעוסק מורשה, בדומה למועצת הלול, יש להוסיף לאגרות מס ערך מוסף. בהתאם מוצע לקבוע בסעיף 215 לחוק המזון, לעניין אגרה בעד

בסעיף 214 לחוק המזון, קבוע אופן חישוב האגרה בעד פיקוח וטרינרי במפעל שבאחריות משרד הבריאות. להלן נוסח הסעיף:

"(א) בעד פיקוח וטרינרי במפעל, ישלם יצרן של מוצר מזון לתאגיד אגרה חודשית בסכום השווה למכפלת סכום האגרה הבסיסי בהיקף ההעסקה של הרופאים הווטרינריים המוסמכים הנדרשים באותו מפעל, כפי שהורה מנהל היחידה הווטרינרית כאמור בסעיף 192.

(ב) בעד פיקוח וטרינרי במפעל בשעות החורגות משעות העבודה הרגילות תשולם תוספת לאגרה החודשית האמורה בסעיף קטן (א). בסכום שיקבע השר, בהסכמת שר האוצר ובאישור הוועדה."

על פי המלצת הוועדה המייעצת, מבנה האגרה בעד פיקוח וטרינרי במפעל, הקבוע היום בסעיף 214 לחוק המזון אינו משקף התאמה לעלויות הפיקוח בפועל, הכוללות גם תשלום בעד עבודה בשעות נוספות ועבודת לילה, שיש לחשבו בנפרד. נוסף על כך, בשל השונות בין סוגי העובדים בתאגיד וסוג הפיקוח הווטרינרי הנדרש, קיימת שונות בעלויות הפיקוח, כך שנדרש מדרג של האגרות בזיקה לסכום האגרה הבסיסי הקבוע בחוק.

מסקנת הוועדה המייעצת הייתה כי מודל האגרה הרלוונטי הוא המודל שנקבע בתקנות המועצה לענף הלול (אגרת שירותים), התשע"ד-2014, הכולל אגרה נפרדת לרופא וטרינר ולפקח, וכן שעות נוספות לפי ביצוע בפועל בהתאם לאגרה שנתית.

עקב האמור מוצע להחליף את נוסח סעיף 214 לחוק המזון, בנוסח המאפשר קביעת אגרה בתקנות, בדומה להוראת סעיף 23(א1) לפקודת מחלות בעלי חיים [נוסח

⁷⁸ ס"ח התשל"ו, עמ' 52.

(א) בסעיף קטן (ה), אחרי "סכומי האגרות הנקובים בחוק זה" יבוא "למעט סכומי האגרה כאמור בסעיפים 213(א) ו-215(א)";

(ב) בסעיף קטן (ו), אחרי "סכומי האגרות שנקבעו לפי חוק זה" יבוא "למעט סכומי האגרה כאמור בסעיפים 213(א) ו-215(א)".

23. תיקון חוק לפיקוח על יצוא של בעלי חיים ושל תוצרת חיים ושל תוצרת מן החי
בחק לפיקוח על יצוא של בעלי חיים ושל תוצרת מן החי, התשי"ז-1957⁷⁹, בסעיף 15(ב), במקום "בהתאם לסכום האגרה הבסיסי כהגדרתו בסעיף 213 לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), התשע"ו-2015" יבוא "בזיקה לסכום האגרה הבסיסי כהגדרתו בסעיף 213(א) לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), התשע"ו-2015, ובהתחשב בעלויות העסקה גבוהות או נמוכות יותר בתפקידי פיקוח וטרינרי מסוימים".

24. תיקון פקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש]
בפקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש], התשמ"ה-1985⁸⁰, בסעיף 23(א1)(2), במקום "בהתאם לסכום האגרה הבסיסי כהגדרתו בסעיף 213 לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון)" יבוא "בזיקה לסכום האגרה הבסיסי כהגדרתו בסעיף 213(א) לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון) ובהתחשב בעלויות העסקה גבוהות או נמוכות יותר בתפקידי פיקוח וטרינרי מסוימים".

25. תחילתו של סעיף 214 לחוק המזון כנוסחו בסעיף 22(2) לחוק זה, ביום תחילתו של תקנות ראשונות שיוקנו לפי סעיף 214 האמור.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיפים בהתאם לתיקון המוצע לסעיף 214 לחוק המזון 23 ו-24 בעניין אגרות שונות בתפקידי פיקוח שונים, מוצע לתקן גם את ההוראות המקבילות בסעיף 15(ב) לחוק לפיקוח על יצוא של בעלי חיים ושל תוצרת מן החי, התשי"ז-1957, ובסעיף 23(א1) לפקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש], התשמ"ה-1985.

סעיף 25 מוצע לקבוע כי תחילתו של סעיף 214 לחוק המזון כנוסחו בתיקון המוצע, תהיה ביום התקנתו של תקנות ראשונות לפיו, וזאת כדי למנוע מצב שבו אין מנגנון תקף לגביית האגרה במפעלים שבאחריות משרד הבריאות בתקופה שעד להתקנת התקנות.

פיקוח וטרינרי בשווקים, כי האגרה החדשה לפי סעיף זה תשולם בתוספת מס ערך מוסף וכי בדומה לסכום האגרה הבסיסי, גם אגרה זו תשונה בהתאם למנגנון המוצע לשינוי סכום האגרה הבסיסי.

לפסקה (4)

בסעיף 314(ה) לחוק המזון קבוע מנגנון לעדכון סכומי אגרות הנקובים בחוק זה. המנגנון אינו מתאים לעדכון סכום האגרה הבסיסי והאגרה בעד פיקוח וטרינרי בשווקים. לנוכח ההצעה בעניין עדכון סכומי האגרות האמורות, מוצע להחריג אגרות אלה מהמנגנון הכללי הקבוע בחוק המזון. כמו כן, מוצע לקבוע כי ההוראה המעוגנת בסעיף 314(ו) לחוק המזון בעניין עיגול סכום האגרות שנקבעו לפי החוק, לא תחול בנוגע לאגרות האמורות. הוראה בעניין זה מופיעה בסעיף 213(א1)(1) לחוק המזון בנוסח המוצע וגם סעיף 215(א) לחוק האמור מפנה להוראה זו.

⁷⁹ ס"ח התשי"ז, עמ' 44; התשפ"ג, עמ' 16.

⁸⁰ ס"ח התשמ"ה, עמ' 84; התשע"ד, עמ' 321; התשפ"ג, עמ' 17.

פרק ז': רכבת תחתית (מטרו) – רכיב למימון

26. בחוק רכבת תחתית (מטרו), התשפ"ב-2021⁸¹ (בפרק זה – חוק רכבת תחתית (מטרו)):

תיקון חוק רכבת תחתית (מטרו)

(1) בסעיף 17, בסעיף קטן (א), אחרי פסקה (5) יבוא:

"(6) הכנסות המדינה מגביית היטל מימון המטרו לפי סעיף 28ב.;

(2) אחרי סעיף 19 יבוא:

"הפחתת היטל מימון המטרו ממס ההשבחה (א) בעריכת שומת ההשבחה לפי סעיפים 18 ו-19 למקרקעין שחלה לגביהם חובת תשלום היטל מימון המטרו לפי סעיף 28ב, לא יובא בחשבון סכום היטל מימון המטרו.

ד ב ר י ה ס ב ר

מספר 200 מיום 1 באוגוסט 2021 להטיל על הממונה על התקציבים במשרד האוצר, בשיתוף מינהל הכנסות המדינה, השמאי הממשלתי הראשי, מנהל רשות המסים והמועצה הלאומית לכלכלה (בפרק זה – הצוות), לגבש מודל למיסוי עליונית שווי נכסים המושפעים מתוכניות המטרו וכן הוטל על שר האוצר להגיש את תיקוני החקיקה הנדרשים לשם יישום המיסוי בהתאם למודל שגיובש כחלק מהצעת התקציב לשנת 2023.

בהתאם לאמור, הצוות גיבש מודל למיסוי עליונית שווי הנכסים המושפעים מתוכניות המטרו, ולפיו מוצע לקבוע "היטל מימון מטרו" שיחול על בעלי נכסים במתחמי השפעה, שכתוצאה מההקמה וההפעלה של מיזם המטרו, שווי נכסיהם והפעילות העסקית הנובעת מהם צפויים לגדול באופן משמעותי. לפי הצעת הצוות, סכום היטל מימון המטרו ייקבע על ידי שר האוצר, בצו, לפי שטח הנכס במטרים רבועים, וישולם מתחילת עבודות המטרו במתחם ההשפעה שבו נמצא הנכס, לתקופה של עד 30 שנה. בהתאם למודל המיסוי שגיובש כאמור, מוצע בפרק זה לקבוע הוראות לעניין חובת התשלום של היטל מימון המטרו, כמפורט להלן.

סעיף 26 לפסקה (1)

סעיף 17(א) לחוק המטרו, בנוסחו כיום, קובע כי מחצית מסך מסגרת ההוצאה למיזם המטרו תמומן, בין השאר באמצעות מקורות המימון המנויים בסעיף, ובכלל זה הכנסות המדינה ממס השבחה המטרו, הכנסות שיתקבלו מפיתוח או הקצאה של מקרקעין כמפורט באותו סעיף, סכום שיועבר בגובה ההפרש שבין הכנסות המדינה ממס גודש ובין 700 מיליון שקלים חדשים, וסכומים שיעבירו רשויות מקומיות.

בהתאם להמלצות הצוות, מוצע להוסיף לרשימת מקורות המימון האמורה, גם את הכנסות המדינה מגביית היטל מימון המטרו, כמוצג בפסקה (1).

לפסקה (2)

על מנת שהחובה לשלם את היטל מימון המטרו, כמוצג בסעיף 17, לא תחול על החלק בנכס שלגביו שולם

כללי פרויקט המטרו במטרופולין תל אביב הוא פרויקט התשתית הגדול ביותר שתוכנן בישראל. מערכת המטרו כוללת שלושה קווים המתפרסים על פני 24 רשויות מקומיות. אורך הקווים עולה על 150 ק"מ ומתוכננות להיבנות למעלה מ-100 תחנות. מערכת המטרו תכלול 4 מתחמי דפו ו-7 מתחמי תחבורה משולבים שמטרתם ליצור חיבוריות וקישוריות בתוך מערכת הסעת המונים. עלות הפרויקט כפי שנקבעה בחוק המטרו היא 150 מיליארד שקלים.

התועלות התחבורתיות, הכלכליות והעירוניות הנובעות ממערכת המטרו גבוהות במיוחד ושווין הכולל נאמד בסכום שבין 26 ו-34 מיליארד שקלים בשנה. מערכת המטרו צפויה להביא לפיתוח כלכלי משמעותי במטרופולין באמצעות נפח גדול יותר של נוסעים שיוכלו להתנייד בכל שעה ברחבי המטרופולין, ובמיוחד במרכזי העסקים, ובכך להגדיל את מחזור הפעילות העסקית של מקומות עבודה ועסקים קיימים. הנגישות תסייע לעובדים להתנייד למקומות העבודה וכן תסייע לציפוף בין מרכזי עסקים, אשר ייהנו מיתרון לגודל וחיסכון בעלויות, וכל אלה יהיו מנוף לצמיחה כלכלית.

לפי מחקרים שונים שנערכו בעולם, מערכות הסעת המונים בכלל, ומערכת מטרו בפרט, מביאות לעליית ערך הקרקעות הסובבות אותן ובמיוחד לעליית שווי זכויות הבנייה הקיימות באזור הסובב את המטרו, וזאת בשל הנגישות שמעניקה מערכת המטרו והעלייה ברמת החיים של התושבים החיים באזור.

לנוכח האינטרס הלאומי בקידום מיזם המטרו והיקפו החריג של תקציב הפרויקט שנקבע בחוק רכבת תחתית (מטרו), התשפ"ב-2021 (בפרק זה – חוק המטרו), בסך של 150 מיליארד שקלים חדשים, נקבע בחוק המטרו כי מחצית מהתקציב כאמור תמומן על ידי מקורות וכלי מימון המבוססים על התועלות הכלכליות שייניב הפרויקט.

בהתאם לכך ולאור העובדה כי מערכת המטרו צפויה להוביל לעליית ערך הקרקעות הסובבות אותה ולהגדלת הפעילות העסקית במטרופולין, הוחלט בהחלטת הממשלה

⁸¹ ס"ח התשפ"ב, עמ' 95.

(ב) ממס השבחת המטרו לפי סעיף 19, יופחת סכום היטל מימון המטרו שבעל הנכס חייב לשלמו לפי סעיף 28ב, לאחר היוון הסכום.

(ג) שר האוצר, בהתייעצות עם השמאי הממשלתי הראשי, רשאי לקבוע כללים לעניין סעיף זה, ובכלל זה כללים לעניין אופן חישוב הסכומים האמורים בסעיף זה ולעניין אופן ההפחתה של הסכום כאמור בסעיף קטן (ב) ודרכי ביצועה;

(3) אחרי סעיף 28 יבוא:

“סימן ג’ 1: היטל מימון המטרו

“הגדרות – סימן 28א. (א) בסימן זה –

“בעל נכס” – מי שהיה חייב במס על הכנסה שהייתה מופקת מהנכס אילו הנכס היה מושכר על ידי בעל המקרקעין כהגדרתו בסעיף 19(ג);

“היטל מימון המטרו” – כמשמעותו בסעיף 28ב(א);

“חוק הרשויות המקומיות (ערר על ארנונה)” – חוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית), התשל”ו-1976⁸²;

“מועד ההפעלה” – כמשמעותו בסעיף 28ד(א);

“מנהל רשות המסים” – מנהל כהגדרתו בפקודת מס הכנסה;

“נכס” – בניינים וקרקעות שבמתחמי השפעה, תפוסים או פנויים, ציבוריים או פרטיים;

“פקודת מס הכנסה” – פקודת מס הכנסה [נוסח חדש]⁸³.

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 28א המוצע

מוצע לקבוע כמה הגדרות המשמשות בסימן ג’ 1, ובהן הגדרה של בעל הנכס החב בתשלום היטל מימון המטרו ושל הנכסים שלגביהם נקבעה חובת תשלום היטל מימון המטרו.

לעניין ההגדרה “בעל נכס”, מוצע לקבוע כי בעל הנכס, החייב בתשלום היטל מימון המטרו לפי סעיף 28א המוצע (בפרק זה – היטל מימון המטרו או ההיטל), הוא מי שהיה חייב במס על הכנסה שהייתה מופקת מהנכס אילו הנכס היה מושכר על ידי בעל המקרקעין או החוכר לדורות של המקרקעין (בפרק זה – הבעלים הישיר של הנכס). ברוב המוחלט של המקרים, הבעלים הישיר של הנכס הוא גם מי שחייב במס על הכנסה שהופקה מהנכס, בין שהופקה משכירות ובין שהופקה משימוש עצמי בנכס (בפרק זה – הכנסות מהנכס); לנוכח זאת, מוצע לקבוע כי בעל הנכס ידווח על ההיטל במסגרת הדיווח השנתי שלו למס הכנסה.

מס השבחת המטרו לפי סעיף 19 לחוק המטרו, מוצע לקבוע, בסעיף 19א המוצע, כי בעריכת שומת השבחה למקרקעין לפי סעיפים 18 ו-19 לאותו חוק, לא יובא בחשבון היטל מימון המטרו, אם החובה לשלמו חלה על בעל הנכס. כמו כן מוצע לקבוע כי ממס השבחת המטרו לפי סעיף 19 יופחת סכום היטל מימון המטרו שבעל הנכס חייב לשלמו, לאחר היוון הסכום.

מוצע להסמיך את שר האוצר, בהתייעצות עם השמאי הממשלתי הראשי, לקבוע כללים לשם יישום הוראות הסעיף, ובכלל זה קביעת אופן חישוב הסכומים, אופן ההפחתה ודרכי ביצועה.

לפסקה (3)

מוצע להוסיף בפרק ג’ לחוק המטרו, העוסק במימון ופיתוח מיום המטרו, את סימן ג’ שכותרתו “היטל מימון המטרו”.

⁸² ס”ח התשל”ו, עמ’ 252.

⁸³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ’ 120.

(ב) לכל מונח אחר שאינו מפורש בסימן זה, תהיה המשמעות הנודעת לו בפקודת מס הכנסה.

היטל מימון המטרו 228. (א) נוסף על האמור בכל דין, בעל נכס ישלם היטל בסכום כמפורט בסעיף קטן (ב), שישולם לאוצר המדינה וישמש למימון בנייה ופיתוח של מיון המטרו לפי הוראות סימן זה (בסעיף זה – היטל מימון המטרו).

(ב) סכום היטל מימון המטרו יהיה שווה לסכום המתקבל מהמכפלה של כל אלה (בסעיף זה – סכום ההיטל):

- (1) 70 שקלים חדשים;
- (2) שטח הנכס במטרים רבועים; בפסקה זו, "שטח הנכס" – השטח שנקבע לשם תשלום ארנונה, כאמור בהודעת התשלום ששלחה הרשות המקומית שבתחומה נמצא הנכס, לבעל הנכס או למחזיק בנכס;
- (3) מקדם שיטת הארנונה, כמשמעותו בסעיף קטן (ג);
- (4) מקדם המדרג העירוני, כמשמעותו בסעיף קטן (ד).

ד ב ר י ה ס ב ר

מוצע כי סכום ההיטל יהיה שווה לסכום המתקבל מהמכפלה של כל אלה: (1) 70 שקלים חדשים; (2) שטח הנכס במטרים רבועים, כפי שנקבע לשם תשלום הארנונה על ידי הרשות המקומית שבתחומה נמצא הנכס; (3) מקדם שיטת הארנונה ומקדם המדרג העירוני, שייקבעו בצו כמפורט להלן. סכום ההיטל יעודכן בהתאם למדרג המחירים לצרכן מדי שנה.

להלן משוואה המסכמת את אופן חישוב סכום ההיטל:

מ"ר על פי ארנונה X 70 שקלים חדשים X מקדם שיטת הארנונה X מקדם מדרג עירוני.

לנוכח ההבדלים הקיימים בשיטות המדידה הנוהגות ברשויות מקומיות שונות לעניין חישוב שטחו של נכס, וכדי שקביעת סכום ההיטל תיעשה באופן שוויוני וביחס לשיטת מדידה אחידה, נדרש לקבוע מקדם שיצמצם ככל הניתן את הפער שנוצר בשל שיטות המדידה השונות כאמור. לפי סעיף קטן (ג) המוצע, שר האוצר יקבע בצו לכל רשות מקומית שיש בתחומה מתחם השפעה מקדם כאמור, שייקרא "מקדם שיטת הארנונה".

נוסף על כך, מוצע כי סכום ההיטל יוכפל במקדם שישקף את ההבדלים בתועלות לבעלי הנכסים, הנובעים ממיקום הנכס. לשם כך מוצע להסמיך את השר בסעיף קטן (ד) המוצע לקבוע שלושה סוגים של רשויות מקומיות שיש

עם זאת, יש מצבים שבהם הבעלים הישיר של הנכס לא משלם את מס ההכנסה בשל הכנסה שהופקה מהנכס, שכן הוא אינו החייב הנישום לעניין מס הכנסה. מצבים כאלה מתקיימים, למשל, כאשר שותפות או חברת בית כהגדרתה בסעיף 64 לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (בפרק זה – פקודת מס הכנסה), היא הבעלים הישיר של הנכס. במקרים אלה, הנישום שמדווח ומשלם את המס בשל הכנסות השותפות או חברת הבית, לרבות ההכנסות מהנכס, הוא בעל הזכויות באותה שותפות או חברת בית. במקרים אלה, יראו את בעל הזכויות כאמור כבעלים של הנכס, והוא ישלם את חלק ההיטל השווה לחלק ההכנסות שהיו מיוחסות לו מהכנסות השותפות או חברת הבית, אם אותה שותפות או חברת בית הייתה מפיקה הכנסה מהשכרת הנכס.

לסעיף 228 המוצע

מוצע לקבוע חובת תשלום של היטל מימון המטרו, שישולם לאוצר המדינה לשם מימון הבנייה והפיתוח של מיון המטרו. ההיטל יוטל על בעלי נכסים במתחמי ההשפעה כהגדרתם בסעיף 15 לחוק המטרו, הנמצאים מסביב לתחנות המטרו. זאת, לפי מחקרים והניסיון שנצבר בעולם, שלפיהם במתחמים אלה עליית ערך הנכסים היא הגבוהה והמשמעותית ביותר.

(ג) שר האוצר יקבע, בצו, לכל רשות מקומית שיש בתחומה מתחם השפעה, מקדם לעניין חישוב שטח הנכס, שנועד להשוות בין שיטת המדידה הנוהגת ברשות המקומית לשם הטלת ארנונה ושיטת מדידה אחידה, כפי שייקבע בצו, כך שהמקדם יצמצם ככל הניתן את הפער שנוצר בחישוב שטח הנכס לפי שיטות המדידה השונות הנוהגות ברשויות מקומיות (בסעיף זה – מקדם שיטת הארנונה).

(ד) שר האוצר יקבע, בצו, שלושה סוגים של רשויות מקומיות שיש בתחומן מתחמי השפעה, לפי מדרג המתבסס על הפער שבין מחירי השכירות הממוצעים של נכסים מסחריים באותן רשויות ובין מחירי השכירות הממוצעים כאמור בכלל הרשויות, ויקבע מקדם לכל סוג בהתחשב באותו מדרג (בסעיף זה – מקדם המדרג העירוני).

(ה) שטח הנכס, מקדם שיטת הארנונה ומקדם המדרג העירוני יחושבו, לשם קביעת סכום ההיטל, בהתאם לנתונים הקיימים ביום 1 בינואר של שנת המס שלגביה משולם היטל מימון המטרו.

(ו) הסכום כאמור בסעיף 28ב(1) יתואם לפי הוראות סעיף 120 לפקודת מס הכנסה כאילו היה תקרת הכנסה, ויעוגל לשקל החדש השלם הקרוב.

(ז) לעניין נכס בבעלות משותפת, שחלה לגביו חובת תשלום היטל מימון המטרו, ישלם כל אחד מבעלי הנכס חלק יחסי מההיטל, כיחס חלקו בבעלות.

(ח) הועברה הבעלות בנכס, ישלם מי שהעביר את הבעלות בנכס, חלק יחסי מהיטל מימון המטרו החל על הנכס, כיחס התקופה שבה היה הבעלים של הנכס, ובעל הנכס שהבעלות בנכס הועברה אליו, ישלם את יתרת ההיטל.

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 28 המוצע

מוצע כי היטל מימון המטרו לא יחול על נכסים המשמשים למגורים, נכסים הפטורים מתשלום ארנונה כפי שמופיע במרשמי הרשות המקומית, ונכסים שבבעלותה של רשות מקומית, חברה עירונית או תאגיד עירוני. ככלל, בעלי נכסים אלה אינם צפויים להגדיל את הכנסותיהם בעקבות ההקמה או ההפעלה של מיום המטרו או שאינם מבצעים פעילות עסקית שתושפע מתחילת העבודות או הפעלת המיזם.

עם זאת, מוצע להסמיך את שר האוצר לקבוע בצו, סוגי נכסים שהפטור האמור לא יחול לגביהם ושתוטל על בעליהם חובת תשלום היטל מימון המטרו. קביעת צו כאמור תתאפשר רק אם אותם נכסים משמשים למטרות רווח או שמתקיימת בהם פעילות עסקית, כפי שייקבע בצו.

בתחומן מתחמי השפעה, לפי מדרג המתבסס על הפער שבין מחירי השכירות הממוצעים של נכסים מסחריים באותן רשויות ובין מחירי השכירות הממוצעים כאמור בכלל הרשויות. מקדם כאמור ייקרא "מקדם המדרג העירוני".

לעניין זה יובהר כי סכום היטל מימון המטרו ששילם בעל נכס יותר בניכוי מהכנסתו של בעל הנכס, אם הנכס משמש לייצור הכנסה ובכפוף להוראות לפי סעיף 17 לפקודת מס הכנסה. אם בעל הנכס לא ניכה את סכום ההיטל בשנת המס שבה שולם ההיטל, הוא יהיה זכאי לנכותו כהוצאה לשם חישוב מס השבח.

עוד קובע הסעיף המוצע הוראות לעניין תשלום חלק יחסי מתוך ההיטל במקרים של בעלות משותפת בנכס, העברת בעלות או שינוי בייעוד הנכס שכתוצאה ממנו פטור בעל הנכס מחובת תשלום ההיטל.

(ט) שונה ייעודו של נכס, כך שלאחר השינוי הנכס פטור מחובת תשלום היטל מימון המטרו לפי סעיף 28ג, ישלם בעל הנכס חלק יחסי מהיטל מימון המטרו החל על הנכס, כיחס התקופה שבה הנכס לא היה פטור מחובת התשלום כאמור.

(א) חובת תשלום היטל מימון המטרו לפי סעיף 28ב, לא תחול על נכסים כמפורט להלן: 28ג.

פטור מחובת תשלום היטל מימון המטרו

(1) נכס שמשולמת בעדו ארנונה לפי תעריף של דירת מגורים;

(2) נכס הפטור מתשלום ארנונה לפי פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פיטורין), 1938⁸⁴, כפי שמופיע במרשמי הרשות המקומית;

(3) נכס בבעלות של רשות מקומית, חברה עירונית או תאגיד עירוני כמשמעותו בסעיף 249א לפקודת העיריות [נוסח חדש]⁸⁵.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), שר האוצר רשאי לקבוע, בצו, סוגי נכסים שהפטור מחובת תשלום היטל מימון המטרו לא יחול לגביהם, ובלבד שאותם נכסים משמשים למטרת רווח או שמתקיימת בהם פעילות עסקית, כפי שיקבע.

(א) המנהל יודיע לרשות המקומית הנוגעת בדבר ולמנהל רשות המסים על יום תחילת הפעילות של רכבת תחתית (מטרו) במתחם השפעה מסוים (בסעיף זה – מועד ההפעלה), ויפרסם הודעה ברשומות על המועד כאמור (בסעיף זה – הודעה על מועד ההפעלה).

הודעה על מועד ההפעלה ותקופת החיוב בהיטל מימון המטרו 28ד.

(ב) חובת תשלום היטל מימון המטרו תחול מיום 1 בינואר שלאחר שנת המס שבה פורסמה הודעה על מועד ההפעלה לעניין מתחם ההשפעה שבו נמצא הנכס (בסעיף זה – המועד הקובע).

ד ב ר י ה ס ב ר

על אף האמור, מוצע להסמיך את שר האוצר, בהסכמת ראש הממשלה ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע בצו כי חובת תשלום היטל מימון המטרו תוקדם ותחול החל ממועד תחילת העבודות להקמה של המיזם במתחם השפעה. אם השר יקבע כאמור, סכום היטל מימון המטרו במהלך תקופת העבודות האמורות יהיה בשיעור של 20% מסכום ההיטל, והתקופה הכוללת לתשלום ההיטל תיקבע על ידי השר, בצו. התקופה הכוללת כאמור תיקבע כך שסך כל ההכנסות הצפוי להתקבל מהיטל מימון המטרו יהיה שווה בקירוב לסך כל ההכנסות שהיה מתקבל אילו לא היה נקבע צו להקדמת מועד החיוב, וזאת לאחר היוון הסכום.

לסעיף 28ד המוצע

לשם מימון הקמת מיזם המטרו, מוצע לקבוע כי חובת תשלום ההיטל תחול החל מתחילת שנת המס שלאחר שנת המס שבה פורסמה הודעה על מועד ההפעלה של מיזם המטרו במתחם ההשפעה שבו נמצא הנכס (בפרק זה – המועד הקובע). כמו כן מוצע לקבוע כי מנהל רשות המטרו יודיע לרשות המקומית הנוגעת בדבר ולמנהל רשות המסים, על יום תחילת הפעילות של רכבת תחתית (מטרו) במתחם השפעה מסוים ויפרסם על כך הודעה ברשומות. בעניין זה יוער כי על רשות המטרו לפעול לשם הגברת המודעות הציבורית לעניין היטל מימון המטרו והחובה לשלמו.

מאחר שהיטל מימון המטרו נועד למימון ההקמה וההפעלה של מיזם המטרו, ומוערך בסכום של כ-20 מיליארד שקלים, מוצע כי ההיטל ישולם לכל שנת מס, למשך תקופה של 30 שנה מהמועד הקובע.

⁸⁴ ע"ר 1938, תוס' 1, עמ' (ע) 27, (א) 31.

⁸⁵ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 197.

(ג) היטל מימון המטרו ישולם לכל שנת מס, למשך תקופה של שלושים שנים החל מהמועד הקובע.

(ד) על אף האמור בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג), שר האוצר בהסכמת ראש הממשלה ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לקבוע בצו, כי החובה לשלם את היטל מימון המטרו תחול מיום 1 בינואר שלאחר שנת המס שבה החלו העבודות להקמה של מיזם המטרו במתחמי השפעה (בסעיף זה – מועד תחילת העבודות), ולא במועד הקובע.

(ה) נקבע צו לפי סעיף קטן (ד) והחלו עבודות כאמור באותו סעיף קטן, יודיע המנהל לרשות המקומית הנוגעת בדבר ולמנהל רשות המסים על מועד תחילת העבודות, ויפרסם הודעה ברשומות על המועד כאמור.

(ו) נקבע צו לפי סעיף קטן (ד), סכום היטל מימון המטרו, עד המועד הקובע, יהיה בשיעור של 20% מסכום ההיטל לפי סעיף 28ב(ב).

(ז) על אף האמור בסעיף קטן (ג), נקבע צו לפי סעיף קטן (ד), יקבע השר, בצו, את תקופת התשלום של היטל מימון המטרו או מנגנון לחישוב התקופה כאמור, כך שסך כל ההכנסות הצפוי להתקבל מהיטל מימון המטרו יהיה שווה בקירוב לסך כל ההכנסות שהיה מתקבל אילו לא היה נקבע צו לפי סעיף קטן (ד), לאחר היוון הסכום.

(א) רשות מקומית שבתחומה נמצא נכס שחלה לגביו חובת תשלום היטל מימון המטרו, תשלח לכתובת הנכס, בתחילת כל שנת מס, הודעה שמטרתה ליידע את בעל הנכס בדבר חובתו לשלם את היטל מימון המטרו (בסעיף זה – ההודעה); ואולם חובת תשלום היטל מימון המטרו לפי פרק זה תחול על בעל הנכס בין שקיבל את ההודעה ובין שלא.

(ב) ההודעה תכלול את פרטי הנכס הנדרשים לשם דיווח לרשות המסים לפי סעיף 28ח, ותיערך בהתאם לנוסח שנקבע לפי סעיף קטן (ג).

יידוע בדבר חובת תשלום 28ה.

ד ב ר י ה ס ב ר

זה, והנוסח יפורסם באתר האינטרנט של רשות המסים. הנוסח יכלול, בין השאר, הבהרה כי החובה לשלם את היטל מימון המטרו חלה על בעל הנכס ולא על המחזיק בנכס, וכי מקבל ההודעה, אם אינו בעל הנכס, אינו חייב להעבירה לבעל הנכס, וזאת כדי שלא להכביד על מי שאינו חייב בתשלום ההיטל.

לסעיף 128 המוצע

היטל מימון המטרו מוטל, בין השאר, לנוכח עליית שווי הנכסים בגין השקעת המדינה במיזם המטרו שבסמוך לנכס, ולכן מוצע להסמיך את שר האוצר לקבוע כי ההוראות שנועדו להבטחת אכיפה של תשלום מס השבחת המטרו,

לסעיף 28 המוצע

כדי לפשט את מנגנון הגבייה ולהקל על בעלי הנכסים, מוצע כי הרשות המקומית שבתחומה נמצא נכס החייב בתשלום היטל מימון המטרו תשלח, בתחילת כל שנת מס, לכתובת הנכס הודעה שמטרתה ליידע את בעל הנכס בדבר חובתו לשלם את ההיטל. למען הסר ספק, מובהר כי שליחת ההודעה תיעשה כשירות לאזרח, אך אי-קבלתה או שליחתה אינה פוטרת את בעל הנכס מחובת תשלום ההיטל.

כמו כן, מוצע להסמיך את שר האוצר לקבוע נוסח אחיד של ההודעה שישלחו הרשויות המקומיות לפי סעיף

(ג) נוסח ההודעה ייקבע על ידי שר האוצר ויפורסם באתר האינטרנט של רשות המסים; הנוסח יכלול, בין השאר, הבהרה כי החובה לשלם את היטל מימון המטרו חלה על בעל הנכס ולא על המחזיק בנכס, וכי מקבל ההודעה, אם אינו בעל הנכס, אינו חייב להעבירה לבעל הנכס.

128. שר האוצר רשאי לקבוע כי ההוראות לפי סעיף 24 יחולו לעניין תשלום היטל מימון המטרו, בשינויים המחויבים ובשינויים כפי שיקבע. הבטחת אכיפה של תשלום היטל מימון המטרו

128. החברה הממונה לפי סעיף 128, ואם לא מונתה – רשות המטרו, תפעיל ותתחזק, באמצעות אתר אינטרנט, מערכת ממוחשבת המאפשרת למשתמש בה לבדוק אם חלה על הנכס חובת תשלום של היטל מימון המטרו וכן לחשב את סכום היטל מימון המטרו שעשוי לחול לגבי הנכס, בהתאם לפרטים שזיזין; על אף האמורה, שר האוצר רשאי לקבוע, בצו, גורם אחר שיפעיל ויתחזק את המערכת האמורה. מערכת ממוחשבת לחישוב היטל מימון המטרו

128. (א) בעל נכס החייב בתשלום היטל מימון המטרו (בסעיף זה – בעל הנכס) יגיש לפקיד השומה, מדי שנה, דוח לפי סעיף 131 לפקודת מס הכנסה, ולא יחולו לגביו באותה שנה ההוראות לפי סעיף 134 לפקודה האמורה. דיווח שנתי

(ב) בעל הנכס יצרף לדוח לפי סעיף קטן (א), דוח לעניין סכום היטל מימון המטרו שהוא חייב בתשלומו, שיכלול את כל אלה:

ד ב ר י ה ס ב ר

התפעול של ההיטל, יאפשר הקמת מערכת אחת לשם דיווח וגביית ההיטל וימנע את הצורך בהפעלת מערכי גבייה ממשלתיים כפולים.

על פי המוצע, בשלב הראשון, בעל נכס יצרף לדוח השנתי שהוא מגיש לפי הוראות פקודת מס הכנסה, דוח שיהווה שומה עצמית לגבי היטל מימון המטרו, ושבו הוא יפרט את סכום היטל מימון המטרו שעליו לשלם ואת אופן החישוב של ההיטל. לשם כך, מוצע לקבוע כי מי שחייב בתשלום היטל מימון המטרו יהיה חייב להגיש דוח שנתי לפי פקודת מס הכנסה, בשל השנה שבה חויב בהיטל, בין שהוא חייב בדיווח לפי הוראות הפקודה האמורה ובין אם לאו. כיוון שההיטל מוטל על נכסים עסקיים, יש להניח כי כמעט כל בעלי הנכסים יהיו מחויבים ממילא להגיש דוח שנתי לפי פקודת מס הכנסה, אך ייתכן שיהיו מקרים חריגים של בעלי נכסים שלא הפיקו הכנסה מהנכס בשנת מס מסוימת.

בדומה לקבוע בפקודת מס הכנסה לעניין שומת מס הכנסה, מוצע לקבוע כי לאחר שפקיד השומה יקבל את השומה העצמית, הוא ישלח לחייב בהיטל הודעה בדבר סכום היטל מימון המטרו שהוא חייב בו לפי השומה העצמית. לפקיד השומה תינתן סמכות לבדוק את השומה

כאמור בסעיף 24 לחוק המטרו, יחולו גם לעניין תשלום היטל מימון המטרו, בשינויים המחויבים ובשינויים כפי שיקבע.

אם ייקבע צו כאמור, אזי ביצוע פעולות שונות, כגון רישום בפנקסי המקרקעין ואישורים הניתנים על ידי הוועדה המקומית לתכנון ובנייה, יותנה בהצגת אישור בדבר תשלום היטל מימון המטרו.

לסעיף 128 המוצע

כדי להקל על הנישומים ולשפר את השירות לאזרח, מוצע להקים מערכת ממוחשבת שתאפשר לנישומים לבדוק אם חלה על הנכס שבבעלותם חובת תשלום היטל מימון המטרו ולחשב את סכום ההיטל שעליהם לשלם. המערכת הממוחשבת תופעל על ידי החברה הממונה לפי סעיף 128 המוצע, אם תמונה, ואם לא תמונה – על ידי רשות המטרו, אלא אם כן קבע שר האוצר בצו גורם אחר שיפעיל ויתחזק את המערכת.

לסעיפים 128 ו-128ט המוצעים

מוצע לקבוע הליכי שומה לעניין סימן ג'1, הדומים במהותם להליכים המתנהלים לפי פקודת מס הכנסה. שימוש במנגנונים הקיימים לעניין מס הכנסה יקל על

(1) פרטי הנכס שבשלו נדרש תשלום היטל מימון המטרו;

(2) אופן החישוב של היטל מימון המטרו, לפי סעיף 28ב(ב).

שומה 528. (א) מסר בעל נכס דוח היטל מטרו לפי סעיף 28ח, יראו את הדוח האמור כקביעת סכום היטל מימון המטרו בידי אותו בעל נכס (בסעיף זה – שומה עצמית).

(ב) פקיד השומה רשאי לבדוק את השומה העצמית ולשום את בעל הנכס, ולעניין זה יחולו ההוראות לפי חלק ט' לפקודת מס הכנסה, בשינויים המחויבים.

(ג) נוסף על האמור בסעיף קטן (ב), פקיד השומה רשאי לבקשת בעל הנכס או מיוזמתו, לתקן את השומה שנערכה לעניין היטל מימון המטרו אם הנתונים שנקבעו לשם הטלת ארנונה, שעל בסיסם נערכה שומת ההיטל, השתנו בעקבות השגה, ערר או ערעור שהוגשו לפי חוק הרשויות המקומיות (ערר על ארנונה); החלטת פקיד השומה בדבר תיקון השומה כאמור תתקבל בתוך שנה מיום שהחלטה בהשגה, בערר או בערעור, לפי העניין, הפכה להחלטה חלוטה; בסעיף קטן זה, "החלטה חלוטה" – החלטה שאין עליה עוד זכות ערעור.

(ד) פקיד השומה רשאי לשום את סכום היטל מימון המטרו שבעל הנכס חייב בו, כחלק מההליך לקביעת שומת ההכנסה של בעל הנכס לפי פקודת מס הכנסה, או בהליך נפרד.

ד ב ר י ה ס ב ר

לקביעת שומת ההכנסה של בעל הנכס לפי פקודת מס הכנסה, או בהליך נפרד. הוראה זו תאפשר לפקיד השומה לבצע את הליכי השומה באופן היעיל ביותר בנסיבות העניין. כך אם נערכת שומה על הכנסותיו של הנישום ממילא, פקיד השומה יהיה רשאי לערוך שומה גם על היטל מימון המטרו באותה מסגרת, והוא יהיה רשאי לאחד את ההודעות הנשלחות לנישום בעניין שומת מס הכנסה ובעניין שומת היטל מימון מטרו, ולהימנע מכפילות במשלוח ההודעות. במקרים אחרים, אם פקיד השומה יסבור שיש הצדקה לערוך שומה על היטל מימון המטרו בלבד, הוא יהיה רשאי לעשות כן, בלא לערוך שומה על הכנסות אותו נישום שלא לצורך במקרים אלה. פקיד השומה יהיה רשאי לערוך את שומת מס הכנסה בשלב מאוחר יותר, בהתאם למועדים הקבועים בפקודת מס הכנסה.

לסעיף 28 המוצע

מוצע לקבוע מנגנון של השגה וערעור על הודעת שומה ששלח פקיד השומה לבעל הנכס. כיוון שעל פי סעיף 28 המוצע, סכום ההיטל מחושב לפי נוסחה הקבועה בחוק, וכיוון שהנתונים המשמשים בנוסחה מתבססים על חיובי הארנונה הנוגעים לנכס, מוצע להגביל את עילות

העצמית, ולאחר בדיקתה יהיה רשאי לאשר שמצא כי השומה העצמית נכונה, או לקבוע, לפי מיתב שפיתחו, את סכום היטל מימון המטרו החל על בעל הנכס, אם מצא כי השומה העצמית אינה נכונה. קביעה של פקיד השומה כאמור, יכול שתיעשה בהסכמה עם בעל הנכס. תוקנה השומה, ישלח פקיד השומה לבעל הנכס הודעה בדבר סכום היטל מימון המטרו שהוא חייב בו, לפי הוראות פקודת מס הכנסה.

כיוון ששומת ההיטל מתבססת על נתונים שנקבעו לשם הטלת ארנונה, ונתונים אלה עשויים להשתנות בעקבות השגה, ערר או ערעור על חיוב הארנונה, מוצע להאריך את התקופה לתיקון השומה במקרים שבהם נתוני הארנונה, שעל בסיסם נקבעה שומת ההיטל, השתנו. במקרה כזה, מוצע לאפשר שנה נוספת מהיום שהחלטה על שינוי נתוני הארנונה הפכה חלוטה, ובמהלכה פקיד השומה יהיה רשאי לתקן את שומת היטל מימון המטרו, בין ביוזמתו ובין לבקשת בעל הנכס, וזאת מעבר לקבוע בפקודת מס הכנסה.

עוד מוצע להסמיך את פקיד השומה לשום את סכום היטל מימון המטרו שבעל הנכס חייב בו, כחלק מההליך

(ה) פקיד השומה ישלח לבעל הנכס הודעה בדבר סכום היטל מימון המטרו שהוא חייב בו, כאמור בסעיף 145(א) או 149 לפקודת מס הכנסה.

השגה וערעור 28. (א) על הודעת השומה לפי סעיף 28ט(ה) (בסעיף זה – הודעת השומה) ניתן להגיש השגה או ערעור לפי הוראות פרק שני בחלק ט' לפקודת מס הכנסה, ובלבד שהשגה או ערעור כאמור יוגשו רק על יסוד טענה מהטענות האלה:

(1) המכנה או הקרקע אינם נמצאים במתחם השפעה;

(2) הנכס נושא הודעת השומה הוא בבעלות של רשות מקומית, חברה עירונית או תאגיד עירוני, כאמור בסעיף 28ג(א)(3);

(3) מגיש ההשגה או הערעור אינו הבעלים של הנכס נושא הודעת השומה או שתקופת הבעלות שלו בנכס שונה מהתקופה שצוינה בהודעה;

(4) לעניין נכס בבעלות משותפת, נפלה בהודעת השומה טעות לעניין שיעור חלקו של בעל הנכס;

(5) נפלה טעות חשבון בהודעת השומה;

(6) נתון שלפיו חושב סכום ההיטל, שונה מהנתון כפי שהוא מופיע בהודעת תשלום הארנונה.

(ב) על הליכי השגה וערעור הנוגעים לנתונים שנקבעו לשם הטלת ארנונה, שעל בסיסם נערכה שומת ההיטל לפי סעיף 28ט, יוסיפו לחול הוראות חוק הרשויות המקומיות (ערר על ארנונה).

תשלום ההיטל וגבייתו 28.יא. (א) בעל נכס החייב בתשלום היטל מימון המטרו בשנת מס מסוימת, ישלם את ההיטל כאמור במועד שבו הוא חייב לשלם את מס ההכנסה החל על הכנסתו החייבת באותה שנת מס.

ד ב ר י ה ס ב ר

ביתר וסמכויות גבייה של רשות המסים – יחולו, בשינויים המחויבים, על תשלום היטל מימון המטרו וגבייתו.

עם זאת, לעניין חישוב המס, מוצע להבהיר בסעיף קטן (ג) כי ההיטל אינו חלק ממס הכנסה. בהתאם לכך, ההוראות הנוגעות לחישוב המס לפי חלקים ב' עד ז' לפקודת מס הכנסה, לרבות לעניין ניכויים, זיכויים, פטורים, וקיצוז הפסדים, לא יחולו בקשר להיטל.

יובהר כי הוראות העונשין הקבועות בפקודת מס הכנסה, לרבות הליכי הענישה המינהליים והעיצומים הכספיים הקבועים בה, לא יחולו לעניין היטל מימון המטרו, עקב ההוראות שנקבעו בעניינים אלה בסעיף 1.ג.

ההשגה והערעור, לטעויות הנוגעות לסיווג הנכס, הבעלות בו, טעויות חשבון או אי-התאמה לנתוני הארנונה.

עוד מוצע להבהיר כי ההוראה אינה גורעת מהזכות להגיש ערר לפי חוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית), התשל"ו-1976. יובהר כי אם יתקבל ערר בנוגע לנתוני הארנונה, שעל בסיסם חושב היטל מימון המטרו, ההחלטה בערר תשפיע גם על סכום ההיטל כאמור לעיל.

לסעיף 28.יא המוצע

בשים לב לקשר שבין התשלום והגבייה של היטל מימון המטרו ומס הכנסה, כפי שפורט לעיל, מוצע לקבוע כי ההוראות החלות לפי פקודת מס הכנסה על תשלום מס הכנסה וגבייתו – ובכלל זה הוראות לעניין מועדי תשלום המס, ריבית והפרשי הצמדה, החזר מס ששולם

(ב) יראו את היטל מימון המטרו כמס הכנסה שבעל הנכס חייב לשלמו באותה שנה לעניין התשלום והגבייה של ההיטל, וההוראות לפי פקודת מס הכנסה החלות על תשלום וגבייה של מס הכנסה, יחולו, בשינויים המחויבים, על תשלום היטל מימון המטרו וגבייתו.

(ג) לעניין חישוב מס הכנסה לפי חלקים ב' עד ז' לפקודת מס הכנסה, לא יראו את היטל מימון המטרו כחלק מהמס.

28.יב. (א) על אף האמור בסעיף 28א, לא יחולו על היטל מימון המטרו ההוראות בדבר תשלום מקדמות לפי סימן א' לפרק שני בחלק י' לפקודת מס הכנסה.

מקדמות

(ב) השר רשאי לקבוע הוראות לעניין תשלום מקדמות על חשבון היטל מימון המטרו, ורשאי הוא לקבוע כי ההוראות לפי סעיפים 180 ו-190 לפקודת מס הכנסה, יחולו על מקדמות לפי סעיף קטן זה, בשינויים המחויבים.

28.יג. הוראות סעיפים 216(1), (3) ו-4(4), 216א, 216ב, 217, 220(2) עד (5), 221, 224, 225 ו-226 לפקודת מס הכנסה, יחולו לעניין חובת דיווח ותשלום היטל לפי הוראות סימן זה, בשינויים המחויבים, ובשינויים אלה:

עונשין

(1) בסעיף 217, במקום "במס" יקראו "בהיטל מימון המטרו" ובמקום "וסכום החסר בהכנסה שנקבעה מחמת אותם דו"ח או ידיעות לא נכונים או שעלולה היתה להיקבע" יקראו "וסכום ההיטל שנחסך מחמת אותם דוח או ידיעות לא נכונים או שעשוי היה להיחסך";

(2) בסעיף 220, במקום "ממס", בכל מקום, יקראו "מהיטל מימון המטרו" ובמקום "מסכום ההכנסה שהעלים, שהתכוון להעלים או שעזר להעלים" יקראו "מסכום ההיטל שנחסך, שהתכוון לחסוך או שעזר לחסוך";

(3) בסעיף 221, במקום "לפי הסעיפים 220–215" יקראו "מהעבירות כאמור בסעיף 28יג";

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 28 המוצע

לסעיף 28 המוצע

מוצע שלא יחולו הוראות פקודת מס הכנסה לעניין תשלום מקדמות. חלף זאת, מוצע להקנות לשר האוצר סמכות לקבוע תקנות לעניין מקדמות שישולמו על חשבון היטל מימון המטרו. במסגרת התקנות, יכול שייקבעו הסדרים מיוחדים לעניין מקדמות כאמור, בשים לב למאפייניו של ההיטל.

כמו כן שר האוצר יהיה רשאי לקבוע כי ההוראות לפי סעיפים 180 ו-190 לפקודת מס הכנסה יחולו על מקדמות לפי אותן תקנות, בשינויים המחויבים. הסעיפים האמורים עוסקים בסמכות פקיד השומה להקטין או להגדיל את סכום המקדמות ובקנס על פיגור בתשלום.

בסעיפים אלה נקבעו, בין השאר, העבירות לעניין אי-קיום דרישות, אי-דיווח, הגשת דיווח שגוי או כוזב ומרמה בדיווח, וכן הוראות נוספות, בין השאר, לעניין אחריות מסייע, כופר והתיישנות.

כמו כן שר האוצר יהיה רשאי לקבוע כי ההוראות לפי סעיפים 180 ו-190 לפקודת מס הכנסה יחולו על מקדמות לפי אותן תקנות, בשינויים המחויבים. הסעיפים האמורים עוסקים בסמכות פקיד השומה להקטין או להגדיל את סכום המקדמות ובקנס על פיגור בתשלום.

(4) בסעיף 224, במקום "לעניין הסעיפים 217-215 ו-220" יקראו "לעניין העבירות כאמור בסעיף 28יג".

28יג. (א) הסמכויות הנתונות לפקיד השומה לפי סעיפים 135, 138, 140 ו-142 לפקודת מס הכנסה, יהיו נתונות לו גם לשם שומה של היטל מימון המטרו לפי סעיף 28ט, בשינויים המחויבים ובשינוי זה: בסעיף 135, המילים "או של בן זוגו ושל ילדיהם שהם זכאים בעדם לנקודות זיכוי או לנקודות קצבה" והמילים "ואולם רשאי אותו אדם לא לכלול בדו"ח את הונו ונכסיו של בן זוגו, אם צירף הצהרה חתומה בידי אותו בן זוג כי יגיש דו"ח נפרד על הונו ונכסיו; הוגשה הצהרה כאמור, יוגש הדו"ח במועד שבו חייב בן הזוג להגיש את הדו"ח כאמור" – לא ייקראו.

(ב) הפעלת הסמכויות לפי סעיפים 135 ו-138 לפקודת מס הכנסה, כאמור בסעיף קטן (א), תיעשה בהתאם לנהלים פנימיים שיקבע מנהל רשות המסים.

(ג) רשות מקומית תמסור למנהל רשות המסים, עד יום 31 במרס בכל שנה, פירוט של הנכסים העסקיים שנמצאים במתחם השפעה שבתחומה ושטחם, וכן פרטים הנדרשים לשם חישוב היטל מימון המטרו, ובכלל זה פרטי בעל הנכס, ואם פרטיו אינם ידועים לה – פרטי המחזיק בנכס.

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 28יג המוצע

השומה יעשה שימוש בסמכויות אלה לתכלית של שומת ההיטל באופן מידתי ושוויוני, בשים לב להבדלים שבין שומת מס הכנסה לשומת ההיטל, מוצע לקבוע שהפעלת הסמכויות תיעשה בהתאם לנהלים פנימיים שיקבע מנהל רשות המסים. בנהלים האמורים ייקבעו, בין השאר, הנסיבות שבהן ניתן לעשות שימוש בסמכויות הקבועות בסעיפים 135 ו-138 לפקודה בקשר לשומת ההיטל, שלא אגב שומת מס הכנסה.

נוסף על כך, כיוון שלרשויות המקומיות יש את המידע הרלוונטי לשם חישוב ההיטל, מוצע לקבוע שהרשויות יעבירו למנהל רשות המסים את המידע הנדרש לשם כך: כיוון שאין לרשויות המקומיות מרשם מעודכן וכולל של הבעלים של כלל הנכסים, מוצע לקבוע כי אם אין בידי הרשות את פרטי הבעלים של נכס מסוים, היא תעביר לרשות המסים את פרטי המחזיק בנכס. מובן כי המחזיק בנכס אינו חייב בתשלום היטל מימון המטרו, ורשות המסים תשתמש במידע אך ורק לשם אכיפת תשלום ההיטל על ידי הבעלים של הנכס.

מוצע לקבוע שהסמכויות של פקיד השומה לעניין קבלת מידע ומסמכים, הנתונות לו לפי פקודת מס הכנסה לעניין שומת מס הכנסה, ושהן רלוונטיות לשם שומת היטל מימון המטרו, יהיו נתונות לו, בשינויים המחויבים, גם לשם פיקוח ובקרה על תשלום ההיטל.

סמכויות אלה הן הסמכויות המשמשות כיום לשם פיקוח ובקרה על השומה העצמית של נישומים במס הכנסה, וכיוון שהליך שומת ההיטל דומה מאוד, נדרשות סמכויות דומות לשם פיקוח ובקרה על השומה העצמית של היטל מימון המטרו. יובהר, כי השימוש בסמכויות אלה מוגבל לכך שפקיד השומה נדרש להשתמש בהן לשם ההיטל. כמו כן יצוין כי החלת סעיפים אלה מהפקודה תקל הן על החייבים בתשלום ההיטל, שחייבים גם בהגשת דוח למס הכנסה, והן על פקידי השומה, שפועלים לפי הוראות דין אלה, בעבודתם השוטפת.

מאחר שהסמכויות הקבועות בסעיפים 135 ו-138 לפקודת מס הכנסה הן סמכויות רחבות, שנקבעו בפקודה כדי לאפשר לפקיד השומה להתחקות אחר כלל הכנסתו של הנישום, החייבת במס הכנסה, וכדי להבטיח כי פקיד

(ד) מנהל רשות המסים ישמור את המידע שהגיע לידיה לפי סעיף זה, במאגר מידע כמשמעותו בסעיף 7 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981⁸⁶, והמידע יימחק ממאגר המידע ביום 31 בדצמבר של השנה השלישית שלאחר השנה שבה נמסר המידע.

(ה) פקיד השומה לא יפנה בבקשה לקבלת מידע לעניין היטל מימון המטרו, למי ששמו הועבר על ידי הרשות המקומית כמחזיק בנכס, אלא אם כן פקיד השומה עשה מאמץ סביר לפנות לבעלים הרשום של הנכס במרשם המקרקעין; פנה פקיד השומה למחזיק בנכס כאמור, יבהיר לו כי חובת תשלום היטל מימון המטרו אינה מוטלת עליו וכי הוא אינו חייב להודיע לבעל הנכס על חובתו לשלם את ההיטל.

סמכויות אכיפה 5028. התעורר חשד לביצוע עבירה לפי סימן זה, רשאי מי שהוסמך לפי סעיף 227 לפקודת מס הכנסה לעשות שימוש בסמכויות הנתונות לו בפסקאות (1) ו-(2) לסעיף האמור לשם מניעת עבירות לפי סימן זה או לשם גילויין.

הוראות כלליות 5028. סעיף 144 לפקודת מס הכנסה וההוראות הכלליות לפי חלק י"ב לאותה פקודה, יחולו, בשינויים המחויבים, על היטל מימון המטרו.

מינוי החברה הממונה 5028. (א) בלי לגרוע מהוראות חוק החברות הממשלתיות, שר האוצר, באישור הממשלה, רשאי למנות חברה ממשלתית או חברת בת ממשלתית, כהגדרתן באותו חוק, אשר תסייע לרשות המסים במילוי התפקידים כמפורט להלן (בסימן זה – החברה הממונה), ובלבד שהחברה הממונה לא תפעיל סמכות הכרוכה בהפעלה של שיקול הדעת שניתן למנהל רשות המסים או לפקיד שומה לפי דין:

ד ב ר י ה ס ב ר

בנסיבות שבהן התעורר חשד סביר לביצוע עבירה לפי סימן ג' 1. מדובר בסמכויות האלה: סמכות חקירה, סמכות חיפוש לפי צו שופט וסמכות תפיסת מסמכים.

לסעיף 5028 המוצע

מוצע לקבוע כי ההוראות הכלליות הקבועות בחלק י"ב לפקודת מס הכנסה, יחולו, בשינויים המחויבים, על היטל מימון המטרו. הסעיפים שבחלק י"ב האמור עוסקים, בין השאר, בחובת הסודיות המוטלת על מי שמפעיל את מערך המיסוי, באפשרות לייצג נישומים, בהמצאת הודעות ובהסמכה לקביעת טפסים. כמו כן, מוצע לקבוע שסעיף 144 לפקודה, שלפיו יש לראות דוח שניתן לפי הפקודה כאילו ניתן בהרשאה כהלכה, יחול, בשינויים המחויבים, על היטל מימון המטרו.

לסעיפים 5028 עד 5028 המוצעים

המנהל ופקידי השומה, כהגדרתם בפקודת מס הכנסה (בפרק זה – רשות המסים), אחראים על גביית היטל מימון

לעניין זה, מוצע לקבוע שפקיד השומה לא יפנה בבקשה לקבלת מידע לעניין היטל מימון המטרו, למי ששמו הועבר על ידי הרשות המקומית כמחזיק בנכס, אלא אם כן עשה מאמץ סביר לפנות לבעלים הרשום במרשם המקרקעין. כמו כן, מוצע לקבוע שאם פקיד השומה יפנה למחזיק שאינו הבעלים של הנכס, הוא יבהיר לו כי אינו חייב בהיטל וכי אינו חייב להודיע לבעלים על חובתו לשלם את ההיטל.

לסעיף 5028 המוצע

לשם אכיפה של העבירות הקבועות בסעיף 5028, ומאחר שאכיפת העבירות תתבצע על ידי פקיד שומה שהוסמך לערוך חקירות או חיפושים לשם גילויין של עבירות על פקודת מס הכנסה, לפי סעיף 227 לפקודה, מוצע לקבוע כי פקיד שומה שהוסמך כאמור יהיה מוסמך להשתמש בסמכויות שניתנו לו בסעיף 227(1) ו-2 לפקודה, גם לשם מניעת עבירות לפי סימן ג' 1 או לשם גילויין. זאת,

⁸⁶ ס"ח התשמ"א, עמ' 128.

(1) תפעול ואחזקה של מערכת ממוחשבת לפי סעיף 228;

(2) תכנון, הקמה, תפעול ואחזקה של מערכת הגבייה כאמור בסעיף 28 יחד בעבור רשות המסים, לרבות הפקה ומסירה של הודעות לפי סימן זה;

(3) תכנון, הקמה ותפעול של מוקד שירות לקוחות לעניין גביית היטל מימון המטרו.

(ב) הודעה על מינוי החברה הממונה תפורסם ברשומות.

(ג) החברה הממונה תפעל לעניין סימן זה לפי הנחיות מנהל רשות המסים ותחת פיקוחו.

מערכת הגבייה 28 יח. רשות המסים רשאית לגבות את המס על ידי החברה הממונה, אם מונתה לפי סעיף 28 יז, באמצעות מערכת המופעלת באופן אלקטרוני או באופן אחר.

החלת הוראות לעניין גבייה באמצעות החברה הממונה 28 יט. (א) ההוראות לפי סעיפים 30, 31, 34, 35, 36, 37 למעט סעיף קטן (ב), 40 ו-41 לחוק מס להפחתת גודש התנועה באזור גוש דן, התשפ"ב-2022⁸⁷, יחולו לעניין גבייה באמצעות החברה הממונה, בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) בסעיף 31, המילים "או במפעיל הפרטי" – לא ייקראו;

(2) בסעיף 34, המילים "או במפעיל הפרטי שאיתו התקשרה החברה הממונה לשם כך" – לא ייקראו, במקום "למידע האמור בסעיף 32(3) עד (6)" יקראו "למידע הנדרש לשם קביעת סכום היטל מימון המטרו", ובפסקה (1), במקום "ערר" יקראו "השגה או ערעור";

ד ב ר י ה ס ב ר

מכיוון שגביית היטל מימון המטרו תחל בעוד כמה שנים, לא ניתן לקבוע בשלב זה בוודאות כי תידרש אותה הסתייעות, ולכן מוצע להסמיך את שר האוצר באישור הממשלה, למנות חברה ממונה, אם ראו בכך צורך. החברה הממונה, אם תמונה, תפעל לעניין סימן ג' לפי הנחיות מנהל רשות המסים ותחת פיקוחו.

מוצע לקבוע כי לעניין גבייה באמצעות החברה הממונה יחולו התנאים והמגבלות לפי חוק מס להפחתת גודש התנועה באזור גוש דן, התשפ"ב-2022, בשינויים המפורטים בסעיף 28 יט המוצע.

יובהר, כי ההוראות המוצעות בסימן ג' אינן גורעות מהוראות לפי חוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, וכי מינוי החברה הממונה ייעשה בכפוף להוראות הדין ולמסמכי ההתאגדות של החברה הממונה.

המטרו לפי סימן ג' המוצע. כדי לאפשר לרשות המסים גמישות תפעולית, מוצע לקבוע בסימן האמור הסדר שיאפשר לרשות המסים להסתייע בחברה ממשלתית או בחברת בת ממשלתית (בפרק זה – החברה הממונה) בביצוע פעולות מוגדרות לשם גביית היטל מימון המטרו, כמפורט בסעיף 28 יז(א) המוצע, ובלבד שהחברה הממונה לא תפעיל סמכות הכרוכה בהפעלה של שיקול דעת שמסורה לרשות המסים.

הסדר זה יאפשר גמישות תפעולית וייעול מנגנוני הגבייה, בלי לפגוע בתפקידיה וסמכויותיה של רשות המסים. קביעת האפשרות להסתייע בחברה ממונה כאמור נובעת מהמורכבות התפעולית הכרוכה בהפעלת המערך לגביית היטל מימון המטרו. מורכבות זאת נובעת, בין השאר, מכך שגביית היטל כרוכה בבדיקה של נתונים הנוגעים למאפייני הנכס, שאינם נבדקים כעניין שבשגרה על ידי עובדי רשות המסים, ואינם בתחום מומחיותם, ומשום כך יצריכו השקעת משאבים שייתכן שאינה יעילה בראייה כוללת של תפקידי רשות המסים.

⁸⁷ ס"ח התשפ"ב, עמ' 171.

(3) בסעיף 35, בכל מקום, המילים "או למפעיל הפרטי" – לא ייקראו;

(4) בסעיף 36, המילים "או למפעיל הפרטי", המילים "או המפעיל הפרטי" והמילים "או במפעיל הפרטי" – לא ייקראו;

(5) בסעיף 37(א), במקום "כאמור בסעיף 32" יקראו "שהוא מידע הנדרש לשם קביעת סכום היטל מימון המטרו";

(6) בסעיף 40, במקום "המידע המפורט השמור במערכת הגבייה לגבי כל רכב, למעט מידע מותמם כמשמעותו בסעיף 37(ב)" יקראו "המידע הנדרש לשם קביעת סכום היטל מימון המטרו";

(7) בסעיף 41, המילים "והמפעיל הפרטי" – לא ייקראו.

(ב) בסעיף זה, "המידע הנדרש לשם קביעת סכום היטל מימון המטרו" – מידע כמפורט להלן לעניין שנת המס שבעדה נגבה היטל מימון המטרו:

(1) זהות הבעלים בנכס, ואם הנכס בבעלות משותפת – שיעור חלקו של כל אחד מבעלי הנכס;

(2) תקופת הבעלות של בעל הנכס;

(3) שטח הנכס;

(4) סיווג הנכס לעניין הפטור מחובת תשלום ההיטל לפי סעיף 28ג;

(5) מקדם שיטת הארנונה החל על הנכס;

(6) מקדם המדרג העירוני החל על הנכס;

(8) סכום ההיטל ששילם בעל הנכס שלא באמצעות מערכת הגבייה, ומועדי התשלום.

27. בחוק העבירות המינהליות, התשמ"ו-1985⁸⁸, בתוספת הראשונה, בטור א', בסופו יבוא "פרק ג' לחוק רכבת תחתית (מטרו), התשפ"ב-2021⁸⁹."

תיקון חוק
העבירות
המינהליות

ד ב ר י ה ס ב ר

המשפטים רשאי לקבוע בתקנות כי עבירה על הוראה שנקבעה בהם, שאינה פשע, היא עבירה שבשלה ניתן להטיל קנס בדרך מינהלית.

סעיף 27 מוצע לתקן את התוספת הראשונה לחוק העבירות המינהליות, התשמ"ו-1985, ולהוסיף את פרק ג' לחוק המטרו לרשימת החוקים שלגביהם שר

⁸⁸ ס"ח התשמ"ו, עמ' 31.

⁸⁹ ס"ח התשפ"ב, עמ' 95.

תיקון חוק התכנון והבנייה 28. בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965⁹⁰, בתוספת השלישית, בפרט 4(א5), אחרי "לאחר אישורה של" יבוא "תמ"א 70, כהגדרתה בחוק רכבת תחתית (מטרו), התשפ"ב-2021 (בסעיף זה – תמ"א 70), ואחרי "השבחה בשל" יבוא "תמ"א 70".

ד ב ר י ה ס ב ר

חוק המטרו לעניין תקצוב מחצית ממיזם המטרו, בין השאר באמצעות מס השבחת המטרו.

על פי התיקון המוצע, במקרקעין שבהם אושרה תוכנית לאחר אישורה של תמ"א 70, תתווסף לשומת ההשבחה גם ההשבחה בשל תמ"א 70 ותמוסה עם אישורה של תוכנית החייבת בהיטל. באופן זה, ההשבחה בשל תמ"א 70 תמוסה במלואה. תיקון זה עולה בקנה אחד עם התכלית של מס השבחת המטרו, וצפויה להיות לו משמעות כלכלית משמעותית על מימון מיזם המטרו ועל קופת הרשויות המקומיות.

סעיף 28 מוצע לתקן את סעיף 4(א5) לתוספת השלישית לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, כך שתתווסף במסגרתו התייחסות מפורשת לתמ"א 70. תמ"א 70, אף על פי שהיא תוכנית מיתאר ארצית, עוסקת בעיקרה בעוצמות בנייה בהיקפים משמעותיים, תוך בחינה של מתחמי ההשפעה וחלוקתם לאזור ליבה, טבעת ראשונה וטבעת שנייה, וכוללת הוראות מחייבות לתוכניות מפורטות.

התיקון המוצע יאפשר את לכידת הערך הנובעת מאישור מיזם המטרו ותמ"א 70, וזאת בהתאם להוראות

⁹⁰ ס"ח התשכ"ה, עמ' 307; התשפ"ב, עמ' 1062.

29. על הפרת הוראה לפי סימן ג' 1 לחוק רכבת תחתית (מטרו), כנוסחו בסעיף 26(3) לחוק זה, שבוצעה בתקופה של שתי שנות המס הראשונות שלאחר המועד שבו חלה חובת התשלום של היטל מימון המטרו לעניין נכס מסוים כאמור באותו סימן, לא יינקטו נגד בעל הנכס פעולות אכיפה, אלא אם כן התרה בו פקיד השומה, בכתב, כי עליו לתקן את ההפרה בתוך 60 ימים ואם לא יעשה כן יינקטו נגדו פעולות אכיפה, ובעל הנכס לא תיקן את ההפרה בתוך 60 הימים האמורים.

ד ב ר י ה ס ב ר

שבוצעה בתקופה של שתי שנות המס הראשונות שלאחר המועד שבו חלה חובת תשלום היטל מימון המטרו, אלא אם כן פקיד השומה התרה בבעל הנכס, בכתב, כי עליו לתקן את ההפרה בתוך 60 ימים ואם לא יעשה כן יינקטו נגדו פעולות אכיפה, ובעל הנכס לא תיקן את ההפרה בתוך התקופה שנקבעה בהתראה.

סעיף 29 מאחר שהיטל מימון המטרו הוא היטל חדש, ולנוכח העובדה כי האחוריות על דיווח ועל תשלום ההיטל מוטלת על בעלי הנכסים החייבים בתשלומם, כמקובל בדיני המס, מוצע לקבוע הוראת מעבר כמפורט להלן.

לפי הוראת המעבר המוצעת, לא יינקטו פעולות אכיפה נגד בעל הנכס בשל הפרת הוראה לפי סימן ג' 1

פרק ח': גמלאות וקצבת גישור

תיקון חוק שירות המדינה (גמלאות) 30. בחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970⁹¹ (בפרק זה – חוק שירות המדינה (גמלאות)) –

(1) בסעיף 8 –

(א) בהגדרה "משכורת קובעת", בכל מקום, אחרי "לרבות התוספות הקבועות" יבוא "ולמעט רכיבי שכר מוחרגים";

(ב) אחרי ההגדרה "משכורת שנתית" יבוא:

"רכיב שכר מוחרג" – רכיב שכר שמתקיימים לגביו כל אלה:

(1) הוא מגיע לעובד שדרגתו כדרגה שהייתה לפלוני ערב פרישתו מהשירות, בהתאם להסכם הקיבוצי שחל לגביו, אשר נחתם ביום י"ב בסיוון התשפ"ג (1 ביוני 2023) ואילך (בהגדרה זו – ההסכם הקיבוצי) או בשל הצמדת משכורתו למשכורת של עובד שחל לגביו ההסכם הקיבוצי;

(2) נקבע בהסכם הקיבוצי כי הוא לא יובא בחשבון לצורך חישוב המשכורת הקובעת לעניין הוראות חוק זה;

(3) הוא לא היה קיים ערב החתימה על ההסכם הקיבוצי; לעניין זה, רכיב שכר שבא במקום רכיב שכר אחר שהיה קיים ערב החתימה על ההסכם הקיבוצי ולא נכלל בחישוב המשכורת הקובעת ערב החתימה על ההסכם הקיבוצי, ייחשב כרכיב שכר שלא היה קיים ערב החתימה על ההסכם הקיבוצי;

ד ב ר י ה ס ב ר

היות משכורתם צמודה למשכורת של עובד אשר לגביו חל ההסכם הקיבוצי כאמור.

כמו כן מוצע כי אותה החרגה תחול גם לגבי שוטרים, סוהרים ועובדי שירותי הביטחון שיפרשו לאחר התיקון המוצע ואשר היו זכאים במשכורתם, ערב פרישתם, לאותו רכיב השכר המוחרג לגבי עובדי מדינה אחרים, בשל כך שמשכורתם או חלקה נקבעה לפי שכר המשולם לפי הסכמים קיבוציים בשירות המדינה.

נוסף על כך, היות שלגבי משכורתם של משרתי הקבע בצה"ל מוחלים שינויים מסוימים אשר חלים לגבי המשכורת של עובדי המדינה, מוצע לתקן את סעיף 5 לחוק שירות הקבע (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה-1985 (להלן – חוק שירות הקבע). כך שמי שפרש משירות הקבע בצה"ל לאחר התיקון המוצע, לא ייכלל במשכורתו הקובעת, שעל בסיסה מחושבות זכויותיו של הפרוש בהתאם להוראות חוק שירות הקבע, רכיב שכר שמקורו בהסכם קיבוצי שהמדינה צד לו ושנחתם לאחר יום התחילה, אשר נקבע לגביו בהסכם הקיבוצי האמור כי לא יובא בחשבון לצורך חישוב המשכורת הקובעת לפי חוק הגמלאות ושלא היה קיים בטרם החתימה על ההסכם הקיבוצי.

כך, אם ניתן למשרתי הקבע בצה"ל רכיב שכר חדש שמקורו בהסכם קיבוצי, יחולו לגבי רכיב שכר זה גם

לסעיפים 30(1) עד 30(3), 31(ב), 32(1) ו-33(א)

מוצע לתקן את סעיף 8 לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970 (להלן – חוק הגמלאות), כך שמי שפרש משירות המדינה לאחר התיקון המוצע, לא ייכלל במשכורתו הקובעת, שעל בסיסה מחושבות זכויותיו של הפרוש בהתאם להוראות חוק הגמלאות, רכיב שכר אשר נקבע לגביו בהסכם קיבוצי שנחתם לאחר התיקון המוצע, כי לא יובא בחשבון לצורך חישוב המשכורת הקובעת לפי חוק הגמלאות ושלא היה קיים בטרם החתימה על ההסכם הקיבוצי. לעניין זה, רכיב שכר שבא במקום רכיב שכר אחר שהיה קיים ערב החתימה על ההסכם הקיבוצי ושלא נכלל בחישוב המשכורת הקובעת, ייחשב כרכיב שכר שלא היה קיים בטרם החתימה כאמור ועל כן יהיה ניתן להחריגו מהמשכורת הקובעת.

התיקון המוצע יאפשר לצדדים להסכם קיבוצי להחריג רכיבי שכר חדשים מהמשכורת הקובעת, כך שלא ייכללו בבסיס לחישוב הגמלה של עובדים שיפרשו לאחר התיקון המוצע ושערב פרישתם חל לגביהם ההסכם קיבוצי.

מוצע כי ההחרגה האמורה תחול גם לגבי עובדים שיפרשו לאחר התיקון המוצע, אשר ערב פרישתם היו זכאים לרכיב השכר שהוחרג כאמור במשכורתם, בשל

⁹¹ ס"ח התש"ל, עמ' 65; התשע"ט, עמ' 135.

(2) בסעיף 1א63, בכותרת השוליים, אחרי "המשכורת הקובעת" יבוא, "רכיב שכר מוחרג" ואחרי פסקה (ב) יבוא:

"(ב) בהגדרה "רכיב שכר מוחרג" שבסעיף 8, פסקה (1) תיקרא לגבי עובד שירותי הביטחון, כאילו אחרי "לעובד שדרגתו כדרגה שהייתה לפלוני ערב פרישתו מהשירות", נאמר "וכן מגיע לעובד המדינה שאינו עובד שירותי הביטחון, שוטר או סוהר";

(3) בסעיף 71א, בכותרת השוליים, אחרי "המשכורת הקובעת" יבוא, "רכיב שכר מוחרג" ואחרי פסקה (ב) יבוא:

"(ב) בהגדרה "רכיב שכר מוחרג" שבסעיף 8, פסקה (1) תיקרא כאילו אחרי "לעובד שדרגתו כדרגה שהייתה לפלוני ערב פרישתו מהשירות", נאמר "וכן מגיע לעובד המדינה שאינו עובד שירותי הביטחון, שוטר או סוהר";

(4) בסעיף 108 ב –

(א) אחרי ההגדרה "המועד הקובע" יבוא:

"מסלול קצבת גישור" – שירות המקנה זכאות לתשלום קצבת גישור לעובד ביטחון חדש שפרש משירות לפני הגיעו לגיל פרישת חובה";

(ב) אחרי ההגדרה "קופת גמל לקצבה", "קרן ותיקה", "קרן חדשה מקיפה" ו"קרן כללית" יבוא:

"קצבת גישור" – סכום המשתלם מדי חודש לעובד שפרש משירותו עד הגיעו לגיל מסוים";

(5) בסעיף 108 –

(א) האמור בו יסומן כסעיף קטן "א" ובו, במקום "לפני גיל הפרישה כהגדרתו בחוק גיל פרישה, התשס"ד–2004" יבוא "לפני גיל פרישת חובה, עד למועד שייקבע בהוראות כאמור";

ד ב ר י ה ס ב ר

תשלום קצבה למי שפרש לפני גיל פרישה, כהגדרתו בחוק גיל פרישה, התשס"ד–2004 (להלן – קצבת גישור).

ההוצאות על תשלום גמלאות מהוות חלק ממשעותי מתקציבי שירותי הביטחון. לפי הדוח הכספי של מדינת ישראל לשנת 2021, התשלום החזוי לגמלאות בשירותי הביטחון בשנת 2040 צפוי לעמוד על כ-16.55 מיליארד שקלים חדשים. סכום זה אינו כולל את התשלום החזוי לקצבאות גישור, שכן לא ניתן ליצר הערכה אקטוארית של חבות זו כל עוד לא הותקנו תקנות לפי סעיף 108 לחוק הגמלאות הכוללות חישוב של קצבאות גישור. יחד עם זאת, מרבית עובדי שירותי הביטחון מבוטחים כיום במסלולי פנסיה צוברת ויהיו זכאים לפרישה מוקדמת וקבלת קצבת גישור במועד פרישתם מהשירות, דבר שבהכרח יוביל לגידול בהתחייבויות האקטואריות של המדינה בתחום זה.

שירותי הביטחון נדרשים לגייס כוח אדם איכותי למקצועות המתאימים לתקופות העסקה שאינן לטווח ארוך, בשל הקצב הגבוה בו משתנים היכולות והכישורים הנדרשים בהם, בין בשל התפתחות טכנולוגית מואצת ובין בשל השיקולים הייחודיים של שירותי הביטחון. נוסף על כך יש מקצועות שבהם נדרש כוח אדם בעל ניסיון

ההחרגות שנקבעו בהסכם הקיבוצי, אם נקבעו. לעניין זה, רכיב שכר שבא במקום רכיב שכר אחר שהיה קיים ערב החתימה על ההסכם הקיבוצי ושלא נכלל בחישוב המשכורת הקובעת, ייחשב כרכיב שכר שלא היה קיים בטרם החתימה כאמור.

התיקונים המוצעים יחולו על גמלאים שיפרשו מהשירות ביום התחילה ואילך.

לסעיפים 30(4), 30(5) ו-31א(3)

תיקון מס' 44 לחוק הגמלאות קבע כי עובדים חדשים במוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים (להלן – המוסד) ובשירות הביטחון הכללי (להלן יחד – שירותי הביטחון) יבוטחו בהסדר פנסיה צוברת במקום בהסדר פנסיה תקציבית, וזאת בדומה לתיקון מס' 41 לחוק הגמלאות שהחיל זאת על שאר עובדי המדינה. במסגרת תיקון מס' 44 האמור נוסף סעיף 108 לחוק הקובע כי שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת ובהתייעצות עם השר הממונה על שירות הביטחון, יקבע הוראות בעניינים הנוגעים לביטוח הפנסיוני של עובדי ביטחון חדשים, ובכלל זה

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

”(ב) שר האוצר, בהסכמת ראש הממשלה ולפי המלצת ראש המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים או ראש שירות הביטחון הכללי, לפי העניין, רשאי לקבוע, בצו נפרד לכל אחד משירותי הביטחון, מקצוע שאינו ייחודי לשירות הביטחון, אחד או יותר, אשר עובד שיחל לעבוד בו באותו שירות ביטחון לאחר מועד הוספתו לצו, לא יועסק במסלול קצבת גישור אלא אם כן מתקיימות בו נסיבות מיוחדות שייקבעו בהוראות לפי סעיף קטן (א), ובלבד שמתקיים לגבי המקצוע אחד מאלה:

- (1) תקופת ההעסקה המתאימה לעוסקים בו אינה לטווח ארוך בשל כך שהכישורים הנדרשים לעוסקים בו משתנים באופן תדיר או צפויים להתייטר כתוצאה משינויים טכנולוגיים או אחרים, וזאת בשים לב למאפיינים הייחודיים של שירות הביטחון;
- (2) נדרשת בו מומחיות הנובעת מניסיון משמעותי בתחום העיסוק או מהשכלה אקדמית רחבה טרם תחילת ההעסקה בשירות הביטחון, וזאת בשים לב למאפיינים הייחודיים של המקצוע, לרבות יכולת המעבר למקצוע אחר בתוך שירות הביטחון, לצד המאפיינים הייחודיים של שירות הביטחון;
- (3) שירות הביטחון מתקשה לגייס או לשמר כוח אדם בו בשל תנאי השכר המוצעים במסלול קצבת גישור;

ד ב ר י ה ס ב ר

בהם ישולם בתנאים משופרים לעומת מנגנון דירוג-דרגה המקובל בקרב עובדי המדינה, וזאת חלף הזכאות לקצבת גישור לאחר פרישת העובד משירות הביטחון. זאת, כדי להתמודד עם קשיי הגיוס והשימור של עובדים במקצועות מסוימים, באמצעות מתן שכר גבוה יותר בהווה במקום תגמול פנסיוני בעתיד, באופן התואם יותר את המגמות הנוכחיות בשוק העבודה.

לפיכך מוצע להסמיך את שר האוצר לקבוע בצווים נפרדים למוסד ולשירות הביטחון הכללי, בהסכמת ראש הממשלה ולפי המלצת ראש המוסד או ראש שירות הביטחון הכללי, לפי העניין, רשימת מקצועות אשר העובדים שיחלו לעבוד בהם בשירות הביטחון לאחר מועד הוספתם לצו, יועסקו במסלול שאינו מוכה בתשלום קצבת גישור. על אף האמורה, בהוראות לפי סעיף 108(א) לחוק הגמלאות יהיה ניתן לקבוע מקרים מיוחדים שבהם עובדים שיועסקו במקצועות המנויים בצו יוכלו לבחור במסלול המוכה לקצבת גישור.

המקצועות שיימנו בצו יידרשו לעמוד באחד או יותר מהתבחינים המנויים בסעיף המוצע: מקצוע המתאים להעסקה לתקופה קצרה בשל שינויים תדירים בכישורים הנדרשים בו או בשל התייתרותו הצפויה עקב שינויים טכנולוגיים וכדומה; מקצוע שנדרשת בו מומחיות הנובעת מניסיון משמעותי או מהשכלה אקדמית רחבה, בשים לב ליכולת המעבר למקצוע אחר בתוך שירות הביטחון; מקצוע ששירות הביטחון מתקשה לגייס אליו

משמעותי או השכלה רחבה (כגון: פסיכולוגים) שיכולת המעבר מהם למקצועות אחרים בתוך שירותי הביטחון נמוכה יחסית וכן מקצועות אשר המגמות בשוק העבודה האזרחי לגביהם מעידות על יכולת התניידות גבוהה לצד שכר גבוה. בעבור מקצועות מסוימים, המודל של תגמול פנסיוני בעתיד (בעבור התקופה שבין גיל הפרישה המוקדמת בשירותי הביטחון לבין גיל שבו ניתן לפרוש לפי חוק גיל פרישה) סותר את המגמות העכשוויות בשוק העבודה. כך לפי סקר של חברת PwC (Millennials at work, 2019), הסיבה המרכזית לבחירת מקום העבודה בקרב בני דור ה-Y, ילידי שנות ה-80 וה-90, היא גובה המשכורת ההתחלתית (29%). באופן דומה, רק 6% מהמשיבים בסקר העידו כי הם מעריכים שיעברו במקום עבודה אחד בלבד לעומת 52% שהעריכו כי יעברו בשניים עד חמישה מקומות עבודה לאורך חייהם, ואילו 34% העריכו כי יעברו ביותר מחמישה מקומות עבודה.

ביום 16 באוגוסט 2022 נחתם סיכום בין משרד האוצר לבין המוסד שבמסגרתו סוכם מתווה קצבאות הגישור שישולמו לגמלאי המוסד מאוצר המדינה, בטרם יהיו זכאים לקצבה מקרן הפנסיה שבה הם מבוטחים. כמו כן, בימים הקרובים צפוי להיחתם סיכום דומה בין משרד האוצר לבין שירות הביטחון הכללי. במסגרת סיכומים אלה, שנועדו בעיקר להסדיר את מנגנון קצבת הגישור, עוגנה גם האפשרות לקבוע רשימת מקצועות שבהם ההעסקה תהיה בחוזה מיוחד שאינו מוביל לכתב מינוי, ושהשכר

(4) 75% לפחות מכלל המועסקים בו שהחלו לעסוק בו בשירות הביטחון במהלך 36 החודשים שקדמו למועד מתן המלצת ראש שירות הביטחון לגביו, לא בחרו במסלול קצבת גישור, ובלבד שבמהלך כל התקופה האמורה יכלו עובדים שהחלו לעסוק בו כאמור שלא לבחור במסלול קצבת גישור;

(5) במועד מתן המלצת ראש שירות הביטחון לגביו, 50% לפחות מכלל העובדים החדשים בשירות הביטחון המועסקים במקצוע אינם מועסקים במסלול קצבת גישור⁹²

31. תיקון חוק שירות המדינה (גמלאות) – תחילה ותחלה (א) תחילתו של סעיף 1108(ב) לחוק שירות המדינה (גמלאות), כנוסחו בסעיף 30(5)(ב) לחוק זה, ביום כניסתו לתוקף של תקנות לפי סעיף 1108(א) לחוק שירות המדינה (גמלאות), כנוסחו בסעיף 30(5)(א) לחוק זה.

(ב) סעיפים 8, 63 ו-71א לחוק הגמלאות, כנוסחם בסעיפים 30(1) עד 30(3) לחוק זה, יחולו על גמלאי שפרש מהשירות ביום התחילה ואילך.

32. תיקון חוק שירות הקבע (גמלאות) (א) בחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה-1985⁹² (בפרק זה – חוק שירות הקבע (גמלאות)) – (1) בסעיף 5 –

(א) בהגדרה "המשכורת הקובעת", בכל מקום, אחרי "לרבות התוספות הקבועות" יבוא "ולמעט רכיבי שכר מוחרגים";

(ב) אחרי ההגדרה "משכורת קובעת משוקללת" יבוא:

"רכיב שכר מוחרג" – רכיב שכר שמתקיימים לגביו כל אלה:

ד ב ר י ה ס ב ר

הקובעת של גמלאי משרת קבע שהוראות חוק שירות הקבע חלות לגביו, המהווה בסיס לחישוב קצבת הפרישה, תעודכן אחת לשנה בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן. מנגנון העדכון האמור החליף את מנגנון עדכון הקצבה שהיה קיים טרם התיקון ולפיו המשכורת הקובעת עודכנה בהתאם לשינויים במשכורת הקובעת של משרת קבע פעיל באותה דרגה. מועד המעבר בין השיטות נקבע ליום 30 ביוני 2012 (להלן – מועד המעבר). זאת, בדומה למנגנון שנקבע במסגרת תיקון מס' 50 לחוק הגמלאות שנחקק כמה שנים קודם לכן, תוך התחשבות במאפייני שירות הקבע הייחודיים ובשוני במועדי שינוי שיטת ההצמדה.

בעוד שתיקון מס' 50 לחוק הגמלאות נכנס לתוקף בסמוך למועד חקיקתו, בתיקון מס' 27 לחוק שירות הקבע נקבע הסדר בדבר ביצוע תשלומים ביחס לתקופה שקדמה למועד חקיקתו – משנת 2009 ואילך (באופן היוצר הקבלה מסוימת בין מועד שינוי שיטת הצמדת הגמלאות ביחס לגמלאי שירות המדינה, כפי שנקבעה בתיקון מס' 50, לבין מועד תחילת שינוי שיטת הצמדת הגמלאות ביחס לגמלאי שירות הקבע).

מתן תשלומים בהתאם לשיעור עליית המדד למפרע, משנת 2009, הצריך קביעת הסדר ביחס לגמלאים שקיבלו עדכוני גמלה על בסיס תוספות שכר שניתנו למשרתי הקבע הפעילים בין השנים 2009 עד 2012. על כן, נקבע

או לשמר בו כוח אדם בשל תנאי השכר המוצעים בו, על אף הזכאות הפוטנציאלית לקצבת גישור; מקצוע בו 75% לפחות מהמועסקים החדשים בו בשירות הביטחון במהלך 36 חודשים לא בחרו במסלול קצבת גישור אלא במסלול של חוזה מיוחד כאמור; ומקצוע שבו 50% לפחות מכלל העובדים החדשים בשירות הביטחון המועסקים במקצוע אינם במסלול קצבת גישור.

כמו כן, מוצע לתקן את ההפניה בסעיף 1108 ל"גיל פרישה" כמשמעותו בחוק גיל פרישה, התשס"ד-2004 (להלן – חוק גיל פרישה), ולהפנות ל"גיל פרישת חובה" כמשמעותו בסעיף 4 לחוק גיל פרישה. זאת, כדי למנוע שוני בין גברים לנשים ביחס למועד הפרישה שיוזבה בקצבת גישור, שכן גיל פרישת חובה זהה לשני המינים ואילו גיל הפרישה שונה בין גברים לנשים. בהקשר זה יצוין כי שאר הוראות חוק הגמלאות המפנות לחוק גיל פרישה מתייחסות לגיל פרישת חובה בלבד, בלא אזכור של גיל הפרישה כמשמעותו בחוק האמור, כך שהתיקון המוצע הולם את שאר הוראות החוק האמורות.

עוד מוצע כי צו כאמור ייכנס לתוקף במועד כניסתו לתוקף של תקנות לפי סעיף 1108(א).

לסעיפים 32(2) ו-33(ב)

תיקון מס' 27 לחוק שירות הקבע נכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2012. במסגרת התיקון האמור נקבע כי המשכורת

⁹² ס"ח התשמ"ח, עמ' 142; התשע"ט, עמ' 67.

(1) הוא מגיע לחייל שדרגתו כדרגה שהייתה לפלוני ערב פרישתו מהשירות;

(2) מקורו בהסכם קיבוצי שהמדינה צד לו, אשר נחתם ביום י"ב בסיוון התשפ"ג (1 ביוני 2023) ואילך (בהגדרה זו – ההסכם הקיבוצי);

(3) נקבע בהסכם הקיבוצי כי הוא לא יובא בחשבון לצורך חישוב המשכורת הקובעת לעניין הוראות חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970;

(4) הוא לא היה קיים ערב החתימה על ההסכם הקיבוצי; לעניין זה, רכיב שכר שבא במקום רכיב שכר אחר שהיה קיים ערב החתימה על ההסכם הקיבוצי ולא נכלל בחישוב המשכורת הקובעת ערב החתימה על ההסכם הקיבוצי, ייחשב כרכיב שכר שלא היה קיים ערב החתימה על ההסכם הקיבוצי;

(2) בסעיף 6א –

(א) בסעיף קטן (א), בהגדרה "שיעור הניכוי", אחרי פסקה (3) יבוא:

"(4) לגבי מי שערב פרישתו דורג בדירוג המחקר הביטחוני –

(א) אם פרש עד יום כ"ד בטבת התשע"א (31 בדצמבר 2010) וערב פרישתו דורג בדרגה א' או א'+, יהיה שיעור הניכוי לפי התקופות והשיעורים כלהלן:

(1) לגבי קצבת חודש ינואר 2011 עד חודש דצמבר 2011 – 2.8%;

ד ב ר י ה ס ב ר

שינויים בשכר העובדים בשירות המדינה בדירוג האחיד ובדירוגים המקצועיים מיושמים בהתאמה על משרתי הקבע.

ביום 25 בספטמבר 2011 נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין המוסדות להשכלה גבוהה לבין ארגוני הסגל האקדמי הבכיר במוסדות להשכלה גבוהה (להלן – ההסכם הקיבוצי), שבו הוסכם, בין השאר, על עדכון טבלאות השכר של חברי הסגל האקדמי הבכיר בעת עריכת תיקון מס' 27 לחוק שירות הקבע, בשנת 2012, תפיסת המדינה הייתה כי עדכון טבלאות השכר לעובדים בדירוג מחקר בשירות המדינה יבוצע רק לאחר חתימה על הסכם קיבוצי בין המדינה ובין ארגון סגל המחקר הביטחוני אשר יקבע עדכון כאמור. כפועל יוצא עמדת המדינה הייתה כי עד לחתימה על הסכם קיבוצי כאמור, עדכון טבלאות השכר לא ייושם גם על משרתי קבע בדירוג המחקר. לעמדת המדינה, בעת עריכת תיקון מס' 27 עדכון טבלאות השכר של משרתי הקבע בדירוג המחקר בהתאמה לעדכון טבלאות השכר של חברי הסגל הבכיר באוניברסיטאות צריך היה לבוא אגב "הסכם קיבוצי שהמדינה צד לו ונכרת לאחר מועד המעבר", זאת בהתאם לפסקה (4) בהגדרה "המשכורת הקובעת" שבסעיף 5 לחוק הגמלאות. משכך, העדכון לא יבוא בחשבון לעניין המשכורת הקובעת אלא אם כן קבע שר הביטחון, בהסכמת שר האוצר, אחרת, בצו.

בתיקון מס' 27 לחוק שירות הקבע הסדר שלפיו תשולם תוספת בשל המדרג לשנים 2009 עד 2011 ומתוספת זו יקוזזו עדכוני הגמלה ששולמו לגמלאים בשל תוספות שכר שניתנו למשרתי הקבע הפעילים באותה תקופה, ואשר לא שולמו לגמלאי שירות המדינה בשל שינוי שיטת ההצמדה אשר יושמה בעניינם עוד בשנת 2009. ההסדר האמור עוגן באמצעות הפחתה של שיעור ניכוי ששיקף את כל תוספות השכר שהיו ידועות וניתנו באותה תקופה מהתוספת שניתנה לקצבה בשל שינוי המדרג.

נוסף על כך, ובמבט צופה פני עתיד, נוספה פסקה (4) להגדרה "המשכורת הקובעת" בסעיף 5 לחוק שירות הקבע, ולפיה אם שולמה לאחר מועד המעבר תוספת על משכורת של חייל שמקורה בהסכם קיבוצי שהמדינה צד לו אשר נכרת לאחר מועד המעבר בעד התקופה שלפני מועד המעבר, התוספת האמורה לא תובא בחשבון כחלק מהמשכורת הקובעת, אלא אם כן שר הביטחון, בהסכמת שר האוצר, קבע אחרת בצו.

שני המנגנונים שנקבעו בחוק נועדו למנוע מצב שלפיו קצבתו של גמלאי תעודכן בשל אותה תקופה לפי שתי השיטות.

בהתאם להחלטת הממשלה מס' ש/40 בדבר שכר אנשי הקבע בצבא הגנה לישראל מיום 11 בפברואר 1979, ולאופן שבו נוהגת המדינה בפועל מאז שניתנה החלטה זו,

(2) לגבי קצבת חודש ינואר 2012 ואילך – 5.6%;

(ב) אם פרש עד יום כ"ד בטבת התשע"א (31 בדצמבר 2010) וערב פרישתו דורג בדרגה ב' או ג' – יהיה שיעור הניכוי לפי התקופות והשיעורים כלהלן:

(1) לגבי קצבת חודש ינואר 2011 עד חודש דצמבר 2011 – 3.095%;

(2) לגבי קצבת חודש ינואר 2012 ואילך – 6.19%;

(ג) אם פרש בין יום כ"ה בטבת התשע"א (1 בינואר 2011) ליום ה' בטבת התשע"ב (31 בדצמבר 2011) וערב פרישתו דורג בדרגה א' או א'+, יהיה שיעור הניכוי לגבי קצבת חודש ינואר 2012 ואילך – 2.7237%;

(ד) אם פרש בין יום כ"ה בטבת התשע"א (1 בינואר 2011) ליום ה' בטבת (31 בדצמבר 2011) וערב פרישתו דורג בדרגה ב' או ג', יהיה שיעור הניכוי לגבי קצבת חודש ינואר 2012 ואילך – 3.002%;

(ב) בסעיף קטן (ה), בפסקה (4), אחרי "דורג בדירוג הרופאים ופרש כאמור עד יום כ"ט בתמוז התשע"א (31 ביולי 2011)" יבוא, "לגבי מי שערב פרישתו מהשירות דורג בדירוג המחקר הביטחוני".

33. (א) סעיף 5 לחוק שירות הקבע (גמלאות), כנוסחו בסעיף 32(1) לחוק זה, יחול על גמלאי שפרש מהשירות ביום התחילה ואילך. חוק שירות הקבע (גמלאות) – תחילה ותחולה

(ב) תחילתו של סעיף 6 לחוק שירות הקבע (גמלאות), כנוסחו בסעיף 32(2) לחוק זה, ביום י"א בסיוון התשע"ב (1 ביוני 2012).

ד ב ר י ה ס ב ר

בדירוג המחקר לא תעודכן פעמיים ביחס לתקופה שבין 2009 ל-2012 וכי הם יהיו זכאים לעדכון אחד בלבד, לפי השיעור הגבוה מבין שני העדכונים.

להשלמת התמונה יצוין כי ביום 23 בינואר 2023 ניתנה החלטה של ועדת הערעור הפועלת מכוח חוק שירות הקבע, בו"ע (גמלאות) 21-4 יעקב שחר ואח' נ' הממונה על תשלום גמלאות, שבמסגרתה נקבע לראשונה כי פרשנות המדינה לסעיפים 5 ו-6 לחוק שירות הקבע לעיל אינה מקובלת, בשים לב לפרשנות המילולית של הוראות החוק, וכי יש לעדכן את גמלאותיהם של הגמלאים בדירוג המחקר הביטחוני, ביחס לשנים 2009 עד 2012, הן לפי מנגנון ההצמדה לשכר משרתי קבע פעילים והן לפי שיעור העלייה במדרג יצוין, כי חלק מחברי הוועדה סברו כי המחוקק לא התכוון כי גמלאותיהם של הגמלאים בדירוג המחקר הביטחוני יעודכנו עדכוני כפל. עם זאת, נקבע בהחלטה כי תיקון הסוגיה מצוי בידי של המחוקק ולא בידיה של הוועדה. בכונת המדינה להגיש ערעור על ההחלטה האמורה וזאת במקביל לתיקון המוצע.

מכיוון שמדובר בתיקון שמטרתו להבהיר את הוראות מנגנון הקיזוז שנקבע בתיקון מס' 27, בהתייחס לתקופה שקדמה לתיקון המוצע, מוצע כי מועד תחילתו של התיקון יהיה ביום 1 ביוני 2012, מועד תחילתו של תיקון מס' 27.

לאור עמדת המדינה כאמור, בעת עריכת תיקון מס' 27 לחוק שירות הקבע לא נכללה בו הוראה המתייחסת לאופן הקיזוז שבין עדכוני המדרג לבין התשלומים שנובעים מעדכון טבלאות השכר כמפורט לעיל ביחס לגמלאי שירות הקבע בדירוג המחקר – וממילא לא נקבע שיעור הקיזוז הנדרש בגין עליית המדרג, כפי שנעשה ביחס לתוספות השכר שנובעות מהסכמים קיבוציים שהמדינה צד להם ששולמו לגמלאי שירות הקבע בין השנים 2009 עד 2012.

ביום 13 במאי 2014 דחה בית הדין הארצי לעבודה במסגרת עס"ק 12-10-38740 את עמדת המדינה וקבע כי היה על המדינה לעדכן את טבלאות השכר של העובדים בשירות המדינה בדירוג המחקר הביטחוני באופן אוטומטי במועדים ובשיעורים שבהם עודכנו טבלאות השכר של חברי הסגל האקדמי הבכיר באוניברסיטאות, וזאת אף בלי שייחתם הסכם קיבוצי שיקבע את העדכון האמור. בעקבות פסק הדין ובהתאם לאמור בו, עודכנו בשנת 2014 טבלאות השכר של העובדים בשירות המדינה בדירוג המחקר הביטחוני, וזאת למפרע החל מיום 1 בינואר 2011. כפועל יוצא מהעדכון האמור עודכנו בהתאמה גם טבלאות השכר של משרתי הקבע הפעילים בדירוג המחקר.

כעת, מוצע לתקן את חוק שירות הקבע ולהבהיר בו, בהתאם לתכלית החוק, כי קצבתם של משרתי הקבע

פרק ט': מסים סימן א': בעל עסק זעיר

תיקון פקודת מס הכנסה 34. בפקודת מס הכנסה⁹³ –

ד ב ר י ה ס ב ר

שונים, כגון דוח שנתי מלא, דוח רווח והפסד והצהרות הון, וכן לשמור את כל המסמכים הרלוונטיים.

כדי להקל על עוסקים אלה, הועדה לסייע לעוסקים זעירים בחנה מספר רב של חלופות, ולבסוף המליצה על מודל מיסוי ייחודי בעבורם אשר יקל עליהם באופן משמעותי. המודל מורכב הן משינוי בשיטת התרת ההוצאות, בהתבסס על מודל כלכלי, והן על שינוי תפיסה ברשות המסים בהיבט התפעולי, שמפשט במידה ניכרת את הרגולציה והבירוקרטיה על עסקים אלה. כל זאת, כדי שיוכלו למצות את זכויותיהם ולמלא את חובותיהם באופן עצמאי ובדרך פשוטה ונגישה.

לפי המודל המוצע, תתוקן פקודת מס הכנסה (בפרק זה – הפקודה) ועוסקים זעירים יהיו זכאים לנכות מהכנסותיהם שיעור הוצאה קבוע חלף דרישת ניכוי הוצאות בפועל. הכרה בניכוי קבוע כאמור תקל באופן משמעותי על הבירוקרטיה שעוסקים אלה נדרשים אליה במהלך השנה לצורך דיווח ותשלום מס הכנסה, מכיוון שלא יידרשו להכיר את ההוראות המורכבות של ניכוי הוצאות בפקודה, ומכיוון שיהיו יכולים לנהל את ספרי העסק שלהם בצורה הרבה יותר פשוטה.

כחלק מניהול הסיכונים בבניית המודל המיסוי, ובהתחשב בחשש מאובדן מס משמעותי כתוצאה מהמהלך הוחלט לקבוע את שיעור ניכוי ההוצאות הנורמטיבי על גובה של 20% ממחזור העסקאות. שיעור זה משקף סכום הוצאות סביר לעוסקים אלה, כאשר ההנחה היא שמי שיש לו הוצאות גבוהות יחסית יבחר במיסוי מדויק, בהתאם לכללים הקיימים היום (בפרק זה – המסלול החדש או המודל המוצע).

כחלק ממהלך זה, תקודם בהמשך להצעה זו גם הצעה לתיקון תקנות מס הכנסה (פטור מהגשת דין וחשבון). התשמ"ח-1988, אשר במסגרתה תינתן הקלה בירוקרטית נוספת מחובת הגשת דוח שנתי למס הכנסה. על פי המודל המוצע, הממשקים של עוסקים אלה עם רשות המסים יהיו דומים לאלה של שכירים שעובדים בעבודה נוספת, בהתאמות הרלוונטיות. חישוב שיעורי המס, הטבות המס, נקודות הזיכוי וכדומה, יתבססו על מערכת תיאומי המס הקיימת כיום, שבאמצעותה מבוצע חישוב ניכוי המס לשכירים עם הכנסה נוספת. בהקשר זה, יצוין, כי מערכת תיאומי המס לשכירים, שעליה יתבסס חלק משמעותי מממשק הלקוח, היא מערכת שעברה חידוש משמעותי בשנה האחרונה והיא מהמערכות המתקדמות ברשות המסים ובמגזר הציבורי, ומאפשרת מיצוי קל ויעיל של

סימן א': בעל עסק זעיר

כללי מגזר העוסקים הקטנים הוא מגזר רחב ומגוון, הכולל עסקים במגוון תחומי פעילות, בהיקפים משתנים ובצורות התארגנות שונות. בשנים האחרונות, הצטרפו למגזר זה עסקים זעירים רבים. החובות לפי דיני מס הכנסה, שחלות על כלל סוגי העסקים, מכוונות לוודא את נכונות הדיווחים ותשלום המסים כנדרש. בחלק גדול מהמקרים אין הבדל משפטי ותפעולי בין עוסקים זעירים לעוסקים גדולים יותר. כך מרבית החוקים, התקנות והכללים השונים שחלים על עוסקים גדולים חלים גם על עוסקים זעירים. כידוע, הרגולציה, לצד היותה כלי חשוב להבטחת הסדר הציבורי, מייצרת גם סרבול ועומס בירוקרטי, העלולים להיות מכבידים במיוחד בעבור עסקים זעירים. קשיים אלה עלולים לגרום בטווח הארוך לירידה בצמיחת שנובעת מחוסר הבנה או חוסר יכולת (כלכלית או ארגונית) לעמוד בדרישות החוק או אף לוותר על פעילות עסקית.

ציבור העוסקים שמחזור עסקאותיהם הנובע מכל עסקיהם כעצמאים וכבעלי עסק (בלא להתייחס להכנסות אחרות, כגון שכר עבודה או פנסיה) מאפשר רישום כעוסק פטור לפי חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (בפרק זה – חוק מס ערך מוסף), אשר נכון לשנת 2023 עומד על סך של 107,692 שקלים חדשים (בפרק זה – בעל עסק זעיר), הוא ציבור משמעותי בעל מאפיינים ייחודיים. לפי נתוני רשות המסים, מדובר על כ-400 אלף עוסקים קיימים, אשר אליהם מתווספים כ-60 אלף עוסקים חדשים מדי שנה – כשליש מכלל העסקים במשק.

לנוכח היקף הפעילות של עוסקים אלה, הם זקוקים במיוחד למערכת מיסוי ברורה ולממשקים פשוטים ובהירים, שיאפשרו להם לדעת ולהבין מהן החובות שחלות עליהם וכיצד עליהם למלא אותן.

לנוכח האמור, ביום ג' בכסלו התשפ"א (19 בנובמבר 2020), הקים מנהל רשות המסים ועדה בראשות המשנה למנהל רשות המסים, אשר מטרתה הייתה להמליץ על צעדים לשיפור הממשקים בין רשות המסים לבעלי עסקים זעירים, ולפעול ליישומם (בפרק זה – הוועדה לסייע לעוסקים זעירים או הוועדה).

הוועדה מצאה שהקושי העיקרי שקיים לבעלי עסק זעיר, בהיבט המיסוי, נוצר בשל הכללים שחלים על הכרה בהוצאות לצורכי מס. דיני המס שחלים על הכרה בהוצאות מסובכים, ובמקרים רבים דורשים סיוע של איש מקצוע לצורך מילוי החובות ומיצוי הזכויות, הכרוך בעלויות ובזמן. נוסף על כך, בשל הצורך לעקוב אחר הוצאותיהם ולדווח עליהן, עוסקים אלה נדרשים להגיש דוחות ומסמכים

⁹³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח התשפ"ג, עמ' 30.

“פרק שמיני: בעל עסק זעיר

הגדרות 87. בפרק זה –

“בעל עסק זעיר” – יחיד, תושב ישראל, המפיק הכנסה מעסק או ממשלח יד ומתקיימים לגביו כל אלה:

- (1) מחזור העסקאות הכולל הנובע ממשלח יד ומכל עסקיו בשנת המס אינו עולה על הסכום הקבוע בהגדרה “עוסק פטור” שבסעיף 1 לחוק מס ערך מוסף⁹⁴;
- (2) פקיד השומה רשם אותו כבעל עסק זעיר לפי סעיף 187;

ד ב ר י ה ס ב ר

זכויות האזרח.

חובות שיהפכו לפשוטות וברורות בעקבות המסלול החדש. נוסף על כך, הקביעה הקיימת בחוק מס ערך מוסף, ולפיה עוסק פטור אינו חייב בתשלום מס ערך מוסף, מתבססת על ההנחה שיש לפטור עסקים אלה מהקושי הבירוקרטי הנדרש לצורך דיווח ותשלום מס ערך מוסף. אותו רצינות עומד בבסיס קביעת המנגנון המוצע לבעל עסק זעיר במס הכנסה. לפיכך, נראה שההצדקה לאפשר למי שמסוגל לעמוד בחובות המסובכות בדבר התרת הוצאות במס הכנסה להמשיך ליהנות מהפטור הניתן במס ערך מוסף פחותה, שכן הפטור במס ערך מוסף ניתן במקור בשל הרצון לייצר הקלה בירוקרטית.

לצורך מתן זמן להערכות העוסקים במשק, שילוב המסלולים ייעשה תחילה רק לגבי עוסקים חדשים שיירשמו כ“עוסק פטור” במס ערך מוסף לאחר מועד פרסומו של החוק. לצד זאת, מוצע לקבוע הוראות מעבר גם בעבור העוסקים הפטורים הקיימים, כך שבשנת 2028 הם יהיו חייבים לעבור למסלול המיועד לבעל עסק זעיר במס הכנסה, ולנכות את הניכוי הנורמטיבי.

לבסוף, כדי למנוע ניצול לרעה של המודל, מוצע לקבוע הוראות שמטרתן מניעת תכנון מס פסול וכן התאמות תפעוליות שונות, הכול כמפורט בדברי ההסבר לסעיפי ההצעה.

סעיף 34 לפסקה (1)

מוצע להוסיף לחלק ד' לפקודה, אשר עוסק בחישוב ההכנסה במקרים מיוחדים, פרק שמיני אשר יעסוק בבעל עסק זעיר.

לסעיף 87 המוצע

מוצע לקבוע הגדרות למונחים שנעשה בהם שימוש בפרק המוצע.

להגדרה “בעל עסק זעיר” – הוראות הפרק יחולו על מי שיעמוד בתנאי ההגדרה “בעל עסק זעיר”. לפי המוצע, התנאי הבסיסי להיותו של אדם בעל עסק זעיר הוא שמדובר ביחיד, תושב ישראל, המפיק הכנסה מעסק או ממשלח יד, שמחזור העסקאות הכולל הנובע ממשלח יד

מבחינה מעשית, לפי המתוכנן, ברובם של המקרים, יהיה על בעל העסק הזעיר להיכנס למערכת תיאומי המס במהלך שנת המס, ולדווח על מחזור עסקאותיו המשוער ועל פרטים שונים הרלוונטיים לעניין קבלת זיכויים שונים בהתאם להנחיות המערכת (מדובר על פרטים שדומים במהותם לפרטים שנדרשים בטופס 101 שעובד ממלא בתחילת כל שנה אצל כל מעסיק). המערכת תחשב באופן עצמאי את שיעור המס לתשלום, בהתחשב הן בנתונים האישיים של בעל העסק, שמאפשרים הטבות מס שונות, והן בניכוי הוצאות הנורמטיבי. ביצוע פעולה כאמור, במערכת המחשבת את המס המשוער, יאפשר את מתן הפטור לאותם עוסקים מחובת הגשת דוח שנתי, והוא אפשרי מכיוון שלפי המודל המוצע לא יידרשו הוצאות מפורטות, והעוסק לא יידרש לחשב ולדווח את סכום הוצאות שהיו לו במהלך השנה. על כן, אם בעל העסק הזעיר ייכנס במהלך השנה למערכת שתיועד לצורך כך וידווח על מחזור עסקאותיו בפועל, לאחר תום שנת המס הוא יוכל לשלם באופן פשוט את המס בהתאם לשיעור המס שנקבע לו במועד תיאום המס שביצע במהלך השנה. מי שידווח במערכת וישלם את המס שנדרש לשלם, יהיה פטור מהגשת דוח שנתי מלא למס הכנסה, ובמקרים רבים גם מתשלום מקדמות.

יובהר כי מדובר במודל שהוא בעיקרו וולונטרי. קרי, בעל עסק זעיר שיש לו הוצאות עסקיות גבוהות, ומעדיף להישאר בדיון הקיים, על אף הנטל הבירוקרטי הגבוה, יוכל להגיש דוח שנתי בהתאם לדיון הקיים, ולחשב את הכנסתו החייבת בהתאם להוראות שמפורטות בפקודה, ובתקנות שהותקנו מכוחה.

כחריג לכלל האמור, שלפיו מדובר במסלול וולונטרי, מוצע לקשור את המסלול החדש לעוסק זעיר במס הכנסה עם המסלול הקיים במס ערך מוסף לעוסקים פטורים. כך מוצע לקבוע שמי שרוצה להיות עוסק הפטור מתשלום מס ערך מוסף יוכל לדרוש במס הכנסה הוצאות רק לפי המסלול הנורמטיבי. היתרון של חיבור המסלולים הוא בפשטות של המסלול המאוחד. מסלול כזה יקל על עוסקים זעירים להבין ולמלא את חובותיהם מול רשות המסים,

⁹⁴ ס”ח התשל”ו, עמ’ 52.

”מחזור עסקאות” – מחזור עסקאות של עוסק, כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף.

187. (א) יחיד המבקש להירשם כבעל עסק זעיר יגיש בקשה לכך

לפקיד השומה לא יאוחר ממועד הגשת הדוח לפי סעיף 131; ואולם אם היה היחיד עוסק פטור כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, ירשום אותו פקיד השומה כבעל עסק זעיר אף בלא הגשת בקשה כאמור.

(ב) רשם פקיד השומה יחיד כבעל עסק זעיר, יהיה הוא רשאי לבקש מפקיד השומה, עד המועד שבו חייב להגיש דוח לפי סעיף 131, לבטל את רישומו כאמור.

(ג) פקיד השומה יבטל את רישומו של יחיד כבעל עסק זעיר באחת מאלה:

(1) הוא לא עומד בתנאי כאמור בפסקה (1) להגדרה ”בעל עסק זעיר“;

(2) הוא לא עומד בתנאים לניכוי כאמור בסעיף 87ה;

(3) הוא הגיש בקשה כאמור בסעיף קטן (ב).

ד ב ר י ה ס ב ר

מחויב להגיש דוח שנתי למס הכנסה. מכיוון שלפי המוצע, עוסק פטור לפי חוק מס ערך מוסף ייחשב כבעל עסק זעיר לעניין פקודת מס הכנסה, מוצע לקבוע שפקיד השומה ירשום מי שנרשם כעוסק פטור גם כבעל עסק זעיר, וזאת אף בלא שהגיש בקשה להירשם ככזה. יצוין שסעיף זה יחול אף לגבי עוסק פטור שאינו מחויב לנכות את הניכוי לעוסק זעיר, בתקופה שטרם שנת 2028. ואולם לגבי עוסק פטור כאמור יחולו הוראות סעיף קטן (ב), והוא יהיה רשאי לבקש מפקיד השומה לבטל את רישומו.

נוסף על האמור, מוצע לקבוע שפקיד השומה יבטל את רישומו של עוסק כעוסק זעיר אם המחזור שלו גבוה מהמחזור המאפשר רישום בניכוי נורמטיבי, אשר אינו עומד בתנאים לניכוי שמוצע לקבוע בסעיף 87ה.

לסעיף 87 המוצע

סעיף זה עומד בלב ההסדר וקובע כי מהכנסתו מעסק או משלח יד של בעל עסק זעיר ינוכה סכום השווה ל-20% ממחזור העסקאות שלו באותה שנה. כאמור בחלק הכללי של דברי ההסבר מדובר בניכוי נורמטיבי, אשר אינו תלוי בהוצאות אשר הוציא בעל עסק. הניכוי הנורמטיבי נקרא בנוסח החוק ”סכום הניכוי“.

בהקשר זה יובהר, שהניכוי הנורמטיבי יינתן רק מהכנסה מעסק או משלח יד, ולא מהכנסה מעבודה. ויודגש שהסיווג, לצורכי מס, בין הכנסה מעבודה לבין הכנסה מעסק או משלח יד היא שאלה עובדתית, שהתשובה לה תינתן בהתבסס על כלל הנסיבות שסובבות את הפקת ההכנסה, וכי שם העסקה או כינויה על ידי הצדדים לא אינו מכריע את מהותה של העסקה לצורך דיני המס.

ומכל עסקיו בשנת המס אינו עולה על הסכום הקבוע בהגדרה ”עוסק פטור“ בסעיף 1 לחוק מס ערך מוסף (107,692 שקלים חדשים נכון לשנת 2023). יודגש, כי אין הכרח שבעל העסק הזעיר יהיה בעל עסק פטור בחוק מס ערך מוסף, אלא רק שמחזור עסקאותיו לא יהיה גבוה מהמחזור הקבוע בהגדרה עוסק פטור כאמור. כך לדוגמה, לפי תקנה 13(1) לתקנות מס ערך מוסף (רישום), התשל”ו-1976, בעל מקצוע חופשי יירשם כעוסק מורשה גם אם על פי סכום מחזור עסקאותיו הוא היה נחשב כעוסק פטור. אין ברישומו של אותו בעל מקצוע חופשי כעוסק מורשה כדי למנוע ממנו להיות בעל עסק זעיר לעניין סעיף זה.

תנאי נוסף להיותו של יחיד בעל עסק זעיר, הוא שפקיד השומה רשם אותו כבעל עסק זעיר, בהתאם להוראות סעיף 87 המוצע, שעניינו רישום בעל עסק זעיר.

להגדרה ”מחזור עסקאות” – מוצע שמחזור העסקאות לעניין בעל עסק זעיר יחושב באותו האופן שבו מחושב מחזור העסקאות לעניין היותו של יחיד עוסק פטור. זאת כדי לייצר אחידות בין ההוראות החלות על בעל עסק זעיר לעניין מס הכנסה ועל עוסק פטור לעניין חוק מס ערך מוסף.

לסעיף 87 המוצע

כאמור בהגדרה ”בעל עסק זעיר“ אחד התנאים להיותו של יחיד בעל עסק זעיר הוא שהוא נרשם על ידי פקיד השומה. בסעיף זה מוצע להסדיר את הוראות הרישום כאמור.

מכיוון שמדובר במסלול שהוא בעיקרו וולונטרי, מוצע לקבוע שיחיד המבקש להירשם כבעל עסק זעיר יגיש בקשה לפקיד השומה לצורך רישומו, וכן שבעל עסק כאמור יוכל לבקש לבטל את רישומו כעוסק זעיר עד המועד שבו הוא

87. (א) על אף האמור בפקודה זו, לשם ברור הכנסתו החייבת של בעל עסק זעיר בשנת מס, ינוכה מהכנסתו מהעסק או ממשלח היד סכום השווה ל-20% ממחזור העסקאות שלו באותה שנה (בפרק זה – סכום הניכוי), ובלבד שהתקיימו בבעל העסק הזעיר התנאים לניכוי כאמור בסעיף 87; על ההכנסה החייבת של בעל עסק זעיר לא יחולו הוראות סעיפים 17 עד 27 למעט סעיף 17(א5) לעניין הוצאות שהוצאו בייצור ההכנסה וכן לא תחול הוראת סעיף 47א לעניין תשלומי ביטוח לאומי ומס מקביל.

(ב) לעניין חישוב מס רווח הון או מס שבח החלים במכירת נכס אשר שימש בהפקת ההכנסה מהעסק או ממשלח היד, יתווסף לשווי המכירה הסכום המרבי של הפחת או ההפחתה שהיה ניתן לנכותו לפי כל דין, אילולא הוראות סעיף קטן (א). לשנות המס שבהן ניכה את סכום הניכוי.

תנאים לניכוי 87. (א) בעל עסק זעיר לא יהיה רשאי לנכות את סכום הניכוי כאמור בסעיף 87 אם מתקיים אחד מאלה:

- (1) הוא מעסיק עובדים;
- (2) הוא אינו מנהל פנקסים קבילים;
- (3) הייתה לו בשנת המס הכנסה מעסק או ממשלח יד שלא הופקה מיגיעה אישית;
- (4) חלק שאינו זניח מהכנסתו מעסק או ממשלח יד התקבל מאדם שהוא מעסיקו בשנת המס;

ד ב ר י ה ס ב ר

מובהר כי ניכויים והטבות אשר רשאי לקבל בעל העסק הזעיר מכוח הוראות אחרות שלא מצוין באופן מפורש בסעיף שאינן חלות, יינתנו ליחיד נוסף על הניכוי הנורמטיבי. כך לדוגמה, בעל עסק זעיר יהיה רשאי לנכות ניכוי לפי סעיף 17(א5) המאפשר ניכוי סכומים ששילם יחיד לקרן השתלמות לעצמאים, וכן יהיה זכאי לקבל את הטבות המס הניתנות בשל הפקדות פנסיוניות.

לסעיף 87 המוצע

מוצע לקבוע כמה הוראות שיגבילו את אפשרות קבלת הניכוי לבעל עסק זעיר. לפי המוצע, כדי שבעל עסק יוכל לנכות את סכום הניכוי נדרש שהוא לא יעסיק עובדים, שינהל פנקסים קבילים, שכל הכנסתו של היחיד מעסק או משלח יד בשנת המס תהיה הכנסה שהופקה מיגיעה אישית, וכן ששום חלק מהכנסתו לא יוחס אליו מתאגיד שקוף. הרציונל להוראה האחרונה הוא שכאשר תאגיד שקוף מפיק את ההכנסה הוא מנכה את ההוצאות המותרות לפני ייחוס ההכנסה לבעל הזכויות בו, ועל כן אין הצדקה למתן ניכוי נורמטיבי נוסף למי שהכנסתו יוחסה אליו מאותו תאגיד.

הניכוי הנורמטיבי ניתן חלק שאר הניכויים המותרים לבעל העסק הזעיר, ועל כן מוצע לקבוע כי בעל העסק הזעיר שניכה את הניכוי הנורמטיבי לא יהיה זכאי לנכות מהכנסתו הוצאות שהוצאו בייצור ההכנסה לפי הוראות סעיפים 17 עד 27. כמו כן, מוצע לקבוע כי לא יותרו לבעל עסק כאמור ניכוי בשל תשלומי ביטוח לאומי ומס מקביל כאמור בסעיף 47א. הניכוי בשל תשלום דמי ביטוח לאומי ניתן לרוב המוחלט של העוסקים הזעירים, והוא נלקח בחשבון בחישוב שיעור הניכוי הנורמטיבי המוצע.

כמו כן, ובדומה למקרים אחרים שבהם ניתנת הטבת מס חלק ניכויים (ראו לדוגמה סעיף 122 לפקודה), מוצע לקבוע כי לעניין חישוב מס רווח הון או מס השבח החל במכירת נכס אשר שימש בהפקת ההכנסה מעסק זעיר, יתווסף לשווי המכירה הסכום המרבי של הפחת או ההפחתה שהיה ניתן לנכותו לפי כל דין, אילולא ניכה בעל העסק הזעיר את הניכוי הנורמטיבי. הוראה זו נקבעת במקרים מעין אלה מכיוון שרכיב הפחת שוכלל בשיעור הניכוי הנורמטיבי המוצע (ההטבה), ולפיכך יש לראות את המצב כאילו ניתן ניכוי נורמטיבי חלק פחת במהלך שנות הפעילות של העסק הזעיר. אילו היו מתחשבים גם בעלות הנכס לצורך הפחתת רווח ההון במכירת הנכס, אזי בעל העסק הזעיר היה מקבל כפל הטבה.

(5) חלק מהכנסתו מעסק או ממשלח יד יוחס אליו מתאגיד שוקף כהגדרתו בסעיף 64(א);

(6) יותר מ-25% מהכנסתו מעסק או ממשלח יד התקבלו מאחד מאלה:

(א) מקרובו; בפסקת משנה זו, "קרוב" – כהגדרתו בסעיף 88;

(ב) ממי שהיה מעסיקו במועד כלשהו בשלוש שנות המס הקודמות;

(7) הוא בעל שליטה בחברה כאמור בסעיף 32(9);

(8) הוא אינו עומד בתנאי אחר שקבע שר האוצר.

(ב) בעל עסק זעיר שניכיה את סכום הניכוי בשנת מס מסוימת, ובשנת המס שלאחריה לא ניכיה את סכום הניכוי, לא יוכל לנכות את סכום הניכוי גם בשתי שנות המס שלאחר אותה שנת מס.

פטרור
ממקדמות
187. פקיד השומה רשאי לפטור בעל עסק זעיר ממקדמות כמשמעותן בחלק י' לפרק שני בסימן א', ובלבד שבסבר שהתועלת מגביית המקדמות מאותו בעל עסק נמוכה, בהתחשב בסכום המס שצפוי שישלם ובסיכון שלא יהיה ניתן לגבות את המס בסוף השנה.

ד ב ר י ה ס ב ר

בסעיף קטן (ב) המוצע, מוצע לקבוע כי אם יחיד ביקש בשנת מס מסוימת לנכות את הניכוי הנורמטיבי, ובשנת המס האמורה או בשנת מס שלאחריה חדל להיות בעל עסק זעיר או שבחר שלא לנכות מהכנסתו את סכום הניכוי לבעל עסק זעיר, הוא לא יוכל לשוב ולבקש לנכות את הניכוי הנורמטיבי לבעל עסק זעיר למשך שנתיים נוספות. הוראה זו נדרשת כדי להקשות על האפשרות להסיט הוצאות משנה שבה נדרש ניכוי הוצאות נורמטיבי לבעל עסק זעיר, לשנה שבה נדרשו הוצאות מפורטות.

לסעיף 187 המוצע

ככלל, לפי הוראות חלק י' לפרק שני בסימן א' לפקודה, מי שיש לו הכנסה מעסק או משלח יד נדרש לשלם מקדמות על חשבון המס לאותה שנה.

מוצע לקבוע שפקיד השומה יהיה רשאי לפטור ממקדמות כאמור, בעל עסק זעיר, אם הוכח להנחת דעתו שהתועלת מגביית המקדמות מאותו בעל עסק נמוכה, בהתחשב בסכום המס שצפוי שישלם אותו בעל עסק ובסיכון שלא יהיה ניתן לגבות את המס בסוף השנה.

מכיוון שבמקרים רבים חבות המס של בעלי עסקים זעירים נמוכה, צפוי שפקידי השומה ישתמשו בסמכות זו ומרבית בעלי העסקים הזעירים יקבלו פטור מלא מתשלום מקדמות. מנהל רשות המסים אף יוציא הנחיות לפקדי השומה בנושא, כדי לקבוע מדיניות אחידה של הרשות בעניין זה.

נוסף על כך, מוצע לקבוע שלצורך קבלת הניכוי יידרש שכל הכנסתו של היחיד מעסק או ממשלח יד במהלך שנת המס, למעט חלק זניח, היא הכנסה שלא התקבלה ממי שהוא מעסיקו. ההחגה של מי שקיבל הכנסה ממעסיקו נועדה למנוע תכנוני מס שבמסגרתם חלק מהכנסת העבודה של העובד משולמת ליחיד כעוסק לצורך ניצול הניכוי הנורמטיבי לעניין זה, הכוונה בחלק זניח היא ליצור כלל של זוטי דברים, שלפיו אין למנוע מאדם להיות בעל עסק זעיר אם ההכנסה מהמעסיק היא שולית ומקרית. כך לדוגמה, אם בעל העסק הזעיר מפיק את הכנסתו ממכירת מוצרים בעלי שווי נמוך לעשרות או מאות לקוחות במהלך השנה, ואחד מהלקוחות הוא במקרה גם המעסיק שלו, הדבר לא יגרום לכך שלא יוכל לנכות את סכום הניכוי הנורמטיבי.

הוראות נוספות שמוצע לקבוע לצורך מניעת תכנוני מס לא לגיטימיים הן כי היחיד לא יהיה זכאי לנכות את הניכוי הנורמטיבי במקרים שבהם יותר מ-25% מהכנסתו מעסק או משלח יד התקבלה מקרובו או ממי שהיה מעסיקו במועד כלשהו בשלוש שנות המס הקודמות, וכן במקרה שהיחיד הוא בעל שליטה בחברה כהגדרת מונח זה בסעיף 32(9) לפקודה.

לבסוף, מכיוון שמדובר במסלול חדש לחלוטין, ייתכנו מקרים נוספים שנישומים יבקשו לזכות בהקלות לבעל עסק זעיר באופן שאינו לגיטימי, ושרשויות המס אינן יכולים לצפות בעת הזאת. על כן, מוצע להקנות לשר האוצר סמכות לקבוע תנאים נוספים שבהתקיימם יחיד לא יהיה רשאי לנכות את הניכוי הנורמטיבי או להיחשב כבעל עסק זעיר לצורך סעיף זה.

תקנות 187. שר האוצר רשאי לקבוע בתקנות סוגי עסקאות, הכנסות או מכירות שיוספו או יוחרגו ממחזור העסקאות, בדרך כלל או לסוגי נישומים, והכול בתנאים שקבע.”;

(2) בסעיף 134א, אחרי פסקה (5) יבוא:

”(6) בעל עסק זעיר כהגדרתו בסעיף 387ב.”

35. תחילתם של סעיפים 87ב עד 187 ושל סעיף 134א לפקודת מס הכנסה, כנוסחם בסעיף 34 לחוק זה, ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024) והם יחולו על הכנסות של בעל עסק זעיר שהופקו מיום זה ואילך. תיקון פקודת מס הכנסה – תחילה ותחולה

36. בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975⁹⁵, בסעיף 1, בהגדרה "עוסק פטור", בסופה יבוא "ובלבד שניכדה את סכום הניכוי כמשמעותו בסעיף 87ד לפקודת מס הכנסה". תיקון חוק מס ערך מוסף

37. תחילתו של סעיף 1 לחוק מס ערך מוסף, כנוסחו בסעיף 36 לחוק זה – חוק מס ערך מוסף – תחילה

(1) לגבי מי שנרשם כעוסק לפי סעיף 52 לחוק מס ערך מוסף אחרי יום פרסומו של חוק זה – ביום א' בטבת התשפ"ה (1 בינואר 2025);

(2) לגבי מי שנרשם כעוסק לפי סעיף 52 לחוק מס ערך מוסף לפני יום פרסומו של חוק זה – ביום ב' בטבת התשפ"ח (1 בינואר 2028).

ד ב ר י ה ס ב ר

לפי סעיף 31(3) לחוק מס ערך מוסף, עסקאות של עוסק פטור פטורות ממס ערך מוסף. פטור זה נקבע בעיקר בשל טעמים תפעוליים, ובתוך מטרה להקל על הבירוקרטיה של עסקים זעירים ועל אכיפת החוק על ידי רשות המסים. מוצע לקשור בין המסלול של עוסק פטור במס ערך מוסף והמסלול המוצע לבעל עסק זעיר לעניין מס הכנסה, ולקבוע שרק מי שדרש הוצאות במס הכנסה לפי המסלול הנורמטיבי, יהיה רשאי להירשם כעוסק פטור.

כך למעשה, לפני יחיד הבא לפתוח עסק, אם הוא רשאי להירשם כעוסק פטור, יעמדו שני מסלולים שהוא יוכל לבחור ביניהם. המסלול הראשון הוא המסלול הרגיל, שבו בעל העסק יהיה חייב בתשלום מע"מ על עסקאותיו, אך מנגד יהיה רשאי לקזז תשומות, ויוכל לנכות את הוצאותיו במס הכנסה לפי כללי המיסוי הרגילים. עוסק כאמור יהיה גם חייב לחשב את הוצאותיו ותשומותיו באופן מפורט כדי שיוכל לדרוש את התשומות שלו ואת הוצאותיו במסגרת הדוחות התקופתיים המוגשים למס ערך מוסף ולמס הכנסה. נוסף על המסלול הרגיל יהיה פתוח לפני עוסק כאמור מסלול מיוחד מופחת בירוקרטיה, שבו חישוב המס פשוט יותר, אך פחות מדויק. במסלול זה, שבו עסקאותיו יהיו פטורות ממס ערך מוסף, הוא לא יוכל לנכות מס תשומות, והוא יהיה חייב לנכות את הניכוי הנורמטיבי במס הכנסה. עוסק במסלול המיוחד לא יידרש להגיש דוח שנתי במס הכנסה, או לחשב באופן מפורט את הוצאותיו ותשומותיו במהלך השנה.

כאמור לעיל, היתרון של שילוב המסלולים הוא בפשטות של המסלול המאוחד. מסלול כזה יקל על עוסקים זעירים להבין ולמלא את חובותיהם מול רשות המסים, חובות שיהפכו לפשוטות וברוריות בעקבות המסלול החדש. כמו כן, הוא

לסעיף 187

כאמור בהגדרה "מחזור העסקאות", מוצע לקבוע שחישוב מחזור העסקאות לענין פרק זה, יהיה באותו האופן שבו מחושב מחזור העסקאות לענין חוק מס ערך מוסף. על אף האמור, מוצע להסמיך את שר האוצר להוסיף או לגרוע סוגי עסקאות, הכנסות או מכירות, בדרך כלל או לסוגי נישומים, והכול בתנאים שקבע, וזאת בדומה לסמכות הנתונה לו בסעיף 175(ב) לפקודה.

לפסקה (2)

סעיף 134א לפקודה מקנה סמכות לשר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת, לפטור, בתנאים או בלא תנאים, מחובת הגשת דוח, את אותם יחידים שמפיקים הכנסות מהסוג כמפורט בפסקאות הסעיף. כיום, לפי סעיף 134א האמור, אין סמכות לשר האוצר לפטור תושב ישראל שיש לו הכנסות מעסק או משלח יד מהגשת דוח שנתי. לנוכח התכלית של הפחתת הבירוקרטיה לעוסקים זעירים, ובהמשך למתן הניכוי הנורמטיבי כמוצע בהצעה זו, מוצע להוסיף סמכות לשר האוצר לפטור בעל עסק זעיר מהגשת דוח שנתי.

סעיף 35

מוצע לקבוע שתחילתו של סימן זה יהיה ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024), והוא יחול על הכנסה של בעל עסק זעיר שהופקה מיום זה ואילך.

סעיפים 1 לחוק מס ערך מוסף מוגדר "עוסק פטור" 36 ו-37 כעוסק שמחזור העסקאות שלו בכל עסקיו אינו עולה על סך מסוים הקבוע בסעיף. סכום זה עומד, נכון לשנת 2023, על 107,692 שקלים חדשים.

⁹⁵ ס"ח התשל"ו, עמ' 52; התשפ"ב, עמ' 247.

38. תיקון חוק הביטוח הלאומי
 בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995* (בפרק זה – חוק הביטוח הלאומי), בסעיף 345(ב)(1), בפסקת משנה (א), בסופה יבוא "ובלבד שלא חלות עליו ההוראות לעניין סכום הניכוי לבעל עסק זעיר כהגדרתו בסעיף 87 לפקודת מס הכנסה".
39. חוק הביטוח הלאומי – תחילה ותחילה
 תחילתו של סעיף 345(ב)(1)(א) לחוק הביטוח הלאומי, כנוסחו בסעיף 38 לחוק זה, ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024), והוא יחול על דמי ביטוח המשתלמים בעד שנת המס 2024 ואילך.
- סימן ב': העברת חובות לתשלום מס ערך מוסף ביבוא שירותים דיגיטליים
40. תיקון חוק מס ערך מוסף
 בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975* – (1) בסעיף 16, בסוף פסקה (3) יבוא "למעט לעניין יבוא שירותים דיגיטלי שהוראות סעיף 16א חלות בעניינו";

ד ב ר י ה ס ב ר

הקושי בגביית מסים בעד שירותים הניתנים על ידי ספקים אשר מיקומם אינו במדינת מושבם של צרכני השירותים, וזכה לדיון בין-לאומי נרחב בשנים האחרונות. הצעדים המוצעים בסימן זה יושמו במדינות רבות ואף נכללו בהמלצות פרויקט (Base Erosion and Profit Shifting BEPS) של ארגון ה-OECD, אשר פורסמו בחודש אוקטובר 2015 (להלן – המלצות BEPS).

בהתאם למצב החוקי החל כיום, תשלום המע"מ בשל קבלת שירותים מאת תושב חוץ אשר אינו חייב ברישום לפי סעיף 60 לחוק מע"מ חל על מקבל השירות – בין שמקבל השירות מסווג כחייב במס ובין שמדובר באדם פרטי. ואולם כפי שנדון בהרחבה בסקירות ה-OECD, קיים קושי רב בגביית מע"מ מאנשים פרטיים, להבדיל מבתי עסק. לנוכח האמור, ובהתאם להמלצות BEPS, מוצע לחייב תושבי חוץ המספקים שירותים אלה ברישום בישראל ובתשלום המע"מ הנובע מהשירותים הניתנים על ידם.

כאמור בסקירות ה-OECD, אחת המטרות המרכזיות בהסדרת חיובי המע"מ במקרים שבהם מושבם של כל אחד מהצדדים לעסקה הוא בשתי מדינות שונות, היא למנוע מצב של כפל מס, או לחלופין – העדר חבות במס. התיקון המוצע להלן תואם את האסדרה הנהוגה במדינות ה-OECD, ככלל, מתיישב עם עיקרון מנחה זה. יובהר כי התיקון המוצע בסימן זה אינו בא לגרוע מסמכותה של רשות המסים מכוח סעיף 60 לחוק מע"מ לדרוש ממי שיש לו עסקים בישראל להירשם בישראל כעוסק.

סעיף 40 לפסקה (1)

סעיף 16 לחוק מע"מ קובע על מי תחול חבות המס במקרים המפורטים בסעיף. בין השאר, בפסקה (3) נקבע כי ביבוא לרבות יבוא טובין בלתי מוחשיים, החייב במס הוא בעל הטובין. לנוכח ההסדר המוצע בעניין חבות המס במתן שירותים דיגיטליים על ידי תושב חוץ לתושב ישראל, מוצע להחריג עניין זה מהוראת הפסקה האמורה.

ממקד את מסלול העוסק הפטור במס ערך מוסף רק באותם עסקים שבאמת מתקשים לנהל את הברוקרטיה הנדרשת.

מכיוון שמדובר בשינוי משמעותי לאותם עסקים, מוצע שתחילתו של סעיף זה לגבי מי שנרשם כעוסק פטור לפי סעיף 52 לחוק מס ערך מוסף אחרי יום פרסומו של חוק זה יהיה ביום א' בטבת התשפ"ה (1 בינואר 2025). לעומת זאת, לגבי מי שנרשם כעוסק פטור לפי סעיף 52 לחוק מס ערך מוסף לפני יום פרסומו של החוק, תינתן תקופת הסתגלות ארוכה יותר, ולגבי יום התחילה יהיה ביום ב' בטבת התשפ"ח (1 בינואר 2028).

סעיפים בהתאם לסעיף 345(ב)(1)(א) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (בפרק זה – חוק הביטוח הלאומי), המוסד לביטוח לאומי מקבל שומות מרשות המסים ומפחית מן ההכנסה לצורך קביעת חישוב דמי הביטוח הלאומי ודמי ביטוח הבריאות, סכומים המתירים בניכוי בהתאם להוראות סעיף 47 לפקודה. סכומים אלה הם 52% מדמי ביטוח הלאומי ששולמו ומס מקביל (שכבר אינו משולם זה שנים). מוצע להבהיר בחוק הביטוח הלאומי, כי בעל עסק זעיר שבחר במסלול הניכוי הנורמטיבי או שחלות עליו הוראות הניכוי הנורמטיבי כאמור, לא יוכל להפחית מהכנסתו ניכויים בהתאם להוראות סעיף 47 לפקודה, מכיוון שהדבר מהווה כפל ניכוי.

סימן ב': העברת חובות לתשלום מס ערך מוסף ביבוא שירותים דיגיטליים

כללי מוצע תיקון לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (בסימן זה – חוק מע"מ), אשר נועד לאפשר גבייה יעילה של המס החל בשל רכישה של שירותים דיגיטליים (כפי שיפורטו בהמשך) מספקים בין-לאומיים אשר מושבם אינו בישראל. גביית המס החל על מתן שירותים אלה חיונית, הן לשם אכיפת תשלום מס אמת והגדלת הכנסות המדינה ממסים והן לצורך מניעת אפליה לרעה של עסקים ישראלים המספקים ללקוחותיהם שירותים דומים, תחת נטל מס מלא.

* ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשפ"ב, עמ' 858.

** ס"ח התשל"ו, עמ' 52; התשפ"ב, עמ' 247.

"החייב בתשלום 16 א.א. (א) בסעיף זה – המס במתן שירות דיגיטלי

"זירה דיגיטלית" – מערכת מקוונת המשמשת לביצוע עסקאות בין נתני שירות דיגיטלי לבין מקבלי שירות דיגיטלי;
"מפעיל חנות מקוונת" – מפעיל זירה דיגיטלית, ולגבי שירות דיגיטלי הניתן שלא באמצעות זירה דיגיטלית – נתן השירות;
"שירות דיגיטלי" – כל אחד מאלה:

- (1) שירות הניתן באופן ממוכן באמצעות האינטרנט או באמצעות רשת אלקטרונית אחרת, אשר מאפשר בין השאר, פעילות מקוונת, תיווך בין מוכר טובין או נותן שירותים לקונה וכן מכירת טובין בלתי מוחשיים או מוצרים דיגיטליים ובכלל זה אספקת תכנים קוליים או חזותיים, הוראה מרחוק, אספקת תוכנות ויישומונים ושדרוגם, אספקת ספרים, מוזיקה, משחקים לרבות משחקי מזל והימורים, תוכניות טלוויזיה וסרטים;
- (2) שירות בקשר להעברה או לקבלה של אותות, מילים, צלילים, תמונות או כל מידע אחר, באמצעות סיב אופטי, רדיו או מערכת אלקטרומגנטית אחרת, ובכלל זה שירותי טלפוניה, פקס ושירותי גישה לאינטרנט;
- (3) שירותי שידור טלוויזיה או רדיו;

"תושב חוץ" – תושב חוץ כהגדרתו בסעיף 1, כשהוא נמצא מחוץ לישראל ואין לו עסקים או פעילות בישראל;

ד ב ר י ה ס ב ר

לפסקה (2)

מוצע לקבוע, בסעיף 16 לחוק מע"מ, את ההסדר בעניין חבות המס בעד מתן שירותים דיגיטליים לתושב ישראל מאת תושב חוץ. לצורך כך מוצע להגדיר "שירות דיגיטלי" כשירות הכולל, בין השאר, שירותי טלפוניה, פקס, גישה לאינטרנט, שידורי רדיו וטלוויזיה, שירות המאפשר פעילות מקוונת, שירות תיווך בין מוכר טובין או נותן שירותים לקונה, שירות הניתן באופן ממוכן על ידי מחשב, אספקת תכנים קוליים או חזותיים, הוראה מרחוק, אספקת תוכנות ויישומונים, ספרים, מוזיקה, משחקים לרבות משחקי מזל והימורים, תוכניות טלוויזיה, סרטים ומכירת טובין בלתי מוחשיים. נוסף על כך מוצע להגדיר "מפעיל חנות מקוונת" כמפעיל זירה דיגיטלית (שהיא, על פי הגדרתה המוצעת, מערכת מקוונת לביצוע עסקאות בין נתני שירותים דיגיטליים ומקבליהם), ואם השירות הדיגיטלי לא ניתן באמצעות פלטפורמה כזו – יהיה המפעיל מי שנתן את השירות הדיגיטלי.

כמו כן מוצע להגדיר לצורכי ההסדר המוצע מיהו "תושב חוץ" ו"תושב ישראל", באופן המזהה את תושב

החוץ כיחיד שיושב דרך קבע מחוץ לישראל ואם זה תאגיד – נרשם או התאגד רק מחוץ לישראל, ואשר נמצא מחוץ לישראל ואין לו עסקים או פעילות בישראל; מוצע להגדיר "תושב ישראל" באופן שמאפשר זיהוי של מקבל השירות הדיגיטלי ככזה, ולפיכך ההגדרה המוצעת מתבססת על סממנים מקומיים שמפעיל החנות המקוונת יכול לזהות: מקום מושבו; אמצעי התשלום שלו; הציוד או התשתית הנייחת שבאמצעותם קיבל את השירות, או באופן אחר בהתאם לכללים שקבע המנהל לעניין זה.

בהתאם להגדרות האמורות, מוצע לקבוע בסעיף קטן (ג) כי חובת תשלום המס במתן שירות דיגיטלי מתושב חוץ לתושב ישראל שאינו עוסק, מלכ"ר או מוסד כספי, תחול על מפעיל החנות המקוונת (מפעיל הזירה או נתן השירות הדיגיטלי, לפי העניין). ניתן השירות לעוסק, למלכ"ר או למוסד כספי, יהיה החייב בתשלום המס – מקבל השירות, זאת בהתאם למצב הקיים היום. עוד מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ב), כי תושב חוץ הנותן שירות דיגיטלי לתושב ישראל ידרוש כי עוסק, מלכ"ר או מוסד כספי יצהירו על היותם חייבים במס במועד התשלום.

"תושב ישראל" – מי שזוהה על ידי מפעיל חנות מקוונת כמקבל שירות דיגיטלי מישראל לפי אחד או יותר מאלה: מקום מושבו; אמצעי התשלום שלו; הציוד או התשתית הנייחת שבאמצעותם קיבל את השירות, או באופן אחר בהתאם לכללים שקבע המנהל לעניין זה;

(ב) תושב חוץ הנותן שירות דיגיטלי לתושב ישראל ידרוש, במועד התשלום בעד השירות האמור, כי חייב במס ימלא הצהרה בדבר היותו חייב במס.

(ג) במתן שירות דיגיטלי מאת תושב חוץ לתושב ישראל, יהיה החייב בתשלום המס –

(1) מפעיל החנות המקוונת – אם מקבל השירות הדיגיטלי הוא תושב ישראל שאינו חייב במס;

(2) מקבל השירות הדיגיטלי – אם הוא תושב ישראל החייב במס;"

(3) בסעיף 29, אחרי פסקה (ב1) יבוא:

"(ג1) בעסקה שסעיף 16א חל עליה, יחול החיוב במס עם קבלת התמורה ועל הסכום שהתקבל;"

(4) אחרי סעיף 92 יבוא:

"פרק י"ג: תושב חוץ הנותן שירות דיגיטלי

הגדרות 92א. בפרק זה –

"חייב ברישום" – כמשמעותו בסעיף 92ב;

"מפעיל חנות מקוונת", "שירות דיגיטלי" ו"תושב ישראל" – כהגדרתם בסעיף 16א.

ד ב ר י ה ס ב ר

חייב ברישום בישראל. תושב החוץ לא יירשם כעוסק, אלא במרשם ייעודי נפרד, במועד ובדרך כפי שיקבע שר האוצר; בסעיף 92ג, מוצע לקבוע כי תושב החוץ יגיש דוח תקופתי למנהל בדרך שקבע שר האוצר לתקופה שקבע, בצירוף התשלום הנובע ממנו. הדוח יכלול את סך התקבולים שקיבל בעד כל השירותים הדיגיטליים שניתנו על ידו לתושב ישראל בתקופת הדיווח, ואת סכום המס הנובע מהם; בסעיף 92ד מוצע לקבוע הוראות בעניין שמירת מידע, נתונים ומסמכים, לפרק זמן של 7 שנים ממועד הדוח באופן שיאפשר גיבוי והפקת המסמכים אם תידרש על ידי מנהל רשות המסים.

בסעיף 92ה מוצע לקבוע כי מנהל רשות המסים יהיה רשאי להוציא לתושב החוץ דרישות תשלום אם יתברר כי דוח שהוגש אינו מלא או אינו נכון ולעניין זה יחולו הוראות החוק העיקרי בנושא השגה וערעור בשינויים המחויבים. מוצע לקבוע כי את דרישת התשלום יכול המנהל להוציא עד 7 שנים לאחר הגשת הדוח, ומשניתנה יהיה על החייב ברישום לשאת בתשלום על פיה בתוך 30 ימים.

לפסקה (3)

מוצע להתאים את הוראות סעיף 29 לחוק מע"מ, לעניין מועד החיוב במס במקרים מיוחדים, כך שהסעיף יכלול התייחסות למועד החיוב במס במקרה של מתן שירות דיגיטלי, שיחול עם קבלת התמורה ועל הסכום שיתקבל.

לפסקה (4)

מוצע להוסיף לחוק מע"מ את פרק י"ג שעניינו "תושב חוץ הנותן שירות דיגיטלי", ולרכז בפרק זה, בסעיפים 92א עד 92ה הוראות המסדירות את חובת הרישום, הדיווח, התשלום ושמירת המידע שיחולו על תושב החוץ, כמפורט להלן:

בסעיף 92א מוצע לקבוע את ההגדרות הרלוונטיות להוראות הפרק, בהפניה להגדרות כפי שנקבעו בסעיף 16א; כמו כן מוצע להגדיר "חייב ברישום", בדרך של הפניה לסעיף 92ב, אשר עליו יחולו הוראות הפרק כפי שיפורט להלן; בסעיף 92ג, מוצע לקבוע כי תושב חוץ המפעיל חנות מקוונת שבאמצעותה ניתן שירות דיגיטלי, יהיה

- רישום תושב חוץ 92ב. תושב חוץ המפעיל חנות מקוונת שבאמצעותה ניתן שירות דיגיטלי לתושב ישראל, חייב ברישום, במרשם שיקבע שר האוצר לצורך ביצוע פרק זה, במועד ובדרך שיקבע.
- חובת דיווח תקופתי 92ג. חייב ברישום יגיש דוח תקופתי למנהל, לתקופה שקבע שר האוצר (בפרק זה – תקופת הדיווח), באופן ובמועדים שקבע (בפרק זה – הדוח התקופתי); בדוח התקופתי יפרט את סך התקבולים שקיבל בעד כל השירותים הדיגיטליים שניתנו על ידו לתושב ישראל בתקופת הדיווח, ואת סכום המס הנובע מהם; כמו כן ישלם את המס המגיע לתקופת הדיווח, עם הגשת הדוח התקופתי.
- שמירת מידע, נתונים ומסמכים 92ד. חייב ברישום ישמור את המידע, הנתונים והמסמכים המתייחסים למתן השירותים הדיגיטליים שניתנו על ידו לתושב ישראל בתקופת הדיווח, לתקופה של 7 שנים החל ממועד הגשת הדוח התקופתי, באופן שיאפשר גיבוי והפקה זמינה שלהם, לפי דרישת המנהל בהתאם לסמכותו לפי סעיף 108(א), בתוך 30 ימים ממועד דרישתו כאמור.
- דרישת תשלום 92ה. (א) סבר המנהל כי הדוח התקופתי שהגיש חייב ברישום אינו מלא או אינו נכון, או כי תשלום המס חסר, רשאי הוא לשום לפי מיטב שפיטתו את המס המגיע ולדרוש מהחייב ברישום את תשלום המס החסר (להלן – דרישת תשלום), ובלבד שדרישת התשלום תימסר לחייב ברישום בתוך תקופה שלא תעלה על 7 שנים מהמועד שבו הגיש את הדוח התקופתי האמור; מסירת דרישת תשלום יכול שתיעשה באופן מקוון;
- (ב) נמסרה לחייב ברישום דרישת תשלום, ישלם את הסכום האמור בדרישת התשלום בתוך 30 ימים ממועד מסירתה כאמור;
- (ג) על דרישת תשלום יחולו סעיפים 82 ו-83, בשינויים המחוייבים.
41. תחילתו של סימן זה ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024).
- סימן ג' – תחילה
42. בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975⁹⁸ –
- (1) בסעיף 38, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

ד ב ר י ה ס ב ר

- סעיף 41 מוצע כי תחילתו של סימן זה תהיה ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024) וזאת כדי לאפשר למשרדי הממשלה ולתושבי החוץ הנוגעים לעניין להיערך לכניסת הוראות הסימן לתוקף.
- סימן ג': הקצאת מספרי חשבוניות
- סעיף 42 בישראל קיימת בשנים האחרונות תופעה רחבת היקף של הפצת חשבוניות מס שהוצאו שלא כדין. תופעה זו גורמת לנזק הנאמד במיליארדי שקלים חדשים בשנה לקופת המדינה. כדי להתמודד עם התופעה ולמנוע
- מראש הוצאה של חשבוניות מס שלא כדין, מוצע לבצע תיקונים בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (בסימן זה – חוק מס ערך מוסף), ולהקים מערך בקרה על הוצאת חשבוניות מס שסכומן, בלא המס, עולה על 5,000 שקלים חדשים. מוצע לעשות זאת באמצעות הקצאת מספרים לחשבוניות בטרם הוצאת החשבוניות מהעוסקים ללקוחותיהם.
- לפסקה (1)
- סעיף 38 לחוק מס ערך מוסף קובע כי עוסק זכאי לנכות מהמס שהוא חייב בו מס תשומות הכלול, בין השאר,

⁹⁸ ס"ח התשל"ו, עמ' 52; התשפ"ב, עמ' 247.

"(א1) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא יותר ניכוי מס התשומות הכלול בחשבונית מס ששכומה, בלא המס, עולה על 5,000 שקלים חדשים ושאונה כוללת מספר שהקצה לה המנהל לפי סעיף 47(א2) או (ב)3(א1) או (א4) (להלן – מספר שהקצה המנהל).";

(2) במקום סעיף 40 יבוא:

"מס תשומות של 40א. על אף האמור בסעיפים 38 ו-40, מס תשומות ששילם עוסק עסק בהקמה לפני רישומו כדין יהיה ניתן לניכוי, ובלבד שמתקיימים שני אלה, לפי העניין:

(1) הוכח להנחת דעתו של המנהל, שהתשומות נרכשו בשלבי הקמת העסק ושימשו להקמתו;

(2) אם סכום חשבונית המס, בלא המס, עולה על הסכום האמור בסעיף 38(א1), היא כוללת מספר שהקצה לה המנהל;

והכול אף אם חשבונית המס, הצהרת הייבוא או מסמך אחר שאישר המנהל לפי סעיף 38(א), לא הוצאו על שם העוסק";

(3) בסעיף 43 –

(א) בסעיף קטן (א), אחרי "חשבונית מס" יבוא "ובלבד שאם סכום חשבונית המס, בלא המס, עולה על הסכום האמור בסעיף 38(א1), היא כוללת מספר שהקצה לה המנהל";

(ב) בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "ובלבד שאם סכום חשבונית המס, בלא המס, עולה על הסכום האמור בסעיף 38(א1), היא כוללת מספר שהקצה לה המנהל";

ד ב ר י ה ס ב ר

עסקת אקראי, ונקבעת בו זמנית לניכוי מס ששולם בעת רכישת המקרקעין. מוצע לתקן את הסעיף ולהתנות את ניכוי המס הכלול בחשבונית מס, ששכומה בלא המס עולה על הסכום האמור בסעיף 38(א1) המוצע, בכך שהוקצה לה מספר לפי סעיף 47 לחוק.

לפסקה (4)

מוצע לתקן את סעיף 47 לחוק מס ערך מוסף, הנוגע לזכות עוסק מורשה להוציא לגבי עסקה חייבת במס חשבונית מס במקום חשבונית עסקה, ולקבוע כי עוסק מורשה יהיה רשאי לבקש מהמנהל, באופן מקוון, להקצות לחשבונית המס מספר (בסימן זה – בקשת הקצאה), וכי הוא יהיה חייב לעשות כן, לבקשת הקונה, אם סכום החשבונית, בלא מס, עולה על הסכום הקבוע בסעיף 38(א1) המוצע, כלומר על 5,000 שקלים חדשים.

מוצע כי ההסדר האמור לא יחול בעסקה שלגביה חל מס ערך מוסף בשיעור אפס, וזאת כדי שלא להחילו במקרים בהם ממילא אין מס לניכוי.

לאחר קבלת בקשת הקצאה, ראשי המנהל, בשל קיומו של יסוד סביר לחשש שמדובר בחשבונית שתוצא שלא כדין, להחליט שלא להקצות מספר לחשבונית המס (בסימן זה – החלטה מקדמית). במקרה שבו המנהל החליט כאמור, הוא יזמן את המבקש, באמצעות הודעה מקוונת שתישלח

בחשבונית מס שהוצאה לו כדין. מוצע לתקן את סעיף 38 האמור ולקבוע כי לא יתאפשר לנכות את מס התשומות הכלול בחשבונית מס ששכומה, בלא מס, עולה על 5,000 שקלים חדשים אם היא אינה כוללת מספר שהקצה לה המנהל כהגדרתו בסעיף 1 לחוק מס ערך מוסף (בסימן זה – המנהל).

תיקון זה צפוי לעודד עוסקים להימנע מביצוע עסקאות במקרים שבהם אין מספר שהוקצה לחשבונית המס, וכפועל יוצא יביא להגברת הפיקוח על הוצאת חשבוניות מס שלא כדין, בשלב ההוצאה ולפני ניכוייה בפועל על ידי העוסק.

לפסקה (2)

סעיף 40 לחוק מס ערך מוסף עוסק באפשרות לנכות מס תשומות ששילם עוסק בשלב הקמת העסק, לפני רישומו כדין. מוצע לתקן את הסעיף ולקבוע שלצורך ניכוי מס תשומות לפי סעיף זה, אם סכום חשבונית המס, בלא המס, עולה על הסכום האמור בסעיף 38(א1) המוצע, עליה לכלול מספר שהקצה לה המנהל לפי סעיף 47 לחוק.

לפסקה (3)

סעיף 43 לחוק מס ערך מוסף עניינו ניכוי מס במכירת מקרקעין על ידי עוסק פטור או במכירת מקרקעין המהווה

- (א) בסעיף קטן (א), הקטע החל במילים "שמספרה הוקצה" עד המילים "סעיף 69(2א)" – יימחק;
- (ב) בסעיף קטן (א1), במקום "בסעיף קטן (א)" יבוא "בסעיפים קטנים (א) או (א2)";
- (ג) אחרי סעיף קטן (א1) יבוא:

"(2א) (1) עוסק מורשה המוציא חשבונית מס כאמור בסעיף קטן (א), רשאי לבקש מהמנהל להקצות מספר לחשבונית המס (בסעיף קטן זה – המבקש), ובעסקה שסכומה, בלא המס, עולה על הסכום האמור בסעיף 38(1א), חייב הוא לעשות כן לפי דרישת הקונה; האמור בסעיף קטן זה יחול לענין חשבונית מס שהוצאה בשל עסקה שהמס שחל לגביה אינו בשיעור אפס.

(2) המבקש יגיש את הבקשה כאמור בפסקה (1) באופן מקוון כפי שיורה המנהל; הקצה המנהל מספר לחשבונית המס, יציין המבקש את המספר על גבי חשבונית המס.

(3) היה למנהל יסוד סביר לחשש שחשבונית המס שלגביה הוגשה הבקשה תוצא שלא כדיון, רשאי הוא להחליט שלא להקצות מספר לחשבונית המס (להלן – החלטה מקדמית); החליט המנהל כאמור – ישלח למבקש את ההחלטה המקדמית באופן מידי, בהודעה מקוונת, ויאפשר למבקש לפעול בהתאם למפורט בה; ההודעה המקוונת תכלול את אלה:

- (א) הזמנה של המבקש להביא לפני המנהל את טענותיו בתוך שלושה ימי עסקים מיום שליחת ההודעה המקוונת (בסעיף זה – השימוע);
- (ב) אפשרות לסמן באופן מקוון את בחירתו באחת מאלה:

ד ב ר י ה ס ב ר

מאפייניה הייחודיים של תופעת ההפצה של חשבוניות מס שהוצאו שלא כדיון וניכוי המס הגלום בהן, שהיקפה הפך אותה למכת מדינה, יש מקום לחריגה מתוחמת מהכלל האמור באמצעות המנגנון המוצע שהוא מודל מניעתי ביסודו. מנגנון זה, מצד אחד, מאפשר לרשות המינהלית לקבל החלטה מקדמית בטרם הוצאת החשבונית, ומצד שני, מורה לה לקיים שימוע בסד זמנים מקוצר, במטרה למתן את חשיפת העוסקים לפגיעה, תוך מתן אפשרות להעביר את החבות במס לקונה, אשר אף היא ממתנת את הפגיעה. יובהר כי הזכות לקיומו של שימוע תינתן לעוסק, בין העוסק יבחר לפעול לפי אחת החלופות האמורות ובין אם לאו.

לאחר השימוע, יעביר המנהל לעוסק את ההחלטה הסופית בנוגע לבקשת ההקצאה. במקרה שבו המבקש לא ניצל את זכותו לקיום השימוע, יראו את ההחלטה המקדמית כהחלטה שהתקבלה בשימוע, שלא לתת מספר על החלטת מנהל בשימוע שלא לתת מספר תעמוד למבקש האפשרות להגיש השגה וערעור.

לעוסק באופן מידי, לשימוע שיתקיים בתוך שלושה ימי עסקים ממועד ההחלטה המקדמית. מוצע כי עוד בטרם מועד השימוע יבחר המנהל למבקש בכתב את העילה להחלטה המקדמית.

ההודעה המקוונת תכלול גם הודעה בדבר זכותו של המבקש לבחור בין שתי אפשרויות:

- (1) אפשרות להעביר את חבות המס לקונה (היפוך החיוב), וזאת בתנאי שהקונה הוא עוסק, המסכים לקבל על עצמו את תשלום המס. העברת חבות המס לקונה נועדה לאפשר רציפות של מהלך העסקים הרגיל, בעיקר במקרים שבהם גורם הזמן עשוי להיות משמעותי לעצם קיומה של העסקה;
- (2) אפשרות של המבקש להוציא לקונה חשבונית מס בלי שהוקצה לה מספר, ואולם הוראות סעיף 38(1א) המוצע, ולפיהן לא יהיה ניתן לנכות מס תשומות בהסתמך על חשבונית מס כאמור, יחולו.

בהתאם לכללי המשפט המינהלי, בטרם הטלת מגבלה על ידי רשות מינהלית יש לערוך שימוע. בענייננו, בשל

(1) המנהל ישלח הודעה מקוונת לקונה, אם הוא עוסק, ובה יוצע לקונה לקבל על עצמו את תשלום המס בשל העסקה; הודעה כאמור תכלול מספר בעבור חשבונית המס שיוציא הקונה, אם יבחר לקבל על עצמו את תשלום המס ויאשר זאת באופן מקוון;

(2) המבקש יוציא לקונה חשבונית מס בלי שהוקצה לה מספר, והוראות סעיף 38(א1) יחולו לעניין זה.

(3א) קיבל הקונה על עצמו את תשלום המס כאמור בסעיף קטן (2א)(3)(ב)1, יחולו ההוראות שלהלן:

(1) הקונה יוציא חשבונית מס ערוכה על שמו הוא ויציין בה את המספר שהקצה לה המנהל; הקונה ידווח על העסקה ברוח שעליו להגיש בשל עסקאותיו לפי פרק י"א;

(2) המבקש יוציא חשבונית מס שבה תדווח העסקה כאילו היה חל עליה מס בשיעור אפס, יציין בה את המספר שהוקצה לחשבונית המס כאמור בפסקה (1) וכן כי היא הוצאה מכוח סעיף קטן זה.

(4א) על שימוע לפי סעיף קטן (2א)(3)(א) יחולו ההוראות המפורטות להלן:

(1) עד קיומו של השימוע –

(א) יבהיר המנהל למבקש בכתב, בהקדם, את העילה להחלטה המקדמית שלא להקצות מספר לחשבונית המס;

(ב) המבקש לא יקבל מספר לאותה חשבונית מס, אלא אם כן החליט המנהל אחרת;

(2) המנהל רשאי לקיים את השימוע באמצעות היוועדות חזותית; לעניין פסקה זו, "היוועדות חזותית" – תקשורת בין כמה מוקדים המאפשרים העברת תמונה וקול בזמן אמת;

(3) בחר המבקש שלא להתייבב לשימוע, יראו בהחלטה המקדמית החלטה שלא להקצות מספר כאמור בפסקה (4) רישה;

(4) החליט המנהל לאחר קיום השימוע כי הוצאה של חשבונית המס בנסיבות העניין תהיה שלא כדין – לא יקצה לה מספר; לא החליט המנהל בתוך יום עסקים אחד מתום השימוע, יראו את הבקשה להקצאת מספר כאילו התקבלה והמנהל יקצה לחשבונית המס מספר;

(5) על ההחלטה שלא להקצות לחשבונית המס מספר לפי פסקה (4) רשאי העוסק להשיג לפני המנהל בתוך שלושים ימים לאחר קיום השימוע, או במועד מאוחר יותר שהתיר המנהל מטעמים מיוחדים; על השגה לפי פסקה זו יחולו הוראות אלה:

(א) המנהל יחליט בהשגה בתוך שישים ימים מיום הגשתה; לא החליט המנהל בהשגה בתוך התקופה האמורה, יראו את ההשגה כאילו התקבלה;

(ב) הודעה על החלטת המנהל בהשגה, ועל נימוקיה, תומצא למבקש;

(ג) מי שקיבל את ההחלטה לאחר קיום השימוע, לא יחליט בהשגה עליה;

(ד) אין בהגשת השגה לפי פסקה זו כדי לגרוע מסמכויות המנהל על פי הוראות אחרות בחוק זה;

(6) על החלטת המנהל בהשגה לפי פסקה (5) רשאי העוסק לערער לפני בית המשפט המחוזי, והוראות סעיף 83(ב) ו-(ג) יחולו לעניין זה:
(ד) סעיף קטן (ד) – בטל;

(5) בסעיף 69א, בסעיף קטן (ב), אחרי "הרישום של הקונה" יבוא "ולגבי כל חשבונית מס הכוללת מספר שהקצה לה המנהל – יצוין המספר";

(6) בסעיף 113 –

(א) סעיף קטן (א1) – בטל;

(ב) בסעיף קטן (ב), פסקה (2) – תימחק;

(ג) בסעיף קטן (ג), המילים "על אי-ההקצאה או על ההקצאה בתנאים, לפי העניין" – יימחקו.

סימן ג' – תחילה 43. (א) תחילתו של סימן זה ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024) (בסימן זה – יום התחילה).

(ב) השר רשאי לדחות בצו את יום התחילה.

סימן ג' – תחולה 44. סימן זה יחול לעניין חשבוניות מס שיוציא עוסק מיום התחילה ואילך.

סימן ד': שיפור הליך השומה באמצעות קבלת נתונים פיננסיים

ד ב ר י ה ס ב ר

וזה נוסחו של סעיף קטן (א1) שמוצע לבטלו:

"(א1) עוסק החייב בדיווח מפורט כאמור בסעיף 69א(ז) שנוהג להוציא חשבוניות מס שלא כדין, יתרה בו המנהל ויפרט בהתראה את הפגם; קיים לדעת המנהל חשש שהעוסק יוסיף לעשות כן, רשאי המנהל שלא להקצות לו מספרי חשבוניות מס, כאמור בסעיף 47(ד), לתקופה שיקבע או להקצות לו מספרי חשבוניות בתנאים שיקבע, לרבות דרישת ערובה."

סעיף 43 מוצע כי תחילתו של סימן זה יהיה ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024), וכי שר האוצר יהיה רשאי בצו לדחות את יום התחילה, וזאת, בין השאר, מטעמים תפעוליים.

סעיף 44 מוצע לקבוע כי החוק יחול לעניין חשבוניות מס שהוצאו מיום תחילתו של סימן זה ואילך.

סימן ד': שיפור הליך השומה באמצעות קבלת נתונים פיננסיים

כללי הסימן המוצע להלן פורסם ברשומות כהצעת חוק להעמקת גביית המסים ולהגברת האכיפה (אמצעים לאכיפת תשלום מסים ולהרתעה מפני הלבנת הון) (תיקוני חקיקה), התשע"ה–2015, בהצעות חוק הממשלה –

סעיף 47 לחוק מס ערך מוסף קובע בסעיף קטן (ד) כי "מספרי חשבוניות המס יוקצו לעוסק על ידי המנהל באופן מקוון, כפי שיורה המנהל, עד 30 בנובמבר של כל שנה, לשימושו בשנה שלאחר מכן, כולה או חלקה". בשל שינוי מנגנון הקצאת מספרים לחשבוניות מס על ידי המנהל, כאמור בתיקון המוצע, סעיף קטן זה אינו נדרש עוד ומוצע לבטלו.

לפסקה (5)

סעיף 69א לחוק מס ערך מוסף קובע את הפרטים שיש לציין בדוח תקופתי מפורט. מוצע לקבוע כי במקרים שבהם עוסק מדווח במסגרת דוח כאמור על חשבונית מס שהוקצה לה מספר על ידי המנהל, יהיה עליו לציין את המספר שהוקצה כאמור בדוח.

לפסקה (6)

סעיף 113 לחוק מס ערך מוסף דן באיסור הוצאת חשבונית מס. סעיף קטן (א1) עניינו אי-הקצאת חשבונית מס כאמור בסעיף 47(ד) לחוק. לנוכח ביטולו של סעיף 47(ד) האמור, סעיף קטן (א1) מתייתר ומוצע לבטלו. בהמשך לכך, מוצע להתאים את סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) של סעיף 113 האמור, המתייחסים לאמור בסעיף קטן (א1), ולתקנם.

”חובת דיווח של
גוף פיננסי

”גוף פיננסי” – אחד מאלה:

- (1) גוף פיננסי כהגדרתו בחוק בנק ישראל, התש”ע-2010¹⁰⁰;
 - (2) נותן שירותי תשלום כהגדרתם בחוק שירותי תשלום, התשע”ט-2019¹⁰¹, ולמעט בנק ישראל;
- ”חוקי המס” – פקודה זו, חוק מס ערך מוסף, חוק מיסוי מקרקעין, חוק הבלו על הדלק, התשי”ח-1958¹⁰², ופקודת המכס [נוסח חדש]¹⁰³;
- ”חשבון עסקי” – חשבון של תאגיד המנוהל אצל גוף פיננסי, או כל חשבון אחר המנוהל אצל גוף פיננסי והמוגדר על ידו כחשבון עסקי;
- ”נהנה” – אדם שבעבורו או לטובתו מוחזק חשבון עסקי או נעשית פעולה בחשבון עסקי.

ד ב ר י ה ס ב ר

הטכנולוגית המשמעותית שחלה בשנים האחרונות בתחום אמצעי התשלום דיגיטליים, אשר הביאה לכך שגופים שונים שעוסקים בפעילות פיננסית מציעים שירותים להעברת תשלומים או לקבלת תשלומים על ידי ניהול חשבון באמצעים דיגיטליים, שאינם בהכרח מבוססי חשבון בנק, המכונים בקרב הציבור “ארנקים דיגיטליים” או “יישומונים (אפליקציות) לתשלום”. מוצע להחיל גם על גופים אלה את חובות הדיווח הדו-שנתית כאמור.

כמו כן, מוצע לבצע התאמות בהגדרת “גוף פיננסי” בסימן זה לנוכח תיקוני חוק המוצעים במסגרת פרק “הסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום” בחוק זה, המבקשים לבטל את ההגדרה “סולק” בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ”א-1981, שהייתה קיימת בהצעת החוק. כך, גוף פיננסי שהוא סולק ייכלל תחת ההגדרה “גוף פיננסי” בחוק בנק ישראל, התש”ע-2010, וכן תחת ההגדרה “נותן שירותי תשלום” תחת חוק שירותי תשלום. בהתאם, חובת הדיווח המוצעת בסימן זה בסעיפים 141ג ו-141ד המוצעים תחול גם על סולק, אשר כלול, לפי ההסדרים החקיקתיים החדשים, תחת ההגדרות האמורות. עוד מוצע להגדיר “חשבון עסקי” כחשבון של תאגיד או חשבון אחר המנוהל אצל הגוף הפיננסי והמוגדר על ידו כחשבון עסקי, וזאת בהתאם לתכלית סימן זה שלפיה חובת הדיווח תחול רק לגבי חשבונות עסקיים.

953, ביום ט”ז באלול התשע”ה (31 באוגוסט 2015) (בסימן זה – הצעת החוק), ומובא כעת לפרסום פעם נוספת, עם כמה שינויים אשר יפורטו להלן בדברי ההסבר לסימן זה.

סעיף 45 לסעיף 141א

במטרה להיחלם בהון השחור, להעמיק את גביית המס ולצמצם העלמת הכנסות בידי עברייני מס, מוצע לקבוע בסעיף 141ג לפקודת מס הכנסה (בסימן זה – הפקודה) חובת דיווח שתחול על גופים פיננסיים (ובכלל זה סולקים), ביום 15 בינואר וביום 15 ביולי, בכל שנה, כך שנתונים על פעילות לקוחותיהם בכלל החשבונות העסקיים המנוהלים אצלם ידווחו באופן שוטף לרשות המסים.

בסעיף קטן (א) מוצע להגדיר “גוף פיננסי” כאחד מאלה:

- (1) “גוף פיננסי” כהגדרתו בחוק בנק ישראל, התש”ע-2010, כלומר תאגיד בנקאי, קופת גמל או חברה מנהלת של קופת גמל, מבטח, קרן להשקעות משותפות בנאמנות, מנהל תיקי השקעות, חבר בורסה, מסלקה, חברת הדואר, נותן שירותים פיננסיים כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע”ו-2016, וגוף אחר המספק שירותים פיננסיים שקבע נגיד בנק ישראל; ו(2) “נותן שירותי תשלום” כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע”ט-2019 (בסימן זה – חוק שירותי תשלום), דוגמת ארנקים דיגיטליים ויישומי תשלום המאפשרים העברה או קבלה של תשלומים תוך יצירת חשבון לקוח. הוספת נותן שירותי התשלום להגדרה “גוף פיננסי” נובעת מההתפתחות

⁹⁹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ’ 120; ס”ח התשפ”ג, עמ’ 30.

¹⁰⁰ ס”ח התש”ע עמ’ 452.

¹⁰¹ ס”ח התשע”ט, עמ’ 201.

¹⁰² ס”ח התשי”ח, עמ’ 160; התשע”ו, עמ’ 280.

¹⁰³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 3, עמ’ 39; ס”ח התשע”ה, עמ’ 592.

(ב) גוף פיננסי יגיש למנהל, ביום 15 בינואר וביום 15 ביולי בכל שנה, דיווח לגבי כל חשבון עסקי המנוהל אצלו, שיכלול את הנתונים האלה:

(1) פרטי הזיהוי של הלקוח, ואם קיים נהנה ידוע בחשבון – גם פרטי הזיהוי של הנהנה, ובלבד שלא יהיה בכך כדי לחייב עורך דין לגלות ידיעות או מסמכים שלגביהם הוא חייב בשמירת סודיות לפי כל דין;

(2) סך כל הסכומים שהתקבלו בחשבון בששת החודשים שקדמו לחודש שבו הוגש הדיווח בחשבון העסקי;

(3) סך כל הסכומים שהוצאו בששת החודשים שקדמו לחודש שבו הוגש הדיווח בחשבון העסקי.

(ג) גוף פיננסי יידע בעת פתיחת חשבון עסקי, את בעל החשבון העסקי, בדבר חובות הדיווח החלות לפי סעיף קטן (ב) לגבי חשבון זה.

(ד) המידע שיתקבל בדיווחים לפי סעיף זה ישמש לצורך ביקורת או עריכת שומות, לפי חוקי המס, או לצורך אכיפה פלילית של עבירות לפי חוקי המס, בלבד.

(ה) על אף האמור בסעיף קטן (ד), המידע שיתקבל בדיווחים לפי סעיף זה לא ייחשב כחומר חקירה לפי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982¹⁰⁴, ולא יהיה קביל כראיה בכל הליך משפטי פלילי, למעט כחומר מודיעיני שיוצג לעיון שופט בלבד במהלך דיון בבקשה לצו שיפוטי.

ד ב ר י ה ס ב ר

בסעיף קטן (ד) מוצע כי המידע שיתקבל ישמש לצורכי עריכת ביקורת ועריכת שומות לפי חוקי המס, וכן לצורך אכיפה פלילית של עבירות לפי חוקי המס בהתאם לסייגים הקבועים בסעיף, ולצרכים אלה בלבד. לעניין השימוש במידע לצורכי אכיפה פלילית יובהר כי מאחר שמדובר במידע שהתקבל מכוח חובת דיווח שלא על יסוד חשד לעבירה פלילית, לא יהיה ניתן לעשות שימוש במידע שהתקבל, כמו שהוא, במסגרת הליך פלילי, וזאת לנוכח החשש לפגיעה בזכויות הנתונות לחשוד בהליך פלילי. לכן מוצע בסעיף קטן (ה) לקבוע הוראה ולפיה המידע שהתקבל מכוח סעיף 141ג מוצע לא ייחשב כחומר חקירה לפי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, ולא יהיה קביל כראיה בכל הליך משפטי פלילי, למעט כחומר מודיעיני שיוצג לעיון שופט בלבד, במהלך דיון בבקשה לצו שיפוטי. הוראה דומה קבועה בסעיף 25(ב) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, לגבי דיווח שהתקבל במשטרה לפי סעיף 6(1) לחוק האמור או במאגר המידע לפי סעיף 7(ד) לחוק האמור. עם זאת, במקרה שבו התעורר חשד לעבירה פלילית יהיה ניתן לקבל את המידע מידי בעל המידע עצמו או מידי הגוף הפיננסי המחזיק בו תוך הפעלת הסמכויות הנתונות לרשות המסים.

עוד מוצע להגדיר "נהנה" בחשבון העסקי, אשר גם לגביו יועבר מידע לפי סעיף זה, ואת "חוקי המס" הרלוונטיים להוראות הסעיף, אשר השימוש במידע על פי המוצע יהיה לצורך אכיפתם או לצורכי עריכת ביקורת ושומות לפיהם.

בסעיף קטן (ב), בהתאם לתכליות חובת הדיווח, מוצע לקבוע כי גופים פיננסיים ידווחו פעמיים בשנה על פעילות המתבצעת בחשבונות העסקיים המתנהלים אצלם. המידע שיועבר הוא פרטי הזיהוי של בעל החשבון העסקי, פרטי הזיהוי של נהנה בחשבון, אם קיים נהנה כאמור, סך הסכומים שהתקבלו לחשבון העסקי וסך הסכומים שהוצאו מהחשבון העסקי, בששת החודשים שקדמו למועד הדיווח.

בסעיף קטן (ג) מוצע לקבוע כי גוף פיננסי יידרש ליידע את כלל בעלי החשבונות העסקיים בדבר חובת הדיווח החלה על חשבונות אלה ומשמעותה, וזאת בעת פתיחת החשבון. כמו כן, לשם יידוע בעלי חשבונות עסקיים שכבר קיימים במועד תחילתו של סימן זה, מוצע לקבוע כי לגבי חשבונות כאמור תחול חובת היידוע בתוך 30 ימים מיום התחילה.

¹⁰⁴ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43; התשע"ו, עמ' 1200.

(ו) עיבוד פרטי המידע שהתקבלו לפי סעיף זה, שימוש או צפייה בהם, לא יתאפשרו אלא בידי בעלי תפקידים ברשות המסים העוסקים בביקורת או בעריכת שומות, לפי חוקי המס, או באכיפה פלילית של עבירות לפי חוקי המס, ואשר חתמו על התחייבות לשמירה על סודיות המידע.

(ז) אדם שהגיע אליו מידע לפי סעיף זה תוך כדי מילוי תפקידו או במהלך עבודתו, ישמרנו בסוד, לא יגלה אותו לאחר ולא יעשה בו כל שימוש אלא לפי הוראות סעיף זה או לפי צו בית משפט.

(ח) המידע שיתקבל בדיווחים לפי סעיף זה יימחק באופן אוטומטי מייד עם חלוף פרק הזמן שבו הוא דרוש לצורך הגשמת תכליות הדיווח ולכל היותר בתוך 6 שנים ממועד הגשתו, אלא אם כן המידע משמש לצורך הליכים לפי סעיף קטן (ד).

(ט) איסוף וקליטת הדיווחים, שמירת המידע המתקבל והשימוש בו ייעשו באופן שימזער ככל הניתן את הסיכון לפגיעה בפרטיות נושאי המידע ואת סיכוני אבטחת המידע המועבר והנשמר.

(י) שר האוצר, בהתייעצות עם שר המשפטים והרשם כהגדרתו בסעיף 7 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981¹⁰⁵, יקבע הוראות לעניין איסוף המידע לפי סעיף זה, שמירתו ואבטחתו.

(יא) השר רשאי לקבוע סוגי לקוחות אשר לגבי חשבונותיהם העסקיים לא תחול חובת דיווח, בהתאם למבחנים של גובה הכנסות ומבחנים אחרים, שייקבעו בתקנות; כמו כן רשאי הוא לפטור סוגי גופים פיננסיים מחובת הדיווח לפי סעיף זה, אם מצא, לנוכח מאפייני פעילותם, כי התועלת באיסוף המידע שייכלל בדיווח כאמור נמוכה.

ד ב ר י ה ס ב ר

שלישיים שיכול שהמידע נוגע אליהם. בהקשר הזה מוצע, בסעיף קטן (י), להסמיך את שר האוצר לקבוע הוראות לעניין איסוף המידע, שמירתו ואבטחתו, בהתייעצות עם רשם מאגרי המידע ברשות להגנת הפרטיות.

בסעיף קטן (יא) מוצע לאפשר לשר האוצר להחריג מתחולת חובת הדיווח סוגי לקוחות מסוימים שלגבי חשבונותיהם העסקיים לא תחול חובת דיווח, בהתאם למבחנים של גובה הכנסות ומבחנים אחרים, שייקבעו בתקנות. כמו כן יהיה השר רשאי לפטור סוגי גופים פיננסיים מחובת הדיווח לפי סעיף זה, אם מצא, לנוכח מאפייני פעילותם, כי התועלת באיסוף המידע שייכלל בדיווח כאמור נמוכה, או מצביעה על חוסר רלוונטיות של דרישת הדיווח מהם לפי סעיף זה. בסעיף קטן (יב) מוצע להסמיך את מנהל רשות המסים (בסימן זה – המנהל) לקבוע הוראות בעניין אופן הגשת הדיווח, מתכונתו ופרטי הזיהוי שיכללו בו.

בסעיף קטן (ו) מוצע לקבוע כי הרשאים לעבד את המידע, לעשות שימוש בו או לצפות בו הם מי שתפקידם הוא ביקורת, עריכת שומות או אכיפה פלילית של חוקי המס, ועליהם תחול חובת סודיות, לפי סעיף קטן (ז) המוצע, בנוגע למידע שהתקבל מתוקף ביצוע תפקידם. בעלי תפקידים אלה יידרשו לחתום על התחייבות לשמירה על סודיות המידע. בסעיף קטן (ח) מוצע לקבוע כי המידע שיתקבל יימחק מייד לאחר חלוף תקופת הזמן שבה הוא דרוש לצורך הגשמת תכליות הדיווח בהתאם לדין ולכל היותר בתוך 6 שנים מהיום שהתקבל, אלא אם נעשה בו שימוש לצורך הליכים לפי סעיף (ד) (ביקורת, עריכת שומות או אכיפה פלילית).

בסעיף קטן (ט) מוצע לקבוע הוראה בדבר אבטחת המידע הנאסף, באופן שימזער ככל הניתן את הפגיעה בפרטיותם של מי שהמידע נוגע אליהם – בעלי החשבונות העסקיים עצמם, הנהנים בחשבונות אלה או אף צדדים

¹⁰⁵ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43; התשע"ז, עמ' 1200.

(יב) המנהל רשאי לקבוע הוראות בעניין אופן הגשת הדיווח, מתכונתו ופרטי הזיהוי שיכללו בו.

(יג) מדי שישה חודשים ידווח המנהל בכתב, ליועץ המשפטי לממשלה ולוועדה מוועדות הכנסת, על עניינים אלה:

(1) מספר הדיווחים שהתקבלו;

(2) השימוש שנעשה במידע לפי הסיווג שלהלן:

(א) שיעור הדיווחים שנעשה בהם שימוש בפועל בחקירה בלבד, שיעור הדיווחים שהובילו להגשת כתבי אישום, והעונשים שהוטלו בהליכים כאמור שהסתיימו בהרשעה;

(ב) מידת התרומה של השימוש במידע לעריכת השומות, ככל שהייתה.

(יד) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 235(א).

דרישת מידע מגוף 141. (א) המנהל רשאי לדרוש, בכתב, כי גוף פיננסי בהגדרתו בסעיף 141(א), יגיש לו דיווח אשר יכלול את המידע האמור בסעיף קטן (ג) לגבי קבוצת לקוחות של אותו גוף פיננסי (להלן – דרישת מידע), אשר מתקיימים לגביה המאפיינים שפורטו בדרישת המידע.

ד ב ר י ה ס ב ר

קטן (ד) המוצע, ומתייחסים לחשבונות שבהם יתרות שאינן סבירות ביחס לבעלי החשבון, או שבוצעו בהם תנועות בהיקפים, באופן או בתדירות המעוררים חשד להפרת חוקי המס כאמור, או שאופי הפעילות או מאפייני הגורמים השלישיים שמונם בוצעו הפעולות מעוררים חשד כאמור.

יובהר כי חובת הדיווח לפי סעיף זה, המבוצעת כאמור לפי דרישה מיוחדת של המנהל, מתייחסת לכלל החשבונות – ולא רק לחשבונות עסקיים – המנוהלים על ידי הגוף הפיננסי, שלגביהם ניתנה הדרישה.

בסעיף קטן (א) מוצע להסמיך את המנהל להעביר דרישת מידע כאמור, תוך קביעה כי בגוף הדרישה יפרט המנהל את המאפיינים של הלקוחות שהמידע לגביהם מתבקש, והגוף הפיננסי יעביר למנהל מידע לגבי כלל הלקוחות אשר המאפיינים מתקיימים לגביהם. הדיווח הנדרש מפורט בסעיף קטן (ג) המוצע ויכלול לגבי כל אחד מן החשבונות של הלקוחות אשר התקיימו לגביהם המאפיינים שצוינו בדרישת המידע, את פרטי הזיהוי שלו וכן של נהנה בחשבון, אם קיים נהנה, את סך ההפקדות והתקבולים שהתקבלו בחשבון, את סך כל המשיכות והתשלומים שהוצאו מן החשבון, ואת יתרות הפתיחה ויתרות הסגירה בחשבון, והכול לגבי שנת המס שקדמה לשנה שבה נדרש הדיווח.

כמו כן, מוצעים מנגנונים אשר יודאו שהדרישות מכוח הסעיף המוצע אינן מכבידות יתר על המידה על הגופים הפיננסיים. כך למשל מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ב) המוצע, כי גוף פיננסי יוכל לבקש מהמנהל לעיין מחדש

כדי לוודא שסעיף 141 המוצע יגשים את המטרה אשר לשמה נחקק, מוצע לקבוע בסעיף קטן (יג) כי המנהל ידווח מדי שישה חודשים ליועץ המשפטי לממשלה ולוועדה מוועדות הכנסת, על השימוש שנעשה במידע ומידת השגת תכליות חובת הדיווח, ובכלל זה מספר הדיווחים שהתקבלו והשימוש שנעשה במידע בפילוח לפי הליכים פליליים והליכי עריכת שומות, והכול כמפורט בהוראות סעיף קטן זה.

לבסוף, מוצע לקבוע בסעיף קטן (יד), כי אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהסמכויות הנתונות ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה לפי סעיף 235 לפקודה, שעניינו "סייג לחובת מסירת ידיעות" והקובע בסעיף קטן (א) כי "הוראה בדיון המחייבת למסור ידיעות על רכוש או הכנסתו של אדם אחר, למעט הוראה כאמור לפי פקודת הסטטיסטיקה [נוסח חדש], התשל"ב-1972, לא תחול על מי שממלא תפקיד רשמי בביצוע הפקודה או המועסק בביצועה, מלבד אם נאמר כך במפורש בפקודה זו".

לסעיף 141 המוצע

נוסף על העברת המידע השוטפת מגופים פיננסיים לפי סעיף 141 כמפורט לעיל, מוצע להסמיך את המנהל לדרוש מגוף פיננסי להעביר לו מידע, על פי דרישת מידע פרטנית, לגבי קבוצת לקוחות בעלי מאפיינים משותפים, בהתבסס על סממנים של החשבונות או של הלקוחות חברי הקבוצה, המעוררים חשד שלפיו לקוחות בקבוצה הפרו הוראה מהוראות חוקי המס באופן שמביא לאובדן גביית מס בהיקף שאינו מבוטל. סממנים אלה מפורטים בסעיף

(ב) גוף פיננסי שקיבל דרישת מידע רשאי לבקש כי המנהל יחזור ויעיין בה וישנה אותה, מן הטעם שמילוי דרישת המידע יהיה כרוך בעבודה מינהלית רבה או בעלויות ניכרות ובלתי סבירות; בקשה כאמור תוגש למנהל בכתב מנומק בתוך 15 ימים מקבלת דרישת המידע, והמנהל ימסור למבקש את החלטתו בתוך 15 ימים מיום הגשתה.

(ג) גוף פיננסי שקיבל דרישת מידע יגיש את הדיווח הנדרש בתוך 15 ימים מקבלת דרישת המידע, ואם הגיש בקשה כאמור בסעיף קטן (ב) – בתוך 15 ימים מיום קבלת החלטת המנהל בבקשה; הדיווח יכלול את הפרטים שלהלן לגבי כל אחד מן החשבונות של הלקוחות שבקבוצה המנוהלים אצל הגוף הפיננסי:

(1) פרטי הזיהוי של הלקוח, ואם קיים נהנה ידוע בחשבון – גם פרטי הזיהוי של הנהנה, ובלבד שלא יהיה בכך כדי לחייב עורך דין לגלות ידיעות או מסמכים שלגביהם הוא חייב בשמירת סודיות לפי כל דין; לעניין זה, "נהנה" – אדם שבעבורו או לטובתו מוחזק חשבון או נעשית פעולה בחשבון;

(2) סך כל הסכומים שהתקבלו בחשבון בשנת המס שקדמה לשנה שבה נדרש הדיווח;

(3) סך כל הסכומים שהוצאו מן החשבון בשנת המס שקדמה לשנה שבה נדרש הדיווח;

(4) יתרות הפתיחה ויתרות הסגירה בחשבון בשנת המס שקדמה לשנה שבה נדרש הדיווח.

(ד) המנהל לא ידרוש מידע כאמור בסעיף קטן (א) אלא אם כן יש לו יסוד סביר להניח כי הלקוחות שבקבוצה הפרו הוראה מהוראות חוקי המס בהגדרתם בסעיף 141ג(א) (בסעיף זה – חוקי המס), באופן שיש בו כדי לפגוע בגביית מס בהיקף שאינו מבוטל (להלן – יסוד סביר להעלמת מס), המבוסס על אחד או יותר מן הסממנים האלה:

(1) בחשבונות הלקוחות הופקדו סכום או סכומים בהיקף, באופן או בתדירות המקיימים יסוד סביר להעלמת מס, או שבהתבסס על מאפייני הגורמים שהסכומים נמשכו או הועברו אליהם, יש יסוד סביר להעלמת מס;

(2) מחשבונות הלקוחות נמשכו או הועברו סכום או סכומים בהיקף, באופן או בתדירות המקיימים יסוד סביר להעלמת מס, או שבהתבסס על מאפייני הגורמים שהסכומים נמשכו או הועברו אליהם, יש יסוד סביר להעלמת מס;

(3) באחד או יותר מחשבונות הלקוחות יש יתרות בהיקף בלתי סביר לגביהם;

(4) הלקוחות ביצעו פעילות המקיימת יסוד סביר להעלמת מס, לרבות פעילות עסקית בחשבון פרטי ופעילות במדינת חוץ.

(ה) דרישת מידע תהיה בתדירות ובאופן שיבטיחו כי המידע שיתקבל לגבי קבוצת לקוחות לא יהיה קרוב בהיקפו למידע שהיה מתקבל בדרך של דיווח רציף.

(ו) דרישת מידע תהיה, ככל הניתן, בתדירות אשר אינה פוגעת בעבודת הגוף הפיננסי.

(ז) דרישת מידע טעונה אישור כי היא עומדת בתנאים המנויים בסעיף זה, מאת ועדה של שלושה אלה: שני עובדי רשות המסים שמינה המנהל ונציג ציבור שמינה היועץ המשפטי לממשלה לאחר התייעצות עם המנהל (להלן – הוועדה); הודעה על הרכב הוועדה תפורסם ברשומות.

(ח) ניתן אישור הוועדה, תועבר דרישת המידע ליועץ המשפטי לממשלה או מי שהוא מינה לעניין זה, לצורך בחינה אם דרישת המידע עומדת בתנאים המנויים בסעיף זה.

(ט) מידע המפורט בדיווח שנמסר לפי סעיף זה ייאגר במאגר מידע כמשמעותו בחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981¹⁰⁶ (בסעיף זה – חוק הגנת הפרטיות), שהוא מאגר ייעודי, בנפרד מכל מאגר מידע אחר (בסעיף זה – מאגר המידע), לתקופה של שלושה חודשים; בתום התקופה האמורה יימחק המידע, זולת אם נעשה בו שימוש כאמור בסעיף קטן (יג).

(י) הגוף הפיננסי ימחק את הדיווח הכולל את המידע נושא דרישת המידע, בתוך 14 ימים מיום שמסר אותו למנהל.

ד ב ר י ה ס ב ר

הפיננסיים בבקשות לקבלת מידע מכוו סעיפים אחרים בפקודה, למשל בעת עריכת שומה מסוימת.

בסעיפים קטנים (ט) עד (יג) מוצע לעגן הוראות הנוגעות לאבטחת המידע והשימוש בו, שתכליתן איזון בין הצורך במידע האמור לבין הגנת פרטיותם של מי שהמידע נוגע אליהם, הגנה מוגברת לעומת זו המפורטת בסעיף 141ג המוצע, לנוכח התייחסותו של המידע לחשבונות שאינם בהכרח עסקיים ולנוכח הנסיבות המחשירות שבשלהן חלה חובת הדיווח.

לפי סעיפים קטנים (ט) ו-(יב) המוצעים, המידע שיימסר ייאגר במאגר כמשמעותו בחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, שהוא מאגר ייעודי, בנפרד מכל מאגר מידע אחר, תחת יחידה מיוחדת ברשות המסים אשר רק לעובדיה הסמכויות לגשת באופן מלא ומיידי למאגר ולמידע המועבר (בסימן זה – מורשי גישה), נוסף על

בדרישתו ולשנותה מן הטעם שדרישת המידע כרוכה בעבודה מינהלית רבה או בעלויות ניכרות שאינן סבירות, ובסעיפים קטנים (ה) ו-(ו) מוצע לקבוע כי דרישת המידע תתבצע ככל הניתן בתדירות אשר אינה פוגעת בעבודת הגופים הפיננסיים וכי הדיווח אינו קרוב בהיקפו לדיווח רציף.

בסעיפים קטנים (ז) ו-(ח) מוצע לקבוע כי דרישות מידע לא יישלחו לגוף הפיננסי אלא לאחר שניתן אישורה של ועדה מיוחדת בת שלושה חברים כמפורט בסעיף קטן (ז), שלפיו מתקיימים התנאים להעברת דרישת המידע, ולאחריו גם ניתן אישור כאמור של היועץ המשפטי לממשלה או מי שהוא מינה לעניין זה. מנגנוני איזון ובקרה אלה, נוסף על מנגנונים נוספים שיפורטו בהמשך מוצעים כדי למזער את האפשרות לפגיעה בפרטיות. יובהר כי החלטת הוועדה האמורה יתקבלו ברוב דעות; עוד יובהר כי אין בסעיף זה כדי לפגוע בסמכות המנהל לפנות לגופים

¹⁰⁶ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43; התשע"ז, עמ' 1200.

(יא) מאגר המידע ומערך האיסוף וקליטת הדיווחים אליה יעוצבו בדרך שתמזער את הסיכון לפגיעה בפרטיותם של נושאי המידע, בשים לב, ככל האפשר, לחלופות הטכנולוגיות המקובלות, בהתייעצות עם הרשם כהגדרתו בסעיף 7 לחוק הגנת הפרטיות (בסעיף זה – הרשם).

(יב) המנהל יסמך מבין עובדי רשות המסים בישראל מורשי גישה למאגר המידע שיהיו אחראים לניהולו, לעיבוד המידע שבו ולהעברת מידע ממאגר המידע למי שרשאים להשתמש בו לפי סעיף קטן (יג); מי שהוסמך כאמור (בסעיף זה – מורשה גישה) לא ימלא תפקיד אחר מלבד תפקידו האמור.

(יג) בלי לגרוע מהוראות סעיף 235(א), המנהל ומורשה הגישה לא ישתמשו במידע שהתקבל לפי סעיף זה ולא יעבירו אותו לאחא, אלא לבעלי תפקידים אלה, ובמידה שנדרש:

- (1) לעובד רשות המסים בעל סמכויות חקירה (בסעיף זה – חוקר מס) – לשם קיומו של הליך פלילי, אם התעורר אצל חוקר המס חשד לביצוע עבירה לפי חוקי המס;
- (2) לפקיד שומה – לצורך שומה כאמור בסעיף 145, אם יש לפקיד השומה יסוד סביר להניח כי לא דווחו הכנסות בסכום העולה על 100,000 שקלים חדשים; פקיד השומה יהיה רשאי להעביר את המידע לחוקר מס, אם יש במידע כדי לעורר חשד לעבירה לפי פקודה זו, לפי חוק מס ערך מוסף או לפי חוק מיסוי מקרקעין לשם קיומו של הליך פלילי;

ד ב ר י ה ס ב ר

את המידע לחוקר מס; כמו כן, יהיה פקיד השומה מרשה לקבל מידע, כשיש יסוד סביר להניח כי אדם לא דיווח על הכנסות בסכום העולה על 100,000 שקלים חדשים; באופן דומה, יהיו המנהל או מנהל מיסוי מקרקעין מורשים לקבל את המידע, אם יש יסוד להניח כי לא דווחו הכנסות ניכרי תשומות שלא כדין או הצהרות לפי חוק מיסוי מקרקעין נעשו או ניתנו, לפי העניין, בסטייה העולה על סכום של 100,000 שקלים חדשים; שנית, יהיו בעלי התפקיד המנויים לעיל מורשים לקבל מידע גם במקרה שבו מורשה הגישה מצא, באופן עצמאי, בעקבות הצלבת המידע עם מידע אחר שבידי רשות המסים, שיש חשד לביצוע עבירה, לאי-דיווח על הכנסות, לאי-דיווח על עסקאות, או למסירת הצהרה לא נכונה בסכום העולה על 100,000 שקלים חדשים כאמור. במקרה כזה, רשאי מורשה הגישה להעביר את המידע באופן יזום למורשים לקבל את המידע ברשות המסים, אשר יפתחו בחקירה.

יובהר כי המידע שיתקבל בדיווח לפי סעיף זה ישמש לצורכי עריכת ביקורת ועריכת שומות בכלל מערכי המס, וכן לצורך אכיפה פלילית של עבירות לפי חוקי מס בהתאם לסייגים הקבועים בסעיף קטן (יד) המוצע, שלפיהם מידע שהתקבל לפי סעיף זה לא ייחשב כחומר חקירה לפי סעיף 74

הגישה שתהיה להם למאגרי מידע נוספים ברשות המסים שיאשרו לעניין זה על ידי היועץ המשפטי לממשלה. בחלוף פרק זמן של שלושה חודשים (ובשנתיים הראשונות להחלת הסעיף – שישה חודשים), יימחק המידע מן המאגר אלא אם נעשה בו שימוש בפועל לפי הוראות סעיף קטן (יג) המוצע. בסעיף קטן (י) מוצע לקבוע הוראה משלימה ולפיה על הגוף הפיננסי המדווח את המידע למחוק את הדיווח ואת המידע הנכלל בו בתוך 14 ימים מיום שמסר את הדיווח למנהל.

מוצע לקבוע כי המאגר ינוהל ברשות המסים בהתאם לנהלים שייקבעו בהתייעצות עם רשם מאגרי המידע (סעיף קטן (יא) המוצע).

בסעיף קטן (יג) מוצע להסדיר מי יהיו המורשים לקבל מידע ממורשי הגישה, בסוגי מקרים המפורטים להלן, ובמידה הנדרשת. זאת, בלי לגרוע מהסמכויות הנתונות ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה לפי סעיף 235 לפקודה (בדומה להוראת סעיף 141ג(יד) המוצעת לעיל); ראשית, יהיו מורשים לקבל מידע הגורמים המנויים בסעיף, בעקבות בקשת המורשים לקבל מידע לפי התנאים בסעיף; אם מתעורר חשד לפלילים, יהיה מורשה הגישה רשאי להעביר

(3) למנהל – לצורך קביעת מס ולצורך שומה כאמור בסעיפים 76 ו-77 לחוק מס ערך מוסף (בסעיף זה – מנהל מע"מ), לפי העניין, אם יש למנהל מע"מ יסוד סביר להניח כי לא דווחו עסקאות בסכום העולה על 100,000 שקלים חדשים או כי נוכח מס תשומות הכולל בחשבונית מס שהוצאה שלא כדין, אשר הסכום המופיע בה עולה על 100,000 שקלים חדשים;

(4) למנהל כהגדרתו בחוק מיסוי מקרקעין (בסעיף זה – מנהל מיסוי מקרקעין) – לצורך שומה כאמור בסעיף 78 לחוק מיסוי מקרקעין, אם יש למנהל מיסוי מקרקעין יסוד סביר להניח כי ההצהרה לפי אותו סעיף אינה נכונה, והסטייה מאחד הפרטים שלגביהם ניתנה היא בסכום העולה על 100,000 שקלים חדשים;

(5) לבעל תפקיד המנוי בפסקאות (1) עד (4), בהתקיים שני אלה:

(א) מורשה הגישה הצליב את המידע עם מידע אחר שבידי רשות המסים; המידע לא יוצלב עם מאגר מידע אחר אלא אם כן מאגר המידע האחר כלול ברשימה שאישרו הוועדה והיועץ המשפטי לממשלה כמאגרי מידע שניתן להצליב עימם מידע לצורך סעיף זה;

(ב) מורשה הגישה השתכנע כי יש חשד לביצוע עבירה, לאי-דיווח על הכנסות, לאי-דיווח על עסקאות, לניכוי מס תשומות או למסירת הצהרה לא נכונה כאמור בפסקאות (1) עד (4).

(ד) מידע שהתקבל לפי סעיף זה לא ייחשב כחומר חקירה לפי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982¹⁰⁷, ולא יהיה קביל כראיה בכל הליך משפטי פלילי, למעט כחומר מודיעיני שיוצג לעיון שופט בלבד במהלך דיון בבקשה לצו שיפוטי.

(ט) אדם שהגיע אליו מידע לפי סעיף זה, תוך כדי מילוי תפקידו או במהלך עבודתו, ישמרנו בסוד, לא יגלה אותו לאחר ולא יעשה בו כל שימוש אלא לפי הוראות סעיף זה או לפי צו בית משפט.

ד ב ר י ה ס ב ר

לשמור אותו בסוד, לא לגלותו לאחר ולא לעשות בו כל שימוש אלא לפי הוראות סעיף זה או לפי צו בית משפט; פעולה בניגוד לאמור תהווה הפרה של חובת הסודיות, ובהתאם לסעיף קטן (טז) המוצע – גם עבירה פלילית.

כדי לוודא שהסעיף המוצע ייושם כראוי, ואכן יגשים את המטרה אשר לשמה נחקק, תוך שמתקיים יחס ראוי בין מידת השגת התכלית לבין עוצמת הפגיעה בפרטיות, מוצע

לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, ולא יהיה קביל כראיה בכל הליך משפטי פלילי, למעט כחומר מודיעיני שיוצג לעיון שופט בלבד במהלך דיון בבקשה לצו שיפוטי. הוראה דומה מוצעת גם בסעיף 141ג(ה), כמפורט בדברי ההסבר לגבי אותו סעיף קטן לעיל.

בסעיף קטן (טז) המוצע מוסדרת חובת סודיות שתחול על עובדי רשות המסים לגבי המידע, ולפיה הם נדרשים

¹⁰⁷ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43; התשע"ט, עמ' 238.

(זט) המגלה לאחר מידע שהגיע אליו לפי סעיף זה או העושה בו שימוש, בניגוד להוראות סעיף קטן (יד), דינו – מאסר שלוש שנים; הגורם ברשלנות לגילוי מידע לאחר בניגוד להוראות סעיף קטן (יג), תוך הפרת הוראה מההוראות שנקבעו לאבטחת מידע לפי סעיף זה, דינו – מאסר שנה.

(יז) המנהל ידווח בכתב, מדי שישה חודשים, ליועץ המשפטי לממשלה ולוועדה מוועדות הכנסת על כל אלה:

(1) מספר דרישות המידע שנמסרו לגופים פיננסיים לפי סעיף זה, המאפיינים שפורטו בהן, מספר הלקוחות שלגביהם נמסר מידע בתגובה לכל דרישת מידע וסוגי המידע שהתקבלו לגבי כל לקוח;

(2) שיעור העברות המידע שנעשה בהן שימוש בפועל בחקירה בלבד, ושיעור העברות המידע שהובילו להגשת כתבי אישום, והעונשים שהוטלו בהליכים כאמור שהסתיימו בהרשעה;

(3) מידת התרומה של השימוש במידע לקידום ההליך הפלילי ולחומרת הענישה, ככל שהייתה;

(4) השימוש שנעשה במידע שהועבר לפי סעיף קטן (יג)(2), (3) ו-(4), לפי הסיווג שלהלן:

(א) שיעור העברות המידע שנעשה בו שימוש בפועל בשומות לפי סעיף 145 לפקודה זו, לפי סעיף 77 לחוק מס ערך מוסף ולפי סעיף 78 לחוק מיסוי מקרקעין, לפי העניין, מספר השומות, סכום השומות וסכומי המס שנגבו ממי שהוצאו לגביהם שומות כאמור;

(ב) מידת התרומה של השימוש במידע לעריכת השומה, ככל שהייתה תרומה כאמור.

(יח) שר האוצר, בהתייעצות עם שר המשפטים, יקבע הוראות בעניינים אלה:

(1) איסוף המידע לפי סעיף זה, שמירתו ואבטחתו, בהתייעצות עם הרשם;

(2) קביעת המורשים לקבל מידע ממורשה גישה וכללים להעברת המידע לפי סעיף קטן (יג)."

ד ב ר י ה ס ב ר

בסעיף קטן (יח) מוצע להסמיך את שר האוצר, בהתייעצות עם שר המשפטים, לקבוע תקנות בעניין איסוף המידע, שמירתו ואבטחתו, וכן בעניין קביעת המורשים לקבל מידע המנויים בסעיף קטן (יג) כמפורט לעיל.

בסעיף קטן (יז) לקבוע כי המנהל ידווח, מדי שישה חודשים, ליועץ המשפטי לממשלה ולוועדה מועדות הכנסת, על המידע שהתקבל מכוח הסעיף ואשר הועבר לגורמים בתוך רשות המסים, ומידת התרומה של השימוש במידע לקידום גביית המס, הכול כמפורט בסעיף קטן (יז) המוצע.

46. תיקון פקודת מס הכנסה – תחילה והוראות מעבר
- (א) תחילתו של תיקון פקודת מס הכנסה כנוסחו בסעיף 45 לחוק זה ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024) (בסימן זה – יום התחילה).
- (ב) לגבי חשבונות עסקיים שנפתחו לפני מועד התחילה, הקיימים ביום התחילה, תחול חובת היידוע לפי סעיף 141(ג) כנוסחו בסעיף 45 לחוק זה, בתוך 30 ימים מיום התחילה.
47. הוראת שעה
- בתקופה של שנתיים מיום תחילתו של חוק זה יקראו את סעיף 141(ט) לפקודת מס הכנסה כנוסחו בסעיף 45 לחוק זה כך שבו, במקום "לתקופה של שלושה חודשים" יבוא "לתקופה של שישה חודשים".

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 47 מוצע לקבוע כהוראת שעה לשנתיים מיום תחילת ההסדר, כי דיווחים שנקלטו למאגר לפי סעיף 141 המוצע יימחקו ממנו בחלוף שישה חודשים, ולאחר מכן תחול הוראת סעיף 141(ט) שלפיה המידע יימחק מהמאגר בחלוף שלושה חודשים. הוראה זו נועדה לאפשר, עם תחילת ההסדר, פרק זמן להטמעה, למידה והתייעלות בהתנהלות אל מול היקפי המידע ועיבודו לשם השגת תכליות הדיווח.

סעיף 46 לשם היערכות רשות המסים והגופים הפיננסיים לחובות הדיווח לפי סימן זה, מוצע לדחות את תחילתו כך שיחל ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024). נוסף על כך, מוצע לקבוע כי חובת היידוע של בעלי חשבונות עסקיים לפי סעיף 141(ג) המוצע, החלה עם פתיחת החשבון, תחול לגבי חשבונות עסקיים קיימים בתוך 30 ימים ממועד תחילתו של סימן זה.

סימן ה': שונות

תיקון פקודת מס הכנסה 48. בסעיף 47 לפקודת מס הכנסה¹⁰⁸ (בסימן זה – הפקודה), אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

”(ב) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב), קיבל יחיד בשנת מס מסוימת החזר מהמוסד לביטוח לאומי בשל תשלום ביתר של דמי ביטוח ששילם בשנת מס קודמת, כאמור בסעיף 362 לחוק הביטוח (בסעיף קטן זה – החזר), יותר לו ניכוי של 52% מסכום דמי הביטוח ששילם בשנת המס המסוימת לאחר שהופחת מהם סכום החזר שקיבל באותה השנה; עלה סכום החזר שקיבל יחיד בשנת מס מסוימת על סכום דמי הביטוח ששילם באותה שנת מס, יראו 52% מההפרש, לעניין פקודה זו, כהשתכרות או כרווח מעסק או ממשלח יד של מי שקיבל אותם, בעת שקיבל אותם; לעניין זה, ”סכום החזר” – למעט תוספת ששולמה לפי סעיף 362 לחוק הביטוח.”

דברי הסבר

משלם מקדמה על חשבון דמי הביטוח, ומנכה בשנת מס נתונה 52% מהמקדמה ששולמה בהתאם לסעיף 47 לפקודה; אלא שלאחר שהסתיימה שנת המס ונערכה לו שומה, מתברר שהוא שילם מקדמה ביתר והוא זכאי לחזר, כך שלמעשה ניכה בשנת הניכוי סכומים גבוהים מאלה שחויב בהם בפועל כדמי ביטוח לאומי בשל אותה שנה.

עד לאחרונה, במצב עניינים כגון זה, לפי הפרקטיקה הנוהגת, בהתקבל החזר, הסכומים שהתקבלו הקטינו את הניכוי לפי סעיף 47 שהנישום היה זכאי לו בשנה שבה התקבל החזר, בסכום החזר שהתקבל. כך הנישום היה יכול לנכות רק 52% מהסכום ששילם בפועל לביטוח לאומי – קרי, סכום דמי הביטוח שהיה חייב בתשלום באותה שנה, בהפחתת סכום החזר שהיה זכאי לקבל באותה שנה. אם החזר שהיה זכאי לו הנישום היה גבוה יותר מסכום דמי הביטוח שהיה חייב לשלם באותה שנה, הופעל מנגנון שלפיו ראו ב-52% מהסכום שקיבל הנישום כהכנסה לכל דבר ועניין בשנת החזר, וחלק זה מהחזר היה מחויב במס ככל הכנסה אחרת של הנישום באותה שנה.

ברם, ביום ל' בניסן התשפ"ב (1 במאי 2022) ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון בתובענה ייצוגית בעניין ע"מ 624/20 מנחם קירשבלום נגד מדינת ישראל – רשות המסים (בסימן זה – פסק הדין בעניין קירשבלום). בית המשפט קבע, שאף על פי שיתכן שהפרקטיקה הנוהגת ראויה מבחינת מדיניות מס, ומגשימה את התכליות העומדות בבסיס הפקודה, היא אינה מתיישבת עם אופן הניסוח של

סימן ה': שונות

סעיף 48 עובדים עצמאיים ועובדים שאין להם מעסיק שמשלם בעבורם דמי ביטוח לאומי לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן – חוק הביטוח הלאומי), נדרשים לשלם דמי ביטוח לאומי מדי שנה בהתאם למנגנון הקבוע לפי חוק הביטוח הלאומי, כאשר התשלום מהווה מקדמה על חשבון סכום דמי הביטוח הסופי כאמור בסעיף 345 לחוק הביטוח הלאומי. סכום דמי הביטוח הסופי שחייב בו הנישום מתברר רק לאחר מועד הגשת הדוח השנתי לגבי שנת המס שבה שולמה המקדמה כאמור (בסימן זה – שנת הניכוי), שאז, לעיתים, מתברר שהמקדמה ששולמה בגין דמי הביטוח שולמה בחסר או ביתר, אם שולמה בחסר, על המבוטח לשלם למוסד לביטוח לאומי את סכום ההפרש, ואם שולמה ביתר, על המוסד לביטוח לאומי להשיב למבוטח את סכום ההפרש (בסימן זה – החזר). בהתאם, השנה שבה משולם החזר לנישום היא שנת מס מאוחרת לשנת המס שבה הוא שילם את דמי הביטוח (בסימן זה – שנת החזר).

סעיף 47 לפקודת מס הכנסה (בסימן זה – הפקודה) מתיר לעובדים עצמאיים ועובדים שאין להם מעסיק שמשלם בעבורם דמי ביטוח לאומי כאמור, לנכות מהכנסתם החייבת 52% מדמי הביטוח ששילמו, ובכך להקטין את חבות המס שלהם באותה שנה.

בשל האפשרות לקבל החזר מביטוח לאומי על תשלום ביתר, כפי שתואר לעיל, ייתכן מצב עניינים שבו נישום

¹⁰⁸ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח התשפ"ג, עמ' 263.

ד ב ר י ה ס ב ר

ההחזר על סכום דמי הביטוח ששילם, כחלק מהכנסתו של הנישום בשנת המס שבה קיבל את ההחזר. בכך, תתוקן הפחתת המס הבלתי מוצדקת של הנישום, והסכום אשר ניכה מהכנסתו אף על פי שבדיעבד לא שולם על ידו, ייכלל במסגרת ההכנסה החייבת של הנישום ויחויב במס.

יובהר, כי הכלל האמור יחול לגבי החזר הקרן, אבל לא לגבי תוספת הריבית והפרשי הצמדה שמשלם הביטוח הלאומי על כספים ששולמו ביתר בהתאם לסעיף 362(א) לחוק הביטוח הלאומי (להלן – התוספת). לגבי התוספת, ימשיך לחול הכלל הקבוע בסעיף 362(ה) לחוק הביטוח הלאומי, ולפיו היא לא תיחשב כהכנסה לעניין פקודת מס הכנסה.

סעיף 49 מוצע לקבוע שסעיף 47 בנוסחו לאחר תיקונו יחול בחישוב המס החל בשנת 2024 ואילך (בסימן זה – שנת התחילה). ויודגש כי החל משנה זו, יתחשבו בהחזר שמקבל יחיד לצורך חישוב הכנסתו החייבת, לרבות אם ההחזר התקבל בשל תשלום של דמי ביטוח בשנה קודמת לשנת התחילה.

סעיף 47 לפקודה. על כן, פסק בית המשפט, שגביית המס על ידי רשות המסים בהתאם לפרקטיקה הנוהגת נעשתה בחוסר סמכות, וכי לפי הדין ההחזר אינו מהווה הכנסה בידי הנישום בשנת המס שבה התקבל, ואינו מקטין בדיעבד את הניכוי שקיבל הנישום בשנת הניכוי.

השארית הדין הקיים, בהתאם לפרשנות בית המשפט, תחטא לעיקרון בדבר גביית מס אמת ובצדק האופקי, שכן נישומים יזכו, שלא כדין, לניכוי הוצאה ביתר ולמיסוי בחסר. על כן, מוצע לתקן את הפקודה כך שבחישוב ההכנסה של היחיד, החל משנת המס 2024 ואילך, תחול הפרקטיקה שהייתה נוהגת לפני פסק הדין בעניין קירשבלום, כפי שפורט לעיל. פרקטיקה זו, מאפשרת תיקון של העיוות המיסויי שנוצר במצב עניינים שבו נמצא בדיעבד שהנישום קיבל ניכוי בלתי מוצדק, וזאת באופן יעיל, פשוט ושיוצר ודאות.

בהתאם לאמור, מוצע לתקן את סעיף 47 לפקודה, כך שייקבע שסכום הניכוי שיהיה זכאי לו הנישום יהיה 52% מסכום דמי ביטוח לאומי ששילם בשנת המס בהפחתת סכום ההחזר של דמי ביטוח לאומי שקיבל באותה שנה.

נוסף על כך מוצע לקבוע כי אם בשנה מסוימת ההחזר שהתקבל מביטוח לאומי גבוה מדמי הביטוח שמשלם הנישום באותה שנה, יראו 52% מהסכום שבו עולה סכום

פרק י': צמצום השימוש במזומן

50. תיקון חוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח-2018¹⁰⁹ (בפרק זה – חוק לצמצום השימוש במזומן) –

(1) בסעיף 1 –

(א) אחרי ההגדרה "גוף פיננסי מפקח" יבוא:

"החזקה" – כהגדרתה בסעיף 34כד לחוק העונשין¹¹⁰;

(ב) אחרי ההגדרה "יום התחילה המאוחר" יבוא:

"יום התחילה לעניין החזקה" – יום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024);

(2) בכותרת פרק ב', בסופה יבוא "ועל החזקת מזומן";

(3) בסעיף 2(ז), הסיפה החל במילים "הוראות סעיף קטן זה" – תימחק;

דברי הסבר

הוקם צוות בין-משרדי בראשות המנהל הכללי של משרד האוצר לבחינת תופעת הפשיעה בחברה הערבית הנובעת מהתנהלות השוק השחור בתחום הפיננסי (להלן – הצוות הבין-משרדי). לנוכח קשרי הגומלין ההדוקים בין השימוש והחזקה במזומן לכלכלה השחורה והפשיעה, המליץ הצוות על הגברת הפיקוח על מלאי זורם המזומנים במשק. בשם לב להמלצות הצוות, החליטה הממשלה ביום ב' באדר התשפ"ג (23 בפברואר 2023) להטיל הגבלות על החזקת מזומן, באופן המפורט בתיקון מוצע זה.

סעיף 50 מוצע לתקן את חוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח-2018 (בפרק זה – חוק לצמצום השימוש במזומן), כמפורט להלן:

לפסקה (1)

ההגבלה העיקרית שמוצע לקבוע בתיקון זה היא הגבלה על החזקת מזומן. על כן מוצע להוסיף הגדרה ל"חזקה" ולהפנות להגדרתה בחוק העונשין, התשל"ז-1977. הגדרה זו מתייחסת לכלל החזקותיו של אדם לרבות כיחיד, עוסק, או מספר עסקים הרשומים על שמו. עוד מוצע לקבוע הגדרה ל"יום התחילה לעניין החזקה" – מונח אשר ישמש לצורך קביעת הוראות המעבר הנדרשות בשל ההסדר המוצע.

לפסקה (3)

סעיף 2 לחוק לצמצום השימוש במזומן קובע הגבלות שונות על תשלומים במזומן, החלות, לפי העניין, על עוסקים או על כל אדם. סעיף קטן (ז) לסעיף 2 האמור קובע הגבלה על מתן או קבלה של תשלום במזומן כשכר עבודה, תרומה או הלוואה אם הסכום עולה על 6,000 שקלים חדשים. כיום, סעיף קטן (ז) מחריג מהגבלה זו הלוואות שנותן גוף פיננסי מפקח. מוצע לבטל החרגה זו, כך שההגבלה האמורה תחול גם על גופים פיננסיים כאמור. זאת כדי לצמצם את מוצאי המזומן הקיים, שעשוי להתגלגל לכדי פעילות עבריינית ולגורמי פשיעה, הגם שמקורו הראשוני בגופים פיננסיים לגיטימיים ומפקחים.

כללי מחקרים מראים כי קיים קשר הדוק בין שימוש במזומן והחזקתו לבין רמות הפשיעה בחברה. כך נמצא כי המדינות שבהן יחס השימוש במזומנים הוא הגבוה ביותר הן אותן המדינות שבהן שיעור ההון השחור גבוה ביחס לעולם. באיטליה, למשל, נמצאה התאמה בין יחס המזומן הגבוה לפשיעה מאורגנת, ובמחקר שנערך בארה"ב נמצא כי ירידה במחזור המזומן הפחיתה את אחוזי הפשיעה במדינה.

בישראל, בחינה שנעשתה על בסיס נתוני פתיחת תיקים במשטרה העלתה כי שיעור ניכר מהמזומן שנתפס על ידה מיוחס לעבירות אלימות, שוחד ומימון טרור. כמו כן, מנתוני המשטרה לשנת 2022 עולה כי כ-15% מתפיסות המזומן בתיקי פשיעה נתפסו סכומים גבוהים מ-50,000 שקלים חדשים.

מעבר לכך, השימוש במזומן הוכר בארץ ובעולם כגורם המהווה את הכוח המניע לא רק את הפשיעה הפלילית, אלא גם את הכלכלה השחורה, המתקיימת בהדריות. "כלכלה שחורה" או "כלכלת צל" מוגדרת כנתח מהפעילות הכלכלית שאינו מופיע בנתוני התוצר המקומי הגולמי. היא כוללת פעילויות והכנסות אשר מתבצעות מחוץ למסגרת החוקית של המדינה, מרביתן אינן מדווחות לרשויות במטרה להימנע מקיום החובות המוטלות על כלל האזרחים, או במטרה לקיים ולתחזק פעילות עבריינית. הפעילות הבלתי חוקית המשויכת לכלכלה השחורה מגוונת וכוללת העלמות מס, הלבנת הון, מימון טרור ופעילות פלילית.

ביום י"ח בחשוון התשפ"ב (24 באוקטובר 2021) התקבלה החלטת ממשלה מס' 549 שעניינה תוכנית לטיפול בתופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית 2022–2026 (להלן – החלטה 549). במסגרת החלטה זו הוטל על רשות המסים, בין השאר, להשתתף במאמצי האכיפה לטיפול בפשיעה בחברה הערבית. בהתאם להחלטת הממשלה, ביום כ"ו בחשוון התשפ"ב (1 בנובמבר 2021)

¹⁰⁹ ס"ח התשע"ח, עמ' 428; ק"ת התשפ"ב, עמ' 872.

(4) בסעיף 3, בכותרת השוליים, בסופה יבוא "על תשלומים במזומן";

(5) אחרי סעיף 5 יבוא:

א.5. (א) לא יחזיק אדם סכום במזומן העולה על הסכום הנקוב בחזקת מזומן "הגבלת על החזקת מזומן

בפרט (1) לתוספת השלישית.
(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), עוסק יהיה רשאי להחזיק סכום במזומן העולה על הסכום הנקוב בפרט (1) לתוספת השלישית, אם הסכום שהחזיק כאמור שווה לסך הסכומים במזומן שהתקבלו על ידו, במסגרת עסקו, במהלך שבעת ימי העסקים שקדמו למועד ההחזקה; לעניין זה, "סכומים במזומן" – סכומים שהתקבלו במסגרת פעולות כמפורט בתוספת הרביעית.

ב.5. (א) אדם המחזיק סכום במזומן העולה על הסכום הנקוב בפרט (2) לתוספת השלישית, במשך 14 ימים רצופים לפחות, ידווח למנהל על הסכום המוחזק על ידו בתוך 30 ימים מתום 14 הימים האמורים וכן בתום כל שנה שבה הוחזק הסכום.

(ב) דיווח כאמור בסעיף קטן (א) יוגש באופן מקוון, או בכתב, כפי שיוורה המנהל.

ג.5. הוראות סעיפים 5 ו-5ב לא יחולו –
(1) על משרד ממשלתי, לרבות יחידותיו ויחידות הסמך שלו וכן בנק ישראל;

ד ב ר י ה ס ב ר

בהחזקה, אם סכום זה התקבל כסכום במזומן, במסגרת העסק, בשבעת ימי העסקים האחרונים. לעניין זה, "סכום במזומן" משמעו סכום שהתקבל במסגרת אחת הפעולות המפורטות בתוספת הרביעית. הפעולות הנכללות בתוספת הרביעית הן קבלת תשלום במזומן בעבור עסקה, משיכת מזומן מגוף פיננסי מפקוח וקבלת הלוואה במזומן מגוף פיננסי מפקוח.

מוצע לקבוע כי שר האוצר יהיה רשאי לשנות בצו את התוספת הרביעית, לעניין הפעולות שקבלת סכומים במסגרתן, תיחשב לסכומים שהתקבלו במזומן, לעניין סעיף 5א המוצע.

לסעיף 5 המוצע

נוסף על האיסור על החזקת מזומן מעל הסכום המותר בהחזקה, מוצע להטיל חובת דיווח על החזקת מזומן בסכום העולה על 100,000 שקלים חדשים לאורך 14 ימים רצופים. חובת הדיווח על החזקה כאמור תחול בחלוף 14 ימים מרגע שהוחזק הסכום לראשונה, ומרגע זה יינתנו 30 ימים לדיווח למנהל על החזקת הסכום. זאת ועוד, המחזיק בסכום ידווח למנהל על החזקה בו בתום כל שנה שבה הוחזק הסכום. אי-יקיום חובת הדיווח, או דיווח על סכום נמוך מהסכום המוחזק בפועל, יהוו גם כן עבירה פלילית.

לסעיף 5ג המוצע

מאחר שמטרות איסור ההחזקה וחובת הדיווח על סכומי מזומן הן מאבק בפשיעה ובכלכלה השחורה, מוצע

לפסקאות (5) ו-(10)

לסעיף 5א המוצע

מוצע לקבוע איסור על החזקת מזומן מעל סכום של 200,000 שקלים חדשים (להלן – הסכום המותר בהחזקה), כך שייקבע כי החזקת כסף מזומן בסכום העולה על סכום זה על ידי אדם תהווה עבירה פלילית.

הסכום המותר בהחזקה נקבע בהתבסס על ממצאי הצוות הבין-משרדי, ולפיהם סכום זה הוא ההוצאה החציונית השנתית למשק בית ועל כן תיתכן החזקה נורמטיבית של סכום כאמור כמעין "כרית ביטחון", והוא יכול לשמש אומדן לסכום המוחזק במזומן לצורך שימוש שוטף ולעת הצורך. בהתאם לכך, על פי המוצע, החזקת מזומן עד לגובה סכום זה לא תיחשב בלתי לגיטימית, והגבלות על החזקה של סכום גבוה מזה לא צפויות להכביד על מי שמשתמש במזומן באופן לגיטימי.

מוצע כי הגבלת החזקת המזומן תחול גם על עוסקים, היות שלעוסק, כמו ליחיד, עשויה להיות מוטיבציה לא לדווח על המזומן ואף להשתמש בו לשם פעילות פלילית, בניגוד לתכליות איסור ההחזקה, וכן כדי שלא לתמרץ יחידים להירשם כעוסקים לצורך החזקת מזומן.

עם זאת, מכיוון שבמהלך פעילותם העסקית השוטפת עוסקים עשויים, בשים לב לאופי העסק, להחזיק מזומן בסכומים גבוהים יותר מ-200,000 שקלים חדשים, מוצע כי עוסק יהיה רשאי להחזיק מזומן העולה על הסכום המותר

(2) על גוף פיננסי מפוקח, לרבות גוף הרשאי לעסוק במתן אשראי או במתן שירות בנכס פיננסי בהתאם להוראות סעיף 115(א1) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים וגוף הרשאי לעסוק במתן שירותי פיקודן ואשראי בלא ריבית בהתאם להוראות סעיף 110(א) לחוק להסדרת מתן שירותי פיקודן ואשראי בלא ריבית על ידי מוסד לגמילות חסדים, התשע"ט–2019¹¹⁰;

(3) על חברה לשינוע מוזמנים שמתקיימים לגביה תנאים שקבע שר האוצר בתקנות¹¹¹;

(6) בסעיף 6, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) החזיק עוסק, במסגרת עסקו, סכום מוזמן העולה על הסכום המותר לו בהחזקה לפי הוראות סעיף 5א(ב), רשאי המנהל להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה בשיעור של 20% מהסכום העולה על הסכום המותר לו בהחזקה כאמור.

(ה) לא דיווח עוסק על סכום מוזמן המוחזק על ידו, במסגרת עסקו, החייב בדיווח לפי הוראות סעיף 5ב, רשאי המנהל להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה בשיעור של 10% ממלוא סכום המוזמן המוחזק על ידו, או בסכום של 20,000 שקלים חדשים, לפי הנמוך שבהם¹¹²;

(7) אחרי סעיף 20 יבוא:

"איסורים על אדם 20א. (א) אדם המחזיק סכום במוזמן בניגוד להוראות סעיף 5א, לפעול בניגוד להגבלות על החזקת מוזמן דינו – קנס בשיעור של 30% מהסכום העולה על הסכום המותר לו בהחזקה לפי הוראות סעיף 5א(א) או (ב), לפי העניין.

ד ב ר י ה ס ב ר

ולחוסף הפרה לעניין עוסק שהחזיק, במסגרת עסקו, סכום מוזמן העולה על הסכום המותר לו בהחזקה. העיצום הכספי בשל הפרה כאמור יעמוד על 20% מהסכום העולה על הסכום המותר בהחזקה, שהחזיק העוסק. עוד מוצע לקבוע הפרה לגבי עוסק שלא דיווח על סכום מוזמן החייב בדיווח לפי סעיף 5ב המוצע, שבשלה יהיה רשאי המנהל להטיל עיצום כספי בשיעור של 10% ממלוא הסכום המוחזק על ידי העוסק או 20,000 שקלים חדשים, לפי הנמוך שבהם.

יובהר כי במקרה של החזקת סכום מוזמן בידי העוסק בסכום העולה על הסכום המותר בהחזקה – הטלת עיצומים כספיים בשל החזקת סכום מוזמן הגבוה מהסכום המותר בהחזקה ובשל הפרת חובת הדיווח אינם מוציאים זה את זה.

לפסקה (7)

מוצע לקבוע עבירות פליליות בשל הפרת ההגבלות הקבועות בסעיפים 5א ו-5ב:

על אדם המחזיק סכום מוזמן העולה על הסכום המותר בהחזקה מוצע להטיל קנס פלילי בשיעור של 30% מהסכום העולה על הסכום המותר בהחזקה.

לפטור מתחולת האיסור ומחובת הדיווח משרד ממשלתי, לרבות יחידותיו ויחידות הסמך שלו וכן את בנק ישראל, וכן גופים פיננסיים מפוקחים המחזיקים מוזמן במסגרת פעילותם המפוקחת, וזאת לרבות גופים פיננסיים הרשאים לעסוק במתן אשראי או במתן שירות בנכס פיננסי בהתאם להוראות סעיף 115(א1) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים, התשע"ו–2016, וגופים הרשאים לעסוק במתן שירותי פיקודן ואשראי בלא ריבית בהתאם להוראות סעיף 110(א) לחוק להסדרת מתן שירותי פיקודן ואשראי בלא ריבית על ידי מוסד לגמילות חסדים, התשע"ט–2019. גופים אלה הם גופים שפעלו עוד לפני תחילתם של החוקים האמורים והם מפוקחים על ידי רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון, אף כי טרם התקבלה החלטת לגבי בקשתם לקבלת רישיון.

כמו כן, מוצע להחריג מאיסור ההחזקה ומחובת הדיווח האמורים חברות לשינוע מוזמנים, שמתקיימים לגביהן תנאים שיקבע שר האוצר בתקנות.

לפסקה (6)

בפרק ג' לחוק לצמצום השימוש במוזמן נקבע מנגנון אכיפה חלופית, באמצעות הטלת עיצום כספי, נגד עוסק שהפר את הוראות החוק. מוצע לתקן את סעיף 6 לחוק

¹¹⁰ ס"ח התשע"ט, עמ' 258.

(ב) אדם המחזיק סכום במוזמן החייב בדיווח לפי הוראות סעיף 5ב ולא דיווח עליו כאמור, דינו – קנס בשיעור של 10% ממלוא סכום המוזמן המוחזק על ידו, או בסכום של 20,000 שקלים חדשים, לפי הנמוך שבהם;

(8) בסעיף 26 –

(א) האמור בו יסומן "א)", ובו, במקום "לביצוע עבירה לפי חוק זה" יבוא "לביצוע עבירה לפי סעיף 20, 21 או 22";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) (1) מצא שוטר או מפקח כי החזיק אדם סכום מוזמן העולה על הסכום המותר בהחזקה לפי סעיף 5א, ולא הוטל על אותו אדם קנס מינהלי בשל ההחזקה כאמור, רשאי הוא לתפוס למשך 14 ימים סכום מוזמן כמפורט להלן:

ד ב ר י ה ס ב ר

26(א) חלות רק ביחס לעבירות לפי סעיפים 20, 21 או 22 לחוק ולא ביחס לעבירת ההחזקה ולעבירת אי-הדיווח הקבועות בסעיף 20א המוצע. יובהר כי אין בכך כדי לגרוע מהפעלת סמכויות אכיפה אחרות הקיימות כיום לפי חוקי המס בעניין עבירות מס.

לפסקת משנה (ב)

בשל העובדה שקיים קושי לנטר את מקור המוזמן ותנועתו עד לרגע שבו נמצא לראשונה, ומאחר שהימצאותו של סכום מוזמן בסכום גבוה, העולה על הסכום המותר בהחזקה, יש בו כדי לעורר חשש כי מדובר בכסף הקשור בביצוע עבירה, מוצע לאפשר סמכות תפיסה זמנית של הסכום כמפורט להלן, במטרה לתת שהות לגורמי האכיפה לבחון אם נעברה עבירה נוספת בכספים אלה ולקבוע אם מתקיים חשד סביר כי מדובר ברכוש הקשור לעבירה, באופן שיש בו כדי להצדיק את תפיסת הרכוש לצורך חילוטו בהליך פלילי.

במסגרת זו, מוצע לאפשר תפיסה זמנית, לתקופה של עד 14 ימים, של הסכום העולה על הסכום המותר בהחזקה, וכן סכום נוסף, אם לא דווח עליו, עד לתקרה של 100,000 שקלים חדשים נוספים. אם במהלך תקופה זו גובש חשד להתקיימות עבירה אחרת בקשר לרכוש התפוס, מלבד עבירת ההחזקה עצמה – יהיה ניתן להמשיך ולתפוס את הרכוש, במסגרת הגשת בקשה לצו שיפוטי בעניין זה, באחד מן המסלולים המפורטים בנוסח התיקון המוצע. ואולם, אם לא התגלתה בתקופה זו עבירה אחרת הקשורה לרכוש התפוס, או אם הוטל קנס מינהלי או עיצום כספי בשל הפרת האיסור בדבר החזקת המוזמן, יוחזר הרכוש למחזיק, ולא יהיה ניתן להמשיך ולתפוס אותו. למען הסר ספק, יצוין כי אין בהחזרת הכסף למחזיק משום אישור להמשיך להחזיק סכום מוזמן העולה על הסכום המותר בהחזקה, וכי במקרה של המשך החזקת הכסף במוזמן, כאמור, לאחר החזרתו, תקום עבירה פלילית חדשה.

על אדם שהפר את חובת הדיווח, ובכללה דיווח על סכום הנמוך מהסכום המוחזק, מוצע להטיל קנס פלילי בגובה 10% ממלוא הסכום המוחזק על ידו, או קנס בסכום של 20,000 שקלים חדשים, לפי הנמוך שבהם.

יובהר כי הקנסות בשל החזקת סכום מוזמן הגבוה מהסכום המותר בהחזקה ובשל הפרת חובת הדיווח אינם מוציאים זה את זה. כך במקרה של החזקת מוזמן בסכום העולה על 200,000 שקלים חדשים – שהוא הסכום המותר בהחזקה, יהיה ניתן להטיל קנס בגובה של עד 20,000 שקלים חדשים בשל אי-קיום חובת הדיווח לגבי הסכום המותר בהחזקה, ככל שלא דווח עליו, ונוסף על כך יהיה ניתן להטיל קנס בשיעור של 30% מהסכום העולה על הסכום המותר בהחזקה.

יובהר כי ישנה כוונה לקבוע בעתיד קנסות מינהליים על יחידים בשל עבירות אלה, בהתאם להוראות חוק העבירות המינהליות, התשמ"ו-1985, בסכומים זהים לסכומי העיצומים הכספיים כמפורט לעיל. זאת במטרה לאפשר אכיפה יעילה בלא צורך בניהול הליך פלילי, במקרים המתאימים.

לפסקת (8)

לפסקת משנה (א)

סעיף 26 לחוק לצמצום השימוש במוזמן קובע את סמכויות האכיפה הנתונות למפקח בשל ביצוע עבירה לפי החוק, ובהן סמכות חקירה לפי פקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות), סמכות תפיסה לפי פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969 (בפרק זה – פקודת מעצר וחיפוש), וסמכות לבקש צו חיפוש מבית משפט ולבצעו. בשל הוספת סעיף קטן (ב) הכולל סמכויות תפיסה הנתונות למפקח, והנוגעות רק לעבירת ההחזקה של סכום במוזמן העולה על הסכום המותר בהחזקה, כפי שיפורט להלן, מוצע להבהיר כי הסמכויות שלפי סעיף

(א) סכום מזומן העולה על הסכום המותר לאדם בהחזקה לפי סעיף 5א;

(ב) סכום נוסף בסך של עד 100,000 שקלים חדשים, אם לא דווח עליו בהתאם להוראות סעיף 5ב.

(2) הסכום התפוס יוחזר למחזיק לא יאוחר מתום 14 ימים ממועד התפיסה, אלא אם כן התקיים אחד מאלה:

(א) הוגשה לבית המשפט בקשה לקבלת צו תפיסה זמני – יהיה ניתן להמשיך לתפוס את הסכום שלגביו הוגשה הבקשה עד להחלטת בית המשפט בבקשה; בפסקת משנה זו, "בקשה לקבלת צו תפיסה זמני" – כל אחד מאלה: בקשה לצו זמני לפי סעיף 36(ב) לפקודת הסמים המסוכנים, התשל"ג-1973¹¹¹ (להלן – פקודת הסמים המסוכנים); בקשה לצו זמני שהוגשה מכוח סעיפים 23, 26(א) או 27(ג) לחוק איסור הלבנת הון; בקשה לצו זמני לפי סעיפים 21 או 23 לחוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003¹¹² (להלן – חוק מאבק בארגוני פשיעה); בקשה לצו זמני שהוגשה מכוח סעיף 53 לחוק המאבק בטרור התשע"ו-2016¹¹³;

(ב) התקיימה לגבי הסכום התפוס אחת החלופות האמורות בסעיף 32(א) לפקודת מעצר וחיפוש, בקשר לעבירה שאינה עבירה לפי סעיפים 5א או 5ב והוגשה בקשה לבית המשפט למתן צו לפי סעיף 34 לפקודת מעצר וחיפוש;

(ג) הוגשה בקשה לחילוט אזורחי לפי סעיף 22 לחוק איסור הלבנת הון, לפי סעיף 14 לחוק מאבק בארגוני פשיעה, או לפי סעיף 36 לפקודת הסמים המסוכנים;

ד ב ר י ה ס ב ר

וחילוט של רכוש הקשור לעבירה, לגבי כל סוגי העבירות. כל אימת שהתגבש חשד לביצוע עבירה כלשהי שבשלה התקבל רכוש כשכר או תגמול, או שהיה רכוש מעורב בביצועה – קמות סמכויות התפיסה והחילוט לפי פקודה זו לצורך המשך התפיסה, ולשם כך יש להגיש בקשה לבית המשפט לפי סעיף 34 לפקודה האמורה.

בפסקת משנה (ג) פורטו ההסדרים המאפשרים, בהתאם לדין, הגשת בקשה לחילוט של רכוש הקשור לעבירה בהליך אזורחי, בהתאם להסדרים ולתנאים המפורטים בהוראות החוק הרלוונטיות.

לעניין מסלולי התפיסה בתום תקופת התפיסה הזמנית, כולל סעיף 26(ב)2 המוצע כמה חלופות:

בפסקת משנה (א) פורטו הליכי התפיסה הזמנית מכוח החיקוקים השונים המסדירים סמכות כזו בקשר עם סוגי עבירות ייחודיים. כך למשל, אם בתקופת התפיסה הזמנית התגבש חשד לביצוע עבירה לפי פקודת הסמים, או חוק איסור הלבנת הון, המבססים הצדקה לתפיסת רכוש הקשור לעבירה – ניתן להגיש בקשה לבית המשפט למתן צו זמני לפי החיקוקים המתאימים, לפי העניין, לצורך קיום הליך פלילי והגשת בקשה לחילוט רכוש במסגרתו.

בפסקת משנה (ב) פורטו הליכי התפיסה מכוח פקודת מעצר וחיפוש, שהיא ההסדר השיורי החל לעניין תפיסה

¹¹¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 27, עמ' 526.

¹¹² ס"ח התשס"ג, עמ' 502.

¹¹³ ס"ח התשע"ו, עמ' 898.

(ד) היה למפקח יסוד סביר לחשד שנעברה בסכום התפוס או לגביו עבירה לפי סעיף 220 לפקודת מס הכנסה, סעיף 117(ב) לחוק מס ערך מוסף או סעיף 98(2ג) לחוק מיסוי מקרקעין, יראו את הסכום התפוס כחפץ שנעברה בו עבירה לפי סעיף 32(א) לפקודת מעצר וחיפוש, ויחול לגביו האמור בפסקת משנה (ב).

(3) על אף האמור בסעיף קטן זה, נתפס סכום מזומן בהתאם להוראות סעיף קטן זה, והוטל על המחזיק קנס מינהלי בשל הפרת הוראות סעיף 5א, ולעניין מחזיק שהוא עוסק – הוטל עיצום כספי בשל הפרת הוראות הסעיף האמור, יוחזר הסכום התפוס למחזיק;

(9) אחרי סעיף 33 יבוא:

”תיקון התוספת השלישית 33א. החל מיום י”ב בטבת התשפ”ו (1 בינואר 2026), רשאי שר האוצר, בצו, בהסכמת שר המשפטים, ובאישור ועדת החוקה, לשנות את הסכום הנקוב בפרט (2) לתוספת השלישית לגובה הסכום הנקוב בפרט (3) לתוספת השלישית, לאחר ששקל, בין השאר, את הנתונים הנוגעים להיקף אכיפת העבירה לפי סעיף 5b והפעולות שנעשו לשם כך את כמות הדיווחים לרשות המסים לפי סעיף 5b ואת הסכומים המדווחים, בתקופה שחלפה מיום התחילה לעניין החוקה.

ד ב ר י ה ס ב ר

וכן בין הרווח האמור לכסף הספציפי שנמצא ברשות החשוד. זאת, אף על פי שמשמעותה של עבירת המס היא כוונה לחסוך בתשלום המס, כלומר להשיג תועלת כלכלית לנאשם. לפיכך מוצע לקבוע בפסקת משנה (ד) כי ניתן לפנות למסלול של תפיסה וחילוט על פי הוראות פקודת מעצר וחיפוש לגבי המזומן שנתפס, כאשר קיים יסוד סביר לחשד שנעברה עבירת מס כמפורט בסעיף.

עוד יודגש בהקשר זה כי רשימת העבירות המפורטות בפסקת משנה (ד), מתמקדת רק באותן עבירות שלגביהן נדרש לקבוע מעין חזקה בדבר הקשר שבין הרכוש התפוס לעבירה שבוצעה. ואולם מובהר, למען הסר ספק, כי אין בסמכות התפיסה לפי פסקת משנה זו כדי לגרוע מכל סמכות תפיסה או חילוט אחרת, לפי כל דין. כלומר ככל שנעברו עבירות אחרות, בין מכוח החיקוקים הנוכחים בפסקת משנה זו, ובין מכוח חיקוקים אחרים, שלגביהן ניתן לבסס קשר בין הרכוש ובין העבירה שנעברה – הרי יחולו לגביהן סמכויות התפיסה הנוספות הנוכרות בפסקאות המשנה האחרות בסעיף זה, ובפרט סמכות התפיסה השיורית לפי פקודת מעצר וחיפוש. כמו כן, יודגש כי אין במסלולי התפיסה המפורטים בסעיף המוצע כדי לגרוע מסמכויות אחרות הקיימות היום בחוקי המס בנוגע לרכושו של הנישום בקשר עם הליכי גבייה.

לפסקה (9)

חובת הדיווח בהתאם להוראות סעיף 5b המוצע, תחול החל מסכום של 100,000 שקלים חדשים, כקבוע

פסקת משנה (ד) עניינה בסוג ספציפי של חשדות – במקרה שבתקופת התפיסה הזמנית התבסס יסוד סביר לחשד כי הכסף המזומן שנתפס הוא רכוש שנעברה בו או לגביו עבירה מתחום המס, בהתאם לפירוט העבירות בפסקה. יודגש כי משמעות ביצוע עבירה מתחום המס היא כוונה של החשוד להשיג תועלת כלכלית, ועל כן אם יש יסוד סביר לחשד שאכן נעברה עבירה מהעבירות המנויות בסעיף – הרי ניתן לראות בכסף המזומן שנתפס, רכוש הקשור לעבירה, במישרין או בעקיפין. הוראה זו נועדה להבהיר כי משנתפס כסף מזומן, ובוסס חשד לביצוע עבירת מס כאמור – הרי לא נדרש להוכיח, נוסף על כך, כי אותו סכום המזומן שנתפס הוא הכסף שנחסך באמצעות עבירת המס. זאת, בשל הקושי לקשור בין כסף מסוים שנתפס ובין עבירת המס, בשל אופיין של עבירות אלה שאינן נעברות ברכוש מסוים, אלא בתהליכי הדיווח, התייעוד וכיוצא בזה. באופן זה, נועד ההסדר המוצע לתת מענה גם לפסק הדין בבש”פ 333/21, אבו ג’אבר נ’ מ”י (פורסם בנבו), שבו נקבע בדעת רוב כי במקרה של חשד לביצוע עבירה לפי סעיף 220 לפקודת מס הכנסה, לא ניתן לראות את הכסף המזומן שנמצא בבית החשוד כ”חפץ שנעברה בו עבירה” לעניין סמכויות התפיסה לפי פקודת מעצר וחיפוש, מאחר שעבירות המס המפורטות בסעיף, מבוצעות בפועל בדיווחים המוגשים לרשויות המס, ולא בכסף עצמו. עוד נקבע כי לא ניתן לקשור בהכרח בין השטרות שנמצאו ובין הכסף שלגביו נעברה עבירת המס. כך הקביעה בפסק הדין יצרה הפרדה בין מעשה העבירה עצמו ובין הרווח הכלכלי המופק מעבירות המס המבוצעות.

(10) אחרי התוספת השנייה יבוא:

"תוספת שלישית"

(סעיפים 5א ו-5ב)

(1) 200 אלף שקלים חדשים;

(2) 100 אלף שקלים חדשים;

(3) 50 אלף שקלים חדשים.

תוספת רביעית

("סכומים במזומן" לפי סעיף 5א)

(1) קבלת תשלום במזומן בעבור עסקה;

(2) משיכה של מזומן מגוף פיננסי מפקח;

(3) קבלת הלוואה במזומן מגוף פיננסי מפקח."

51. חוק לצמצום השימוש במזומן – תחילה והוראות מעבר
חוק לצמצום השימוש במזומן – תחילה והוראות מעבר
(א) תחילתו של חוק לצמצום השימוש במזומן כנוסחו בפרק זה, ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024).

(ב) עד להתקנת תקנות לפי סעיף 5ג(3) לחוק לצמצום השימוש במזומן כנוסחו בפרק זה, יקראו את התוספת הרביעית כנוסחה בפרק זה, כך שבסופה בא:
"4" לעניין חברה לשינוע מזומנים – מזומן שהיא משנעת."

(ג) על אף האמור בסעיפים 5א ו-5ב לחוק לצמצום השימוש במזומן, כנוסחם בפרק זה, רשאי אדם להחזיק סכום במזומן העולה על הסכום הנקוב בפרט (1) לתוספת השלישית, אם התקיימו לגביו כל אלה:

ד ב ר י ה ס ב ר

חברות השינוע, שמתוקף פעילותן מחזיקות במסגרת עסקיהן סכומי כסף גבוהים, וזאת כאמור עד התקנתן של תקנות בעניין החרגתן מתחולת ההגבלות כאמור.

במטרה ליצור הסדר הולם בעבור אדם או עוסק המחזיקים סכומי מזומן גבוהים באופן לגיטימי ערב כניסתו של התיקון המוצע לתוקף, ולנוכח העובדה כי הפקדת מזומנים כפופה למשטר ניהול סיכונים מצד הגופים הפיננסיים, ומשום כך עלול להיווצר קושי בהפקדתם, מוצע לקבוע הוראת מעבר שבמסגרתה תתאפשר החזקת סכום במזומן העולה על הסכום המותר בהחוקה, גם לאחר כניסת התיקון המוצע לתוקף, ובלבד שמתקיימים תנאים אלה:

(1) הסכום האמור הוחזק על ידו עובר ליום התחילה;

(2) המחזיק דיווח למנהל רשות המסים בתוך 30 ימים מיום התחילה על סכום המזומן המוחזק מעבר לסכום המותר בהחוקה;

(3) המחזיק מדווח למנהל על הסכום המוחזק על ידו בתום כל שנה שבה החזיק בסכום העולה על הסכום המותר בהחוקה;

בתוספת השלישית המוצעת. לצד זאת, מוצע להסמיך את שר האוצר, בהסכמת שר המשפטים ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להפחית את הסכום החייב בדיווח ל-50,000 שקלים חדשים בחלוף שנתיים מיום תחילתו של התיקון המוצע. שר האוצר יהיה רשאי להפחית את הסכום כאמור, לאחר ששקל, בין השאר, את הנתונים הנוגעים להיקף אכיפת העבירה לפי סעיף 5ב והפעולות שנעשו לשם כך את כמות הדיווחים לרשות המסים לפי סעיף זה ואת הסכומים המדווחים, בתקופה שחלפה מיום התחילה.

סעיף 51 מוצע כי תחילתו של התיקון המוצע לחוק לצמצום השימוש במזומן תהיה ביום כ' בטבת התשפ"ד (1 בינואר 2024) (בפרק זה – יום התחילה). לצד זאת מוצע לקבוע הוראות מעבר כמפורט להלן:

מוצע כי עד להתקנתן של תקנות על ידי שר האוצר לפי סעיף 5ג(3) המוצע, דבר התנאים שצריכים להתקיים בחברת שינוע מזומנים, כדי שזו תוחרג מתחולת ההגבלות לפי סעיפים 5א ו-5ב המוצעים, קרי הגבלות על החזקת מזומן וחובת דיווח על החזקת מזומן, יראו את התוספת הרביעית המוצעת כאילו היא כוללת גם פעולה של שינוע מזומנים על ידי חברה לשינוע מזומנים. באופן זה יינתן מענה בעבור

- (1) הוא החזיק בסכום כאמור לפני יום התחילה לעניין החוקה ודיווח למנהל על הסכום המוחזק על ידו, עד 30 ימים מיום התחילה האמור;
- (2) הוא מדווח למנהל על הסכום המוחזק על ידו בתום כל שנה שבה החזיק בסכום מעבר לסכום הנקוב בפרט (1) לתוספת השלישית (בסעיף זה – הדיווח השנתי);
- (3) בשנה שבה חל יום התחילה לעניין החוקה, הוא הפחית את הסכום המוחזק על ידו, ב־72,000 שקלים חדשים או בסכום המוחזק על ידו העולה על הסכום הנקוב בפרט (1) לתוספת השלישית, לפי הנמוך שבהם, עד למועד הדיווח השנתי;
- (4) החל מהשנה שלאחר השנה שבה חל יום התחילה לעניין החוקה, הוא מפחית בכל שנה את הסכום המוחזק על ידו, ב־72,000 שקלים חדשים או בסכום המוחזק על ידו העולה על הסכום הנקוב בפרט (1) לתוספת השלישית, לפי הנמוך שבהם.
- (ד) חובת הדיווח לפי סעיף 5ב לחוק לצמצום השימוש במוזמן כנוסחו בפרק זה, לא תחול על מי שמתקיים לגביו האמור בסעיף קטן (ג), כל עוד הוא מחזיק בסכום העולה על הסכום הנקוב בפרט (1) לתוספת השלישית.

פרק י"א: תחילה

תחילתו של חוק זה ביום י"ב בסיוון התשפ"ג (1 ביוני 2023), אלא אם כן נקבע בו אחרת. תחילה 52.

ד ב ר י ה ס ב ר

- (4) בשנה הראשונה לתחילתו של התיקון ועד למועד הדיווח בתום אותה שנה, המחזיק הפחית את הסכום המוחזק על ידו, ב־72,000 שקלים חדשים או בסכום המוחזק על ידו העולה על 200,000 שקלים חדשים, לפי הנמוך שבהם;
- (5) החל מהשנה שלאחר השנה שבה חל יום התחילה, המחזיק מפחית בכל שנה, את הסכום שהוחזק על ידו בשנה שקדמה לה, ב־72,000 שקלים חדשים או בסכום המוחזק על ידו העולה על 200,000 שקלים חדשים, לפי הנמוך שבהם.
- סכום זה מתבסס על הוצאה שנתית ממוצעת למשק בית מעשירון ההכנסות הנמוך ביותר בלא הוצאות דיוח. מוצע להבהיר כי מי שמתמלאים לגביו כל התנאים האמורים בהוראת המעבר, וכל עוד תנאים אלה ממשיכים להתקיים, יהיה פטור מחובת הדיווח על החזקת סכום מוזמן בסכום העולה על 100.00 שקלים חדשים לפי סעיף 5ב המוצע.